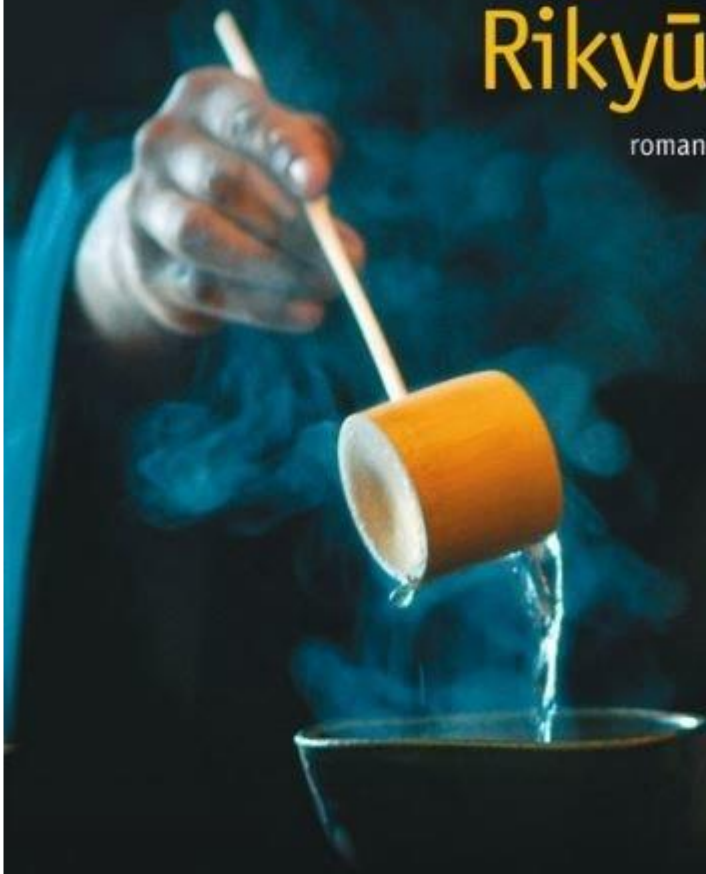

Raftul Denisei

Kenichi Yamamoto

Enigma Rikyū

roman

HUMANITAS fiction

Kenichi Yamamoto

Enigma Rikyū

Traducere din limba japoneză, note, glosar și anexă de
FLAVIUS FLOREA

Humanitas

Autorul își exprimă recunoștința profundă pentru ajutorul primit de la membrii Asociației Zamōkai pentru practicarea *chanoyu*-ului (Cha no keikokai Zamōkai) de la pavilionul Zuihō al templului Daitoku (Daitokuji Zuihōin).

Volumul de față reprezintă forma revăzută și adăugită a textului apărut între iulie 2006 și august 2008 în revista lunară *Rekishi kaidō (Drumurile istoriei*), editată de Institutul de Cercetări PHP.

Notă asupra traducerii

Pentru numele de persoane s-a respectat ordinea normală din limba japoneză (precum și din limbile chineză sau coreeană), unde numele de familie se află pe prima poziție. Excepție face numele autorului pe copertă.

Clarificări privind transliterațiile cuvintelor japoneze în alfabetul latin: (1) vocalele se pronunță la fel ca în limba română, cele marcate cu macron (ō, ū) având o lungime dublă față de cele simple; (2) consoanele prezintă următoarele diferențe față de limba română: sh=ș, ts=ț, j=dj, ch=tș (ca în limba engleză sau ca în românescul „ci”), gi=ghi, ge=ghe; (3) w=u semivocalic, y=i semivocalic.

Semnele diacritice în numele și în cuvintele din limba chineză indică tonurile silabelor.

Termenii puternic conotați cultural, în primul rând cei care au legătură cu *chanoyu*-ul, având în vedere că încep să fie introduși ca atare de către practicanți în limbile europene, inclusiv în limba română, au fost păstrați în original. Deoarece termenii care au legătură cu *chanoyu*-ul se repetă chiar de multe ori în text, nu au fost explicați în note de subsol, ci într-un glosar.

Personajele cu existență istorică reală, majoritatea foarte familiare cititorului japonez, redate de autor după cercetări istorice serioase, au fost prezentate sumar în anexă. Bibliografia aparține autorului, redată ca în original.

F.F.

Favoarea *seppuku*-ului

RIKYŪ
28 februarie 1591, dimineața
Kyōto, locuința sa din Jurakutei[1]*, 1* jō[2] *și jumătate*

1

Nici vorbă s-o ia ușor!… În adâncul sufletului, Rikyū fierbea de furie. I-ar fi plăcut să se poată scula binedispus și senin, dar departe de el o asemenea stare. Deși culcat pe tatami în dormitorul său, capul îi era pe punctul de a-i exploda de la atâtea păreri de rău. „Maimuță[3] blestemată!” Când își amintea de figura aceea, se înfuria și mai tare. Nu exista niciun motiv pentru care el ar fi trebuit să moară. Totul era doar din cauza piticaniei ăleia impertinente. Un individ vulgar și plin de el, interesat doar de femei și aur, dar care ajunsese stăpânul țării. Ce nenorocire să te naști în astfel de vremuri!

Cam de pe la miezul nopții începuse să plouă violent. Răpăitul picăturilor pe țigle îi suna supărător în urechi. Deși încercase de mai

---

[1] Jurakutei palat construit în Kyōto de către Toyotomi Hideyoshi în 1587 și demontat în 1595 (de aceea, numit uneori și „palatul miraj”). Unele dintre componentele sale s-au păstrat, fiind reconstruite la Daitokuji și la Nishi-Honganji.

[2] *Jō* - unitate de măsură pentru mărimea încăperilor, egală cu suprafața unui tatami (în general, 1,80 m x 0,90 m = 1,62 m^2).

[3] Referire la Hideyoshi, poreclit *Saru* („maimuța“), din cauza fizionomiei sale.

multe ori s-o alunge din minte, figura aceea, care aducea cu un șoarece pleșuv[4], îi revenea mereu în fața ochilor și de fiecare dată furia îl copleșea. La fel ca apa în clocot lovind pereții de fontă ai vasului, mânia îi fierbea în suflet. Fără să facă cea mai mică mișcare, Rikyū privea țintă în întunericul încăperii. Zgomotul ploii se înteți și un fulger coloră în galben *shōji*[5]-ul. Imediat se auzi și tunetul. „Cerul mi-o fi simțit revolta…" își zise, simțindu-se vag ușurat. Se ridică de pe saltea și deschise *shōji*-ul. Se lumină din nou și, pentru o clipă, grădina se zări în nuanțe gălbui. Picături mari de ploaie loveau întruna mușchiul.

— Ce furtună cumplită!

Soția sa, Sōon, care dormea în camera alăturată, apăru cu un sfeșnic în mână. După cum se vedea, nici ea nu închisese ochii.

— Primăvara, furtunile sunt nelipsite. Stinge lumina aia!

Nu era nevoie de două surse de lumină în întuneric. Într-o astfel de noapte prefera să se bucure de spectacolul fulgerelor.

Se așezară amândoi pe verandă. Din când în când, o străfulgerare ilumina *roji*-ul și răsuna tunetul. Acesta era tratamentul special pe care li-l oferea cerul într-o zi atât de aparte. Ramurile pinilor și ale podocarpilor[6] se îndoiau de vânt, iar peste ferigi și chloranthus se abăteau șuvoaie de ploaie. Fulgerele și tunetele se întețiră și se

---

[4] Se știe că Oda Nobunaga l-a descris pe Hideyoshi cu expresia *hagenezumi* („șoarece pleșuv"), de exemplu în scrisoarea către One (soția legitimă a lui Hideyoshi).

[5] *Shōji* panou dreptunghiular, format dintr-un cadru de lemn cu întărituri pe care este întinsă hârtie japoneză translucidă, servind de obicei ca element de despărțire între cameră și culoarul exterior. Permite într-o oarecare măsură pătrunderea luminii. Poate fi uneori deplasat lateral, cu rol de ușă.

[6] Specie de conifer originară din sudul Japoniei și estul Chinei, folosită frecvent și în Occident ca arbore ornamental *(Podocarpus macrophyllus).*

apropiară de Jurakutei. Un fulger puternic sfâșie vertical întunericul chiar în preajma lor și, imediat, un bubuit teribil zdruncină totul în jur. Trăsnetul căzuse aproape de reședința cu două etaje a lui Hideyoshi, care se înălța chiar în mijlocul Jurakutei-ului.

Înspăimântată, Sōon se lipi de el. În ciuda trecerii anilor, femeia aceasta, în mod miraculos, nu se ofilise câtuși de puțin, iar pielea ei mătăsoasă răspândea mereu un parfum plăcut.

— Eu n-am să-i cer scuze! spuse el, referindu-se, bineînțeles, la Hideyoshi.

— Desigur.

— Ai ceva împotrivă?

Rar se întâmpla ca Rikyū să-i ceară părerea, indiferent despre ce ar fi fost vorba.

— Presupuneam că așa o să faci!

— S-ar putea să te afecteze și pe tine, și pe copii.

În ultima vreme, Hideyoshi era extrem de irascibil. Nu era deloc exclus să ordone ca toți din familia lui Rikyū să fie uciși până la unul.

— M-am obișnuit cu gândul ăsta de ceva vreme. Decât să te văd cerșindu-ți viața de la domnia sa *kanpaku*[7]-ul, m-aș simți mult mai bine să mă omoare și pe mine.

Rikyū încuviință, fără să rostească o vorbă, căci bravura soției îl ajuta enorm. Sōon era în stare să citească în adâncul sufletului lui Rikyū doar la o ușoară înclinare a capului sau la o simplă mișcare a ochilor acestuia.

---

[7] *Kanpaku* - titlu acordat unui regent care, teoretic, asista împăratul în conducerea statului. în epoca Heian, titlul a fost monopolizat de familia Fujiwara, adevărații conducători ai țării. Ulterior, a fost acordat numai membrilor a cinci familii aristocrate descendente din Fujiwara, singurele excepții fiind Toyotomi Hideyoshi și nepotul său Hidetsugu. După Restaurația Meiji, a fost înlocuit cu titlul de prim-ministru.

— Dacă ajuns până aici trebuie să-mi plec capul, mai bine renunțam de mult la *sadō* și mă retrăgeam din lume, cine știe unde. Motivul pentru care n-am făcut-o…

N-o făcuse pentru că dorise să-i arate șoarecelui ăluia pleșuv, țărănoiului mitocan, profunzimile înfricoșătoare ale frumosului. Totuși, prin faptul că își croise drum printre atâția alții până în vârf, devenind stăpânul țării, Hideyoshi avea în el ceva ce nu putea fi subestimat. Manifesta o preferință vulgară pentru lucrurile bătătoare la ochi, dar, dacă împingeai asta la extrem, ajungeai într-o zonă supramundană, detașată de lume. I se întâmplase lui Rikyū ca, arătându-i-se câte o astfel de grozăvie, să scoată o exclamație de uimire. Hideyoshi nu era un tip superficial, care să facă lucrurile pe jumătate. Regretabil era însă că îi lipsea fiorul în fața eternității lumii, convins că toate se mișcă doar ca urmare a puterii lui. Nimic mai departe de adevăr!

Lecția pe care voise să i-o dea era că nu poți face universul să se miște după cum îți trăsnește ție! Ceea ce punea lumea în mișcare nu erau doar puterea militară și banii. Lucrurile frumoase aveau și ele forța lor, capabilă să cutremure universul. Nu doar obiectele scumpe chinezești sau ustensilele faimoase pentru *chanoyu* sunt frumoase, ci și bobocii de camelie care dau viață unei *tokonoma* peste care a trecut timpul… moliciunea sunetului apei calde din *kama,* asemănător foșnetului vântului prin ramurile pinilor… *yūgen*-ul suprafeței unui *chawan* negru *raku,* ținut în mână în semiobscuritatea unei mici încăperi… Alături de un bol de ceai, astfel de elemente de frumusețe simplă emană împreună liniște și forță.

„Viața mea întreagă…” Făcuse mari eforturi doar pentru a bea o ceașcă de ceai în puritate și calm, spre a putea gusta astfel bucuria supremă de a trăi pe această lume. „Eu nu mă înclin respectuos decât în fața lucrurilor frumoase.” Ar fi vrut să-l facă să vadă profunzimile frumosului și să-i dea peste nas individului ăstuia

arogant… Nici nu știa când trecuseră cei nouă ani de când devenise maestrul de ceai al lui Hideyoshi, timp în care trăise mereu cu gândul ăsta. „Și în cele din urmă…” Dar nu era cazul să se văicărească, el însuși făcuse prostia de a avea de-a face cu un astfel de individ vulgar.

Continua să plouă puternic, dar în bezna ca tăciunele mijea o lumină indigo. O nouă zi stătea să înceapă.

— Pot să te întreb ceva? rosti Sōon cu o voce chiar mai liniștită decât de obicei.

— Ce e?

Deși spusese că ar vrea să afle ceva, rămase tăcută.

— Poți să întrebi orice!

— Mda…

Întârzia să vorbească.

— Ce-ai pățit?

— Cred că femeia este o ființă bântuită fără speranță de pasiuni lumești…

— Ce lucru ciudat spui!

— Da, e chiar ciudat, însă țin neapărat să te întreb.

— Bine, ce anume?

Sōon își umezi buzele. Îi venea greu să vorbească.

Dincolo de zidul de pământ al *roji*[8]-ului, un cal nechează. La ordinul lui Hideyoshi, de două zile reședința era înconjurată de trei mii de soldați, căci nu era exclus ca vreun *daimyō*[9] să trimită o

---

[8] *Roji* — textual, „pământ acoperit cu rouă“. Termenul este folosit în contextul de aici cu sensul de *chaniwa,* grădină adiacentă unui pavilion de ceai.

[9] *Daimyō* mare proprietar de domenii și conducător militar în epocile Muromachi, Azuchi-Momoyama și Edo. Sensul diferă ușor în funcție de epocă. în perioada Edo, pentru a fi numit astfel, era necesar să aibă un venit anual minim de zece mii de *koku* de orez.

armată ca să-l salveze pe Rikyū. În așa măsură îi era teamă lui Hideyoshi de autoritatea acestuia în domeniul estetic.

— Cu toată furtuna asta, își fac serviciul…

Soldații nu aveau nici măcar o streașină care să-i mai apere de ploaie și vânt.

— A existat tot timpul o femeie în gândurile tale, nu?

Din cauza vacarmului, el nu înțelesese bine.

— Ce-ai zis?

— Te-am întrebat dacă n-a existat o femeie pe care ai iubit-o.

— O femeie… Credeam că vrei să discuți ceva, iar tu pomenești de o femeie?

— Da. N-a existat o femeie pe care ai iubit-o mai mult decât pe mine?

Rikyū o privi cu atenție. Deși trecută deja de șaizeci de ani, figura ei distinsă strălucea vag. Soția sa dădea glas unei gelozii la care nu se aștepta.

O cunoscuse pe Sōon cu patruzeci de ani în urmă, pe când el nu avea decât treizeci. De cum îi zărise fața ovală și albă, fusese atras de femeia aceasta liniștită și sensibilă. Gratia și delicatețea ei înnăscute i se citeau pe față. Rikyū era căsătorit pe atunci, Sōon, de asemenea, cu un soț muzician într-un grup de teatru *no,* unde acompania la *kotsuzumi*[10]. Acest soț murise nu după mult timp, iar Rikyū o ajutase să se descurce. Timpul se scursese, iar când el trecuse de cincizeci de ani, se stinsese și soția lui și, după perioada de doliu, se căsătorise cu Sōon. Pe la treizeci-patruzeci de ani avusese legături și cu alte femei și i se născuseră și niște copii, dar astea erau povești vechi. Era oricum prea târziu să i se mai pună astfel de întrebări în ziua în care urma să-și facă *seppuku.*

— Ce vrei să spui?

---

[10] Instrument de percuție, un fel de tobă mică.

— Eu am fost fericită alături de tine.

— Păi, atunci, unde e necazul?

— Totuși, chiar dacă mă strângeai în brațe în camera noastră, mă cutremuram uneori de o singurătate de parcă aș fi plutit numai eu pe cerul nopții în plină iarnă. Cu toate că brațele tale mă țineau strâns, aveam senzația că în sufletul tău îmbrățișai o altă femeie…

— Ce prostie! Am fost întotdeauna de bună-credință față de tine. Și tu ar trebui să știi foarte bine asta!

Nu era nimic neadevărat în ce spunea. Până acum, la vârsta de șaptezeci de ani, avusese de-a face cu mai multe femei, dar în adâncul inimii simțea că niciuna nu o egalează pe Sōon, atât de sensibilă și plină de grație. În fapt, niciuna nu se potrivise cu sufletul său ca ea.

— Da, știu că ai ținut la mine. Totuși…

— Ajunge! Mă duc să mă spăl pe față. Pregătește-mi un *juban*[11] nou.

În voce i se simțea iritarea.

— Am înțeles.

Dăduse aprobator din cap, dar părea că ar vrea să mai spună ceva. Rikyū se uită fix la ea. Un timp, Sōon îi întoarse privirea cu un aer sfidător, dar apoi își mușcă buzele:

— Iartă-mă! În ultimele tale clipe mi-e sufletul răvășit și am vorbit fără să gândesc.

Își așeză mâinile pe podea și se înclină adânc. Rikyū aprobă din privire și se ridică în picioare, moment în care ploaia se înteți dintr-odată și începu să răsune violent pe șindrila casei. Picături mari loveau fără milă peste tot în jur.

„Grindină, oare?…” Dacă-și concentra privirea în lumina slabă a zorilor, distingea ici-colo, ricoșând prin grădină, boabe rotunde,

---

[11] Lenjerie de corp în stil japonez, un fel de sub-kimono.

unele cu diametrul cât al degetului său mare. În clipa următoare un gând îi fulgeră prin minte. „De acea femeie să fie vorba?!...” Sōon era foarte inteligentă și perspicace. Făcând de atâtea ori dragoste cu el, îl simțise până în ultimele unghere ale sufletului.

Trecuseră peste cincizeci de ani de la povestea aceea. Nu scosese niciodată o vorbă despre ea, nu pomenise nimic nimănui și, totuși, nu uitase o clipă figura ei plină de demnitate. Îi păstrase în permanență un loc special în inima sa, devenind ceva atât de natural, încât pierduse complet conștiința faptului în sine. Pe acea femeie Rikyū o ucisese când avea nouăsprezece ani.

2

Reședința lui Rikyū din Jurakutei cuprindea câteva *chashitsu*-uri, în marele salon de optsprezece *jō,* dar azi el îl alesese pe cel de un *jō* și jumătate. Dintre multele *chashitsu*-uri pe care le făcuse până atunci, acesta de dimensiuni reduse îi plăcea cel mai mult. În pofida suprafeței de niciun *tsubo*[12], Rikyū era capabil să exprime în ea și eternitatea universului, și efemeritatea vieții umane.

„Tocmai pentru că e mic este atât de interesant!” gândea Rikyū. I se spunea „un jō și jumătate”, dar, mai exact, avea un *jō* și trei sferturi. Peretele din fața *temaeza* era puțin avansat și nu crea o senzație de claustrare. Plasând o coloană interioară[13] și un perete ca o diafragmă, care pornea de la aceasta, dădea impresia unui loc spațios. În *geza* dispusese o *tokonoma* cu peretele tencuit cu lut.

---

[12] Unitate de măsură pentru suprafețe intravilane de teren, aproximativ 3,3 m^2.

[13] *Nakabashira* - element caracteristic pentru acest tip de *kyōshitsu,* invenție a lui Rikyū. Constă într-un stâlp de lemn drept sau contorsionat, cu aspect natural, aproape neprelucrat.

Destul de mică, cu stâlpii și tavanul acoperiți de asemenea cu lut, crea și aceasta senzația de spațiu. Alături prevăzuse o *mizuya* și niște rafturi pentru ustensile în stilul unui dulap încastrat, astfel că avea acces ușor la cele necesare.

Rikyū curăță praful cu o măturică și șterse tatamiurile cu o cârpă uscată, apăsând cu putere.

— De ce nu m-ați lăsat pe mine?! spuse Shōgon, asistentul său. Nu avea talent creator în *chanoyu*, dar era vrednic și foarte săritor.

— Fii liniștit, azi mă ocup eu.

Pregătea ceai pentru ultima dată în viață. Dorea să-și întâmpine oaspeții în cele mai bune condiții, mai ales că acei oaspeți urmau să asiste la moartea sa ritualică.

Aranjă în *ro* trei cărbuni de lemn cilindrici, deja aprinși, dar, când dădu să mai adauge unul mai gros în centru, se opri brusc. Era cel pe care el însuși îl fasonase și-l spălase în ziua când i se ordonase exilul la Sakai. Arăta deplorabil, ar fi trebuit să-l taie detașat, în deplină liniște interioară, dar atunci sufletul său fusese răvășit. Îl privi un timp, apoi se hotărî să-l folosească așa cum era. Dacă asta era starea de spirit la care ajunsese la sfârșitul drumului, să se resemneze și să ia lucrurile ca atare.

Scoase un săculeț de la piept. Țesătura fină de cânepă, imprimată cu flori frumoase purpurii, era însă puternic decolorată, înăuntru se afla un mic recipient, un vas aplatizat, cu glazură verde, larg în partea superioară, care încăpea perfect în palmă. Îl utiliza drept *kōgō,* dar avea o formă rafinată, cu o gură nu prea mare. S-ar putea să fi fost la origine un relicvariu unde se păstra un fragment de os al lui Buddha. Glazura care-l acoperea uniform era de un verde profund și proaspăt, ca al unui *koicha* preparat pe țărmul mării într-o dimineață foarte senină de vară. Doar privind culoarea, cu puternice accente argintii dobândite odată cu trecerea timpului, îi înflorea zâmbetul pe față și în suflet. Nuanța smalțului arăta mult mai vie și proaspătă chiar decât verdele din cele trei culori ale epocii

Táng[14], fiind probabil o ceramică veche de multe sute de ani, din epoca regatului Goryeo.

Era o amintire de la acea femeie, venită de peste mare, adusă cu forța. Născută într-o familie aristocratică, avea o figură de o distincție și o frumusețe ieșite din comun. Fără îndoială îi ura pe japonezi, însă afișa în permanență o solemnitate indiferentă. Din cauza luminii elegante care îi strălucea în priviri, el, care avea atunci doar nouăsprezece ani, nu îndrăznea nici măcar să se uite direct la ea.

„Ceaiul practicat de mine era doar pentru a o putea primi pe ea ca oaspete?…" Nu fusese conștient de asta, dar acum își dădea seama. Și *chashitsu*-ul de aici, atât de mic…

Lui Hideyoshi îi displăcea profund acest *chashitsu* de *un jō* și jumătate. Când l-a invitat pentru prima oară, s-a târât prin *nijiriguchi* și, înainte de toate, a mormăit:

— E strâmt ca într-o celulă și deprimant!

Fără nicio îndoială, era strâmt și întunecos. Odată cu vârsta, Rikyū făcea încăperi de ceai tot mai mici. Nemulțumit de *chashitsu*-ul de patru jō și jumătate preferat de Jōō[15], îl redusese la trei, apoi la doi jō, convins că astfel se potrivea mai bine cu o Cale a Ceaiului care acorda atâta importanță *wabi*-ului. Dar în realitate era așa pentru că existase ea, pentru că dorise să-i ofere ei ospitalitate în spațiul în care, restrâns și golit de orice altceva, trăise împreună cu ea.

Ploua mai departe. Rikyū deschise *kōgō*-ul, care conținea boabe

---

[14] Expresia *tōsansai* („cele trei culori ale epocii Táng") se referă la un tip de ceramică produsă în China, în special în prima jumătate a secolului al VII-lea. In afară de un email alb, se mai foloseau glazuri fluide pe bază de săruri de cupru, fier, cobalt etc., obținându-se nuanțe de verde, galben și albastru.

[15] Takeno Jōō, maestrul său. Pentru detaliere, a se consulta anexa.

rotunde de amestec aromat. Înclinând micul recipient, câteva pastile i se rostogoliră în palmă. Aplecându-l și mai mult, ieșiră toate bobițele. Cu un fel de scobitoare căută prin micul vas și scoase un pachețel învelit în hârtie în care erau o unghie și un os alb mat de la degetul mic. Unghia însă, de o formă frumoasă, lungă și îngustă, lucea ca prin minune în nuanțe de roz. Șoptit, spuse:

— Astăzi va fi ceremonia ta funerară! Așeză osul și unghia pe cărbunii incandescenți și imediat se înălță o mică flacără albăstruie care le învălui. Împreunându-și mâinile, Rikyū intonă o poezie în limba chineză, compusă de el însuși. Nu avea starea de spirit să rostească o sutra.

La șaptezeci de ani îmi strig cu putere protestul
Cu sabia-mi prețioasă îmi ucid și strămoșii, și pe Buddha!
Sabia pe care o port mereu în chiar clipa asta o arunc către ceruri!

Cu trei zile înainte, atunci când scrisese în casa lui din Sakai această poezie de adio, era înnebunit de furie. Cuvintele „îmi strig cu putere protestul" erau doar un țipăt plin de indignare, furia față de Hideyoshi, pe care nu mai putea suporta să n-o strige către cer. Acum, însă, se mai liniștise puțin. Între Cer și Pământ existau lucruri de o frumusețe de nezdruncinat, fericirea imensă de a te bucura pe deplin de ele fiind, fără îndoială, inaccesibilă unor neghiobi precum Hideyoshi.

3

Trei oaspeți pătrunseră în încăperea de un *jō* și jumătate. Erau trimiși de Hideyoshi ca să se asigure de îndeplinirea *seppuku*-ului.

— Și chiar veți lăsa lucrurile așa?

Cu aerul că nu se mai poate stăpâni, Maita Awaji-no-kami,

desemnat oaspete principal, îi adresă întrebarea lui Rikyū, care prepara *koicha.* De ceva vreme, Maita începuse să fie inițiat în *chanoyu* de către acesta, motiv pentru care, probabil, Hideyoshi îl alesese ca oficial pentru inspecție.

Rikyū nu se opri din preparatul ceaiului. În mișcarea *chasen*-ului pe care-l ținea în mâna dreaptă nu se percepea nici resentiment, nici ezitare.

— Înălțimea Sa așteaptă de la dumneavoastră o cerere de grapele. Adresați-i măcar o scuză! Eu am să mă înfățișez de îndată Înălțimii Sale și am să-i transmit din toată inima spusele dumneavoastră!

Ca răspuns, Rikyū îi oferi *chawan*-ul cu *koicha,* împreună cu o *fukusa* de un alb pur.

— Pentru ce ar trebui să mă scuz?!

La replica asta, Maita rămase mut. Două fuseseră motivele pentru condamnare, comunicate cu câteva zile înainte de către emisarii lui Hideyoshi. Pe de o parte, lipsa de respect demonstrată prin așezarea unei statui de lemn a lui Rikyū la etajul porții principale a templului Daitoku. Pe de alta, faptul că vânduse ustensile de ceai la prețuri exorbitante, dovedindu-se astfel un bonz escroc. Statuia de lemn fusese însă pusă acolo de către cei de la Daitokuji, în semn de recunoștință pentru donația făcută de el pentru etajele porții principale, iar în ceea ce privește obiectele de *chanoyu,* acuzația era falsă.

Rikyū nu vedea niciun motiv pentru care să-și ceară iertare. După ce fusese exilat la Sakai și arestat la domiciliu, circulaseră tot felul de zvonuri în legătură cu cauzele dizgrației, cum că și-ar fi manifestat opoziția față de invazia în China, cum că ar fi fost creștin, cum că n-ar fi acceptat să-și trimită fata drept concubină a lui Hideyoshi… Dar, pentru el, toate acestea erau pure speculații. Motivul era că Hideyoshi nu suporta autoritatea supremă a lui Rikyū în domeniul estetic și era suficient să te uiți la fața lui Hideyoshi ca să înțelegi foarte clar asta.

— Bineînțeles, suntem perfect conștienți că nu există vreo rațiune pentru a vă cere iertare. Ar fi doar o cale de a rezista acestei lumi sordide. Dacă v-ați cere formal scuze, Înălțimea Sa ar fi mulțumit, ar revoca arestul la domiciliu și v-ați putea întoarce ca maestru de *chanoyu*!

— Sunt acestea cuvintele Înălțimii Sale?

— Mi-a spus-o în privat: „Poate să nu fie sincer, ajunge să joace puțin teatru. Dacă face așa, îi trec cu vederea totul, fără ranchiună".

Rikyū dădu dezaprobator din cap. N-avea nicio intenție să se preteze la comedia asta cu maimuțe. De tavan era atârnată cu un lanț o *unryūgama.* Din vasul cilindric de metal se auzea sunetul plăcut al apei dând în clocot.

— Vi s-a răcit ceaiul!

— N-are importanță ceaiul! E vorba de viața dumneavoastră!

— Pentru o persoană umilă ca mine, ceaiul e mai important decât viața.

Luă înapoi *chawan*-ul neatins, scoase apă din *kama* cu *hishaku*-ul și purifică bolul din nou.

— Sunteți foarte încăpățânat!

— Îmi stă în fire!

— Totuși, nu se poate să vă pierdeți viața din cauza firii…

Întrucât Rikyū începuse iarăși să prepare *koicha,* Maita încetă să mai vorbească. Sunetul apei calde din *kama* răsuna dezolant, poate și din cauză că fierbea în urma arderii relicvelor femeii aceleia. Când noul bol fu gata, Maita bău din el fără grabă. Îi șterse marginea cu un șervețel și i-l dădu lui Amako Saburozaemon, următorul oaspete. Își îndreptă apoi privirile către *tokonoma.* Nu erau acolo nici sul pictat, nici flori – pe o scândură subțire de lemn alb se afla numai un *kōgō* cu glazură verde. În fața acestuia, o ramură dreaptă de hibiscus așezată culcat, ca o ofrandă. Cu toate că

erau doar în februarie, anul în curs având o lună ianuarie suplimentară[16], mugurii frunzelor începuseră deja să se deschidă. Femeia aceea, văzând florile arbustului, îi spusese denumirea în coreeană: *mugenfa*[17].

— Dar de ce o ramură fără flori?

— În Coreea, hibiscusul este foarte apreciat. Florile se vor deschide poate pe lumea cealaltă…

Maita nu insistă.

— Și *kōgō*-ul acela, este un obiect Táng?

— Este din Goryeo.

Privind fix la *kōgō,* Maita clipi de două-trei ori din ochi.

— Apropo, cu ceva vreme în urmă, Înălțimea Sa era foarte furios. L-am auzit zicând că *kōgō-ul* verde glazurat pe care-l aveți este de o frumusețe fără seamăn și că și-l dorește cu orice preț, dar că refuzați să-l cedați. Probabil de *kōgō*-ul acesta era vorba…

Își dădea bine seama că ar fi fost de ajuns ca Hideyoshi să-l zărească măcar o clipă ca să-l dorească. N-avusese deloc intenția să i-l arate, însă la un *chanoyu* în aer liber într-o pădure de pini din apropierea mării, în Hakozaki din Hakata, îl folosise din neatenție. Îl mascase cu mâneca, dar, cu ochiul lui ager, Hideyoshi îl observase și îi ceruse insistent să-l vadă mai de aproape. Neavând ce face, i-l arătase, iar cererea veni imediat:

— Ai face foarte bine să mi-l cedezi!

În pofida gestului discret de refuz al lui Rikyū, Hideyoshi nu se

---

[16] Până în 1873, în Japonia s-a folosit un calendar lunisolar de tip chinez (calendarul Han). în cadrul unui ciclu de nouăsprezece ani, șapte ani aveau câte treisprezece luni.

[17] În limba coreeană actuală: *mugunghwa.* în limba japoneză se numește *mukuge (Hibiscus syriacus),* autorul sugerând poate o etimologie bazată pe o citire locală a acelorași kanji din coreeană, deși, în limba modernă, denumirii îi sunt asociați cei doi kanji din limba chineză.

dădu bătut. Îi oferi cincizeci de monede de aur, ajungând apoi treptat până la o mie.

— Vă rog să mă iertați! Este o amintire rămasă de la persoana care mi-a făcut favoarea de a-mi dezvălui spiritul *chanoyu*!

Se prosternă, cu mâinile pe pământ. Privirea lui Hideyoshi se fixă un timp pe săculețul cu flori purpurii.

— E o femeie… De la o femeie ai învățat *chanoyu*?!

— Nu…

— Nu te mai ascunde! Te-am citit bine! În cazul ăsta, povestește-mi despre ea! Dacă te-ai îndrăgostit tu de ea, era fără îndoială de o frumusețe cu totul aparte!

Hideyoshi nu-l scăpa din ochi pe Rikyū. Se apropie de el și continuă cu voce joasă:

— La așternut, cum era?! Hai, dacă-mi povestești, nu ți-l mai cer! Hai, zi!

Rikyū rămase tăcut. Avea senzația că un teritoriu sacru îi era călcat cu picioarele murdare.

Părea că toate astea se petrecuseră într-un trecut foarte îndepărtat.

— Ce-ar fi dacă i-ați oferi *kōgō*-ul acesta Înălțimii Sale?

Rikyū îi răspunse cu un zâmbet ușor…

— Ah, nu, am vorbit despre ce nu trebuia… spuse Maita, care înțelese că nu avea niciun motiv ca să-l ofere.

Rikyū își trecu mâna peste abdomen:

— Ar cam fi timpul să trec la fapte…

Duse ustensilele pentru *chanoyu* în *mizuya* și reveni cu un suport pătrat de lemn pe care se afla o sabie scurtă, creație a lui Tōshirō Yoshimitsu[18].

---

[18] Awataguchi Yoshimitsu din Yamashiro, numit curent Tōshirō, faimos creator de săbii de la sfârșitul perioadei Kamakura (a trăit în secolul al

Se așeză pe pragul de la *tokonoma* și își desfăcu hainele în față.

Cei trei oaspeți se ridicară în picioare la capătul încăperii. Maita, care ținea sabia, zise:

— În spațiul ăsta strâmt n-am să vă pot tăia capul…

— Atunci, doar priviți! Nu va mai fi nevoie, am să fac totul complet.

Când apucă lama învelită în hârtie a sabiei scurte, începu totuși să respire mai sacadat. Își atinse cu cealaltă mână abdomenul \ și își reglă respirația. Apa fierbând în *kama* suspina precum vântul prin pini. Închizând ochii, din întuneric îi apăru plutind distinct chipul plin de demnitate al acelei femei. În acea zi, îi oferise să bea ceai și, de atunci, Calea Ceaiului a lui Rikyū menținea o legătură neîntreruptă cu lumea de dincolo învăluită în liniște.

XIII-lea). Considerat unul dintre cei trei mari maeștri în domeniu, împreună cu Gorō Masamune din Sagami și cu Gō Yoshihiro din Etchū.

Orgoliul extrem

HIDEYOSHI
Ajunul seppuku-*ului lui Rikyū,*
27 februarie 1591, ziua
Kyōto, Jurakutei, pavilionul Tekiseirō

1

Palatul cu două etaje oferea o priveliște largă atât către Kyōto, cât și către Higashiyama. Scăldate în soarele de primăvară, frunzele tinere de pe cele treizeci și șase de piscuri păreau atât de fragede, încât îți venea să întinzi mâna să le mângâi.

„În felul ăsta o să fiu liniștit”, își spuse Hideyoshi și se lovi ușor cu evantaiul la baza gâtului.

Scăpa în sfârșit de osul de pește care îi stătea înțepenit în gâtlej de atâta vreme. Va dispărea acum singurul om care i se împotrivea lui, Hideyoshi, stăpânul țării. Subjugase complet insula Kyūshū, cucerise Odawara[19] și dusese cu mare grijă până la capăt toate măsurile de pedepsire a celor care i se împotriveau în Kantō și Mutsu. Confiscase săbiile țăranilor și făcuse măsurători cadastrale ale terenurilor agricole până în cele mai îndepărtate colțuri ale Țării Soarelui-Răsare. Acum nici chiar printre copiii de trei ani nu se mai găsea vreunul care să nu fi aflat de puterea *kanpaku*-ului Hideyoshi. Ținea în mâna sa întreaga țară și era suficient să miște un deget ca

---

[19] Unul dintre cel mai bine fortificate castele ale epocii, centrul de rezistență al puternicului clan Hójó din Kantó, distrus de Hideyoshi în 1590 în urma unui asediu de trei luni.

să obțină ce voia. Oamenii se prosternau în fața sa, Hideyoshi având o autoritate deja cunoscută și peste mări, până în India. Cu doar o lună înainte, un emisar al viceregelui Indiei venise cu daruri fastuoase: cai, tunuri, muschete, armuri și multe altele, toate ca un omagiu pentru extraordinarele lui realizări. Deja nu se mai găsea nimeni care să-i amenințe puterea. Cu toate acestea… individul ăla! Un singur om pe lume, Sen no Rikyū, nu-i recunoștea meritele. „I-o pot oare trece cu vederea?!” Nu, nu putea accepta așa ceva.

Coborându-și ochii de la Higashiyama, în imediata apropiere a Jurakutei-ului se zăreau o mulțime de soldați și cai în jurul reședinței lui Rikyū. Din când în când, răzbătea adus de vânt câte un nechezat.

— Doar pentru că se poartă cum îl taie capul! se trezise exclamând violent, cu voce tare, fapt care îi înteți iritarea.

— Vă rog să mă scuzați! Porunciți! spuse pajul care stătea într-un colț al camerei și care se ghemui la podea respectuos.

— Nu, nu s-a-ntâmplat nimic. E vreme frumoasă azi.

Tensiunea dispăru de pe figura pajului:

— Cum spuneți, înălțimea Voastră! Și în noaptea asta va fi o plăcere să privim stelele!

După cum sugera și numele, „turla unde se culeg stele”, cerul înstelat care putea fi admirat din Tekiseirō era de o eleganță supremă. Jurakutei era alcătuit din mai multe construcții dispuse pe o suprafață extinsă de teren; Tekiseirō, aflat la etajul superior al clădirii principale cu trei niveluri care se înălța pe malul lacului, era o încăpere de opt jō care oferea o priveliște magnifică. *Tokonoma* aflată acolo era poleită complet cu foiță de aur. Pe fondul auriu al peretelui era reprezentat cu tuș diluat muntele Fuji învăluit într-o ceață fină, pictură realizată de Kanō Eitoku. De mari dimensiuni, muntele, mai extins în partea dreaptă, se înălța maiestuos uluitor de sus, cu conturul vag, acoperit de pâcla străvezie. Era o lucrare într-adevăr de mare clasă, de un bun-gust remarcabil. Dacă priveai din

camera cu ferestre pe trei laturi, în semiîntunericul din zori sau din amurg, Fuji plutea elegant în nuanțe fugitive aurii, iar dacă te întorceai și zăreai la orizont înălțându-se Luceafărul, chiar aveai impresia că poți culege astrele cu mâna. În toată lumea nu mai găseai o astfel de încăpere pentru ceai, unde puteai să te bucuri de frumusețea stelelor stând așezat. Chiar și Rikyū îi admirase ideile arhitecturale.

Cu patru ani înainte, când construise palatul, îl chemase în zori, tocmai la momentul potrivit, când cerul luase culoarea roz pal a ibisului japonez și conferea acelei *tokonoma* de aur o strălucire inefabilă.

— *Yūgen* cu adevărat! Ai zice că e prezent aici chiar Miroku[20]!

— Nu-i așa? Asta e *chashitsu*-ul meu! Plin de *yūgen,* nu? Te-a dat gata?

— E o realizare minunată a înălțimii Voastre, sunt plin de admirație!

A fost singura dată când arogantul Rikyū s-a prosternat docil în fața sa, iar el nu s-a simțit niciodată atât de satisfăcut. Dar asta nu s-a întâmplat decât atunci. „Individul ăla, cu excepția acelui moment, nu s-a uitat decât foarte rece la mine!” gândea Hideyoshi. Mai tot timpul cu un aer superior, era atât de enervant, încât nu-l înghițea deloc. Fie *chashitsu*-ul de aur, fie un *chawan akaraku,* cum apreciam vreun spațiu pentru *chanoyu* sau vreun obiect de ceai mai deosebit, sprâncenele lui se încruntau ușor. „Expresia încrezută de pe fața lui în astfel de momente mă făcea aproape să regret că mă aflu pe lumea asta. Se uita de sus la mine cu o lucire înghețată și calmă în ochi, care îmi dădea fiori. «Ce gust vulgar!» îmi transmitea. Nu o exprima în cuvinte, dar ochii lui spuneau totul. Manierele sale erau perfecte, își așeza mâinile pe podea și se apleca până jos în modul

---

[20] Miroku bosatsu (în sanscrită: boddhisattva Maitreya) este considerat viitorul Buddha, care va salva lumea la venirea sa.

cel mai corect, nu i se putea reproșa nimic în mod special. Era totuși cât se poate de limpede că în sufletul lui mă disprețuiește! Un astfel de orgoliu nu poate fi trecut cu vederea! Dar de ce îmi aruncă individul ăsta asemenea priviri? De ce manifestă o așa încredere absolută în propriul său simț estetic?”

Cel mai enervant era că perspicacitatea lui, capacitatea lui de apreciere, nu dăduse greș nici măcar o singură dată. De aceea aproape că-și mușca limba de ciudă. Dacă ar fi fost vorba de un simplu angajat practicant de *chanoyu,* care nu prea știa ce face, l-ar fi dat afară certându-l și cu asta ar fi terminat. Dar lucrurile stăteau altfel în cazul său și, din păcate, trebuia să admită că are de-a face cu o persoană ieșită din comun. Nu comitea greșeli estetice, ceea ce-l făcea și mai iritant. Atât judecata sa privind ustensilele pentru ceai, cât și modul cum aranja spațiile pentru *chanoyu* erau ireproșabile. Era în mod strălucitor, de departe, cel dintâi maestru de ceai din țară. Era suficient să schimbe poziția *mizusashi*-ului sau a *chaire*-ului. Cu numai un rând de ochiuri al tatamiului ca să se nască în *temaeza o* eleganță copleșitoare. Atmosfera *chashitsu*-ului căpăta intensitate și spațiul devenea deosebit de plăcut. Tensiunea nu depășea însă niciodată măsura și nici nu te simțeai nelalocul tău. Fără îndoială, avea știința și simțul subtil ale gradării și dispunerii ca niciun alt maestru de ceai.

În spatele lui Hideyoshi, apa din *kama* începu să fiarbă. Pe o etajeră din aur erau dispuse câteva obiecte pentru ceai, tot de aur. Ca maestru de ceai îl desemnase pe Sōkun din Sakai. Fiul lui Imai Sōkyū nu avea decât patruzeci de ani, dar nu era un profesionist slab. În *tokonoma* de aur se afla un aranjament cu iriși, o altfel de ikebana fiind foarte greu de realizat pe un asemenea fundal, deoarece cu flori albe devenea prea melancolică, iar cu galbene arăta tern. În colțul unui vas lăcuit în negru, de forma unui recipient pentru adăpat caii, erau dispuse aparent neglijent câteva flori violet de iris, precum și câțiva boboci, care de pe fundalul peretelui auriu

emanau un calm aparte. În Kyōto n-ar fi înflorit decât după încă o lună și, în mod sigur, Sōkun le procurase prin mesageri rapizi călări dintr-o provincie mai caldă, probabil Kii.

Etajera și ustensilele de aur, aranjate lateral față de *tokonoma,* fuseseră comandate împreună cu *chashitsu*-ul de aur atunci când oferise ceai împăratului la Palatul Imperial. Numai *juro*-ul cântărea cinci *kanme* de aur pur. Setul complet, format din *kama, mizusashi, kensui* și toate celelalte, avea o greutate totală de cincisprezece *kan*[21]. Pentru a discuta cu calm treburi de stat, ceaiul este mai potrivit într-o astfel de încăpere largă. Nici *wabi*-ul nu era nelalocul lui, eleganța minimalistă calmând sufletul. Manifesta îndeobște interes față de *chashitsu*-ul în formă de colibă acoperită cu paie creat de Rikyū. Reconstituirea ambientului unui sat de munte îi trezea amintiri din copilăria petrecută la țară, iar el se simțea acolo liniștit sufletește. Însă *chashitsu*-urile făcute de Rikyū în ultima vreme erau teribil de mici. Unul de trei jō putea fi acceptabil, însă într-o încăpere de un jō și jumătate, de-ai fi zis că e o celulă întunecoasă, aproape că te sufocai. De ce oare ținea morțiș omul ăsta să facă numai astfel de *chashitsu*-uri?

— Au sosit Uesugi-*sama* și Ishida-*sama*!, anunță pajul venirea celor doi oaspeți.

— Spune-le să intre.

Lovindu-se din nou ușor cu evantaiul la baza gâtului, Hideyoshi se așeză cu spatele la muntele Fuji care plutea în cețuri în *tokonoma* aurie. Își sprijini brațul pe rezemătoare și, închizând ochii, sunetul apei din *kama* de aur se auzea ca adierea vântului în paradis.

---

[21] *Kan* (sau *kanme)* unitate de măsură pentru greutate, echivalentă cu 3,75 kg. Aici, echivalentul a 56,25 kg.

2

— Cum mai stau lucrurile la reședință? îl întrebă Hideyoshi pe Uesugi Kagekatsu.

Întrucât Kagekatsu, fiul adoptiv al lui Kenshin, se afla în capitală, îl pusese din ajun să înconjoare reședința lui Rikyū cu patru sute de arcași și archebuzieri și cu trei mii de pedestrași. Kagekatsu însuși se prezentase acum în ținută de campanie, cu armură completă.

Vara precedentă, după asediul de la Odawara, Hideyoshi trecuse la cucerirea întregii provincii Mutsu, însă tot timpul se stârneau răscoale și rebeliuni. Cum situația se menținea încă instabilă, faptul că într-un astfel de moment Uesugi Kagekatsu, care se bucura de o mare autoritate în nord, venise cu trupe în Kyōto și, mai mult chiar, îl ajuta pe Hideyoshi, avea o mare însemnătate.

— E o liniște totală, ai zice că nu e nimeni acolo.

Kagekatsu, care avea în jur de treizeci și cinci de ani, se prosternă, apoi înălță capul.

— Mă gândeam că va cere iertare, dar nu dă niciun semn de așa ceva…

— E un individ obraznic!

— Așa e, nu-i suport deloc aerul impertinent!

— Și cu toate acestea, reședința lui Rikyū ăsta e chiar la picioarele Jurakutei-ului. Dacă s-ar produce vreun atac acolo, s-ar considera o rebeliune împotriva înălțimii Voastre. S-ar găsi cineva în Japonia de azi care să comită un gest atât de necugetat?

— Într-un fel ai dreptate, zise Hideyoshi cu un ton concesiv, dar dumneata nu știi ce înseamnă *chanoyu-ul*

— Beau ceai pentru sănătate, zise Kagekatsu, fără să-l consider însă un domeniu al eleganței. Dar dacă pășești pe Calea rafinamentului, îți mai vine să provoci revolte?!

În familia Uesugi, cu tradiție în artele militare, nu exista o pasiune pentru *chanoyu.*

— În *chanoyu* se ascunde ceva diabolic, care strică sufletul oamenilor. Dumneata nu știi asta, și e chiar mai bine să nu o știi…

În mintea lui Hideyoshi pluteau figurile lui Hosokawa Tadaoki și Furuta Oribe, discipoli ai lui Rikyū, indivizi pe care îi considera în stare de orice.

— Ceva diabolic, ați spus?

— Da. Acest *chanoyu* este o artă perfidă care tulbură mintea oamenilor. Dacă i te dedici, uiți de tine și te scufunzi în cupiditate și ostentație.

— Cupiditate și ostentație…

— Dacă devii pasionat de obiectele și echipamentele pentru *chanoyu,* aluneci într-o mlaștină fără fund.

— Așa este, fără îndoială!

— Cu toate acestea, îl poți folosi și în mod interesant!

— Cum s-ar putea? întrebă Kagekatsu, clipind de câteva ori din ochi.

— Să zicem, de exemplu, că dumneata ai cinci vasali. Dintre aceștia, inviți numai doi într-un *chashitsu* mic, îi tratezi cu ceva și le arăți un obiect prețios transmis de generații în casa Uesugi. Care vor putea fi sentimentele celor doi invitați? Și ce vor crede ceilalți trei, care nu au fost chemați?

— Cei doi invitați se vor simți extrem de onorați, iar ceilalți trei vor fi probabil invidioși. Se vor frământa ce anume s-a discutat secret în *chashitsu.*

Răspunsul lui Kagekatsu era întru totul pe placul lui Hideyoshi:

— Exact! Oamenii așa sunt făcuți!

— Asta, prin *chanoyu…*

— Ține minte, și *chanoyu*-ul poate avea multe funcții! Nu găsești șmecherie mai bună decât asta ca să păcălești oamenii.

Kagekatsu părea să fie de acord:

— Aha, deci pentru Excelența Voastră și *chanoyu*-ul constituie o stratagemă, nu?

— E un mod de a gâdila orgoliul și sentimentele cuiva!

— În legătură cu asta, ceea ce nu înțeleg eu este faima ustensilelor de care ați pomenit adineaori…

Hideyoshi aprobă din cap, făcându-i semn să continue.

— În cazul unei săbii celebre în istorie, mai merge, dar ce e un *chaire* dacă nu un simplu vas de pământ?! Cum de poți fixa, pentru un simplu bulgăre de lut, un preț imens, de trei mii de *kan*[22]?

Așezat pe locul celui de-al doilea oaspete, Ishida Mitsunari i se adresă lui Kagekatsu:

— Exact în asta constă vina lui Rikyū!

Era un bărbat tânăr, dar de o inteligență remarcabilă.

— Să declari un obiect banal ca fiind excelent și să-i pui după cum ai chef un preț exorbitant e de neiertat pentru un bonz! Excelența Sa i-a stabilit o pedeapsă pe măsură pentru nemărginita lui insolență.

Kagekatsu nu era deloc convins de răspuns:

— Eu tot nu pricep. Dacă vânzătorul crește prea mult prețul și nu se găsește nimeni să cumpere, vânzarea nu se face. Inițiații în *chanoyu* însă își doresc astfel de obiecte fără să le pese de preț, ba chiar le râvnesc mai mult cu cât sunt mai scumpe. Pentru un tip de la țară ca mine, e de neînțeles. Din câte am auzit, până și pentru un *chaire* de trei mii de *kan* se găsesc destui amatori, ceea ce e uimitor.

Hideyoshi lovi cu evantaiul în propriul genunchi:

— Întocmai. E un alt motiv pentru care e diabolic *chanoyu*-ul. Cei care pun mâna pe obiecte faimoase se mândresc cu ele și au falsa impresie că au devenit grozavi. Asta e fascinația ustensilelor celebre!

---

22 *Kan* (sau *kanmon)* unitate monetară de valoare medie, egală cu o mie de *mon*.

Vorbind, Hideyoshi repeta obsesiv aceleași lucruri. Dar cel care vâna cel mai aprig obiecte faimoase prin toată Japonia, fără să se sinchisească de prețurile mari, era tocmai el, Hideyoshi. Depozitele sale gemeau de aur și argint. Adunase până la sațietate soldați, arme de foc, săbii vestite, cai de elită, picturi și caligrafii, dar și femei frumoase și ranguri. Iar grandoarea Jurakutei-ului nici nu mai trebuia amintită. „Mai mult de atât, ce mi-aș mai putea dori?…" Cu doi ani înainte, sătul peste poate de atâția bani, stivuise cinci mii de monede de aur și treizeci de mii de monede de argint și le distribuise nobililor și samurailor. Avusese o mare satisfacție în acea zi, dar se trezise în dimineața următoare copleșit de un sentiment insipid de singurătate. În aceste condiții, să aprecieze un *chaire* faimos, fie el doar un bulgăre de lut, putea fi o hrană mult mai valoroasă pentru sufletul său.

— Nu uita, obiectele faimoase transmise din vechime sunt, orice s-ar spune, lucruri de valoare. Cel care le ține în mână, dacă își ascute și își limpezește sufletul, poate surprinde întreaga priveliște a profunzimilor universului chiar și în glazura unui *chaire.* Dacă privitorul nu posedă această capacitate, pentru el nu va fi decât un bulgăre de pământ. Cu alte cuvinte, obiectele faimoase sunt cele care își aleg proprietarii!

Se simți puțin nelalocul lui rostind acestea, dar era cel puțin pe jumătate convins de ce spunea. De la Rikyū învățase cum să aprecieze ustensilele. Era uluitor cum, ascultându-l, ajungea să perceapă și într-un *chawan*, și într-un *chaire* o răsuflare nemărginită de parcă se zărea acolo întregul cosmos.

Kagekatsu tot nu era lămurit. „De ce este faimos un obiect faimos?!…" Dar la o astfel de întrebare, Hideyoshi n-ar fi știut ce să răspundă.

Maestrul de ceai, Imai Sōkun, veni să salute. Își ținea capul aplecat la intrarea în *chashitsu*:

— Am pregătit o masă simplă. Să o aduc?

— Da, te rog.

Lui Hideyoshi îi era puțin foame. Plăcerea lui în *chanoyu,* mai mult decât orice, consta în masa de dinainte de ceai. Pe tăvile lătrate de lemn, lăcuite în roșu, pe care tânărul *hantō* le aduse mai întâi, se aflau câte două boluri vermilion și altfel de mâncare. Când ridicară capacele holurilor cu supă, se înălță un miros plăcut de *miso.* Peste un file mare de crap era presărat ghimbir tăiat foarte fin. Celălalt bol conținea orez fiert fără nimic altceva, în stare ușor apoasă. Iar pe farfuria de alături era niște carne friptă de pasăre, posibil fazan de munte.

— Deși e primăvară, Uesugi-*sama* a stat multă vreme afară și cred că îi e frig…

Meniul fusese stabilit împreună cu Kagekatsu. După cum demonstra și aranjamentul irișilor din *tokonoma,* Imai Sōkun se dovedea un maestru de ceai foarte atent.

Fiertura de orez le încălzi stomacul. Punând jos bețișoarele din lemn de cryptomeria, Hideyoshi îl întrebă pe Sōkun:

— Apropo de condamnarea lui Rikyū, comercianții din Sakai n-au încercat cumva să afle detalii?

Dacă a vinde la preț mare ustensile de ceai devenea o infracțiune, n-ar fi fost de mirare ca oricare dintre amatorii de *chanoyu* sa fie pedepsit. Sōkun dădu dezaprobator din cap:

— Deși maestrul Rikyū este negustor din Sakai ca și noi, metodele sale de a face comerț sunt total diferite, așa că toți șopteau că, mai devreme sau mai târziu, va căpăta o astfel de pedeapsă…

— „Diferite”, ce vrei să spui cu asta?

Sōkun se gândi puțin, apoi răspunse:

— Se spune că barbarii din sud[23] cunosc o tehnică secretă, numită alchimie, prin care transformă fierul sau cuprul în aur.

---

[23] Europenii.

— Chiar există o astfel de tehnică?!

Hideyoshi se apleca ușor. Dacă așa ceva ar exista într-adevăr, ar putea manevra lumea după plac.

— Nu, nu pot face aur adevărat. Doar înșală oamenii susținând asta și îi storc de bani pe cei bogați.

— Oho, ce indivizi isteți! mormăi Hideyoshi. Nu erau aceia niște fini cunoscători ai sufletului omenesc?

— Noi, comercianții din Sakai, aducem lucruri de departe cu sudoarea frunții și ne străduim din răsputeri pentru a aduna un câștig neînsemnat. Pe de altă parte, afacerile maestrului Rikyū sunt ceva total diferit. E natural ca lucrurile minunate care s-au transmis peste vremuri până la noi să se vândă cu mulți bani, însă maestrul Rikyū abuzează de buna-credință a altora, declarând nejustificat drept obiecte faimoase până și un *chawan* nou sau un vas de bambus și fixându-le prețuri mult mai mari chiar decât greutatea lor în aur. Cum domnia sa are talentul de a îmbrobodi oamenii, toți îi plătesc sumele cerute fără să li se pară nimic ciudat. Ca negustor, e de-a dreptul un magician!

„Negustor!…" Uitase complet. Așa e, individul ăla afișează mereu un aer superior, dar la origine nu e decât un negustor de pește! Și e de la sine înțeles că un negustor caută profitul. Mai ales cei din Sakai, toți hrăpăreți încât să se înșele tată cu fiu. „Mda, și totuși…" Era absolut uluitor, Rikyū avea un simț estetic fără seamăn. De exemplu, din o sută de vase de bambus, alegea un singur *hanaire*… Fie pentru aspectul unui nod, fie pentru o ușoară curbură, era de un rafinament indescriptibil și te făcea să crezi că era neapărat singurul potrivit. Și în cazul vreunui *natsume* era la fel. Dacă înșirai o sută de *natsume*-uri lăcuite în negru, făcute de același artizan, individul ăla îl alegea fără doar și poate pe cel mai frumos. Repetând de o sută de ori experimentul, negreșit întindea mâna către același obiect. „Cum oare?…" Cum se făcea oare că era capabil să distingă în felul acesta, atât de ușor, obiectele frumoase? „Să fie

magie, sau poate doar simplă mistificare?” Nu, de altceva era vorba. N-o putea considera nici magie, nici mistificare. Tocmai de aceea îi încredințase un timp atât de lung domeniul *chanoyu*-ului.

Cum Kagekatsu avea un aer ușor perplex, Hideyoshi schimbă subiectul:

— Să lăsăm asta, mai bine povestește-mi despre Mutsu. Cum mai stau lucrurile?

Discutând una-alta despre situația din Tōhoku[24], goliră câteva cupe de sake și terminară în tihnă cele două supe și cinci feluri de mâncare.

— Hm, s-a înnorat! spuse Kagekatsu privind afară. Înainte să-și dea seama, cerul complet senin se acoperise cu nori cenușii.

— Vântul e foarte umed, așa că la noapte s-ar putea să plouă, murmură liniștit Ishida Mitsunari.

3

După ce mâncară niște castane prăjite, Sōkun prepară *koicha* într-un *chawan* de aur de tip *tenmoku.* Ținut în mâini, vasul de aur oferea o senzație plăcută – ca să nu fie prea fierbinte, fusese prevăzut cu un miez de lemn. Întrucât avea suficientă practică, *temae*-ul lui Sōkun era natural, fără nimic deranjant. „Totuși… ce anume lipsește?” Privindu-i fix mâna care agita *chasen*-ul, își dădu brusc seama.

În măsura în care nu manifestau o animație ostentativă, ci erau naturale și fără nimic exagerat, procedurile erau la fel cu ale lui Rikyū, dar, în ceea ce privește rafinamentul care plutea în fundal, erau total diferite. În *temae*-urile lui Rikyū se simțeau atașamentul și

---

[24] Provincie din nord-estul Japoniei, constituită astăzi din prefecturile Aomori, Akita, Iwate, Yamagata, Miyagi și Fukushima.

ardoarea cu care el trata ca pe un lucru de neînlocuit, cu multă căldură, o întrunire de *chanoyu* sau chiar un bol de ceai. Însă el își demonstra procedurile cu totală detașare, reținându-și acest spirit, și aici era punctul său forte. Odată ce înțelese acest lucru, *temae*-ul lui Sōkun își pierdu orice farmec. Păli până și strălucirea neprețuitelor ustensile de aur.

După ce terminară de băut ceaiul și mai sporovăiră o vreme, Uesugi Kagekatsu se prosternă:

— Am petrecut niște clipe neașteptat de relaxante! Acum însă mă voi duce să inspectez trupele.

— Mulțumesc pentru efort! Las totul în grija dumitale.

Kagekatsu ieși din Tekiseirō, iar Hideyoshi se sculă și privi afară pe fereastră.

Cerul peste Kyōto arăta ca de plumb.

— Ce se mai aude cu *chatsubo*-ul Hashidate? îl întrebă pe Mitsunari, aflat în spatele său.

Vasul supranumit Hashidate era o ceramică de origine chineză în care se puteau păstra șapte *kin*[25] de ceai; nu numai că era acoperit masiv cu o glazură indigo-închis, dar, în plus, interiorul său amplu și tensionat exprima o bogăție surprinzătoare. Odinioară proprietate a familiei shogunilor Ashikaga, trecând pe la Nobunaga, ajunsese în mâinile lui Rikyū. În ciuda faptului că Hideyoshi își manifestase mai de mult dorința de a-l obține, Rikyū nu consimțea să se despartă de el. Prevăzând probabil că va fi eventual exilat, la începutul lui februarie îl lăsase în grija celor de la subtemplul Juko al templului Daitoku (Daitokuji Jukoin).

— M-am dus azi-dimineață la templu, dar oricât am insistat că e ordinul domniei sale *kanpaku*-ul, starețul mi-a răspuns că nu-l poate da. La atâta obrăznicie, m-am gândit chiar să-l despic cu sabia, dar

---

[25] Aproximativ 4,2 kg.

am ezitat să mânjesc cu sânge un obiect de preț și am renunțat.

— Nu-i nimic, ai făcut bine. Aș fi avut remușcări să ucid un călugăr.

Statuia de lemn a lui Rikyū, aflată la etajul Kinmōkaku, poarta principală de la Daitokuji, fusese coborâtă de acolo cu două zile înainte, crucificată simbolic la Ichijō Noboribashi, imediat în fața casei acestuia, și apoi arsă. Hideyoshi privise din Tekiseirō mulțimea de privitori și fumul, dar, cu toate acestea, nu numai că nu se simți mai ușurat, ci se înfurie și mai tare:

— Cheamă-l pe Maita!

Pajul răspunse prompt și o luă pe scări în jos. Maita Awaji nokami veni imediat. Se ocupase de organizarea marii întruniri de *chanoyu* de la templul Kitano și era samuraiul cel mai apropiat de Hideyoshi dintre toți discipolii lui Rikyū.

— Mâine-dimineață te duci la reședința lui Rikyū și-i ordoni să-și taie burta!

— Am înțeles… Maita salută până la pământ, cu o expresie rigidă pe față.

— Să-i spui că-l iert dacă-și prezintă scuze. Mie nu-mi stă în fire să ucid.

— Am să-i transmit întocmai!

Privind pe fereastră, Hideyoshi închidea și deschidea întruna evantaiul cu vârful degetelor, cu un sunet sec.

— Tipu' ăla…

— Da!?

— Are un *kōgō* cu glazură verde. L-ai văzut vreodată?

— Un *kōgō,* spuneți?…

— Exact. Are o glazură verde mai frumoasă decât jadul și o formă ușor aplatizată. Pe oricine întreb, îmi spune că nu l-a văzut!

— Păi, nici eu nu știu despre ce e vorba…

— Nici tu? Eu l-am văzut o singură dată. I-am ordonat să mi-l cedeze, însă m-a refuzat. Tipu' ăla are un asemenea *kōgō* splendid,

însă nu-l scoate niciodată la lumină la întrunirile de ceai. De ce oare?

— Nu știu ce să spun.

Dacă nici chiar un discipol apropiat nu știa, în mod sigur *kōgō*-ul avea o istorie specială.

— Ai grijă să nu simtă! E în pragul morții! Dacă-i pomenești că-l vreau, e-n stare să-l distrugă!

Rikyū avea un atașament aparte față de ustensilele pentru *chanoyu.* Fără nicio îndoială, așa ar reacționa.

— După ce-l pui să-și taie burta, să mi-l aduci. Mâine sigur îl va folosi, sunt convins de asta!

Maita nu răspunse nimic.

— *Chanoyu*-ul înseamnă pur și simplu să prepari ceaiul și să-l bei, spunea mereu. Un acoperiș cât să nu te plouă, niște mâncare cât să nu-ți fie foame… Dar dacă-i așa, atașamentul față de obiecte devine ceva de neiertat. Dacă susține că *chanoyu*-ul este budism, de ce nu începe prin a renunța la egoism și la atașamente iluzorii?! Cum la origine toate lucrurile sunt vide, nu trebuie să ne agățăm de nimic, asta este Calea pentru un călugăr zen!

În timp ce vorbea, Hideyoshi se ambala și se înfuria din nou. Cu degetul tot deschidea și închidea evantaiul.

— Asta e vina lui cea mai mare!

Din norii groși și cenușii începu să cadă ploaia. Zgomotul ei liniștit îi pătrundea în suflet.

„Și cu toate astea, cum de reușește Rikyū să concentreze atâta eleganță calmă într-un simplu *chawan* cu ceai?” Il călca pe nervi, dar asta nu putea să nu-i recunoască. „De ce oare era obsedat chiar în așa hal de Calea *chanoyu-ului*?” Nu-l întrebase niciodată, dar ar fi vrut să audă măcar odată ce avea de spus. „Dar acuma, nu e prea târziu?…”

Zgomotul picăturilor alungă ușoara ezitare înmugurită în mintea lui Hideyoshi. Ploaia care se întețise acoperi cu un văl albicios

piscurile care formau Higashiyama.

Și cunoscătorii, și ignoranții

HOSOKAWA TADAOKI
Cu cincisprezece zile înainte de seppuku-ul *lui Rikyū*
13 februarie 1591
Kyōto, reședința Hosokawa din Yoshida

1

Debarcaderul din Yodo era învăluit în lumina crepusculară a soarelui de primăvară. O ceață fină vag indigo învăluia munții, iar vântul adia seducător peste râu.

— Cred că se arată…

La șoapta lui Hosokawa Tadaoki, Furuta Oribe, care se afla în picioare lângă el, aprobă discret din cap. De partea cealaltă, se zărea o procesiune pe drumul paralel cu râul.

— Îi tratează ca pe un criminal!

O coloană de cincizeci de soldați, printre care se aflau și câțiva călări, escortau cu atenție un palanchin sărăcăcios. După ce ordonă ca acesta să fie lăsat jos pe platforma din fața debarcaderului, un ofițer coborî de pe cal și ridică rogojina de paie. Dinăuntru coborî un bărbat îmbrăcat într-o robă cenușie. Era Rikyū, în drum spre Sakai.

— Îți frânge inima…

Chiar de departe puteai observa cât de mult slăbise. În ciuda staturii înalte, era adus de spate și ținea capul aplecat. Simțind poate că era privit, Rikyū ridică privirea. Zărindu-i pe cei doi, fruntea i se descreți. Tadaoki și Oribe se înclinară, iar Rikyū le întoarse salutul cu multă deferență. Spuse apoi ceva samuraiului de

lângă el. Acesta, îmbrăcat într-o armură neagră, era Tomita Sakon, cel care-i dăduse de știre lui Tadaoki despre ziua exilului. Practicant rafinat de *chanoyu,* Sakon era și el discipol al lui Rikyū.

„Individul ăsta, Hideyoshi…” Tadaoki era uluit de cât de bine sesiza punctele slabe ale oamenilor. Unui om obișnuit nu i-ar fi trecut prin cap ideea plină de cruzime de a pune anume pe Sakon să conducă escorta pentru exilul maestrului.

Rikyū făcu un gest de invitație cu mâna. Deși avuseseră inițial intenția să-l petreacă de la distanță, Oribe și Tadaoki veniră către el. Tomita Sakon, cu mult tact, puse soldații să se retragă și să-i încercuiască de la o oarecare depărtare. Apropiindu-se cu pas sprinten, Tadaoki îl apucă spontan de mână pe Rikyū. Avea o palmă mare, ușor dolofană.

— Am să fac tot posibilul ca supărarea Înălțimii Sale să se risipească!

— Așa e, aveți puțină răbdare! spuse și Oribe cu hotărâre în glas, apucându-l de cealaltă mână.

Rikyū dădu anemic din cap. Avea cearcăne adânci sub ochi, emanând o puternică frustrare.

— Vă sunt recunoscător, dar situația s-a înrăutățit, și acum e probabil inutil…

Rikyū însuși făcuse deja niște încercări pentru a mai potoli furia lui Hideyoshi. Rugase pe unii dintre discipolii săi mai apropiați de Hideyoshi, precum Gamō Ujisato, stăpânul castelului Aizu, sau Shibayama Kenmotsu din Settsu, să-l ajute, însă înverșunarea acestuia nu se temperase câtuși de puțin, iar în cele din urmă se ajunsese la exilul din acea zi.

— Orgoliul Înălțimii Sale e excesiv în ultima vreme. Nu dă deloc dovadă de indulgența necesară unui stăpân al țării! spuse Furuta Oribe, căruia îi tremura mustața.

— Dacă faceți ceva prea vizibil, s-ar putea să aveți necazuri și domniile voastre. Fiți cu băgare de seamă, vă rog!

Dintre elevii lui Rikyū, Oribe avea un puternic spirit contestatar. Dacă Hideyoshi ar încerca să ia viața maestrului său, ar fi în stare chiar să-și pună în mișcare trupele. Oribe avea în apropiere, în Nishioka din Yamashiro[26], soldați și un domeniu de treizeci și cinci de mii de *koku*[27].

— Totuși, chiar dacă e vorba de Înălțimea Sa, e o cruzime excesivă…

Rikyū liniști din priviri revolta de pe fața lui Oribe.

— Atunci când fac *chanoyu…*

Cuvintele, rostite în șoaptă, i se întrerupseră. Rikyū își înălță privirile către cerul de răsărit. Luna de a treisprezecea noapte își arăta de după munte chipul roșiatic și ușor încețoșat.

— …ies limpede la lumină și aroganța, și servilismul oamenilor. Am intuit de multă vreme ce e în sufletul Înălțimii Sale, dar nu puteam să mă abat doar pentru asta de la Calea Ceaiului. Rezultatul e condamnarea de azi. Am să mă resemnez.

Ochii îi exprimau liniște. Era o stare la care ajunsese după multe frământări.

— Mă gândeam să vă împart câteva dintre ustensilele de ceai. Dacă aș fi știut că veniți aici, le-aș fi adus cu mine, dar le-am trimis deja la reședințele domniilor voastre.

— Așa ceva!!!… protestă Tadaoki.

Nu era asta de-a dreptul împărțirea unor amintiri din partea cuiva hotărât să moară?!

---

[26] Numele istoric al provinciei în care se află Kyōto.

[27] *Koku* unitate de măsură pentru orez, egală cu 180 l (în Japonia veche orezul măsurându-se în unități de volum), folosită în același timp și ca unitate standard pentru a indica veniturile și, în consecință, puterea aproximativă a unui domeniu. (Se considera că echivalentul unui *koku* de orez era, cu aproximație, necesarul pentru subzistența unei persoane timp de un an.)

— Eu mă consider un privilegiat al sorții, căci, la urma urmei, am să ajung un fel de ministru Sugawara!

Voia probabil să spună că este deportat, fiind nevinovat, în urma unor calomnii, la fel ca Sugawara no Michizan.

— Dar e groaznic, spuse Oribe cu glasul tremurat.

Rikyū avea ochii umezi. Și-i șterse prefăcându-se că privește luna. Afișând cu greu un surâs, îi întrebă pe cei doi discipoli:

— O lună roșie e și mai interesantă! Într-o astfel de noapte, cum ar trebui să pregătim spațiul pentru *chanoyu*?

După ce privi luna și se gândi puțin, Furuta Oribe răspunse bătând ușor din palme:

— Nu e nevoie nici de flori, nici de nimic altceva. Aș deschide fereastra, aș pune un *kōrō* în grădină și aș lăsa boarea serii să aducă mireasma, ce ziceți? Parfumul vag, aproape imperceptibil, ar conferi susurului apei calde din *kama* un plus de *yūgen,* nu?

Era o astfel de înserare cu nuanțe indescriptibile de indigo. Dacă o aromă dulce ar veni plutind cine știe de unde, ți-ai dori și mai mult să evadezi într-o altă lume. Acest Oribe avea o conștiință estetică care trecea dincolo de învățăturile lui Rikyū.

— Da, ar fi plăcut! Să faci să emane efluvii de parfum în grădină este o schemă care n-ar funcționa decât într-o astfel de noapte de primăvară. Aroma ar trebui să fie *maiguruma.*

Numele acesteia era inspirat din titlul unei piese *nō.* Separați de viață de multă vreme, un bărbat și o femeie dansează pe un car alegoric cu ocazia unei sărbători și, din întâmplare, se reîntâlnesc. Nu există un alt lemn parfumat care să sugereze mai bine suferința din lumea oamenilor și fericirea neașteptată.

— Dar ce fel de *kōgō* s-ar potrivi? Întrucât luna e roșie, ce atmosferă de mister ar crea unul cu glazură verde…

La întrebarea lui Tadaoki, Rikyū închise ochii. După un timp, dădu din cap cu un aer indiferent:

— Ei, e timpul să mă duc, altfel domnia sa Tomita ar putea avea

neplăceri. Vă mulțumesc nespus că ați venit să mă conduceți!

Se înclină adânc, se întoarse cu spatele și se urcă într-una dintre bărci. Soldații se urcară și ei în cele trei bărci și luntrașii împinseră cu prăjinile în mal. Duse de curentul molcom al râului Yodo, ambarcațiunile o luară la vale. Oribe și Tadaoki rămaseră să privească în urma lor, până când făcliile care ardeau la provă se pierdură complet dincolo de cortina de un indigo profund.

2

Întors în Kyōto, Hosokawa Tadaoki se duse la vila de la poalele muntelui Yoshida, fără să mai treacă pe la reședința sa din Ichijō. De la Yodo trimisese un om înainte cu un mesaj pentru soția sa, Gracia. Îi ordonase acestuia să vină la vila din Yoshida cu ustensilele pentru ceai trimise în Ichijō de către Rikyū. Fiindcă spiritul lui Hideyoshi îi părea groaznic de vulgar nu dorea să se apropie de Jurakutei în seara aceea.

Intră în incintă, trecu pe sub poarta mediană și, mergând prin *roji*-ul unde strălucea luna, zări aprins felinarul de piatră din spatele *chōzubachi*-ului.

„E prea luminos…”

Tadaoki scoase acul ornamental de la teaca sabiei scurte și micșoră fitilul felinarului. Își învățase asistenții să facă o flacără puțin mai mare în nopțile cu lună și aceștia se conformaseră, dar cu o lună roșie ca în noaptea asta se potrivea mai bine o lumină ceva mai slabă. În a treisprezecea noapte, chiar și la zenit, luna era mereu vag încețoșată, de un roșiatic spectral.

Folosind *hishaku-ul,* își purifică mâinile cu apa din *chōzubachi.* Apa era curată și rece, de-abia scoasă din fântână. Se șterse pe mâini și se uită din nou spre felinar. Îl primise – când oare se-ntâmplase? – de la Rikyū. După cum era de așteptat, având în vedere că acesta

lăudase în cel mai înalt grad echilibrul pietrelor componente, forma sa elegantă era ireproșabilă. Deși puțin cam mare pentru a fi așezat în *roji,* dar și puțin cam îndrăzneț, doar la acest felinar îi plăcea să se uite de obicei. Se atașase atât de mult de acesta, încât, atunci când se ducea la castelul din Tango[28], punea hamalii să i-l transporte acolo.

— N-ai vrea să păstrezi felinarul ăsta, ceva mai discret? îi propusese Rikyū, iar el acceptase pe loc.

Pentru că îl voia și Hideyoshi, se zvonea că Rikyū îi ciobise intenționat pălăria superioară.

— Întrucât are o spărtură, nu-mi pot permite să vi-l ofer…

Procedase astfel ca să aibă un pretext pentru refuz, dar, ciobindu-l, obținuse un aspect și mai mult pe gustul său. De la Murata Jukō încoace, să se laude frumusețea imperfectă ca fiind superioară devenise ceva obișnuit pentru amatorii de *wabicha,* rafinați și ieșiți din comun. *Și luna, de nu se vede printr-o spărtură-n nori, nu e plăcută ochiului*.[29] A manifesta afecțiune și preferință pentru luna calmă, parțial acoperită de nori, și nu pentru luna plină pe cerul senin – asta înseamnă *wabicha.*

Prin *shōji-ul* de la *chashitsu* se zărea lumină. Tadaoki parcurse poteca cu *tobiishi* și urcă pe veranda deschisă. *Chashitsu*-ul lung de patru jō al vilei din Yoshida nu era prevăzut cu *nijiriguchi,* ci cu *shōji,* care dădea în veranda dinspre nord.

---

[28] Provincie situată la nord-vest de Yamashiro, separată de aceasta de provincia Tanba.

[29] Citat din *Zenpō zōdan* (*Conversații cu Zenpō,* 1512-1553) de Konparu Zenpō, nepotul lui Konparu Zenchiku. (Se pare că textul a fost notat de Fujiemon, discipol al lui Zenpō.) Conform afirmațiilor lui Zenpō, această frază ar fi fost rostită de însuși Murata Jukō. Citatul exprimă concentrat preferința pentru incomplet, pentru imperfect și pentru simplitate, fundamentală în *wabicha.*

Pe hârtia translucidă a acestora se proiecta umbra cuiva. Era cel care tocmai pusese apă proaspătă în *chōzubachi.*

— Ați venit deja? întrebă Tadaoki.

— Poți să intri! răspunse tatăl său, Yūsai.

Deschise *shōji*-ul; Yūsai era corect așezat. Apa susura calm în *kama,* însă lampa cu ulei lumina destul de tare.

Yūsai, tatăl lui Tadaoki, în afară de faptul că era deținătorul tradiției secrete a *Kokinshū*[30], era versat în toate domeniile artistice – eticheta și protocolul de la Curte și din vechile familii de *daimyō,* teatrul *nō,* muzică, arta culinară –, stăpânindu-le în profunzime secretele. Era bun prieten cu Rikyū, dar în privința ceaiului optase pentru o Cale proprie.

— Te-ai întors? Mă gândeam ce ți-o fi trimis oare Rikyū…

În fața lui Yūsai se afla o cutie pătrată, înfășurată în mătase albă. „Nu cumva *kōgō*-ul ăla verde?” și lui Tadaoki îi bătu inima mai puternic. Se gândea că dacă ar fi cu foarte multă grijă ambalat în două sau trei cutii puse una în alta, ar fi exact de acea mărime.

— Hm, ce-o fi oare?

— Poți încerca să ghicești ce ți-a oferit!

— Abia aștept să văd! Ar fi trebuit să vă uitați!

Evident, tatăl său nu-și permisese asta. Obiectul fusese dat de către Rikyū lui Tadaoki, era neplăcut să-i fie privit fără permisiune, chiar și din exteriorul pachetului. În cazul ustensilelor de ceai, nu vrei să-ți fie atinse de nimeni.

— Ah, ce lipsit de gust ești! De aceea nu ai haz. Nu tocmai în a vedea ceea ce nu se vede constă esența *wabicha*-ului? râse amar

---

[30] Prima antologie imperială de *tanka*, realizată în anul 905 de către un grup de poeți în frunte cu Ki no Tsurayuki. Deținerea așa-zisei tradiții secrete a *Kokinshū* (*Kokin denju,* generată în secolul al XV-lea de către poetul Tō no Tsunenori) conferea celui în cauză o autoritate indiscutabilă în domeniul poetic.

Yūsai.

— Nu, în viață vezi ceea ce trebuie văzut.

În definitiv, important era ce îi trimisese Rikyū, exilat din capitală și pregătit chiar să moară. Era, cu alte cuvinte, expresia aprecierii sale față de Tadaoki.

— Bine, hai să-l deschid!

Nerăbdător, Tadaoki desfăcu nodul bucății de mătase albă. Dezlegă apoi și șnurul cutiei de lemn alb de paulownia și deschise capacul, iar înăuntru se arătă un *shifuku* de culoare galbenă, concav. „Un *chawan,* oare?…”

Așteptările sale se risipiră într-o clipă. Îl scoase și-l așeză pe tatami, deschise *shifuku*-ul și găsi un *chawan* ușor bombat, un *kuroraku* făcut de Chōjirō. Uitându-se mai bine, remarcă scris pe spatele capacului cutiei „Țeastă bombată”. Era un supranume provenit probabil din faptul că bolul avea o formă ușor evazată[31].

Observând umerii pleoștiți ai fiului său, tatăl îi spuse cu voce joasă:

— Ești dezamăgit… Îți doreai *kōgō-ul* cu glazură verde, nu?

Tadaoki își privi tatăl, care-i sesizase foarte bine starea.

— L-ați văzut și domnia voastră, tată?

— Nu mi l-a arătat niciodată formal la vreun *chanoyu.* E un *kōgō* minunat, l-am zărit o dată, pentru o clipă doar, în mâinile lui, pe când schimba cărbunii și punea în foc lemn parfumat. Glazura aia verde provine din epoca veche a regatului Goryeo. Între multele

---

[31] Jōō de cuvinte intraductibil. In expresia din original, *hachibiraki* (sau *hachibiraki*), termenul *hachi* poate însemna „bol“, dar și „craniu“ („țeastă“), iar verbul *hiraku* înseamnă „a se deschide“ (inclusiv cu sensul de „a fi evazat“). Sintagma *hachi ga hiraite iru* (mai rar folosită în perioada contemporană) înseamnă a avea capul cu diametrul mai mare în partea superioară, cam ca o pară (sau, exagerând, ca un trunchi de con sau de piramidă) cu vârful în jos.

ustensile de ceai ale lui Rikyū, e probabil una de prima clasă, ireproșabilă.

— Și eu am pățit la fel. L-a ascuns în grabă, de parcă i-ar fi fost teamă ca cineva să-și exprime dorința de a-l vedea de aproape.

— De fapt, și eu mă uitam la pachet, întrebându-mă dacă nu cumva n-o fi chiar obiectul ăsta, dar mi-am dat seama că nu poate fi așa. Nu e un lucru pe care să-l lase unuia ca tine.

— Atunci…

Nu voia să se gândească, dar ajunsese oare la Furuta Oribe? Sau la Gamō Ujisato, poate la Takayama Ukon? Erau șapte discipolii la care Rikyū ținea în mod special, iar Tadaoki se flata că ar fi primul sau al doilea dintre ei. La urma urmei, cui avea oare intenția să transmită acel *kōgō* verde? Sau avea cumva de gând să nu-l lase nimănui? Cu asemenea gânduri, noaptea de primăvară devenea și mai deprimantă.

— E frumos din partea lui. Prepară-mi un *usucha* în *chawan-ul* ăsta *kuroraku.*

Yūsai își ridică un genunchi și se așeză mai relaxat. Luptase ani la rând în nenumărate bătălii, dar, chiar în vârstă, dădea dovadă de o energie calmă. Figura sa, căreia creștetul ras i se potrivea perfect, emana o voință de neclintit. Tadaoki, de asemenea, de când primise o scrisoare laudativă de la Nobunaga, la prima sa campanie la vârsta de cincisprezece ani, și până acum, când ajunsese la douăzeci și nouă de ani, luase parte la nenumărate bătălii. În privința caracterului și curajului nu era cu nimic mai prejos decât tatăl său, însă nu-i egala tenacitatea cu care acesta supraviețuise în niște vremuri extrem de tulburi.

Deoarece i se ceruse, Tadaoki se așeză în *temaeza. Kama* de deasupra *ro*-ului era Amidadō, tot un dar de la Rikyū, foarte elegantă cu deschiderea ei înaltă și cu umerii lin cambrați.

Bătând din palme, chemă un slujitor și îi ceru să facă pregătiri. Tadaoki aranjase acest *chashitsu* lung de patru jō în așa fel încât să se

poată bucura de rafinamentul *wabi*-ului, menținând în același timp atmosfera unui *shoin.* Lângă *ro* dispusese un stâlp făcut dintr-un trunchi mai gros de pin decojit și, pornind de la el, separase spațiul pentru *temaeza* cu un perete subțire ca un paravan, tencuit. Datorită tavanului din trestii, puțin mai înalt, era răcoare și plăcut chiar și vara. Tadaoki construise și un *chashitsu* mic, de doi jō și trei sferturi, dar nu îl folosea decât ca să bea ceai de unul singur sau să stea să se gândească. Pe oaspeți îi invita de obicei în acest patru jō.

Odată ustensilele dispuse în fața sa, își corectă postura. Împături *fukusa,* purifică *natsume-ul,* apoi șterse *chashaku*-ul. Apucă *hishaku-ul* corect, scoase apă caldă din *kama* și o turnă în *chawan.* Clăti *chasen*-ul și încălzi *chawan*-ul, rotindu-l lent între palme. „Ce plăcut se simte ținut în mâini!…"

Folosea mai multe *chawan*-e. Făcute de Raku Chōjirō, dar această „Țeastă bombată" oferea o impresie cu totul aparte, o senzație extraordinară că ar adera la piele de parc-ar fi fost umedă. Cu *chashaku-ul* scoase ceai din *natsume,* îl vărsă în *chawan* și îl nivelă ușor. Turnă apă și făcu ceaiul.

Oferi bolul lui Yūsai, care îl bău în tăcere. Îl privi îndelung, apoi spuse:

— Ce ai învățat tu de la Rikyū?

Tadaoki avu impresia că i se pusese brusc o sabie scurtă la baza gâtului.

— Hm, ce întrebare ciudată! Evident, spiritul *chanoyu*!

Dăduse pe moment o replică, dar un astfel de răspuns nu avea cum să fie suficient.

— Speram să fi învățat și tu cât de cât ceva mai bun, dar n-am decât un fiu mediocru. În ultimul timp, și cunoscătorii, și ignoranții, practicând *chanoyu*, se pretind amatori de *wabi*… Ce vremuri deprimante!

Tadaoki se încruntă la tatăl său, care dădea să se ridice:

— Stați o clipă! Spuneți că eu sunt ignorant în *chanoyu*?

— Păi, ce știi despre *chanoyu*?

Răspunzându-i-se cu o întrebare, Tadaoki se blocă. Din *chagama,* lăsată cu capacul deschis, se înălța zgomotul apei.

— Ce faci tu nu e decât o imitație. Rikyū nu ți-a spus niciodată asta?

Tadaoki simți o gheară strângându-i gâtul. Într-adevăr, Rikyū îi atrăsese odată atenția… „Ceaiul domniei voastre, Tadaoki, e întocmai cu al meu și, de aceea, probabil nu se va transmite epocilor următoare. Un adevărat inițiat creează lucruri diferite de ale celorlalți. Cel al domniei sale Furuta, de exemplu, e foarte deosebit de al meu și are toate șansele să rămână în vremurile viitoare.” Chiar dacă era vorba de un precursor cu mult mai în vârstă, să fie comparat astfel cu Furuta Oribe îi produsese lui Tadaoki o suferință de parcă i s-ar fi aplicat un stigmat de lipsă de talent. Începând de atunci, dacă tot nu era capabil de idei novatoare, Tadaoki copia întocmai stilul de *chanoyu* al lui Rikyū, ca măcar să devină un succesor legitim.

— Orice Cale ai urma, cred că e important să imiți ce face un expert…

— Te înșeli. Ești orbit de Rikyū, fără îndoială un om de excepție, dar ăsta nu e un motiv ca tu să-ți neglijezi creativitatea.

Erau cuvinte firești pentru Yūsai, care se delecta el însuși practicând un *chanoyu* neinhibat, neinfluențat nici de Rikyū, nici de practicile curente.

— Mi-ai pregătit un ceai excelent! S-a potrivit perfect cu o astfel de noapte cu luna ușor încețoșată.

Yūsai se ridică, dar Tadaoki nu mai încercă să-l rețină.

3

Shōji-ul dormitorului era roșu de la lumina lunii. Simțind mâinile

frământându-i sânii albi, Gracia gâfâia gemând de plăcere. Se agăța de umerii lui Tadaoki, înfigându-și unghiile în ei. Când, cufundați în noapte, respirația agitată li se potoli, Gracia întrebă: – Ce vă necăjește?

Tadaoki privea țintă în întuneric. Vorbele tatălui său, de care uitase cât timp ținuse frenetic în brațe corpul soției, acum îl bântuiau. „Și cunoscătorii, și ignoranții, practicând *chanoyu…*" Nu era ceva pe care, oricum, să-l poată povesti soției.

— Nu e nimic.

— Bine.

La ecoul docil al vocii ei, Tadaoki își deschise sufletul:

— E legat de Ceai…

Propriul său glas se pierdea parcă în obscuritate.

— Da, e ceva ce vă place cu adevărat!

— Nu, e doar *chanoyu,* nu e vorba de plăcut sau de detestat, spuse cât se poate de serios.

Tadaoki era militar prin definiție. Se orientase către *chanoyu* tocmai ca să-și calmeze excitația produsă de câmpurile de bătălie însângerate, nu mânat de moda vremii sau de sentimente frivole, în realitate, Tadaoki era un bărbat neînfricat.

Deoarece soția sa Gracia era fiica lui Akechi Mitsuhide, după incidentul de la Honnōji, cei doi Hosokawa, tatăl și fiul, fuseseră considerați drept membri ai taberei lui Mitsuhide. În urma repetatelor dovezi de nevinovăție, în cele din urmă Hideyoshi îi reconfirmase în vechiul lor domeniu, provincia Tango. Tadaoki nu avea decât douăzeci de ani atunci când a invitat la un banchet pe un șef militar local care i se opunea în Tango și l-a despicat cu o singură lovitură de sabie. „E ceva înnăscut, sunt iute la mânie…" Își dădea seama de asta și cel mai bine se putea liniști cu ajutorul *chanoyu*-ului. În acea epocă îl întâlnise pe Rikyū.

Când îi arătă acestuia, pe care tocmai îl cunoscuse, sabia lungă de optzeci și șase de centimetri, lui Rikyū îi sclipiră ochii.

— E o sabie splendidă! Am și eu una asemănătoare!

Trimisese imediat un mesager să o aducă și, într-adevăr, și în privința formei, și a grosimii lamei semăna foarte bine cu a lui Tadaoki. Deci chiar de la prima întâlnire se consideraseră reciproc drept buni cunoscători.

Odată, Tadaoki tranșase un cocor cu un cuțit ceremonial în stil Muromachi. Pregătise un platou pentru a fi oferit unei persoane de vază, folosind numai niște bețișoare lungi și cuțitul, fără a atinge cocorul nici măcar cu un deget.

— De ce pare fundul de lemn cam subțire? întrebă Rikyū.

Tadaoki ceruse lămuriri celor de la bucătărie. Aflase că scândura normală, învechită, fusese rindeluită vreo trei milimetri, și-l impresionase finețea observației lui Rikyū.

La fel s-a întâmplat cu tecile de sabie. Tadaoki, extrem de pretențios în privința lor, le desena el însuși schițele și punea un meșteșugar să i le facă, dar, pentru că teaca veche a lui Rikyū era mult mai frumoasă, își comandase și purta de atunci una identică.

Îl năpădeau nenumărate astfel de amintiri cu Rikyū. Nimeni nu avea un ochi estetic atât de sigur ca acesta.

— Tu ce crezi despre Rikyū?

Gracia nu-l cunoștea bine. Îl întâlnise totuși și îl salutase de câteva ori, de asemenea știa despre reproșul pe care soțul ei îl primise recent, însă voia să afle intuiția ei feminină.

— Domnia sa… murmură Gracia și tăcu.

— Ce-ai pățit?

— Da…

— Zi mai departe!

— Chiar pot să spun deschis?

— Spune-mi exact ce simți.

Ea mai ezită însă un timp, după care zise:

— Mie îmi pare că domniei sale i-ar fi teamă de ceva…

— Domniei sale Rikyū, teamă?

— Eu n-am discutat mai mult cu domnia sa. Am schimbat doar niște saluturi. Totuși, i-am văzut fața de aproape.

— Asta e ceva recent?

Arăta înspăimântat probabil din cauza situației riscante în care se afla.

— Nu, am simțit asta de când l-am întâlnit prima oară.

Tadaoki își scărpină bărbia. „De ce îi părea înfricoșat Rikyū?"

Era foarte straniu.

Gracia avea o individualitate aparte, o forță incredibilă. Odată, pentru că un grădinar trăgea cu ochiul spre camera ei, el îi zburase capul cu o singură lovitură de sabie. Plin de sânge, Tadaoki îi aruncase acel cap Graciei pe genunchi, dar ei nu i se clintise niciun mușchi pe față. O astfel de femeie era. Iar Tadaoki avea încredere în intuiția, în capacitatea ei de a penetra în adâncul sufletului oamenilor.

— Și de ce oare îi e teamă?

— Păi…

Degetele ei albe se împletiră cu ale lui.

— N-aș putea să spun foarte bine, dar poate că de ceva frumos.

— Ceva frumos…

„Nu era domnia sa Rikyū suveran în domeniul esteticului?" Nu numai că nu era suveran, ba îi era chiar teamă de estetic!

— Așa îți părea?

— Da.

Acum că i se spunea asta, mai că îi venea să creadă. În spatele aroganței auguste a lui Rikyū să se fi ascuns oare teama față de sublimul esteticului? „Domnia sa Rikyū se teme de lucrurile frumoase…" Dacă era așa, multe se puteau explica. Obsesia persistentă pentru estetic, pentru cele mai fine detalii, să-și fi găsit izvorul nu în mândrie, ci în teama constantă de frumos?… „De ce oare?" era întrebarea care i se născu spontan în minte.

— Bine, dar de ce?

— Surprinzător, s-ar putea să fie un motiv neînsemnat, spuse Gracia jucându-se cu degetele pe pieptul lui Tadaoki.

— Ce fel de motiv?

— De pildă, să nu displacă unei femei pe care o iubește, pufni în râs Gracia, zâmbind de parcă ar fi știut totul despre sufletul bărbaților.

„Incredibil!” încercă s-o respingă, dar ideea îl cucerea tot mai mult pe Tadaoki.

Demolarea Daitokuji-ului

KOKEI SŌCHIN
Cu șaisprezece zile înainte de seppuku-ul *lui Rikyū*
În ajunul exilului în Sakai, 12 februarie 1591, la amiază
Kyōto, Daitokuji în Murasakino, în hōjō

1

Într-o vale, cam la o leghe nord de Kyōto, se află satul Ichihara. Deși înconjurat de o pădure deasă de cryptomeria, datorită apropierii de capitală până și casele țărănești aveau un aer mai elegant. Călugărul zen Kokei Sōchin construise aici un templu și trăia retras din lume.

Terminase de mâncat fiertura de dimineață, când auzi de la intrare glasul unui vizitator. Tânărul novice care ieșise în întâmpinare se întoarse alergând pe coridor:

— E un trimis al domnului Rikyū!

Chiar izolat în satul de munte, călugărul își făcea mereu griji pentru Rikyū, care acum era într-o situație periculoasă.

— Mă duc imediat, gândindu-se că se mai întâmplase poate ceva în urma incidentului cu poarta templului de la Daitokuji…

Cu doi ani înainte, în decembrie, grație donației lui Rikyū, aceasta fusese reparată și fusese construit etajul, numit Kinmōkaku. Auzise că, în semn de recunoștință, în anul următor cei de la templu așezaseră la etaj o statuie de lemn a acestuia, motiv de furie pentru Hideyoshi. Când Sōchin se dusese la Jurakutei, acesta strigase la el:

— Eu intru și ies mereu pe poarta aia! Vrei să tot trec pe sub picioarele lui Rikyū?

La Daitokuji din Murasakino, templul principal al sectei zen Rinzai, se afla un altar pentru tabletele memoriale ale lui Oda Nobunaga și o sală mare de rugăciuni, Tensuiji, pe care Hideyoshi o construise pentru mama lui, Ōmandokoro. Era normal deci ca Hideyoshi să viziteze destul de des Daitokuji.

Kokei Sōchin fusese anterior starețul templului. Chiar și acum, în calitate de decan de vârstă, menținea cu ei o strânsă legătură. Cu trei ani înainte, Sōchin stârnise furia lui Hideyoshi și fusese exilat în Kyūshū, iar cel care îi calmase mânia și reușise să-i obțină iertarea era Rikyū. În vara trecută, când i se permisese să se întoarcă în capitală, impunătoarea poartă a templului era terminată, iar înăuntru era expusă o statuie de lemn în mărime naturală a maestrului de *chanoyu,* motivul care provocase agitația actuală.

În vestibul dădu de un bărbat cu o expresie abătută, dar fermă, pe care îl mai văzuse la reședința lui Rikyū. Dacă-și aducea bine aminte, parcă se numea Shōgon.

— Ce s-a-ntâmplat? Înălțimea Sa *kanpaku-ul* a dat vreo dispoziție?

— Nu. Deocamdată, nu… însă maestrul spune că foarte curând îi va veni o condamnare.

— În privința statuii, domnia sa Rikyū nu are nicio vină, e o falsă acuzație și voi încerca să-l rog încă o dată pe Înălțimea Sa…

Pe tema asta, Sōchin se prosternase de nenumărate ori în fața lui Hideyoshi, dar dizgrația acestuia nu părea a se atenua.

Shōgon scoase o scrisoare și imediat îi dădură lacrimile:

— E testamentul său.

— Ce-i prostia asta?

— Se pare că maestrul s-a resemnat deja. Vrea să vă roage pe Sfinția Voastră să vă ocupați de ce va urma și aseară a pus acestea pe hârtie…

Sōchin deschise în grabă scrisoarea împăturită în benzi înguste. Fără vreun preambul sau vreo formulă de politețe, scrisese următoarele:

Antrepozite – drepturile pentru cele din provincia Izumi, identic – pentru cele din Sano, de la ghilda negustorilor de pește sărat, chiriile reprezintă o sută de ryō[32] *de argint.*

Termenul „antrepozite” se referea la drepturile de concesiune ale casei Sen pentru depozite (operațiuni de magazinaj), principala sa afacere. În afară de Sakai, aveau astfel de concesiuni și în provincia Sano, veniturile provenind din închirierea de antrepozite breslei negustorilor de pește sărat. Un *ryō* de argint însemna patru *monme* și trei *bu*[33], iar o sută de *ryō,* transformați în orez, reprezentau un venit între treizeci și patruzeci de *koku.* Venea apoi pe mai multe rânduri un inventar al unei serii de terenuri agricole, proprietăți imobiliare și alte bunuri, precum și numele copiilor săi care urmau să-l moștenească. Adunând ce moștenise el însuși cu ceea ce dobândise în cursul vieții, casa Sen era destul de avută.

— A spus să am eu grijă de succesiunea aceasta?

— Da, a zis că, în afară de Sfinția Voastră, nu e nimeni căruia să i-o poată încredința.

Rikyū era discipol *zen* al lui Kokei Sōchin, dar, pe de altă parte, era și un mare contribuitor, care-l sprijinea pe acesta. Cu douăzeci de ani înainte, Rikyū îi oferise cincizeci de *kan,* necesari ca să devină stareț la Daitokuji. Cu acea ocazie, Rikyū donase o sută de *kan,* iar adunând și contribuția restului familiei, donația casei Sen se ridicase la două sute de *kan.* Ulterior, când a mai avut ocazia, a făcut mereu danii generoase. Probabil în urma acestor relații mundane îi

---

32 *Ryō* unitate de măsură pentru greutate, variabilă în funcție de epocă și de tipul de marfa măsurată. În vremea lui Hideyoshi, 1 *ryō* de argint = 4,4 *monme,* iar 1 *monme* = 3,73 g (ulterior, 3,75 g), deci 1 *ryō* = 16,412 g; unitate monetară, egală în epoca Tokugawa cu 4 000 *mon.*

33 Aproximativ 16 g.

cerea acum lui Sōchin să îi asigure respectarea testamentului. Lui Sōchin îi atrase atenția fraza următoare:

Casa din Ima a lui Sōeki. Cu condiția ca, timp de douăsprezece luni după ce voi muri, mama copiilor să nu o deschidă.

„Casa din Ima” se referea la locuința sa din Imai-chō în Sakai. Îi comanda astfel soției sale Sōon ca după moartea sa să țină casa închisă, probabil un gest sarcastic la adresa lui Hideyoshi.

„Chiar atât de mult îl detestă pe Hideyoshi?” În fața acestuia, în calitatea sa de maestru de *chanoyu,* Rikyū era extrem de politicos, însă disprețul interior față de vulgaritatea și lipsa de educație ale lui Hideyoshi apărea în atitudinea sa. De multă vreme, Sōchin își făcea griji ca asta să nu stârnească la un moment dat mânia lui Hideyoshi.

Îl întâlnise pe Rikyū pe când se afla la templul Nanshu din Sakai, relația lor durând deja de treizeci de ani. Îi dăduse ca temă un *kōan* zen, fusese invitat la ceai, așa că se cunoșteau foarte bine unul pe altul. Un om atât de încăpățânat, mai rar. Dacă ceva avea legătură cu esteticul, nu făcea absolut nicio concesie și nu flata pe nimeni. Să se afle în fața sa și Hideyoshi, și Enma, regele infernului, tot n-ar fi dat înapoi nici măcar un pas. Era cu zece ani mai mare decât Sōchin, care împlinea șaizeci în acel an, dar căuta mereu o nouă frumusețe, fără a da vreun semn de îmbătrânire, debordând de energie.

Chiar dacă, să zicem, i se va ordona să moară, n-o s-o accepte liniștit.

— E într-o stare de spirit suficient de bună?

— Da. Mă ceartă tot timpul, ca de obicei. Magnanim și cu mintea deschisă!

— Așa, deci…

Așa și trebuia să fie.

Se uită din nou la scrisoare – aproape de sfârșit își zări propriul nume.

Paravanul cu Yōkihi (Yáng Gúifēi) – două panouri
Va fi respectuos oferit Reverenței Sale Kokei

Nu demult, văzuse o pictură splendidă la reședința lui Rikyū de la Jurakutei. Pe un paravan acoperit cu folie de aur era reprezentată o femeie extrem de frumoasă, cu pielea foarte albă, parcă așezată acolo vie, zâmbind liniștit. Fără voia sa, Sōchin fusese fascinat.

— Sfinția Voastră, încă mai sunteți atras de femeile frumoase? râsese vesel Rikyū, oferindu-i un bol cu *usucha.*

Deși se aflau într-o cameră de primire mai mare, era pentru prima dată când Sóchin îl vedea pe Rikyū făcând ceai în fața unui paravan atât de provocator.

— Oricât de minunată ar fi o femeie, va ajunge în cele din urmă doar un craniu albit de vânturi și ploi. Îmi repet asta mereu, dar, nu, sunt lipsit de puteri în fața unei femei frumoase. Dacă o astfel de splendidă femeie chiar ar exista, aș fi în stare să renunț până și la religie, și la templu, și să fug cu ea.

— Ei, asta da mărturisire sinceră!

După ce-și termină de băut ceaiul, Sōchin îl întrebă pe Rikyū:

— Și cine este femeia asta? A înger nu arată, și nici a personaj din vreun *monogatari.* Pare că a trăit în realitate, în lumea noastră!

— Este Yáng Gúifēi, spuse Rikyū.

Lui Sōchin era gata-gata să-i scape un „Nu se poate!”, dar nu deschise gura. Și-ar fi dat seama imediat dacă ar fi fost o imagine a lui Yáng Gúifēi – o femeie din Kara (China) care-și pusese țara în primejdie. În reprezentările standard apărea cu coapsele flexate, lansând spre privitor ocheade voluptuoase, ca și cum l-ar fi invitat. Floarea care o însoțea era invariabil un magnific bujor. Dar la femeia de pe paravanul aurit nu găseai nicio urmă de cochetărie. Era așezată relaxat, oblic, purtând o haină stacojie ca un veșmânt de pene al ființelor celeste. Pe figura demnă, cu trăsături foarte

regulate, ochii umezi priveau fix către un *kōgō* cu glazură verde aflat în față. Deși zâmbea liniștit, emana tristețe. Alături era pictat un arbust de hibiscus. Pe ramurile-i drepte se deschideau mai multe flori albe cu mijlocul un pic mov. Doar atât conținea imaginea, însă femeia deborda de o feminitate care nu putea lăsa un bărbat indiferent. Privind-o, îți venea să te apropii și să-i îmbrățișezi coapsele înguste. Până și Sōchin, care renunțase la lume, fusese cuprins brusc de dorință.

În ce privește *kógó*-ul spre care își îndrepta privirile femeia, Rikyū i-l arătase odată.

— Aceasta nu e cumva o femeie din Goryeo?

— Dacă nu arată a Yáng Gúifēi este fiindcă pictorul a fost nepriceput!

Dar nu putea crede așa ceva, imaginea femeii deborda de viață.

La amintirea discuției petrecute cu doar câteva zile mai înainte, Sōchin își înălță ochii din hârtia cu aspect de testament:

— Ar fi mai bine ca actul ăsta de succesiune să nu servească la nimic. Bine, am să mă duc la Jurakutei să mă prosternez încă o dată în fața domniei sale *kanpaku*-ul. Am să-l rog să-i acorde iertarea.

— Vă mulțumesc!

Pe când, ridicându-se, își făcea diverse planuri despre argumentele cu care să-l combată pe Hideyoshi, un călugăr rătăcitor în robă neagră și cu o pălărie de bambus pe cap năvăli în fugă pe mica poartă.

— Ah, e gro… groaznic!!!

— Ce s-a-ntâmplat?

— Că trebuie să de… demoleze Daitokuji, adineaori, tri… trimișii de la Excelența Sa *kanpaku*-ul…

Fără să-l mai lase pe călugăr să-și termine spusele, Sōchin își legă strâns șnururile sandalelor de paie și porni în goană.

2

Când intră în fugă în larga reședință a starețului de la templul principal al Daitokuji, în sala de primire erau așezați în șir, cu spatele la *tokonoma,* patru samurai: Tokugawa Ieyasu, Maeda Toshiie, Maeda Gen'i și Hosokawa Tadaoki. Îi știa pe toți după figură încă de la ceremonia funerară pentru Oda Nobunaga, care avusese loc în acest templu cu nouă ani mai devreme.

— Cu toate acestea, măcar cu demolarea templului v-am ruga să ne iertați… insista cu disperare starețul templului, pledând în fața celor patru emisari.

Sōchin se prosternă dinaintea lor, cu ochii larg deschiși scăpărând:

— Pentru a distruge un templu faimos în întreaga țară precum Daitokuji, ce încălcări teribile ale legii s-au produs? Vă rog, dați-ne o explicație convingătoare!

Îi răspunse Maeda Gen'i:

— Așa cum i-am spus adineaori și starețului, demolarea a fost decisă din cauza lipsei de respect arătată prin statuia acelui Rikyū. Nu templul este cel care a pus să fie sculptată? Înălțimea Sa *kanpaku*-ul s-a mâniat teribil, considerând că este o necuviință de neiertat.

La origine, Maeda Gen'i era un bonz din provincia Owari, dar intrase în serviciul lui Nobunaga, iar acum, deși își păstrase statutul de călugăr, în calitatea sa de unul dintre cei cinci *bugyō*[34] ai lui Hideyoshi, administra problemele aristocrației, ale templelor și ale orășenilor din Kyōto. Cum în capitală erau multe procese, se bucura de o autoritate extraordinară.

---

[34] Magistrați.

— Scopul statuii este de a-i face cunoscuți pe cei care donează. Nu s-a mai auzit niciodată ca așa ceva să fie considerat o ofensă. S-ar merge prea departe cu niște acuzații neîntemeiate.

— Ai terminat? Noi n-am venit aici ca să discutăm, am venit doar să transmitem decizia Înălțimii Sale *kanpaku-\i* ca acest templu să fie demolat.

— Totuși, o demolare nu-i un lucru de joacă. Templele care adăpostesc lumina învățăturii sunt asemenea castelelor pentru samurai. Ne spuneți să-l desființăm, însă nu putem să acceptăm chiar atât de ușor!

— Este hotărârea Înălțimii Sale *kanpaku-ul,* s-a decis deja totul, nu se mai poate face nimic acum.

După ce Gen'i vorbi, Tokugawa Ieyasu continuă:

— Sfinția Ta, noi ne-am zbătut destul de mult. Înălțimea Sa *kanpaku*-ul, la început, era într-o asemenea stare de spirit, încât intenționa și să crucifice călugării. Era prea de tot și am încercat să-l convingem să se răzgândească, dar mânia nu i s-a potolit, așa că am rugat-o pe Ōmandokoro-*sama,* mama Înălțimii Sale, să intervină și, în cele din urmă, a renunțat la crucificare. Înțelege asta!

— Și totuși, în Daitokuji se află Sökeiin, altarul cu tabletele memoriale ale seniorului Nobunaga. Se află și Tenzuiji al lui Ōmandokoro-*sama*. Aveți intenția să le demolați și pe acestea?! spuse Sōchin, ale cărui tâmple zvâcneau violent.

— Pe acestea le vom muta în altă parte. În ceea ce ne privește, noi nu mai avem cum să intervenim!

Ieyasu își încruntă sprâncenele. Însuși faptul că Hideyoshi trimisese patru persoane de un rang atât de înalt constituia o expresie a voinței lui de a aplica decizia.

Sōchin scoase de la piept o sabie scurtă, pe care și-o înfipsese la brâu când plecase în goană de la templul din Ichihara. O scoase din teacă și așeză lama goală pe tatami.

— Eu, un călugăr nevrednic, vreau să apăr lumina învățăturii

chiar cu prețul vieții! Dacă insistați pentru demolare, mai întâi străpungeți-mă pe mine! De-abia pe urmă dărâmați templul!

Cu bărbia în piept, privea țintă la cei patru samurai. Desigur, n-avea nicio intenție să ceară iertare, dar nici să permită demolarea. Se priviră reciproc un timp.

De undeva se auzi glasul unei privighetori. Grădina alăturată era de tip *karesansui,* cu pietre dispuse peste nisipul alb, greblat astfel încât să sugereze valurile, dar în incinta care se întindea dincolo de zidul de pământ creșteau mulți pini. Când vântul adia, freamătul său prin crengi, urcând până spre firmament, era o încântare.

— În cazul ăsta, îți poți curma viața. Noi vom asista și apoi vom merge să raportăm Înălțimii Sale. Astfel, s-ar putea să renunțe la demolare, spuse Maeda Gen'i, privindu-l fix pe Sōchin, cu o figură gravă.

— Am înțeles. Convingeți-vă pe deplin, vă rog, de lipsa de șovăire a acestui umil bonz.

Sōchin își desfăcu hainele în față și, apucând sabia scurtă cu ambele mâini, o orientă către abdomen, cu intenția de a o înfige dintr-o singură lovitură. În momentul când își încorda mușchii brațelor, fu întrerupt de un strigăt:

— Așteaptă! Așteaptă puțin!

Era Hosokawa Tadaoki. Ceilalți trei samurai se uitară spre el.

— Ți-a venit vreo idee bună? îl întrebă Maeda Toshiie.

— Idei noi n-am, dar mă gândeam ca deocamdată doar să-l informăm pe Excelența Sa *kanpaku*-ul despre hotărârea venerabilului călugăr de a muri pentru a-și susține cauza. Dărâmarea unui templu atât de mare va crea probabil destule complicații, legăturile sale cu Casa Imperială sunt destul de strânse. Și am zis noi că vom muta altarul cu tabletele memoriale ale seniorului Nobunaga, dar alegerea noului loc va naște multe dispute.

Expresia feței lui Hosokawa Tadaoki dădea de înțeles că i-a ajuns

până peste cap. Toți erau foarte deranjați de capriciile lui Hideyoshi și se săturaseră. Cu șapte ani mai înainte, acesta spusese că va construi un templu dedicat familiei lui Nobunaga, iar cel desemnat drept fondator nu fusese altul decât Sōchin. I se atribuise un teren vast în zona Funaokayama (colina Funaoka), aflată imediat la sud de Daitokuji, iar cheresteaua necesară construcției a fost adusă în Naniwazu. I se stabilise numele Tenshōji, se pregătise până și tableta cu numele, caligrafiată la cerere de către împăratul Ōgimachi. Totul mergea foarte bine. Când a urcat împreună cu Sōchin pe Funaokayama, Hideyoshi a arătat către Higashiyama:

— Există acolo un loc sacru. Am intenția să înalț o statuie a lui Buddha Vairocana, care s-o întreacă pe cea aflată la Todaiji, în capitala din sud[35]. Vreau de la Sfinția Ta să devii fondatorul celor două mari temple, Tenshōji și cel nou.

În așa măsură se bucura Sōchin de încrederea lui Hideyoshi, dar, nu după mult timp, lucrările la Tenshōji au fost sistate, iar ca fondator al Hōkōji de pe Higashiyama a fost promovat un călugăr din secta Tendai. Despre ambele decizii nu se putea spune decât că erau niște toane ale lui Hideyoshi. Apoi, a fost exilat în Kyūshū. Știa că fusese calomniat de către Ishida Mitsunari, magistratul însărcinat cu construcția Tenshōji-ului, dar i se făcuse lehamite să mai protesteze.

Și în incidentul de acum cu statuia se ascundea tot Mitsunari, și chiar dacă-și dădea seama, nu avea ce să facă. Indiferent cine i-ar fi șușotit la ureche, cel care decisese era *kanpaku*-ul Hideyoshi, stăpânul țării. Din pur capriciu al acestuia se puneau în mișcare mulțimi întregi de oameni și se cheltuiau inutil o grămadă de bani. Pentru vasalii săi era de nesuportat.

— Așa e, așa e! Seniorul Hosokawa are dreptate, costă mult să

---

[35] În Nara.

dărâmi un templu și să ridici apoi un altul. Cred că, de fapt, nici Înălțimea Sa *kanpaku*-ul nu dorește cu adevărat demolarea asta! explică Ieyasu cu un ton superior.

— Păi, atunci, care e dorința sa reală? întrebă Maeda Gen'i.

— Supunerea, desigur. Cred că dacă vor arăta respectuos că nu există nicio urmă de împotrivire sau trădare, supărarea sa se va risipi. Domnia voastră ce credeți? și Ieyasu se uită către Maeda Toshiie.

— Fără îndoială, în ultima vreme Înălțimea Sa *kanpaku*-ul e prea capricios. Dacă asta se va întâmpla des, s-ar putea ca în cele din urmă să-și înstrăineze oamenii. Dacă un suveran nu se comportă ca un suveran, datoria de a-i atrage atenția revine unui vasal. Am să-i vorbesc și eu, suntem prieteni din tinerețe, și măcar puțin tot o să m-asculte. E bine așa, domniile voastre ce spuneți?

Ceilalți trei samurai dădură din cap aprobator.

— Am să-i transmit Înălțimii Sale *kanpaku-\i* că Sfinția Voastră i-ați implorat iertarea copleșit de respect. De acord, da?

Sōchin fu nevoit să accepte, nu avea ce face.

— Atunci, cazul e aranjat. Mi s-a făcut sete. Sfinția Voastră, ne-ați putea oferi un ceai?

— Desigur, imediat!

Sōchin se înclină adânc, apoi dădu dispoziții călugărului de serviciu să facă pregătirile.

3

Grădina reședinței starețului era inundată în lumina primăverii, iar strălucirea nisipului alb și verdele arbuștilor o făceau și mai plăcută.

Cei patru comandanți militari stăteau așezați în șir cu fața spre grădină, sprijinindu-se de rezemătoarele pentru braț.

— Într-un templu zen nu prea se găsesc dulciuri, se scuză Sōchin.

Maeda Gen'i dădu deoparte capacul și răsturnă vasul de porțelan alb așezat dinaintea sa. Prin orificiul strâmt se rostogoliră niște bobițe negre. Le preluă pe un șervețel de hârtie și aruncă vreo trei în gură, simțind cum se umflă. Era soia fermentată, cu un puternic gust caracteristic, sărat, lipsită de vâscozitate.

Patru călugări intrară cu patru *chawan*-e. *Tenmoku* pe suporturi speciale. Se așezară în genunchi și le oferiră celor patru emisari.

După ce goli bolul în liniște, Ieyasu spuse:

— În ce cuptoare o fi fost oare făcut *chawan*-ul ăsta *tenmoku*? Nu pare un Jiànzhǎn.

Chawan-ele arse la Jiànyáo în provincia Fújiàn din China se numesc Jiànzhǎn (Kensan). Le e specifică o glazură cafenie negricioasă, iar, dintre ele, celebre sunt din tipurile Yàobiàn (Yōhen) și Yóudï (Yuteki), de o eleganță luminoasă. Aduse de călugării care fuseseră la studii pe muntele Tiānmù (Tenmoku), erau denumite în Japonia *chawan*-e *tenmoku*.

— Nu, provin de la un cuptor tot din Fújiàn, dar emailul are culori mai estompate și se numesc *haikatsugi*.

La *chawan*-ul din care băuse Ieyasu, peste emailul negru era suprapusă o foarte fină glazură galbenă. Deși era un *tenmoku*, emana o indescriptibilă senzație de liniște.

— E preferința lui Rikyū, murmură Ieyasu uitându-se la *chawan*.

— Sunteți extrem de perspicace! răspunse Sōchin.

Ieyasu rotea lent bolul deasupra genunchilor, privindu-l cu atenție:

— Omul ăsta…

Toți așteptau să-și continue spusele.

— …are un ochi extraordinar! Nu, seniore Hosokawa? N-ar fi o mare pierdere să moară?

— Într-adevăr, aș vrea foarte mult să fie salvat, încuviință Hosokawa Tadaoki cu o expresie tristă.

— Vă rog, salvați-i viața! Vă rog nespus! Nu s-ar putea face ceva? și Sōchin își lipi fruntea de podea.

— Ar fi destul ca persoana în cauză să rostească fie și un cuvânt de scuză. Dacă măcar și-ar cere iertare, Excelența Sa *kanpaku-ul* l-ar grația. De ce nu se disculpă? mormăi neprietenos Maeda Gen'i.

— Dar nu are de ce să-și ceară iertare! Statuia de lemn a fost făcută de templu! Nu este o ofensă care să i se poată imputa maestrului Rikyū! pledă Sōchin.

— Chestia cu statuia nu e decât un pretext, cred că și Sfinția Voastră și-a dat seama! Problema este încăpățânarea acestui Rikyū. De ce e individul ăsta așa de obsedat de adevărul și formele *chaynoyu*-ului? De ce impune în halul ăsta celorlalți propriul său gust? Excelența Sa *kanpaku-ul* pentru aroganța asta așteaptă scuze! spuse Gen'i și între sprâncenele lui se săpase o cută adâncă.

— Dar nici vorbă ca maestrul Rikyū să impună ceva! Am auzit chiar că, deoarece Excelența Sa *kanpaku-ul* preferă *chawan*-ele *akaraku,* nu mai folosește *kuroraku*-uri! protestă Sōchin.

— Nu e numai o problemă de *akaraku* sau *kuroraku. Chanoyu-ul* său te scoate din sărite. Își ia un aer măreț, de parc-ar fi evident că în toată lumea asta el e singurul care știe ce este un lucru frumos! Nici mie nu-mi place stilul lui de *chanoyu.* Când beau ceaiul făcut de el, îmi ies de tot din fire! replică Gen'i cu vocea tot mai aspră.

Cel care continuă pe un ton calm fu singurul mai tânăr dintre cei patru emisari, Hosokawa Tadaoki:

— Însă nu e vorba decât de a bea niște ceai. N-ar trebui să ținem atât la asta și să ne pierdem calmul!

— Ce spui? Nu eu țin la asta! Rikyū o face! Seniore Hosokawa, îi ești elev, e normal să-ți placă stilul lui!

— Aici nu e vorba că-ți place sau că nu-ți place…

Cu aerul că n-are chef de o dispută, Tadaoki băgă în gură bobițele de soia fermentată de Daitokuji, rămase pe șervețelul de hârtie, și privi către grădina plină de lumină. Un ușor freamăt se

auzea prin crengile de pin.

— Acum, sincer, domnia ta Sōchin, ce crezi despre Rikyū? După câte mi se pare mie, nu există persoană care să surprindă atât de mult ca el. Când zici că e culmea politeții, se arată arogant. Când crezi că e rafinat, e mai revoltător chiar decât un ins ridicol. E de-a dreptul caleidoscopic, însă, urmând viziunea oricăreia dintre ipostazele sale, dai negreșit de ceva frumos. Nu încetez să mă minunez!

— Aveți dreptate! Cu siguranță, nu mai există un alt maestru de ceai atât de derutant și plin de mister. După părerea mea…

Cei patru își îndreptară privirile spre el. Sōchin spunea întotdeauna ceea ce simțea.

— …doarme liniștit în ceruri, sub adierea răcoroasă a vântului.

— Ce-i asta, un paradox de călugăr zen? Spui lucruri greu de priceput! replică Maeda Gen'i.

— Ba nu, noi, călugării, practicăm asceza și suntem numiți *unsui*[36], dar chiar dacă ne luptăm să renunțăm la toate, oamenii nu pot să devină nici nori, nici apă, orice ar face. Însă maestrul Rikyū se desfată în sferele înalte, total eliberat, și nu-și desprinde ochii de la lucrurile frumoase. Cred că în astfel de stare se găsește!

— Totuși, omul ăsta e un îndărătnic! Dacă doarme în ceruri, ar putea să fie mai simplu! ridică vocea Maeda Gen'i, împingându-și bărbia în față.

— Providența este aspră. Numai cei care o respectă obțin o viață de adevăr estetic. Nu este așa? Maestrul Rikyū nu face decât să i se supună, cu riscul suprem!

La cuvintele lui Sōchin, Gen'i pufni:

— Ce chestie umflată! Trebuie să ajungi până acolo ca să bei un ceai? Nu e vorba decât de niște ceai, nu?

---

[36] Textual, „nori și apă".

Tăcură toți. Gen'i era profund contrariat.

— Ei, mulțumim pentru tratație. Nouă ne rămâne încă o treabă foarte dificilă, să ne întoarcem și să-l convingem pe Excelența Sa *kanpaku*-ul să nu mai dărâme templul, spuse Toshiie.

Dând să se ridice, Ieyasu observă *chawan-ul tenmoku*:

— Mi-ar plăcea să am *chawan*-ul acesta, aș putea?

— Dar vă rog, luați-l!

Obiectul putea deveni pentru Ieyasu o amintire de la Rikyū. Sōchin se gândi că asta părea de rău augur. Salutând prosternat, îi veni în minte paravanul lăsat lui însuși. „Femeia aceea.. Nu era o plăsmuire născută din vârful pensulei pictorului, ci, fără îndoială, o femeie care trăise pe lumea aceasta, iar Rikyū îl pusese pe artist să îi redea imaginea.

La gândul ăsta, chiar și Sōchin simți dorința.

Scăldat în lumina soarelui, nisipul din grădină strălucea alb.

Un lucru nostim

FURUTA ORIBE
Cu douăzeci și patru de zile înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*
4 februarie 1591, seara
Kyōto, reședința lui Furuta Oribe, Ennan

1

Reședința din Kyōto a lui Furuta Oribe se afla în sectorul Shimogyō, în vecinătatea templului dedicat lui Kūya[37] de la intersecția străzilor Takoyakushi și Aburanokōi.

Trezit foarte devreme, Oribe scoase apă din fântână, se spălă pe față și umplu *kama* cu apă proaspătă. Intră în încăpere și deschise toate ferestrele ca să intre aerul curat al dimineții. Era în noul *chashitsu* pe care de-abia îl construise.

Grădina întunecată începea să se coloreze în slaba lumină indigo a zorilor. Primăvara, în asemenea moment din zi, te simți liniștit, însă nu era și cazul lui Oribe. „Trebuie făcut ceva!"

Învățătorul său Rikyū era ținta mâniei lui Hideyoshi și se putea ajunge până la condamnarea sa la moarte, atât de violentă era furia *kanpaku-ului*. Cu aceste gânduri, Oribe se dusese în ajun la Jurakutei. Ar fi trebuit ca Rikyū să se apere el însuși, însă, după cât se vedea, nu avea nici cea mai mică intenție. Mai mult își făceau griji discipolii săi și încercau să intervină ca să-l îmbuneze pe Hideyoshi. Oribe își aplecase capul adânc în fața lui:

---

[37] Călugăr budist (903-972) itinerant, propovăduitor al doctrinei Pământului Pur (*Jōdo*).

— Vă rog să acordați îndurarea înălțimii Voastre maestrului Rikyū.

Abia întors de la o vânătoare cu șoimi în Owari, Hideyoshi își mângâie barba falsă și dădu energic din cap:

— Nici nu vreau s-aud de ăla!

Ținuta formală, *haori* și *hakama* de un stacojiu bătător la ochi, cusute cu fir de aur, îi veneau incredibil de bine. De la victoria în asediul de la Odawara din anul precedent, Hideyoshi adoptase o atitudine de suveran.

Acum se ocupa de îmbunătățirea împărțirii terenurilor din capitală, stabilea străzi noi și întreprinsese lucrări de anvergură pentru înconjurarea întregului oraș cu ziduri de pământ. Se finaliza și structura Palatului Imperial, în reconstrucție de un an. Întrucât veniseră în capitală *daimyō* din toate provinciile, diversele cartiere prinseseră viață și erau mai vesele. Hideyoshi dădea de înțeles că n-avea timp să-și bată capul cu probleme ca a lui Rikyū.

— Ceaiul tipului ăluia, la urma urmei, e potrivit pentru negustori. Teribil de claustrofobic și îngust, jalnic de pedant! În familiile de samurai e nevoie de un *chanoyu* calm, adecvat lor. Pune dumneata la punct un *chanoyu* nou! Dacă mă uit în toată țara asta, ești singurul capabil să o facă.

Discuția fusese abil deturnată. În privința ideilor noi în *chanoyu,* Oribe nu înceta o clipă să tot caute. În timp ce învăța de la Rikyū, trasa o linie nouă, urmărind un stil de ceai îndrăzneț și viguros.

Născut în Mino, Oribe servise sub Nobunaga, apoi sub Hideyoshi. La înfrângerea clanului Akechi la Yamazaki, se remarcase în luptă și devenise seniorul castelului Nishioka de la poalele muntelui Tenno. Dacă te gândeai că fusese cu zece ani mai înainte doar un mesager care transmitea ordinele în timpul bătăliilor, acest domeniu de treizeci și cinci de mii de *koku,* punct strategic între capitală și Ōsaka, marca un imens salt social.

Oribe nu stărui. Dacă solicitarea sa ar fi fost prea insistentă, risca,

dimpotrivă, să-l întărâte și mai tare. Când vru să salute de plecare, Hideyoshi îl invită cu evantaiul său lăcuit în roșu:

— Apropie-te!

Înaintă pe genunchi, dar i se ordonă să vină și mai aproape. Când urcă în zona mai înaltă a încăperii, Hideyoshi bătu cu evantaiul pe tatami chiar în fața sa. Avansă până acolo și acesta îi spuse cu voce scăzută, aplecându-se către el:

— Ție ți s-a-ntâmplat să vezi *kōgō*-ul lui Rikyū?

Kōgō-uri văzuse destule, Rikyū avea multe de bună calitate.

— E un *kōgō* cu glazură verde! Îl vreau neapărat. Îmi doresc și *chatsubo*-ul Hashidate, însă ăsta e cu totul excepțional. E atât de frumos, de parc-ar fi de jad!

Oribe știa că Hideyoshi își dorea de mai multă vreme faimosul recipient pentru ceai Hashidate.

— Susține că pentru *wabicha* nu e neapărat nevoie de obiecte faimoase, atunci de ce se atașează atâta de ele? I-am și reproșat asta!

Obiceiul de a acorda mare importanță ustensilelor rare chinezești era o practică deformată dezvoltată din ceaiul de *shoin* din epoca shogunilor Ashikaga. Noul *wabicha* se născuse din respingerea ostentației și a mândriei de a poseda obiecte somptuoase, întâlnite în ceaiul de *shoin*. Rikyū însuși pomenea de asta ori de câte ori avea ocazia.

— A încredințat *chatsubo-ul* Hashidate celor de la Daitokuji. Cu ăla o să văd eu ce-o să fac, însă acum mă interesează mai mult *kōgō*-ul. Tu te bucuri de favorurile lui Rikyū, ai văzut probabil vasul mic și turtit, cu email verde!

Da, știa acel *kōgō*. Rikyū ținea enorm la el, îl avea permanent asupra sa și nu s-ar fi despărțit de el nici cu prețul vieții. Ezită însă să pomenească de asta. Dacă ar fi spus că știe, ce misiune imposibilă i-ar mai fi dat Hideyoshi?

— Nu știu de un astfel de *kōgō*.

Hideyoshi lovi cu evantaiul la baza gâtului lui Oribe:

— Aș vrea să știu măcar istoria acestui *kōgō*\ Pare a fi o ceramică din vechiul Goryeo, atât e de valoros. Era normal să fie bine cunoscut, dar nimeni nu știe nimic. În ce familie s-a transmis? Dacă reușești să afli, ai fi grozav!

— Am înțeles! zise Oribe coborând fruntea până la pământ.

Înălță apoi capul și spuse:

— Aș putea să vă pun o întrebare?

Hideyoshi îl îndemnă să continue.

— De ce anume dorește înălțimea Voastră să afle despre *kōgō*-ul acela?

Oribe însuși se gândea de mai multă vreme să întrebe despre povestea obiectului. Cu atât mai mult Hideyoshi era uimit de perspicacitatea lui.

— Rikyū ăsta, la prima vedere, are un aer liniștit și blând, dar, de fapt, greu găsești pe cineva mai îndărătnic decât el. E atât de încăpățânat, încât și-ar risca viața numai ca să ofere un ceai așa cum consideră el că trebuie. Tăria asta de caracter i-o recunosc!

Hideyoshi era dotat cu o puternică intuiție care-l ajuta să pătrundă până în adâncul sufletului oamenilor. Fără îndoială, pe Rikyū îl caracteriza o astfel de intransigență.

— Nu e vorba decât de niște ceai, nu? Și atunci, de ce? De ce e obsedat în așa măsură de un bol cu ceai?!

Oribe dădu de înțeles că și el ar fi vrut să știe asta.

— Mie mi se pare că răspunsul la enigma lui se află în acel *kōgō* verde, sigur se ascunde un secret în el. Asta ai face bine să afli!

Oribe era profund impresionat de forța de pătrundere a lui Hideyoshi. El însuși presupunea același lucru de multă vreme…

În timp ce reflecta la întâlnirea din ajun cu Hideyoshi, grădina se luminase de-a binelea. Razele soarelui de dimineață băteau până în încăpere. Luă niște hârtie și începu să scrie: „Aș îndrăzni să vă rog să treceți azi pe aici dacă puteți…” La final, trimise un tânăr samurai la reședința lui Rikyū din Jurakutei. Acesta se întoarse

după un timp și îi înmână răspunsul împăturit notat prescurtat, cu câteva semne mâzgălite: „Senior Furu. Ori. De la Ri.”

În legătură cu sosirea în capitală a seniorului Date Masamune,
acum mă duc până la Shirakawa. Mă întorc mai târziu și
pot să vin. Întrucât sunteți ocupat, vă deranjez diseară.
Tot respectul.

Invitarea seniorului Date se produsese prin bunele oficii ale consilierului Tokugawa Ieyasu din Edo. Prietenos față de Rikyū și pentru a-i arăta lui Hideyoshi cât de util e acesta, îi dăduse misiunea delicată de a se ocupa de întâmpinare. Oribe înălța rugi ca maestrul să se descurce bine în această situație, îmblânzindu-l astfel măcar puțin pe Hideyoshi.

2

Când Rikyū ajunse la reședința lui Oribe, luna se vedea pe culmea munților de la apus. Când gazda trecu prin poarta scundă din grădină și ieși să-l întâmpine până la *koshikake,* acesta stătea în picioare și privea cornul lunii. Deși ar fi trebuit să fie extenuat după întâmpinarea lui Date Masamune, își ținea spatele foarte drept și, îmbrăcat în robă, nu arăta deloc obosit, ci detașat, nonșalant, ca întotdeauna.

— Deși în plin oraș, atmosfera e de căsuță de munte. Brazii au crescut foarte frumos!

Această *chaniwa* a lui Oribe era total diferită de cele ale lui Rikyū. Cei câțiva brazi își întindeau crengile, iar muntele Atago de la vest se zărea numai printre acestea. Niciun nor nu acoperea luna și totul plutea într-o atmosferă rustică indescriptibilă. În perioada când de-abia venise în capitală, se dusese la templul Kurama și văzuse niște

brazi imenși. Fascinat de aspectul lor venerabil, impunător, hotărâse să planteze brazi și la reședința sa.

— Cu vremea asta bună de azi, au înflorit o mulțime de păpădii.

Oribe dorea să recreeze o atmosferă ca la țară și plantase într-un loc însorit păpădii galbene. Era un stil de grădină de neconceput pentru Rikyū, care era adeptul rafinamentului. Câteva felinare de *chaniwa* se reflectau pe *tobiishi,* care fuseseră stropite cu apă. În *roji* combinase pietre tăiate lung și îngust cu altele roșii, urmărind un efect extravagant, căci gustul său înclina către o frumusețe vibrantă, surprinzătoare. Într-o situație similară, Rikyū ar fi înșirat doar pietre oarecum rotunde, luând în considerație mai mult ușurința de a păși decât aspectul. Avea talentul înnăscut de a descoperi armonia ezoterică într-o simplitate neafectată.

Oribe se devota *chanoyu*-ului, fiind conștient în permanență de deosebirile de viziune estetică dintre el și învățătorul său, dar decât să imite ce făceau alții, ar fi preferat să nu mai practice *chanoyu* deloc.

Rikyū își dăți gura cu apă din *tsukubai*-ul înalt, ideea de a folosi apa fără a te lăsa în jos fiind a lui Oribe. După ce pătrunse primul în *chashitsu,* Oribe îl mai verifică o dată și se retrase în *mizuya.* După zgomotul *nijiriguchi*-ului, își dădu seama că intrase și Rikyū, așteptă un timp potrivit și deschise ușa gazdei:

— Vă mulțumesc că ați venit, în ciuda oboselii de azi!

Rikyū nu se dusese încă pe locul oaspetelui, ci se așezase lângă *nijiriguchi* și privea interiorul *chashitsu*-ului. Era foarte bine legat, dar, când se așeza cu genunchii strânși, părea întotdeauna puțin mai mic.

— Aflând că seniorul Oribe și-a construit un nou *chashitsu,* nu puteam să nu vin să-l văd! Este foarte rezonabil.

Auzind acestea, Oribe aprobă tăcut. De o parte a celor trei tatami pentru oaspeți se afla un *daime* folosit ca *temaeza,* iar de cealaltă, un tatami pentru însoțitori. Atunci când invita un *daimyō,* iar unii din

suita sa voiau să intre și ei pentru a-i asigura securitatea, spațiul acestui tatami se putea separa cu niște *fusuma,* ascunzând astfel samuraii. O noutate era și fereastra din peretele de lângă *tokonoma,* cu structura din bambus la vedere.

— Ați făcut multe ferestre! observă Rikyū.

— Am prevăzut în total unsprezece. La întâlnirile de dimineață e foarte plăcut.

În camerele de ceai ale lui Rikyū, făcute în stilul unor colibe acoperite cu paie, domnea semiobcuritatea. Chiar dacă era în același stil rustic, Oribe dorea să le facă luminoase. Distribuind multe ferestre, se străduia să producă o atmosferă de calm.

— De la fereastra de acolo se vede muntele Atago! și Oribe arătă cu mâna tavanul zonei pentru însoțitori. În acea parte, acoperișul avea o extensie cu pantă mare, iar tavanul de papură avea o deschidere, astfel că, dacă stăteai în picioare, puteai vedea soarele la apus sau luna lângă vârful Atago. Cu greu îți puteai desprinde ochii de *shōji*-urile colorate de amurg în nuanțe de roșu de garanță.

— E un *chashitsu* cu o atmosferă foarte plăcută, v-ați exprimat foarte bine în el.

Privirea i se îndreptă către *tokonoma.* Se ridică și, așezându-se în fața ei, puse jos evantaiul și salută. Ca întotdeauna, întreg comportamentul său era firesc, lipsit de orice afectare sau exagerare.

Sulul agățat acolo conținea o poezie de Saigyō, montată pe un dreptunghi de pânză albastru-închis.

ofilite sub ploaia
care bate copacii
se scutură flori de cireș
durerea din sufletul lor
cu ce s-o asemăn oare

Rikyū îl privi țintă un timp, dar apoi salută din nou fără să spună

nimic și se duse să se așeze pe locul oaspetelui. Oribe înteți focul din *ro* și adăugă cărbuni de lemn. Curăță marginea vetrei cu un pămătuf frumos de pene de fazan uriaș cu un model în formă de ochi, apoi puse pe foc și lemn parfumat.

— Aș putea să mă uit puțin la *kōgō*?

La această rugăminte, Oribe îl așeză dincolo de *ro,* în dreapta. Era un *kōgō* rotund deformat, pe fondul alb având aplicată o glazură verde de cupru și niște dungi de email maro din oxizi de fier. De mai mulți ani, Oribe se străduia să pună la punct un nou tip de ceramică. Făcea prototipuri din hârtie tăiată, desena modelul de fond, apoi le trimitea ca să fie realizate la niște cuptoare din Mino. Se ducea de multe ori el însuși acolo și modela lutul. Era frecventă combinația de alb, verde și maro, dar uneori negrul devenea culoarea principală sau era accentuat roșul. Deseori aplica niște modele rotunde, pătrate sau triunghiulare.

— Pe acesta l-ați modelat singur? întrebă Rikyū uitându-se fix la *kōgō.*

Țumburușul în formă de frunză, plasat în mijlocul ușor concav al capacului plat, era deformat intenționat. Își dăduse seama în timp ce frământa lutul că astfel are mai mult bun-gust.

— Tehnica mea în ceramică are încă multe lipsuri.

— Din contră, e interesant întrucât e un lucru nostim[38], are șarm privindu-l.

Oribe se înclină profund. Să-ți spună Rikyū că e amuzant era

---

[38] Expresia de aici, asociată cu Furuta Oribe, este probabil preluată dintr-o lucrare de însemnări despre întruniri de *chanoyu* a lui Kamiya Sōtan, negustor foarte bogat din Hakata (în Kyūshū), intitulată *Sōtan nikki (Jurnalul lui Sōtan).* Într-o notă datată 8 februarie 1599 despre o astfel de întrunire, la care fusese invitat de către Oribe, autorul scrie: „Seto chawan hizumisōrōnari. Hyōgemono nari“ *(Chawan*-ul de Seto era deformat. Este un lucru nostim). Propoziția „Hyōgemono nari“ dă titlul acestui capitol.

elogiul suprem.

— Vă sunt recunoscător! Acum am să aduc masa.

Se duse în *mizuya*, unde bucătarul terminase pregătirile, și reveni cu o măsuță cu picioare din lemn de cryptomeria pe care erau moluște haliotis prăjite în cochilie, supă de scoici *hamaguri* cu verdețuri servită într-un bol lăcuit și orez.

Rikyū apucă bețișoarele, bău supa, apoi expiră îndelung, relaxat:

— Până adineaori eram încordat și nici nu simțeam oboseala, dar după supa asta caldă m-am relaxat dintr-odată. Pot să mă așez mai confortabil?

— Cu intenția asta v-am invitat, vă rog, stați cât mai comod!

Vasul din care îi turnă sake era o ceramică de Shino.

— Seniorul Date avea o escortă splendidă, un tânăr foarte prezentabil, cu un ornament pe coif, în formă de lună nouă, care îi venea foarte bine.

Rikyū povesti ce strălucitor era cortegiul lui Date Masamune. Compus din mai mult de o mie de luptători din Michinoku, oferea o priveliște magnifică. Cu un an înainte, când ajunsese cu întârziere la asediul castelului Odawara, Masamune, prin intermediul lui Maeda Toshiie, îi ceruse lui Rikyū să-l accepte ca discipol. Rugat de Masamune, Rikyū intervenise pe lângă Hideyoshi, care era furios din cauza întârzierii, obținând până la urmă o audiență pentru acesta.

— Dar unde locuiește?

— La templul Myōkaku. Am aranjat un spațiu pentru *chanoyu* acolo.

Se afla deci foarte aproape de Jurakutei. La un moment dat, probabil că Hideyoshi îi va oferi lui Masamune niște ustensile de ceai.

— Atunci, veți fi destul de ocupat o vreme. V-am deranjat cu invitația din seara asta.

— Deloc, sarcina recepției i-a fost dată seniorului Tomita Sakon.

Eu nu mai am nicio atribuție.

Tomita Sakon era proprietarul domeniului Ano din Ise, de cincizeci de mii de *koku,* și discipol al lui Rikyū.

— Nu se poate!

Până atunci, acest rol îi revenea aproape automat lui Rikyū. Gândindu-se la dizgrația lui Hideyoshi, care-l înlăturase ostentativ pe acesta, Oribe nu-și putu reține un suspin.

3

Tot discutând una sau alta, Oribe îi oferea mâncare și sake.

— Tofu-ul acesta e cu totul aparte. Cum l-ați fiert?

Băgând în gură o bucată rotundă de tofu, Rikyū scoase un sunet admirativ. Oribe, care se dedicase pregătirilor pentru maestrul său, era extrem de bucuros.

— Am tăiat rotund bucățile de tofu și le-am prăjit întorcându-le mereu într-o cratiță, apoi le-am fiert într-o zeamă la foc mic timp de jumătate de zi, ca să intre savoarea în ele.

— Atâta atenție e o adevărată binecuvântare pentru tofu! spuse Rikyū, lui Oribe părându-i-se ușor forțat.

— Am învățat de la domnia voastră foarte multe până acum despre *chanoyu*, spuse Oribe, luând involuntar un ton de nostalgie față de trecut.

Pe tot parcursul ultimilor zece ani, Oribe chiar învățase nenumărate lucruri de la Rikyū. Pe vremea când de-abia se cunoscuseră, la o reuniune de ceai în timpul zilei, Rikyū începuse să povestească despre ornamentele din vârful stâlpilor de pe podul Kara din Seta:

— Pe podul acela, numai două dintre ornamente au o formă cu adevărat reușită.

Pe atunci, Oribe încă nu credea complet în Rikyū. Întrucât faima

acestuia de maestru de ceai era mult prea mare, el, dimpotrivă, se întreba dacă nu era acolo ceva contrafăcut. Părăsi imediat încăperea și călări în galop până la Seta. Examină unul câte unul ornamentele de bronz montate pe balustrada podului. Păreau turnate de același artizan, dar rezultatul era ușor diferit pentru fiecare. Le trecu de trei ori în revistă și-și dădu seama că, într-adevăr, reușite nu erau decât două. Întors în capitală și precizând care anume și unde erau acelea, Rikyū confirmă și se bucură bătând din palme. Începând de atunci, Oribe avea încredere totală în simțul estetic al maestrului.

Odată, la propunerea lui Rikyū, făcuseră împreună și cu Oda Uraku și Hosokawa Tadaoki câte un *hishaku* pentru *chōzubachi.* A făcut fiecare câte un astfel de obiect, dar cel al lui Rikyū, elegant și solid, avea o formă perfectă. Au fost toți mai mult decât impresionați de simțul estetic superior, precum și de îndemânarea profesorului lor. Cu toate acestea, și Rikyū, și Oribe manifestau aceeași ciudățenie de a nu aprecia frumusețea neapărat perfectă. Oribe spărsese odată un *idojawan* din Goryeo pe motiv că e „lax”, nesuportând lipsa de tensiune. Deoarece îl spărsese exact în patru, îl lipise la loc și îl folosise, ceea ce îi adusese laudele lui Rikyū. Fusese surprins auzind apoi că și acesta știrbise un *hanaire* și un felinar de piatră.

Deși era un profesor sever, față de discipolii săi Rikyū nu se comporta nici arogant, nici condescendent. Era de o modestie profundă. A rămas impresionat văzându-l într-o zi pe Oribe așezând ca *hanaire* în *tokonoma* un coș împletit, dar fără a-i pune o scândură subțire dedesubt, spunându-i: „în domeniul ăsta am să devin eu discipolul domniei tale!”, de atunci Rikyū folosi și el acel gen de *hanaire.* Odată, însă, le făcuse un reproș elevilor săi, după ce, la un *chanoyu* de inaugurare a *chatsubo-ului,* Rikyū folosise o veche *kama* rotundă, auzise că discipolii săi au început să alerge după unele asemănătoare.

— Domniile voastre nu vă puteți încă numi adevărați maeștri de

ceai. Veți fi atunci când, după ce eu am folosit o *kama* rotundă, domniile voastre veți alege una pătrată. Să imitați ce fac alții e lipsit de valoare!

De atunci, conștientizând puternic aceasta, Oribe a ales o cale diferită de a maestrului său. Rikyū avea geniul de a descoperi în viața cotidiană o frumusețe necăutată. Doar că, dând importanță armoniei, era inevitabil deficitar în privința dinamismului. Oribe urmărea un *chanoyu* îndrăzneț, mai plin de mișcare, mai potrivit cu un samurai, și în ultima vreme acesta începuse să capete formă.

Rikyū ieși în grădină pe durata pauzei, iar Oribe strânse sulul de pe perete. La fereastra de lângă *tokonoma* agăță un *hanaire* cu gât lung și înfipse în el o ramură de forsythia cu flori galbene. Dădu să bage la loc sulul rulat, dar se răzgândi. Îl așeză în *tokonoma* astfel încât să se vadă porțiunea cu poezia, iar alături dispuse și *kōgō*-ul. Inspectă totul încă o dată și avu senzația că e puțin cam bătător la ochi, dar se hotărî să le lase așa. În situația dată, era amenințată chiar viața lui Rikyū. Puse în poziția adecvată un *mizusashi* vechi de Iga cu aspect nefinisat, precum și un *chaire* de tip *katatsuki. Kama* suspendată de un lanț era plată și cu deschiderea mică. Între umerii ei delicați și pântec, douăsprezece vine desenau cercuri concentrice. Apa bolborosea la temperatura potrivită.

Bătu într-un gong al barbarilor din sud și, în timp ce mai făcea pregătiri în *mizuya,* simți cum Rikyū își reluase locul. Aprecie un interval adecvat de timp și deschise ușa. Se înclină politicos, aduse *chawan-ul* și *kensui*-ul și prepară în tăcere *koicha.*

Oribe prefera *chawan*-ele mari, iar acesta, acoperit din belșug cu o glazură neagră, avea buza groasă, cu un aspect puternic și extrem de plăcut. Rikyū bău ceaiul fără să rostească o vorbă. Sunetul apei din *kama* se pierdea absorbit de liniștea nopții. Sprijinind deasupra genunchilor *chawan*-ul golit, Rikyū îl privi atent, moment în care Oribe întinse un sfeșnic către el.

— E un *chawan* interesant.

— O așa ceramică îndrăzneață îi stimulează probabil pe olarii din Mino, căci se străduiesc și ei să vină cu tot felul de modele. În felul ăsta, a devenit și mai plăcut.

— În *chanoyu*, mai mult decât orice e important să-ți dai frâu liber spiritului. Faceți cum credeți că e bine!

Oribe dădu să vorbească, dar Rikyū continuă de parcă ar fi vrut să-l împiedice:

— Se spune că în Goryeo au și *chawan*-e. În formă de încălțări!

— De încălțări?

— Exact.

Lăsând jos *chawan*-ul, explică formând un triunghi cu mâinile:

— Se pare că forma e oarecum ovală. Mă gândeam să mă urc într-o corabie cândva și să mă duc să cumpăr mai multe. Aș fi vrut să merg o dată în Goryeo…

De câțiva ani Hideyoshi declara că va invada țara Míng și urma s-o facă în scurt timp. Dacă devenea realitate, în trecere Goryeo avea să fie călcată în picioare. Vor mai putea să facă liniștiți comerț?

Oribe simțea de mai mult timp că Rikyū nutrea sentimente profunde față de Goryeo.

— Maestre, zise Oribe, și își așeză mâinile pe tatami și se înclină, vă rog, nu vă jucați cu viața dumneavoastră! În felul acesta, mânia Înălțimii Sale nu face decât să crească, iar mai devreme sau mai târziu vă va pedepsi aspru.

Rikyū își lăsă capul într-o parte.

— Nu-mi amintesc să fi făcut ceva rău, nu am nimic să-i spun.

— Înălțimea Sa, acea…

Rikyū îi întrerupse vorbele cu un gest din mână:

— Nu vreau să aud. Lăsați-o așa!

Oribe își mușcă buzele.

— Totuși, domniei tale am să-ți destăinuiesc ceva. Acest *kōgō* provine din vechiul regat Silla. Este o amintire de la femeia pe care am iubit-o.

Dintr-un săculeț decolorat, Rikyū scoase un *kōgō* verde și îl așeză pe tatami. În lumina sfeșnicului, emailul verde sclipea argintiu. Forma vasului era distinsă, rafinată.

— Nu am intenția să-l dau nimănui. Decât să mă despart de el, prefer să-l distrug! și-și înălță mâna strângând *kōgō*-ul. O expresie aspră îi apăru pe față, de parc-ar fi fost gata să-l zdrobească de *kama,* dar imediat ochii i se îngustară și mâna îi coborî la loc. Așeză *kōgō*-ul pe genunchi și îl mângâie. Ei, nu. Dacă aș fi fost în stare de așa ceva, o făceam de mult.

Oribe privea țintă *kōgō-ul* din mâinile lui Rikyū. *Chashitsu-ul* unde se aflau cei doi părea că rătăcește departe, departe, până la capătul nopții.

Kimamori

TOKUGAWA IEYASU
Cu o lună înainte de seppuku*-ul lui Rikyū*
24 ianuarie suplimentar 1591, dimineața
Kyōto, Jurakutei, reședința lui Rikyū, 4 jō *și jumătate*

1

„Are intenția să mă omoare?" Tokugawa Ieyasu privi poarta principală a reședinței lui Rikyū și își mângâie gâtul. Poarta cu două niveluri avea la etaj ferestre bine proporționate, cu un grilaj des în stil rustic, iar arcuirea acoperișului de țiglă se remarca prin eleganță. Chiar și în Kyōto cu greu ai fi găsit o altă poartă la fel de rafinată. „Asta înseamnă să fii maestru de ceai!" Să-și construiască o aparență de gentilețe era fără îndoială tehnica supremă.

Ieyasu era invitat de Rikyū la un *chanoyu* de dimineață. Când ieșise din casa lui Chaya Shirōjirō, care îl găzduia în Kyōto, fusese sfătuit să nu se ducă, din cauza pericolului de a fi ucis:

— E posibil să vi se pună otravă în ceai. Ar fi mai înțelept să spuneți că nu vă simțiți bine și să nu mergeți!

Chiar se simțea în pericol, exact cum sugera Shirōjirō. Acum, când Date Masamune era bănuit de rebeliune, era posibil ca și asupra sa, care intervenise în favoarea acestuia, să planeze aceeași suspiciune. Ieyasu sosise din Kantō de-abia cu două zile înainte, devansându-l pe Masamune. Întrucât Hideyoshi era plecat în Owari la vânătoare cu șoimi, nu fusese încă în audiență la el. La întoarcere, oare ce primire îi va fi rezervată? Pentru definitivarea preluării puterii de către Hideyoshi în întreaga țară, viața lui Ieyasu avea o

importanță majoră. „N-o să comită el o asemenea aberație!” Dacă s-ar întâmpla să fie invitat la *chanoyu* și să moară, ar fi evident că Rikyū l-a otrăvit și acesta n-ar avea cum să se disculpe.

— Am auzit că barbarii din sud au o otravă care te paralizează încetul cu încetul. Deoarece te sfârșești doar la mai multe zile după ce ai înghițit-o, și Rikyū, și Înălțimea Sa *kanpaku*-ul ar putea pretinde că nu au nimic de-a face cu asta, spuse Shirōjirō, și vorbele lui îi rămăseseră în urechi. Gura îi era în mod ciudat uscată și lipicioasă.

La poarta cea mare fu întâmpinat de un tânăr din reședință, în grădină, separat de clădirea principală, se afla o sală de așteptare *(machiai).* Acoperișul cu patru pante adunate într-un vârf era cambrat într-un unghi superb. Era vizibil că proprietarul reședinței nu-și găsea liniștea dacă nu-și punea amprenta sa estetică pe toate elementele acesteia. Oare doar i se părea că până și foșnetul produs de *hakama*-ua *hantō*-ului care îl conducea îi rezona plăcut în auz, plin de viață?

Ca invitat, azi nu era decât Ieyasu. Cei șase vasali ai săi, în frunte cu Honda Heihachirō, precum și Chaya Shirōjirō, urmau să fie primiți după aceea la prezentarea ulterioară a ustensilelor[39], în *tokonoma* din sala de așteptare se afla o caligrafie zen cu un singur semn scris în stil *reisho*[40] : *kan*[41]. „Să însemne asta că pot sta liniștit?” Dacă ar interpreta caligrafia ca pe un reproș, ar fi supărător la culme. Dacă ar citi-o ca pe o stare de liniște interioară, n-ar putea să nu fie de acord. „Ce-o fi fost în capul lui Rikyū atunci când a agățat

---

[39] Termenul tehnic este *atomi no chaji;* are loc după o sesiune de dimineață sau de la prânz. Persoanele invitate care nu au putut lua parte la *chanoyu* sau care nu au fost invitate, dar solicită acest lucru în mod special, sunt primite în *chashitsu* și li se arată aranjamentul încăperii și ustensilele folosite. Atmosfera este mai puțin formală.

[40] Stil necursiv ornamental.

[41] Liniște, calm.

sulul?”

Hantō-ul le aduse niște apă caldă în niște *chawan*-e mai mici. Luă o înghițitură și în gură i se răspândi o dulceață indescriptibilă. Probabil apă dintr-o fântână bună fusese încălzită lent într-o *kama* de calitate.

— O simplă apă caldă poate să aibă un gust atât de plăcut? întrebă curios, cu voce joasă.

— Într-adevăr, o simplă apă caldă, dar atât de înmiresmată! se minună Honda Heihachirō.

Chaya Shirōjirō privea fix bolul cu apă, dar nu dădea niciun semn că ar vrea să bea.

Dincolo de *shōji* se revărsa lumina dimineții, iar păsărelele ciripeau. Să fie omorât într-o astfel de zi splendidă ar fi poate voia destinului…

— Am făcut toate pregătirile, vă rog, binevoiți să veniți!

Invitat de *hantō*, Ieyasu se ridică. Își aranjă gulerul *haori*-ului pentru ceai, mai scurt, și încălță niște sandale de zăpadă[42]. Coborî în grădină, străbătu poteca acoperită cu pietre și trecu pe sub o poartă de bambus ridicată. De aici începea *roji*-ul, lumea *chanoyu*-ului. Honda Heihachirō și tânărul samurai care îl urmaseră se opriră în fața porții și îl acompaniaseră din priviri.

Stropite din plin cu apă, mușchiul din grădină și *tobiishi* sclipeau în soarele de primăvară care se filtra printre crengi. La scurt timp după ce se așeză pe bancă, se auzi un sunet de apă. Se părea că cineva varsă intenționat în mod zgomotos apă dintr-un ciubăr în *tsukubai.* Imediat apăru și Rikyū. De când îl întâlnise la castelul Azuchi al lui Nobunaga, Ieyasu băuse ceaiul preparat de acest om de fiecare dată când avusese ocazia. Era bine legat și lăsa impresia

---

[42] *Setta* — sandale *(zōri)* solide făcute din fâșii de coajă de bambus împletite, prevăzute cu o talpă din piele, gândite astfel încât să protejeze piciorul de umezeală. Se afirmă că ar fi fost inventate de către Sen no Rikyū.

unui admirabil maestru, numai că avea și ceva straniu, nu lăsa să se vadă nimic din ce trăia în adâncul sufletului.

Îmbrăcat în robă maro, Rikyū se înclină în tăcere în fața lui Ieyasu. După salutul politicos, se întoarse pe călcâie și porni înainte pe *tobiishi.* Alura sa văzută din spate nu sugera nimic special. Dacă nu erai în stare să citești intenția criminală a unei gazde care se pregătește să-și ucidă oaspetele, în epoca aceasta plină de tulburări nu puteai supraviețui.

Ajunseră la o altă poartă. Sub acoperișul de paie, cei doi batanți de bambus se înclinau în lateral. De parc-ar fi intrat în zonele sacre succesive ale călugărilor budiști, cu cât avansa mai mult în această grădină avea senzația că era condus într-o altă lume. În față se zărea un zid de pământ, cu o fereastră pătrată în partea inferioară. Aflat în față, Rikyū își lăsă capul în jos, se aplecă și trecu prin ea. Nu era o fereastră, ci o ușă joasă. Ieyasu îl urmă aplecându-se, își îndreptă spatele și fu uluit, avea impresia că fiecare copac și fiecare fir de iarbă din *roji*-ul aflat în fața sa era curat de parc-ar fi fost lustruit de mâna lui Rikyū, până și ferigile care luceau în lumina strecurată prin frunziș tremurau în bătaia vântului la comanda acestuia. *Roji*-ul acesta era un paradis terestru al liniștii. În fața eleganței *chashitsu*-ului acoperit cu șindrilă, Ieyasu începu să se mai destindă. Își spălă mâinile la *tsukubai* și își dăți gura. Apa pură era atât de plăcută, încât își udă și fața cu cea din *hishaku.* „Unul dintre lucrurile esențiale în viață nu e cumva să te bucuri zi de zi de o dimineață tonică?" Apa rece îi restabili starea bună de spirit.

Gândindu-se că poate semnul *kan* nu însemna nici reproș, nici aspirație, ci hotărârea puternică de a obține calmul interior, Ieyasu se șterse pe mâini.

Își puse atât sabia mare, cât și pe cea mică pe *katanakake-ul* de sub streașină. Ușa mică, joasă, era întredeschisă. Doar atingând-o, în mod neașteptat panoul de lemn alunecă foarte ușor. Se sprijini în pumni și avansă energic pe genunchi. Era un *chashitsu* de patru jō și jumătate, învăluit într-o lumină calmă care se filtra prin două ferestre cu hârtie translucidă. Lumina dimineții era atât de liniștită, încât numai stând acolo se simți purificat până în măduva oaselor. În față era aranjată *tokonoma.* Sulul expus conținea o poezie chineză de patru versuri a câte cinci kanji:

Cerul vid dintr-odată naște albul
În vechimi sau acum cine a păstrat secretul
În vasul cu ceai Cerul și Pământul sunt deosebite
Soarele și Luna aruncă o lumină eterică

După toate aparențele, era o poezie budistă a vreunui călugăr zen. Uitându-se mai bine, văzu scris numele Murasakino Sōchin, starețul de la Daitokuji, cel care se ocupase de funeraliile lui Nobunaga.

— „Cerul vid dintr-odată naște albul"… repetă Ieyasu cu voce joasă. Nu prea înțelegea ce vrea să spună „albul".

Își coborî privirea. Peste *ro* era așezată o *kama* de o formă rotundă de parcă te îndemna să o mângâi. Capacul era întredeschis, dar nu se auzea zgomotul apei calde. Așezându-se cu spatele la *tokonoma,* suspină adânc. Simțea că tot ce îl tensiona începuse deodată să se risipească, să se dizolve. Între a trăi și a muri, ce diferență e la urma urmei? Ajunsese chiar să se gândească la așa ceva, atât de pur și calm era *chashitsu-ul.*

Fusuma-ul alb de la intrarea gazdei se deschise și Rikyū se înclină adânc:

— Sunteți probabil ostenit după lunga călătorie din Kantō. Începe în sfârșit să arate a primăvară și e o zi minunată. *Kanpaku-sama* mi-a

cerut să vă primesc cu toată ospitalitatea. Aș fi foarte fericit dacă ați putea să vă relaxați puțin!

Ieyasu ajunsese în capitală cu doar două zile înainte și încă nu fusese în audiență la Hideyoshi.

— *Kanpaku-sama* a spus ceva în mod special?

— Da, mi-a transmis prin cineva apropiat să vă odihniți în voie după oboseala drumului lung pe care l-ați făcut.

„Cineva apropiat – o fi oare Ishida Mitsunari? Tipul ăsta e inteligent, își dă foarte bine seama ce tulburări imense s-ar produce în tot Kantō-ul dacă m-ar omorî…”

— Doar atât?

— Doar asta a fost.

Ieyasu își mângâie bărbia. Sperase într-un mesaj oarecare de la Hideyoshi, iar acum avea sentimentul că fusese evitat. Invitația de azi venea personal de la Hideyoshi. Chiar dacă acesta nu se arăta, faptul că el era singurul invitat dintre mulții *daimyō* aflați în Kyōto era de natură să-l facă să bănuiască o semnificație aparte. Discordia dintre Hideyoshi și Ieyasu avea rădăcini adânci. Fie că voia să-l omoare, fie că îi pregătea o primire minunată, lipsa oricărui mesaj era stranie.

— Vă rog să vă simțiți în largul dumneavoastră! spuse Rikyū și se înclină profund încă o dată. Când gazda se retrase în interior, Ieyasu oftă puternic. După câte se vedea, nu urma să fie omorât, întoarse capul și privi fără grabă prin *chashitsu*-ul de patru jō și jumătate și i se păru ciudat. Rafinamentul era împins la extrem, lumina dimineții strecurată prin *shōji* era de o solemnitate celestă, iar atmosfera foarte plăcută îl captiva și îi liniștea sufletul, de parcă putea aici să dea jos în sfârșit o povară apăsătoare pe care o ducea în spate de multă vreme. Cu alți maeștri de ceai asta nu se întâmpla. Încăperi pentru *chanoyu* văzuse până la sațietate, dar, în funcție de maestru, unele încercau să-ți ia ochii, altele te dezgustau, iar altele erau prea provinciale. Prima dată întâlnea un *chashitsu* unde, fără

cel mai mic artificiu, se crease un spațiu atât de liniștit și de rafinat. „Aspectul acestei încăperi exprima probabil caracteristicile speciale ale lui Rikyū”, își zicea Ieyasu.

Ușa gazdei se deschise și Rikyū apăru cu un coșuleț pentru cărbuni făcut dintr-o tigvă. Dădu *kama* deoparte și începu să adauge cărbuni de lemn pe foc. Nu era nici urmă de ostentație în mișcările sale, iar cărbunii se potriveau fiecare acolo unde trebuia să se potrivească. Presără cenușă umedă și curăță cadrul *ro*-ului cu un pămătuf din pene, luă *kōgō*-ul în mână, scoase dinăuntru cu bețișoarele de fier pastile parfumate și așeză una lângă cărbuni și alta puțin mai departe.

— Arătați-mi, vă rog, *kōgō*-ul!

Rugat astfel de Ieyasu, Rikyū așeză obiectul din palmă alături de *ro.* Era rotund și plat, ușor mai mare. Atrăgea privirile cu incrustațiile lui de sidef din lacul negru. Ieyasu îl ridică și-l privi îndelung. Animalul fantastic reprezentat deasupra unor valuri era un *kirin*[43], iar inserțiile de sidef erau de o mare finețe și debordau de dinamism.

— Este sidef de Goryeo?

— Nu, cred că e opera unui artizan din Míng.

— Minunat obiect!

— Într-adevăr.

În lumina curată a dimineții, sideful lucea ape în culorile curcubeului și arăta cu atât mai pur.

— Aș vrea să vă întreb ceva…

— Orice doriți!

— Propoziția de pe sulul acela, „cerul vid dintr-odată naște albul”, cam ce-ar însemna?

Rikyū așeză *kama* la loc peste *ro* și folosi din nou pămătuful de

---

[43] Animal fantastic din tradiția Chinei antice, cu corp de cerb, cap de lup, corn de inorog, copite de cal, coadă de vacă.

pene.

— Cred că albul este lumina. Nimeni nu poate să ascundă lumina dimineții care se naște din cerul nocturn. Însă lumea (Cerul și Pământul) dintr-un vas cu ceai este cu totul specială, acolo și Soarele, și Luna emit în permanență o lumină eterică. Eu astfel îl citesc.

— Aha, așa deci.

Ieyasu se uită la Rikyū și se gândi ca arăta ușor obosit, poate de la vârstă, ori poate de la vreo grijă. De altfel, Chaya Shirōjirō îi spusese că între Rikyū și Ishida Mitsunari apăruse o oarecare neînțelegere. Probabil că în lipsa lui Hideyoshi se produceau fricțiuni între apropiații săi care se ocupau de aspectele domestice.

— Am să merg acum în *mizuya* să pregătesc o masă simplă.

— Mesele pe care le pregătiți sunt un deliciu, pline de grijă și atenție! completă Ieyasu relaxat.

— Vă mulțumesc! spuse Rikyū înclinându-se profund și închise *fusuma* fără zgomot.

Rămas singur, Ieyasu căpătă o stare de spirit mai bună. Pentru el, orice șubrezire a casei Toyotomi însemna o plăcere enormă. Fusese nevoit până acum să cedeze în fața lui Hideyoshi prin transferul din anul precedent în cele opt provincii din Kantō, o umilință enormă pe care o acceptase resemnat. Deocamdată Hideyoshi era prea puternic și nu i se putea împotrivi. Cu o lună mai înainte, fratele mai mic al lui Hideyoshi, Hidenaga, murise din cauza unei boli și era de așteptat ca după aceasta ceva să se fi schimbat în casa Toyotomi. Se produseseră în mod sigur unele fisuri între vasalii dintre care dispăruse pivotul central., Aceste fisuri, cândva.. Gândindu-se la asta, își simțea inima mai ușoară.

Ușa gazdei se deschise și Rikyū intră aducând o măsuță pe care erau două holuri lăcuite în negru, orez fiert și supă și încă un bol roșu cu câteva felii de scoici haliotis fierte în sos de soia. Cu un vas special de încălzit sake-ul, Rikyū îl îmbie:

— Nu doriți o cupă?

Ieyasu luă cupa lăcuită în vermilion și goli tot sake-ul turnat, tare și de bună calitate. Dădu deoparte capacul unuia dintre boluri și bău supa de miso, ușoară, cu bucăți mari de tofu și fâșii fine de *daikon*.

— Ce fel de miso e ăsta?

— E unul obișnuit, dar l-am întins pe un bambus verde și l-am prăjit și probabil i-a dispărut mirosul de drojdie.

Era fără discuție o supă excelentă. La prima înghițitură fu impresionat de gustul rafinat. La a doua, deveni ușor frustrat. Fiind obișnuit cu miso-ul cu gust puternic din Mikawa[44], se simți cam necioplit. Luă și niște orez, proaspăt, căci scotea încă aburi și avea boabele lipite. Era un semn că gazda făcuse focul în soba din bucătărie anticipând momentul sosirii invitatului astfel încât să fie gata exact când trebuia. Scoicile, înfipte în prealabil în țepușe și uscate la vânt, fuseseră fierte în zeamă până deveniseră fragede. Peste ele se turnase un sos de miso cu piper măcinat fin. Garnitura de taro[45] era și ea aromată. Gustul scoicilor era extraordinar, însă Ieyasu începu treptat să se gândească la altceva. Când mai fusese invitat la Azuchi și la Sakai sau la asediul de la Odawara, rămăsese impresionat de rafinamentul extrem cu care îl trataseră. Ca maestru de ceai, nimeni nu-l egala pe Rikyū ca tact și stil. Totuși, se gândea, „nu e oare prea inteligent?”. Chiar dacă un om cu mintea ascuțită este o comoară, atunci când excelează va fi detestat, și numai dacă manifestă vreo slăbiciune măruntă va fi acceptat de către ceilalți.

Eruditul care îi alesese „Rikyū” ca nume budist era un

---

[44] Numele unei vechi provincii din estul Japoniei (una din cele cincisprezece care formau regiunea Tōkaidō), cuprinsă astăzi în prefectura Aichi. Ieyasu s-a născut în castelul Okazaki din Mikawa.

[45] Nume generic pentru tuberculii mai multor specii de plante originare din Asia de Sud-Est, dintre care cea mai răspândită este *Colocasia esculenta.*

extraordinar observator al firii umane. Îi percepuse perfect caracterul, „ri” însemnând penetrant, isteț. Fie comerciant, fie maestru de ceai, chiar samurai, i-ar fi greu să mențină relații armonioase, căci un asemenea om este respins de către ceilalți. I-ar prinde bine ca din când în când să lase ascuțimea minții să se odihnească[46].

Tot gândindu-se la asta, duse cupa la gură. Rikyū aduse felul următor, dar întâi îi reumplu cupa. Pe platoul din ceramică galbenă de Seto era aranjată în formă de munte rotund un fel de salată cu zarzavaturi verzi. Luând câte puțin cu bețișoarele, pe limbă i se răspândi gustul amărui de primăvară al frunzelor tinere de *seri*[47], în care, pe măsură ce mesteca, se simțea și cel de carne de pasăre, de sepie uscată, sardele, urechiușe de copac și multe altele. Mergeau de minune cu sake-ul. În continuare fu adusă o mâncare cu carne de crap. Asezonarea consta în dovlecel uscat, piper de baltă, *yuzu*[48] și *kumquat*[49]. I se părea oare, sau fuseseră toate în prealabil asezonate cu bonită rasă și cu prune uscate și murate? Savurându-le fără grabă, gusta și din sake.

— Dar dumneavoastră nu luați o înghițitură?

Invitat astfel, Rikyū luă cupa:

— Cu îngăduința dumneavoastră, vă voi ține companie! spuse acesta, golind încet cupa.

Ieyasu fu încântat de eleganța cu care Rikyū șterse apoi cu șervețelul buza cupei. Mâna i se mișca cu grație. Orice l-ai fi pus să

---

[46] „Kyū“ (din numele Rikyū) înseamnă a se odihni, a face o pauză.

[47] Una din așa-numitele „șapte ierburi de primăvară“, răspândită în Asia și care a început recent să fie cultivată și în Europa, mai ales în Italia și Spania *(Oenanthe javanica).*

[48] Fruct asemănător cu mandarina, foarte aromat *(Citrus junos).*

[49] Fruct asemănător cu portocala, dar de dimensiuni mai mici (*Fortunella japonica).*

facă, manierele sale erau cele mai adecvate. Voise să mai întrebe câte ceva despre Hideyoshi și Jurakutei, dar îi pierise cheful, așa că ceru lămuriri despre poezia în chineză a lui Sōchin și despre *kama* primită de la Hideyoshi. Mereu la momentul potrivit, Rikyū se întorcea în *mizuya* și apărea cu câte un vas de lemn cu orez sau cu niște gustări care să meargă cu sake-ul. Totul decurgea atât de firesc, încât nu era deloc obositor.

În ultima vreme, Ieyasu avea rareori răgazul de a sta de unul singur. Când se întâmpla să bea, se afla mereu împreună cu apropiații săi. Să poată astfel să se bucure în voie de sake începând de dimineață, de unul singur, era un adevărat lux și se simțea copleșit. Momentele acestea care se scurgeau în liniște îl eliberau de osteneala lungii călătorii, chiar de oboseala celor cincizeci de ani de viață. Apa din *kama* începu să fiarbă, bolborositul ei insuflându-i parcă o nouă viață și energie. În mireasma lemnului parfumat și cu burta plină după mai multe feluri de mâncare, se simțea ușor și plăcut amețit. Mânca și niște prăjiturele uscate, castane, alge *konbu*. Avea gâtul uscat și își dori să bea niște ceai.

3

Cum soarele încă nu se înălțase foarte mult, ieși în grădină pentru pauză. Se duse până la closet, se spălă pe mâini și, așezat apoi pe bancă, avu brusc senzația că Rikyū l-a tras pe sfoară. Parcursese parcă niște camere sacre și se simțea scufundat într-un spațiu miraculos al nemuritorilor sau într-un paradis terestru. Era însă în reședința lui Rikyū din strada Yoshiyamachi, la doi pași de Jurakutei, în inima capitalei, de unde, peste vârfurile copacilor putea zări clădirea cu trei niveluri a lui Hideyoshi.

Cineva ca Rikyū, capabil să pună la punct o astfel de stratagemă, era pentru Ieyasu extrem de plăcut, dar îi dădea și fiori. „Un

asemenea maestru de ceai…” Nu doar că ar fi fost foarte greu să-l controleze, dar o asemenea persoană, prin însăși natura sa, nu putea fi manevrată de alții. Își continua căutările într-o lume a *chanoyu*-ului numai a lui, în care oaspeții, de fapt, nu erau decât niște detalii întâmplătoare în încăperea pentru *chanoyu.*

Se întoarse în *chashitsu.* În *tokonoma* sulul fusese strâns și într-un vechi *hanaire* de Iga erau puse o camelie roșie și o ramură de pom. Apa din *kama* susura plăcut auzului. *Mizusashi-ul* așezat la locul prestabilit avea o formă umflată în zona posterioară, ca un tubercul de taro, iar în fața sa se afla un *chaire* îmbrăcat în *shifuku.* Deși în aceeași încăpere, aranjamentul era diferit și atmosfera luminoasă era complet schimbată față de cea din prima parte.

Apăru Rikyū, aducând un *chawan* roșu. Îl lăsă în fața *mizusashi*-ului și, ducându-se iar în *mizuya,* reveni și cu un *kensui.* Se așeză în fața *ro*-ului, scoase *futaoki-ul* din *kensui* și îl așeză lateral față de *ro.* Dispuse pe el *hishaku-ul* și, după un salut, începu procedura. Scoase *chaire-ul* din *shifuku* și îndeplini plierea standard pentru *fukusa,* purifică *chaire*-ul și *chashaku*-ul, apoi luă capacul de la *kama,* turnă apă caldă în *chawan,* dăți *chasen-ul,* șterse *chawan*-ul cu *chakin*-ul și puse ceaiul din *chaire.* În gesturile sale nu exista nimic ezitant, nimic superfluu. Turnă apă caldă și amestecă pentru *koicha,* adăugă apă și termină pregătirea, având o distribuție a momentelor perfectă.

Hantō-ul, care apăruse pe nesimțite, luă *chawan-ul* așezat de Rikyū lângă *ro* și îl duse în fața lui Ieyasu. Acesta ridică bolul roșu și se uită înăuntru, văzând în interior un ceai dens de un verde frumos. Nu putea presupune că ar fi otrăvit, prin urmare îl testă cu încredere.

— Cum vi se pare? întrebă Rikyū.

— Minunat, un adevărat nectar!

Gustul de o delicatețe profundă al ceaiului i se răspândea prin corpul încălzit de sake. Privi *chawan-ul* aflat în fața genunchilor. Peste glazura roșie era așternut, ca o umbră fină, email negru.

— Ce supranume are?

— Kimamori.

Kimamori, fructul unic de *kaki* lăsat în copac toamna pentru a avea și anul următor o recoltă bună, ce legătură putea să aibă cu *chawan-ul* roșu?

— Bine, dar de unde îi vine supranumele ăsta? îl întrebă pe Rikyū.

— De la o întâmplare oarecare, când am înșirat mai multe *chawan-t* făcute de Chōjirō și le-am cerut discipolilor să le aleagă pe cele care le plac, iar acesta a fost singurul rămas.

Povestea, în mod ciudat, avea sens. „Omul ăsta este un mistificator fără pereche!" gândi Ieyasu, care, din răspunsul primit, își dădu seama de ce era Rikyū numit cel mai bun maestru de ceai din țară. Era limpede motivul pentru care era respectat ca profesor de către atâția *daimyō* și samurai. Dacă *chawan*-ul fusese singurul neglijat de către discipolii săi experți, în mod sigur era unul nereușit. Or, să iei un astfel de obiect, să-l denumești Kimamori și să-l prezinți ca fiind ceva rar, nu era un splendid paradox? Un asemenea om nu putea rămâne un simplu maestru de ceai.

— Sunt puțini pe lume cei care se pricep la oameni, e o pierdere să vă țină cineva doar ca maestru de ceai. Dacă nu vă simțiți bine la Jurakutei, sunteți oricând binevenit la Edo, în calitate de consilier personal, și v-aș oferi o rentă de zece mii de *koku*!

Ușor amețit, Ieyasu era plin de admirație față de *chanoyu-ul* lui Rikyū, gândindu-se cât de plăcut ar fi să facă un tactician din posesorul unei minți atât de subtile!

— Vă mulțumesc foarte mult! Voi accepta însă doar cuvintele dumneavoastră, zâmbi Rikyū. Acum voi pune cărbuni noi.

Își dădu seama că erau necesari după sunetul apei. Dădu *kama* deoparte și adăugă mangal pe foc. Ieyasu se ridică în picioare și deschise *shōji*-ul ferestrei. În ultima vreme se îngrășase, mai ales pe burtă și pe spate, și transpira ușor. Își desfăcu încet gulerul și simți o

adiere agreabilă venind din grădină.

— Beți niște *usucha*? auzi din spate vocea lui Rikyū.

— Oh, da, vă rog! răspunse privind lumina filtrată prin ramurile copacilor din *roji.*

Zgomotul *chasen*-ului se auzi plăcut. Se întoarse la locul său și luă în mâini bolul cu *usucha.* O spumă verde fină se așternea pe aproape toată suprafața, lăsând liberă într-o parte doar o zonă arcuită de forma lunii noi în a patra zi. Ridicând privirea, observă că Rikyū se apăsa cu mâna pe piept, ascunzând probabil ceva.

— Ce e acela?

Ieyasu lăsă *chawan-ul* și se ridică. Fusese prea imprudent… Stând în picioare, băgă mâna în kimonoul lui Rikyū și dădu cu degetele de un mic vas acoperit cu un săculeț de pânză. Îl apucă și-l scoase, înlătură săculețul viu colorat și apăru un flacon de sticlă roșu aprins.

„E un flacon cu otravă!" gândi, și-l străpunse pe Rikyū cu privirea.

— Este un *kōgō*!

— Nu minți, trebuie să fie otravă!

Deschizând capacul de aur cu ornamente, apărură pastile rotunde de materii parfumate.

„Nu se poate să fie așa!", gândi imediat, și scoase toate pastilele, dar altceva nu mai găsi.

Rikyū luă una dintre pastilele împrăștiate pe tatami și o strivi cu degetele, răspândind o aromă dulce. Băgă în gură pastila zdrobită și se înclină adânc.

Ieyasu nu-și putea desprinde privirile de pe frumosul flacon de sticlă.

Un hakama[50] de kyōgen

ISHIDA MITSUNARI
Cu o lună și puțin înainte de seppuku*-ul lui Rikyū*
20 ianuarie suplimentar 1591, ziua
Kyōto, Jurakutei, un 4 jō și jumătate lângă malul lacului

1

Din capul scării abrupte care ducea la etajul porții principale de la Daitokuji aveai o bună perspectivă asupra orașului Kyōto. Dincolo de verdele pinilor se vedeau șirurile de case din Kamigyō[51], precum și Higashiyama. Soarele de dimineață era călduț, dar vântul sufla rece.

— Aceea este colina Funaoka, spuse Kokei Sōchin, care mergea înainte ghidându-l pe Ishida Mitsunari.

La un moment dat, Hideyoshi spusese că vrea să construiască un mare templu pe acea colină. Seniorul său îl uimea cu capacitatea lui de a concepe una după alta construcții și lucrări de anvergură. Până acum, după dispozițiile lui Hideyoshi, se lărgiseră în capitală străzile principale și unele secundare, iar întregul oraș fusese înconjurat cu un zid de pământ și șanțuri. Societatea se mișca după cum voia acesta.

— Acolo se vede Jurakutei!

Clădirea cu trei niveluri se zărea mică în depărtare. Stăpânul

---

[50] *Hakama* un fel de pantalon foarte larg jos, cu pliuri verticale, purtat legat cu șnururi late în jurul mijlocului.
[51] Zona de nord-vest a orașului Kyōto.

acesteia se afla acum în Owari la vânătoare cu șoimi și îi poruncise lui Mitsunari ca până la întoarcerea sa să pună lucrurile în ordine.

— Decât asta, mai bine arată-mi interiorul!

Un călugăr tânăr deschise ușa vopsită în roșu, imediat simțindu-se un puternic miros de rășină, înăuntru putându-se observa că era spațiu gol. Deasupra primului nivel, singurul refăcut după ce poarta arsese în războiul Ōnin[52], se reconstruise și restul clădirii, Kinmōkaku, prin donația lui Rikyū. Pe tavan era pictat un imens dragon. Liniile viguroase și îndrăznețe erau marca lui Hasegawa Tōhaku. Peste grinzile albe se rostogoleau valuri, iar pe coloane se ațineau ferm cei doi Nio[53] pictați în roșu. În cele patru colțuri ale tavanului, se aflau sculpturi aurii ale unor încântătoare fecioare celeste și atârnau ghirlande de pietre semiprețioase multicolore.

„Asta, da!" gândi Mitsunari, impresionat de dispunerea foarte elaborată. Rikyū acorda atenție fiecărui detaliu, nu neglija nimic, perfecționismul lui devenind agasant.

În fața spațiului vid se afla așezată o statuie, însă nu era o imagine a lui Buddha, ci îl reprezenta pe Rikyū în picioare, în mărime naturală. Era reprezentat îmbrăcat în negru, cu o robă de călugăr și un fel de scufie, iar în mână cu un baston, parc-ar fi mers undeva în călătorie. Mitsunari se uită fix la statuia lui Rikyū. Ochii întredeschiși erau realizați redându-li-se o privire insistentă, vâscoasă, care te făcea să te simți nelalocul tău, semănând perfect cu originalul. Zicându-și că artizanul care sculptase statuia reușise să surprindă caracterul încăpățânat al lui Rikyū, zâmbi amar. „E, într-

---

[52] Război civil în timpul căruia a fost distrus aproximativ jumătate din Kyōto (1467-1477).

[53] Niō sau Kongōrikishi, pereche de zeități protectoare ale templelor. Sunt reprezentați ca luptători musculoși, plasați de obicei de o parte și de alta a porții principale. Conform unor teorii, ar fi rezultatul transmiterii imaginii lui Herakles din cultura elenistică, probabil de-a lungul Drumului Mătăsii.

adevăr, un tip care ne dă bătăi de cap!” în ciuda faptului că nu era decât un maestru de ceai, nu exista nimeni mai dificil de manevrat decât el.

Dacă și-ar fi dat cu părerea în public despre una sau alta dintre treburile guvernării, l-ar fi putut neutraliza, numai că individul ăsta nu spunea nimic deplasat. Înțelegea enervant de bine finețurile sufletului omenesc și se comporta ireproșabil. Cu toate acestea, avea o expresie arogantă, de parcă el ar fi fost centrul lumii. Poate că încerca să și-o ascundă, dar din când în când ieșea la suprafață. Era, desigur, cel mai bun maestru de ceai. Deși tot ce făcea era doar să aleagă ustensilele, să aranjeze încăperea și să pregătească ceaiul, acolo unde punea el mâna locul se colora opulent, de parcă ar fi fost izvorul din care se nășteau constelațiile. Cu toate că nu-i făcea plăcere să recunoască, simțul său estetic atingea perfecțiunea artistică.

„Și, totuși, nu-l pot înghiți!” Rikyū se uita de sus la cei din jur și, fără îndoială, credea că toți, în afară de el, sunt niște proști. Sub privirea vâscoasă a statuii de lemn, Mitsunari simțea că îl cuprinde furia. Încă de dinainte de a fi primit ordinul lui Hideyoshi, nu-l putea înghiți pe Rikyū.

— Este vreo problemă, cumva? întrebă Sōchin suspicios.

— Da, chiar una gravă, răspunse Mitsunari uitându-se fix la Sōchin.

Bătrânul călugăr, îmbrăcat într-o robă neagră, se întunecă la față.

— Ce anume vă supără?

— Cum ce anume?! De ce ai așezat o astfel de statuie aici? Ați schimbat hramul templului și, în loc de Śakyamuni, îl venerați pe Rikyū?!

— Ce lucru straniu aud! Acest Kinmōkaku a fost înălțat grație unei mari donații din partea întregii familii Sen. Și nu ne-au dat numai bani, maestrul Rikyū s-a ocupat de toate în folosul templului: a procurat cheresteaua, a angajat dulgherii, a supravegheat

lucrările, a ales pictorul. Cum statuia e o recunoaștere publică a meritelor sale excepționale, nu e nimic în neregulă. De altfel, am adus în prealabil la cunoștința Înălțimii Sale *kanpaku*-ul că vom așeza aici statuia.

— N-am auzit nimic de asta.

— L-am informat pe seniorul Hidenaga!

— Vorbești de cineva care a murit, așa că acum nu mai avem cum să verificăm.

Hidenaga, fratele mai mic al lui Hideyoshi, fusese răpus de boală în ianuarie. Avea cea mai mare încredere în Rikyū, nu doar în privința *chanoyu*-lui, ci și în orice alt aspect. Ca atare, atunci când Hidenaga și Rikyū discutau în fața lui Hideyoshi, unul mai tânăr, ca Mitsunari, nu mai reușea să scoată un cuvânt. Conform uzanțelor, Hidenaga se ocupa de treburile publice, oficiale, iar Rikyū, de cele interne, mai discrete. După moartea lui Hidenaga, lucrurile au luat altă turnură. De fapt, chiar de mai înainte, deși îl promovase într-o funcție importantă, Hideyoshi nu îl prea avea la inimă pe Rikyū.

— Onorarea publică a donatorilor se face în toate templele. Ce vedeți nepotrivit în asta? zise Sōchin, care îl străpunse cu privirile pe Mitsunari. Deși în vârstă, călugărul avea o expresie furioasă, neînfricată.

— Pe poarta asta intră și împăratul, și Înălțimea Sa *kanpaku-ul*\ Deasupra lor să plasezi în picioare un astfel de maestru de ceai încălțat în sandale de rogoz și să-i obligi să treacă pe sub coapsele lui e un sacrilegiu imens. Ca să-i lăudați faptele deosebite era suficientă o placă pe perete, iar dacă vreți să ornamentați cu o statuie, de ce n-o așezați mai modest, într-un colț?

— Păi, asta…

— Aveți vreo explicație?

Privit acuzator, Sōchin simți cum se îneacă și nu putu rosti o vorbă. Mitsunari se întoarse pe loc și ieși pe veranda circulară.

Sub cerul perfect senin, adia plăcut o boare de primăvară.

„Splendid am aranjat-o!” gândi Mitsunari, mândru de sine. Cu un pretext atât de bine găsit, îl putea acuza pe Rikyū după cum voia.

2

Întors la Jurakutei, Mitsunari intră în *chashitsu*-ul de patru *jō* și jumătate orientat către lac. Mai puse niște mangal pe foc și așeză pe trepied o veche *kama* destul de mare. Aprecia mult *chanoyu*-ul și i se întâmpla uneori să preia rolul de gazdă și să invite oaspeți, între obositoarele treburi de stat cotidiene, îi plăcea mai mult decât orice să se așeze în *chashitsu* și să asculte de unul singur sunetul apei din *kama.* La simplul auz al acestui susur avea senzația că se relaxează într-o lume mirifică.

Deși *kama* așezată peste *ro* avea o formă destul de grosolană, fierul ei neted era plăcut la atingere. În funcție de calitatea cărbunilor, scotea mereu alt sunet. Acum, deoarece tocmai o pusese pe vatra cu suprafața încă umedă, picături se prelingeau de pe ea și cădeau sfârâind în foc.

„Cum să-l învăț eu minte pe ipochimenul ăsta?” își spuse Mitsunari. Se așeză și-și încrucișă brațele.

Era amiază, iar razele care cădeau pe apa lacului se reflectau strălucitor pe *shōji*-ul alb. Irizațiile sclipind pe hârtia necolorată erau mult mai frumoase și pline de *yūgen* decât chiar priveliștea iazului. „Nimic nu e mai important decât o încăpere pentru ceai luminoasă și plăcută”, își zise Mitsunari. Considera că *chanoyu*-ul cuiva cu calități de conducător trebuia să fie în egală măsură curajos și delicat, idee în spiritul căreia decorase *tokonoma* cu un vas pentru ceai destul de mare, introdus într-o plasă maro-închis. Adus de o navă a barbarilor din sud, evoca puterea corăbiilor care străbătuseră mări și oceane și spiritul magnanim, care dezvoltă și îmbogățește

caracterul.

În ipoteza în care ar fi făcut aranjamentul cu același vas, considera că Rikyū ar fi fost jalnic și n-ar fi obținut decât un aer de improvizație. Promovând tot felul de istorii răsuflate, pretindea că doar un anumit obiect are valoare, iar discipolii săi, care prețuiau astfel de teorii stupide, erau toți niște indivizi lipsiți de profunzime, incapabili să distingă esența lucrurilor.

Cu un bolborosit reținut, apa începu să fiarbă. Sunetul specific îl făcea să-și simtă sufletul purificat, izvorând parcă în el bucuria de a trăi în această lume. „Aș vrea să fiu inteligent!” se rugă Mitsunari cu putere.

Domnia Excelenței Sale *kanpaku*-ul de-abia începuse să se contureze. Cu toate că diverșii *daimyō* din provincii își manifestau intenția de a i se supune, mai existau focare de revoltă. În decursul inventarierii cadastrale a întregii țări și a „vânătorii de săbii” ale țăranilor, se mai puteau isca diverse disensiuni sau fricțiuni, regimul în sfârșit născut fiind încă instabil.

Acum că Hidenaga plecase pe altă lume, el era singurul dintre vasalii promovați de Hideyoshi capabil să se ocupe de această importantă misiune. Luptători neînfricați precum Katō Kiyomasa sau Fukushima Masanori erau mulți, dar în epoca în care trăiau forța militară nu mai era de ajuns. Trebuia să câștigi inima oamenilor prin stratageme viclene. Erau foarte multe de înfăptuit.

Excelența Sa *kanpaku-ul* se gândea să trimită o armată prin Coreea în China, fiind nevoie de trupe care să fie mobilizate, de provizii, nave de război, văzându-se doar el capabil să rezolve aceste probleme.

În timp ce se gândea la ce va fi cu țara de acum înainte, apa începu să fiarbă cu zgomot puternic. Ecoul ei plin de forță rezona ca o cascadă în *chashitsu*-ul de patru jō și jumătate. Mitsunari întinse mâna către *hishaku-ul* pus pe etajeră, în care erau dispuse un *chaire* de tip *katatsuki* fără săculeț și un *futaoki* tăiat direct dintr-un bambus

verde. Drept *kensui* aduse un vas făcut dintr-o foaie subțire de lemn roșu de cryptomeria îndoită circular.

Inspectând încă o dată aranjamentul ustensilelor, Mitsunari se întrebă dacă nu cumva acest tip de *chanoyu* nu este o creație a lui Rikyū. În *chanoyu*-ul de *shoin,* în stil vechi, era de neconceput să folosești un astfel de vas țărănesc de lemn. *Shogun*-ii din familia Ashikaga apreciau obiectele de proveniență chineză și preferau decorațiunile sclipitoare, însă acum se făcea mare caz de *wabicha,* în care se foloseau ustensile în stil rustic într-un *chashitsu* auster. La o mai atentă privire, și ceaiul lui Mitsunari se încadra în acest tip, acesta gândindu-se preocupat dacă nu cumva se afla și el însuși în siajul lui Rikyū.

„Nu, nici vorbă!" își spuse Mitsunari, „nu cu Rikyū începe *wabicha-ul",* căci auzise că fuseseră înaintea lui și alți maeștri de ceai, precum Takeno Jōō din Sakai.

Rikyū avea aerul că el a creat toate în *chanoyu,* însă analiză ce a inventat el nou și își dădu seama că totul se reduce la încăperile de ceai mici și întunecoase.

Se spune că primul care a conceput un *chashitsu* de patru jō și jumătate a fost Takeno Jōō, aceasta fiind o suprafață suficientă, pe când Rikyū a construit încăperi de trei jō, de doi jō, de un jō și jumătate. Îi venea greu să înțeleagă de ce Rikyū făcea niște încăperi atât de strâmte în ultima vreme, apreciate ca spațioase de către discipolii săi.

Făcând tavanul în pantă și acoperindu-l cu o împletitură de bambus, îngropând apoi parțial stâlpul de la *tokonoma* în perete, se obținea o senzație de profunzime. Combinând mai multe procedee de acest gen, o încăpere de numai un jō și jumătate părea mult mai mare. Discipolii săi spuneau că tocmai într-un astfel de *chashitsu* aveai acces la o lume ezoterică, de parcă ai sta față în față cu întreg universul.

Dar astea erau aiureli, o cameră mică nu poate fi decât mică. Să o percepi drept mare nu e altceva decât o înșelătorie, o mistificare. Problema este de ce nimeni nu recunoaște că un astfel de *chashitsu* este mic, asta e surprinzător, ceea ce e poate o dovadă că Rikyū are talent de vrăjitor.

Un astfel de *chanoyu* nu face doi bani pentru samurai, căci, dacă te închizi într-un *chashitsu* întunecos și strâmt, gândirea ți se atrofiază, iar cei cu menirea de a conduce trebuie să-și dezvolte din plin aptitudinile.

Mitsunari continua să se întrebe de ce-o face Rikyū încăperi atât de bizare. Se gândea că, desigur, o cameră orientată către nord are în felul ei și părți bune, semiîntunericul te ajută uneori să conștientizezi singurătatea și dezolarea existenței ca ființă umană. La vremea penumbrei din amurg, lumina slabă care se pierde treptat te poate face să-ți simți intens efemeritatea, și e bine ca omul să realizeze din când în când propria nimicnicie. Însă astfel de *chashitsu*-uri nu e cazul să fie construite.

„În felul acesta, era de-a dreptul…”

În acel moment, apa din *kama* cea mare se auzi fierbând violent.

„… în felul acesta era de-a dreptul ca într-o închisoare. Individul ăla o fi oare încă sub imperiul groazei încercate în tinerețe, când o fi fost ținut în vreo celulă strâmtă?!” se întrebă Mitsunari.

Turnă apă fierbinte în *chawan* și îl încălzi. Folosea un *chawan* de tip *unkakude* din Goryeo de formă cilindrică, un celadon verzui, dar cu suprafața aproape cenușie. Deși numele *chawan*-ului vine de la elementele decorative cu nori și cocori[54] foarte frecvente, pe corpul celui pe care îl ținea în mână erau săpate sus și jos linii fine albe, iar în patru părți niște modele care aduceau cu mici crizanteme în mijlocul unor cercuri. Întrucât era un motiv folosit ca blazon pe

---

[54] În numele *unkakude,* „un“ înseamnă „nor(i)“, iar „kaku“, „cocor(i)“.

pantalonii de tip *hakama* ai actorilor de *kyōgen,* acest tip de vas era numit *kyōgenbakama.*

Bolul avea și un supranume special, „Hikigi no saya” („Teaca mânerului de râșniță”), probabil pentru că era adânc și semăna cu o teacă. *Chawan*-ul îi aparținea lui Rikyū, iar acestuia i-l dăduse Hideyoshi. Întrucât era mult mai sofisticat decât *idojawan*-ele mari, ușor bombate, îi ceruse lui Rikyū să i-l aducă și-l folosea. Puse din belșug *koicha* în *chawan*-ul adânc și începu să-l amestece meticulos cu *chasen*-ul, ceaiul devenind o pastă groasă, exact cum trebuia.

„Când beau ceai, mi se limpezește mintea!” gândi Mitsunari. Înclină încet *chawan*-ul și se desfată cu aroma minunată. Gustându-l, *koicha* se dovedi un tonic puternic.

Mitsunari se lumină la față venindu-i ideea să-l îmbrace pe Rikyū în *hakama* de *kyōgen.* Gândindu-se cu ce mutră o să se târască pe pământ în fața lor, un zâmbet i se lărgi pe față.

3

Ușor amețit de gustul persistent al *koicha*-ului, Mitsunari auzi deodată de dincolo de ușa interioară glasul unui paj:

— Au venit Maeda Gen’i-*sama* și Kyūami-*sama*!

— Invită-i aici!

Gen’i era magistratul responsabil cu problemele capitalei, iar Kyūami, un fel de secretar al lui Hideyoshi, mereu în apropierea acestuia.

Shōji-ul ușii pentru musafiri de vază – prin care aceștia puteau intra în picioare – se deschise și cei doi apărură, ambii rași pe cap. Se așezară pe locurile pentru oaspeți, iar Gen’i deschise discuția:

— Mânecile robelor noastre de călugări sunt lungi și *nijiriguchi*-ul ăla ne face mari probleme. Enervantă chestie i-a mai dat prin cap!

Se afirma că primul care prevăzuse o încăpere de ceai cu o astfel

de intrare mică, numită și *kuguri*, fusese Rikyū, când construise Tai'an pe colina Tennō. Înălțimea acelui *kuguri* de la Tai'an era de circa șaptezeci și nouă de centimetri, iar la *chashitsu*-urile realizate de el în ultima vreme nu mai era decât de șaizeci și șapte de centimetri.

— Înclinați-vă capul, fără deosebire de rang social, și beți ceaiul cu umilință! Asta este mai mult decât orice altceva esența *chanoyu*-ului! îl imită Kyūami pe Rikyū cu un zâmbet forțat, zeflemitor.

— La urma urmei, în fața a ce să ne înclinăm atunci când bem ceai? În capul listei de fărădelegi ale tipului ăstuia ar trebui să trecem faptul că a inventat *nijiriguchi*-ul! mormăi Gen'i, aranjându-și poalele robei vopsite cu sappan[55].

— Tocmai savurându-l într-un mod mai relaxat, ceaiul îți armonizează cele cinci organe și îți prelungește viața. Amăreala lui e bună mai ales pentru inimă, regina celor cinci organe. Iar ceaiul este băutura potrivită pentru regi. Și totuși, individul ăla arogant și insolent dă atâta importanță unor ustensile vulgare și ne pune să bem ceaiul de parc-ar fi o practică ascetică. E un stil stupid! continuă Kyūami dintr-o suflare, descărcându-și resentimentele. Pentru el, care apăra *chanoyu-ul* opulent de *shoin*, *wabicha*-ul era o erezie. Și, mai ales, Rikyū era un nonconformist.

Mitsunari aproba spusele celor doi oaspeți aflați în pragul vârstei a treia:

— *Wabicha*-ul trebuie să aibă somptuozitate, numai că individul ăsta exagerează. E deprimant, nu poți deloc să te relaxezi. Excelența Sa *kanpaku*-ul a fost foarte indispus în ultima vreme din cauza lui și a plecat dând dispoziție să rezolvăm într-un fel cu el.

Mitsunari așeză un vas cu dulciuri din porțelan alb cu albastru,

---

[55] *Caesalpinia sappan,* din familia Leguminoase, originară din sud-estul Asiei, este o plantă medicinală folosită și pentru producerea unui colorant roșu-închis.

pe capacul căruia era reprezentat un dragon dansând.

— E și normal! spuse Gen'i, luând capacul și punându-l alături.

Înăuntru se aflau niște prăjiturele tăiate pătrat. Un aluat din făină de grâu și miso alb fusese întins, uns cu miso roșu și copt, apoi presărat cu semințe de mac. Grâul caramelizat, crocant le conferea un gust ușor dulce.

Mitsunari încălzi cu apă fierbinte *chawan*-ul *kyōgenbakama,* iar Gen'i luă pe o hârtie, cu o scobitoare de cireș, una dintre prăjituri, o apucă apoi între degete și începu să o mănânce.

— Azi-dimineață am fost la Daitokuji și m-am urcat în poarta principală.

— Și cum a fost?

— Cred că statuia aceea va sta minunat în fruntea listei de delicte.

Ștergându-se pe degete cu șervețelul, Gen'i aprobă. Era un bărbat cu nasul mare și ochii înguști, plin de vigoare. Mitsunari prepară *koicha-ul* și i-l oferi. Înălțând ușor, în semn de mulțumire, *chawan*-ul, Gen'i îl duse la gură. După ce bău încet, îl așeză pe tatami, îi șterse buza cu șervețelul și îl puse în fața lui Kyūami. Acesta îl ridică foarte sus și se înclină profund. Roti bolul cu fața către stânga și bău meticulos, cu coatele depărtate.

— Dacă e să-l blamăm, să nu uităm de ustensilele de ceai. Modul în care câștigă ăsta bani e scandalos, mulți or fi porniți contra lui, mormăi Gen'i.

— Sumiyoshiya și Mozuya și-au pierdut de tot răbdarea și ne pot fi de folos, adăugă Kyūami după ce lăsă jos *chawan*-ul.

Sumiyoshiya Sōmu și Mozuya Sōan erau amândoi maeștri de ceai din Sakai, de unde Hideyoshi chemase opt maeștri de *chanoyu:* Rikyū, Imai Sōkyū, Tsuda Sōgyū, Yamanoue Sōji, Jū Sōho, la care se adăugau Sōmu și Sōan, menționați mai înainte, precum și Dōan, fiul lui Rikyū.

Cei opt își disputau priceperea în *chanoyu,* însă modul de aranjare a *chashitsu*-ului și procedurile lui Rikyū ieșeau mult în evidență.

Deși căsătorit cu fata lui Rikyū, Mozuya Sōan îi era ostil socrului său.

— Cu atât mai mult cu cât numele primit de la împărat înseamnă și a face o pauză (*kyū)* în profit *(ri),* vina de a specula vânzarea ustensilelor de ceai la prețuri exorbitante este gravă, fără îndoială, zise și Mitsunari.

Numele budist Rikyū îi fusese conferit în mod special de către împăratul Ōgimachi atunci când Hideyoshi organizase o sesiune de *chanoyu* la Curte, ceea ce-i conferea importanță, problema trebuind rezolvată cu foarte multă prudență. Urma doar să expulzeze un maestru de ceai, însă acesta avea printre *daimyō* mulți discipoli. Dacă nu făcea toate pregătirile cu multă grijă, dacă nu-i închidea orice cale de scăpare explicând bine circumstanțele greșelilor sale, lumea nu o va accepta.

— N-am putea lăsa deoparte povestea cu statuia? Căci s-ar putea să fiu și eu incriminat… spuse Gen'i umezindu-și buzele. În calitate de magistrat al templelor, se putea pune problema responsabilității sale ca supraveghetor general.

— Nu ar fi o vină mare. S-ar solda cel mult cu o mustrare, replică Mitsunari, iar Gen'i îl aprobă.

— Dar dacă le-o luăm înainte și crucificăm statuia, ce ziceți de schema asta? spuse încet Kyūami, privind atent *chawan*-ul pe care-l ținea în mâini.

Sprâncenele lui Mitsunari se destinseră spontan, iar Gen'i exclamă uluit:

— Ce diabolic ești!

— Ba deloc. Vina sa este de a fi distorsionat adevărata Cale a Ceaiului. Dacă ne gândim că Înălțimea Sa este cel care îl detestă cel mai puternic pe Rikyū, cred că puțină distracție nici n-ar pica așa rău…

— Sunt de-a dreptul uimit! Să fie chiar atât de urât de confrații săi?

— E un dușman natural!

— Bun, dar care va fi rolul dumitale, seniore Ishida? întrebă Kyūami, încruntându-și sprâncenele.

— Să-l pun să poarte un *hakama* de *kyōgen*!

Kyūami înțelese uimit că era chiar tipul de *chawan* pe care-l avea în mâini.

— Ce anume vă gândiți să faceți?

— *Chawan*-ul acela *kyōgenbakama* este un obiect de mare valoare, Înălțimea Sa i l-a dat cu mare regret. Vreau să-l presez să ofere și el ceva în compensație.

— Aha, o să-i luați *chatsubo*-ul Hashidate! reacționă Gen'i plesnindu-și genunchii.

Oricât l-ar fi dorit Hideyoshi, Rikyū nu voia sub nicio formă să se despartă de el. Nu se afla nimeni în Jurakutei care să nu știe cât de furios era Hideyoshi din cauza asta.

— Ar fi și acela… Dar mai e ceva.

— Ce anume?

— O chestiune asupra căreia trebuie să-l mai iau la întrebări pe Rikyū.

— Da?

— Individul ăla ține secret un *kōgō* splendid, pe care nu-l arată nimănui.

Gen'i și Kyūami erau surprinși, nu păreau a fi la curent.

— Nu se află așa ceva nici printre lucrurile de la Shosoin aparținând împăratului, un *kōgō* care ar putea fi cotat drept comoară națională!

— Ascunde un obiect atât de minunat? întrebă Maeda Gen'i, care își mișcă ușor în față genunchii.

— Cu ocazia expediției în Kyūshū, Înălțimea Sa l-a zărit la ceaiul în aer liber de pe plaja din Hakozaki și a fost fascinat pe loc. Mi-a spus că i-a oferit chiar o mie de monede de aur, dar Rikyū s-a încăpățânat să refuze.

— Într-adevăr, un tip arogant! Însă aș vrea să văd măcar odată ce fel de *kōgō* este.

— Nici eu nu l-am văzut, dar se pare c-ar fi mai strălucitor decât o bucată de lapislazuli.

— E cumva făcut dintr-o piatră semiprețioasă?

— Nu, este ceramică. Dacă e un obiect atât de frumos, ar fi normal să-l folosească în *chashitsu*, dar se pare că nu l-a arătat niciodată nici oaspeților, nici discipolilor.

— Credeam că ustensilele de ceai ți le procuri fără a-ți păsa de prețul lor mare, pentru a le arăta cu mândrie altora. Să aibă oare Rikyū niște sentimente secrete?

— O fi vreo veche poveste de amor.. Spuse Gen'i frecându-și nasul.

— O femeie? Ce mâhnire!

— Dar chiar dacă povestea e doar un zvon, e un subiect splendid ca să fac din el un rol secundar într-o piesă. Am să-i returnez imediat acest *kyōgenbakama* lui Rikyū și am să-i cer ca în schimb, orice-ar fi, să facă din acel *kōgō* o comoară a Jurakutei-ului.

Cu ochii închiși, Mitsunari încercă să-și imagineze minunatul *kōgō* pe care nu-l văzuse niciodată, dar în fața ochilor minții îi apăru statuia lui Rikyū din Kinmōkaku, în ținută de călătorie. Dacă tot dorea să plece la drum, putea merge până în Paradisul lui Buddha, destinația potrivită pentru un maestru de ceai dominat de mândrie.

O boare de vânt trecu peste suprafața lacului și jocurile de lumini de pe *shōji-ul* alb se zbăteau haotic. Apa din *kama* cea mare începu să fiarbă zgomotos.

Un vas cu apă pentru colivie

VALIGNANO
Cu o lună și douăzeci de zile înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*
8 ianuarie suplimentar 1591, ziua
Kyōto, Jurakutei, 3 jō

1

— Vedeți, uzanțele și obiceiurile japonezilor sunt o categorie foarte stranie în întreaga lume. Vouă vă va veni greu, dar trebuie să fiți perfect conștienți de acest fapt.

Înainte de audiența la *kanpaku*-ul Hideyoshi de la Jurakutei, Alessandro Valignano, inspector general pentru Indiile de Vest al Ordinului iezuit, începu să vorbească în fața a patru tineri îmbrăcați în haine lungi de velur negru tivite cu fireturi de aur.

Se aflau în locuința din capitală atribuită lor de către Excelența Sa *kanpaku-ul,* anterior reședința acestuia, o clădire elegantă, cu o grădină de o frumusețe rafinată. În această privință, japonezii excelau indiscutabil și demonstrau un geniu unic.

Cei patru, Itō Mancio, Chijiwa Miguel, Nakaura Julian și Hara Martino, părăsiseră Japonia la vârsta de treisprezece ani, iar acum, când se întorseseră, trecuseră deja de douăzeci. Primiți în audiență, la capătul unei lungi călătorii, de către regele Spaniei și de către papă, grupul lor fusese întâmpinat peste tot în Europa cu multă căldură. Rezultatele obținute în misiunea avută în cealaltă parte a lumii puteau fi considerate foarte mulțumitoare. Activitatea misionară la est de India a Ordinului iezuit fusese larg recunoscută de către cardinalii de la Vatican și foarte apreciată.

După opt ani de absență însă, situația politică în Japonia era mult schimbată. Crudul despot Nobunaga fusese ucis, iar Hideyoshi, care îl succedase, dăduse un decret de expulzare a preoților creștini. Misionarii alungați din capitală trăiau cât mai discret cu putință în Kyūshū. Valignano primise aprobarea de a intra în țară nu ca inspector creștin, ci în calitate de emisar al viceregelui (guvernatorul general) al Indiilor portugheze, iar cei patru tineri erau tratați ca membri ai suitei ambasadorului. De fapt, Valignano adusese un mesaj diplomatic și daruri somptuoase, dar, înainte, ținea să le spună ceva celor patru.

— Responsabilitatea voastră este uriașă. Gândiți-vă că nimeni în țara asta nu a văzut Europa cu propriii săi ochi în afară de voi! Dacă veți fi întrebați de către Excelența Sa *kanpaku-ul,* povestiți-i alegându-vă cu grijă cuvintele, astfel încât să nu-i stricați buna dispoziție, cât de minunată este Europa, în ce măsură este binecuvântat orașul Roma și cât de puține știu despre lume oamenii din țara insulară a Japoniei. Puteți să-i spuneți cât de mare este globul acesta pământesc și, în felul acesta, poate Excelența Sa, atât de inflexibil, se va arăta mai binevoitor față de creștini.

În ton i se simțea multă forță, căci Valignano era destul de furios. Anul precedent, în iulie, de îndată ce se întorsese la Nagasaki, ceruse instrucțiuni de la Hideyoshi, însă ordinul de a veni în capitală nu îl primise decât în octombrie. Deși pornise imediat la drum într-acolo, fusese oprit pe parcurs la Murotsu în Harima și nevoit să stea acolo timp de trei luni. Până la urmă aprobarea venise și când ajunsese din Ōsaka la Kyōto descoperise că, în urma unui ordin capricios al lui Hideyoshi, biserica și seminarul construite mai înainte erau complet distruse, toate așezămintele ridicate cu asiduitate de către Ordinul iezuit fiind pur și simplu demolate. Justo (Takayama) Ukon, pentru a-și păstra credința, renunțase la toate domeniile și averea sa.

Pentru întreg grupul care se aștepta să fie întâmpinat cu bucurie

și admirație era o primire mult prea dureroasă.

— Aș putea să vă întreb ceva? zise Itō Mancio.

— Da, ce anume?

— În Europa, noi am văzut biserici și fresce minunate. Splendoarea palatului de la Vatican aproape că nu are seamăn în întreaga lume.

— Desigur, sunt o expresie a gloriei Domnului!

În fața ochilor lui Valignano apărură grandioasele fresce ale lui Michelangelo pictate în Capela Sixtină, un apogeu al esteticului pentru întreaga omenire.

— În copilărie eu am fost foarte sărac și n-am avut niciodată ocazia aici în țară să văd vreun palat impunător, iar de intrat în vreunul, nici vorbă. Dar ca să spun adevărul, în drum spre capitală, la Ōsaka, uitându-mă la castelul Excelenței Sale *kanpaku-ul,* am fost uimit de mărimea acestuia, nu e cu nimic mai prejos decât construcțiile din Europa. În plus, reședința de aici este de o curățenie impresionantă. Nu se compară cu grandoarea din Europa, dar nu există oare în țara asta insulară o estetică total diferită, care transcende ideea de superior sau inferior? întrebă Itō Mancio.

Valignano își umezi buzele uimit de ce începea să debiteze tânărul. Opt ani de zile îi vorbise intens despre superioritatea Europei, și acum, de-abia întors acasă, în ce hal se prezintă? Cu japonezii trebuie să fii într-adevăr vigilent.

— Înțeleg ce vrei să spui. Dacă e să ne luăm după mărime, castelul de la Ōsaka al Excelenței Sale *kanpaku-ul* e cu certitudine o construcție impozantă. Dar cât de solid este? Fiind făcut doar din stâlpi de lemn acoperiți cu lut, nu e cam sărăcăcios? Presupunând, teoretic, că ar fi bombardat cu tunuri, probabil s-ar dărâma imediat.

— Asta așa e.

— În ceea ce privește arhitectura și artele, nu găsești nimic în Japonia care să întreacă Europa. Doar ați putut să constatați și singuri asta, cu propriii voștri ochi, nu?

Itō Mancio aprobă ce spunea Valignano, însă nu părea prea convins și își dădu seama că trebuia să găsească un exemplu mai ușor de înțeles.

— Japonezii depășesc măsura în tot ceea ce fac, dar ce mi se pare mie cel mai straniu este *chanoyu-ul*. Ciudățenia, bizareria lor iese cel mai bine în evidență aici.

— În *chanoyu?*

— Exact. De ce japonezii se strâng în niște cămăruțe atât de strâmte ca să bea o băutură cu gust rău, șoptind câte ceva? De ce admiră necontenit niște vase de pământ, niște vechituri de doi bani, și și le laudă reciproc în mod prefăcut? Cred că știți și voi deja că un astfel de obicei prostesc nu mai există nicăieri în altă parte în întreaga lume.

Provenind din medii sărace, cei patru nu avuseseră cum să bea ceai în copilărie, dar, după întoarcerea în țară, invitați de către unii *daimyō* din Kyūshū, trecuseră prin această experiență.

— *Chanoyu*-ul e ceva de neînțeles. Mă întreb dacă japonezii pasionați de *chanoyu* nu sunt cumva bolnavi la cap! spuse șoptit Chijiwa Miguel, ceea ce îl satisfăcu pe Valignano.

— Chiar așa e, judecând după criteriile din toată lumea, simțul estetic al japonezilor este evident deformat. Nimeni pe lume n-ar înțelege cum de acceptă asemenea prețuri și aruncă niște sume enorme pe niște ustensile lamentabile.

— Da… răspunse Mancio cu o voce deprimată.

— Țineți minte vasul acela de care seniorul Terumoto era foarte mândru, o oală cu capac unde se țin frunzele de ceai. Mai știți cât a plătit pentru el?

Se întâlniseră întâmplător la Murotsu cu Mōri Terumoto, aflat în drum către capitală, și fuseseră invitați la el. Acolo, ca o favoare deosebită, acesta le prezentase vasul pe care urma să-l ofere Excelenței Sale *kanpaku*-ul cu ocazia Anului Nou.

— N-avem cum să uităm, patru mii de ducați! răspunse Nakaura

Julian.

În bani japonezi, asta făcea două mii cinci sute de monede de argint.

— Perfect. Știți însă și ce este la origine vasul acela și ce valoare are, nu?

— Este un vas pentru condimente, ca piperul și cuișoarele, și erau cu miile ca el pe corabie. La piața din Macao, cu un ducat puteai cumpăra probabil o sută sau chiar două sute la fel.

Valignano se arătă mulțumit de răspuns. Simțul estetic și simțul valorii manifestate de japonezii care cheltuiau sume exorbitante pentru astfel de vase comune rămâneau de neînțeles pentru el, orice ar fi făcut.

— Și numai analizând acest caz înțelegem cât de îndepărtată și de ruptă de civilizație este Japonia. Să luptați cu ignoranța oamenilor din aceste insule constituie uriașa voastră misiune. M-ați înțeles?

Spunându-le acestea, Valignano se ridică de pe tatami. Viața într-o lume unde nu putea sta pe un scaun îi producea dureri de spate și de picioare de nesuportat.

— Ei, ar fi timpul să mergem…

Privind siluetele impunătoare ale celor patru tineri care se ridicaseră odată cu el, Valignano era foarte mulțumit.

2

Noua reședință fortificată a Excelenței Sale *kanpaku-ul,* în care se găseau un lac și desișuri de copaci, reconstituia o pădure naturală în mijlocul unei capitale haotice și aglomerate, cu aspect mizerabil. Aflând că toate acestea sunt artificiale, Valignano, care nu înțelegea sensibilitatea japonezilor, se întrebă de ce nu se duc la munte dacă vor să se bucure de natură.

Clădirea de lemn cu trei niveluri, aflată în mijlocul incintei,

întrecea orice construcție din Europa în privința curățeniei. Totuși, ca stil era monotonă, lipsită de varietate și mai ales destul de fragilă. Excelența Sa *kanpaku*-ul numise acest palat Jurakutei, cu sensul de „întâlnirea plăcerilor și a bucuriilor”, ceea ce însemna de fapt că aici se afla bordelul personal al acestuia.

Deoarece japonezii erau un popor foarte sensibil la estetică și protocol, pentru a asigura pompa cerută de etichetă pentru un emisar al viceregelui Indiei, Valignano angajase peste zece portughezi aflați la Nagasaki ca membri ai suitei sale.

Când intrară în încăperea cea mai mare din palat, darurile viceregelui Indiei erau deja înșirate acolo, aranjate să arate cât mai bine: două armuri complete manufacturate la Milano, două săbii cu ornamente din aur și argint, două archebuze mari cu mecanism de dare a focului cu rotiță de oțel și cremene, un model foarte nou, încă necunoscut în Japonia, patru cuverturi imprimate multicolor. Pe deasupra, mai adusese din India un splendid cal arab pursânge, care nici nu se compara cu cei japonezi, de rasă proastă, și un foarte frumos cort de campanie. Echipat cu un harnașament strălucitor, calul aștepta legat în fața intrării. La stânga și la dreapta armurilor erau dispuse în picioare săbiile și archebuzele, dar în fața lor era aranjată o ramură de camelie. Ramura, înfiptă într-un tub tăiat dintr-un trunchi de bambus, avea un singur boboc roșu, mic și rotund, și câteva frunze. Aranjamentul emana o forță uluitoare care concura armele de oțel, ceea ce-l făcu pe Valignano să le admire priceperea japonezilor.

Valignano, care mai fusese înainte în vizită la castelul din Azuchi al lui Nobunaga, știa că acest gen de decorațiune era sarcina unor călugări numiți *dōbōshū* responsabili la Curte de menținerea curățeniei în interior, precum și de dispunerea mobilierului și a ornamentelor, fiind fără egal în lume în această privință. Rămurica de camelie așezată în fața armurilor reci și distante nu constituia un simplu accesoriu decorativ, ci părea că exprimă o voință tenace.

Dacă i s-ar fi schimbat doar cu foarte puțin poziția, nu și-ar mai fi îndeplinit decât rolul de a pune în valoare darurile, dar, așa cum era plasată, dădea impresia că domină armele în mod evident cu o hotărâre de neclintit.

„*Kanpaku-ul* nu-și dorește darurile viceregelui!” interpretă Valignano semnificația crenguței de camelie, gândindu-se la faptul că el și cei patru tineri fuseseră lăsați să aștepte la Macao timp de un an și zece luni permisiunea de a reveni în țară. Cum în acest răstimp corăbiile făcuseră de multe ori naveta din Japonia, dacă ar fi existat dorința reală de a fi se acorda aprobarea, aceasta ar fi trebuit să ajungă mult mai repede.

Astăzi avea intenția ca, alegându-și cuvinte cât mai blânde cu putință, să-i ceară *kanpaku*-ului o autorizație de ședere pentru preoții catolici, dar începu să se răzgândească. Nu-i va fi acceptată nicio cerere, bobocul de camelie îi exprima explicit acest refuz anticipat.

După ceva așteptare, *kanpaku*-ul Hideyoshi își făcu apariția. Costumul albastru-închis, croit cu material în exces, era ținuta oficială din această țară și semn de respect față de ambasadorul viceregelui. Valignano salută prosternându-se conform etichetei japoneze, ținând picioarele apropiate așezate pe podea, peste care își lăsase coapsele, o postură extrem de inconfortabilă, dar, dacă n-ar fi procedat astfel, i-ar fi indispus pe mai-marii Japoniei.

Prin călugărul Rodrigues, interpretul, își exprimă respectuos bucuria de a fi primit în audiență și prezentă scrisoarea oficială din partea viceregelui Indiei, dom Duarte de Menezes. Membrii suitei deschiseră o cutie splendidă și scoaseră un mare pergament decorat pe margini cu anluminuri somptuoase, legat cu un șnur auriu. Scrisoarea, citită în traducere de către Rodrigues, elogia unificarea întregii țări de către Hideyoshi, fapt despre care se aflase și în India, și exprima rugămintea de a primi unele facilități pentru șederea în Japonia a misionarilor.

Când Valignano goli cupa oferită de Hideyoshi, îi fură dăruite o sută de monede de argint și un *kosode.*

— Eu doresc să avem de acum înainte o mai bună relație cu viceregele Indiei! traduse Rodrigues cuvintele lui Hideyoshi, transmise de acesta printr-un aghiotant.

Valignano își exprimă mulțumirile conform protocolului, iar *kanpaku*-ul se retrase în interior.

Li se oferi tuturor o masă și, după ce terminară de mâncat, reapăru și Hideyoshi, îmbrăcat acum în hainele lui de toate zilele, bătătoare la ochi, roșii și aurii. Cei patru tineri interpretară niște cântece acompaniindu-se la clavicord și harpă, instrumente aduse din Europa. *Kanpaku-ul* îi copleși pe cei patru cu întrebări și, după un timp, când apăru o pauză în conversație, se ridică și spuse:

— Să vă arăt interiorul clădirii!

Binedispus, *kanpaku*-ul continuă să discute volubil în timp ce mergea, astfel că Rodrigues abia făcea față cu traducerea.

— Să spun drept, ezit oarecum să arăt capitala domniilor voastre. Probabil ați văzut deja, în urma războaielor, cartierele capitalei se află într-o stare jalnică. M-am apucat acum de reconstrucție, însă așa ceva nu se poate face peste noapte.

Valignano îl urma, aprobându-l în totalitate.

— Cum vi se pare sala asta?

Pereții de lemn și tavanul încăperii unde îl condusese *kanpaku-ul* erau complet acoperiți cu picturi detaliate de copaci, ierburi cu flori și păsări. Nu aveau îndrăzneala picturii europene, dar demonstrau un simț estetic de o finețe extraordinară.

— Este foarte frumoasă! răspunse Valignano cu franchețe.

— După câte am auzit de la Mancio, n-ar rezulta că templul vostru central ar fi mai grandios decât castelul meu din Ōsaka.

Valignano nu prea știa cum să răspundă. Total blocat de bobocul de camelie, avea senzația că nu poate vorbi liber.

— Desigur, în privința mărimii este superior, însă, în ceea ce

privește rafinamentul, artizanii din țara aceasta sunt cei mai îndemânatici din lume, spuse Valignano sincer, căci japonezii dovedeau o capacitate superioară în privința fasonării.

— Așa, deci… reacționă Hideyoshi, continuând să-i conducă din cameră în cameră prin reședința sa.

O încăpere era în întregime placată cu foiță de aur, în timp ce altele erau înconjurate doar de uși din hârtie albă. De pe veranda care dădea ocol clădirii prin exterior, pe țiglele acoperișului se zăreau imprimate motive aurite de ierburi și flori, o priveliște grandioasă care-l făcu pe Hideyoshi să completeze:

— Am însă o cameră grozavă!

Încălțându-se, *kanpaku*-ul coborî în grădina acoperită cu mușchi luxuriant.

3

Valignano parcurse pietrele din grădină, chinuindu-se să meargă în sandalele cu un singur șnur care trecea printre degete, și zări pe malul lacului o construcție mică. În Europa, ar fi fost doar o colibă sărăcăcioasă, bună doar pentru a crește rațe, însă japonezilor le plăcea să deguste în încăperea dinăuntru o băutură cu gust imposibil.

— Se intră pe aici! arătă *kanpaku-ul,* deschizând o ușiță modestă din scânduri, pe care Valignano n-ar fi putut-o lua decât drept intrarea rațelor, și, îndoindu-și picioarele, pătrunse în interior. Lui Valignano, privind înăuntru, i se păru că va da cu capul de tavan, dar *kanpaku*-ul îl invită cu un gest din mână, așa că, neavând ce face, îl urmă.

— N-au toți loc. Să intre doar interpretul și Mancio!

Așa cum li se spusese, călugărul Rodrigues și Itō Mancio se aplecară și intrară și ei. Încăperea fiind strâmtă, când se așezară toți

patru, genunchii li se atinseseră. În mod surprinzător, în cămăruță se găsea un mic *ro* cu o *kama* deasupra, iar apa fierbea.

— Ce ziceți? Ce simte un european stând într-o astfel de cameră?

— Cred că e strâmtă! răspunsese cinstit Valignano.

Auzind traducerea în japoneză a lui Rodrigues, *kanpaku*-ul râse puternic:

— Tocmai pentru că e strâmt te liniștește, tocmai pentru că e strâmt poți discuta tăindu-ți burta.

Rodrigues traduse „tăindu-ți burta”, dar Valignano și-a dat seama că nu era vorba de *seppuku*-ul care le plăcea japonezilor, ci de o figură de stil cu sensul de „sincer”[56]. Interiorul încăperii avea o suprafață doar cât să așterni trei tatamiuri. Cele câteva ferestruici erau prevăzute cu grilaje de bambus și aveai de-a dreptul senzația că te afli prins în capcană într-un coteț pentru rațe. Până și o celulă a cine știe cărui trib barbar ar fi fost ceva mai largă. Podeaua de dinaintea peretelui din față era supraînălțată, fiind un spațiu destinat unor elemente decorative, unde Valignano zări cu răsuflarea tăiată și aici un boboc de camelie. În mod cert, aceeași persoană care realizase aranjamentul cu camelie din sala mare îl făcuse și pe acesta, o simplă crenguță de camelie cu un singur boboc roșu și câteva frunze într-un tub vechi de bambus. Nimic mai mult decât un boboc de floare, dar Valignano se simțea supus unei presiuni care nu-i lăsa nicio posibilitate de alegere. Un european ar fi preferat o floare tocmai deschisă, dar, în acel fel, camelia n-ar fi constituit decât o banală decorațiune, pe când bobocul rotund și

---

[56] *„Hara wo kiru”* înseamnă, textual, „a tăia burta“, deci „a-ți face *seppuku*“ (plus alte sensuri neimportante aici). Pentru sensul „a vorbi sincer“ există expresia *„hara wo waru”* (textual: „a-ți despica/sparge burta“). Faptul că Hideyoshi spune *„hara wo kitte hanasu*“ („a vorbi tăindu-ți burta“), în loc de *„hara wo watte hanasu”* („a vorbi sincer“), este foarte probabil un *lapsus linguae* introdus intenționat și cu multă abilitate de către autor.

ferm ascundea o forță vitală tenace, care îi anunța o înflorire în plină splendoare. Această forță se impunea în spațiul înconjurător și deborda sub forma unei voințe dominatoare. Să folosești pentru aranjament un astfel de boboc era semnul unui fior profund în fața misterului vieții.

O ușă acoperită cu hârtie albă se deschise și un bărbat se înclină adânc:

— Fiți bineveniți! Ați străbătut un drum foarte lung până aici, permiteți-mi să vă ofer un ceai!

Valignano își înclină și el capul și se gândi că acesta trebuia să fie călugărul care aranjase bobocii de camelie. Bărbatul era deja destul de în vârstă, avea o statură impozantă, iar pe fața sa blândă nu putea citi nimic special. După ce aduse ustensilele înăuntru, bătrânul se așeză cu spatele ușor curbat și îndepărtă capacul de la *kama.* Scoase apă cu *hishaku-ul* și încălzi bolul. Cu o spatulă de bambus, luă un praf făcut din frunze de ceai măcinate și îl introduse în bol. Dând să mănânce prăjiturică dulce care le fusese oferită, Valignano se gândi că ar fi mai bine s-o păstreze cât mai mult în gură, să atenueze cât de cât gustul rău al băuturii.

Kanpaku-ul, care băuse primul din ceaiul oferit, șterse cu o hârtie buza bolului. Mai rămăsese încă din lichidul vâscos verde, lipit de pereții vasului. Din el trebuia să bea cu toții, pe rând. Pentru primitivii de la această margine de civilizație, a mânca sau a bea împreună folosind același vas era poate un ritual important pentru a confirma relațiile bune reciproce, se gândi Valignano, care închise ochii și gustă.

Descoperi că nu era chiar atât de îngrozitor ca ultima dată, ba, surprinzător, avea chiar o senzație de prospețime. Se gândi că probabil bătrânul acela era un maestru de ceai nemaipomenit. Șterse marginea *chawan*-ului cu hârtia primită și i-l trecu lui Rodrigues, acesta bău și îl dădu mai departe lui Mancio.

— Arată-ne *chaire*-ul! spuse Hideyoshi.

La cererea *kanpaku*-ului, bonzul alinie pe tatami micul recipient și săculețul de pânză în care stătuse.

— Cum e? Ce părere aveți văzându-l?

Valignano ridică săculețul de pânză și îl examină. Fire aurii țesute în materialul verde-deschis desenau niște motive frumoase de ierburi.

— În Europa, o astfel de pungă de mătase ar face bucuria doamnelor. Mărimea e numai bună să-și țină în ea pietrele prețioase!

— Hmm… Chiar nu pot pricepe de ce europenii dau mii de ducați de argint pe niște simple pietricele! râse *kanpaku*-ul cu o grimasă pe fața sa ca de șoarece.

— Pe partea cealaltă a Pământului multe lucruri se petrec exact invers, spuse Valignano, zâmbind relaxat.

— Chiar așa! aprobă *kanpaku*-ul.

— Cred că niciun european nu ar putea pricepe de ce persoanele de rang înalt din Japonia dau sume mari pentru un recipient mic precum acesta!

— Totuși, măcar *chaire*-ul servește să pui ceai în el, pe când pietrele prețioase sunt doar o podoabă și nu folosesc practic la nimic, nu-i așa?

— Asta fără îndoială, completă Valignano cu un zâmbet ușor, dându-și seama că nu era cazul să-l contrazică.

— Apropo, dumneata cât ai plăti pentru *chaire*-ul ăsta?

Valignano își așeză pe palmă micul vas rotund și destul de bombat. Deși afară era senin, prin ferestrele acoperite cu hârtie nu răzbătea decât o lumină slabă, iar micul recipient maroniu arăta foarte șters. Era doar un vas de ceramică, și, oricât l-ar fi întors pe toate părțile, nu putea vedea în el nimic de valoare, nici măcar ca solniță n-ar fi fost potrivit.

„Nu e bun decât ca vas cu apă pentru o colivie!” gândi, dar nu putea să spună așa ceva cu voce tare.

— Să fiu sincer, n-aș da prea mult…

Kanpaku-ul aprobă și se întoarse râzând către bonz:

— Rikyū! Faimosul tău *chaire* „Vânăta lui Jōō” nu prea are trecere la europeni!

Bătrânul se înclină profund:

— Acest european este o persoană onestă. E vorba doar de un obiect din lut modelat și ars, cei care îi acordă mare valoare fiind doar proștii de amatori de *chanoyu.*

Auzindu-l pe Rodrigues traducând „proștii”, Valignano se crispă brusc. Se temea ca nu cumva *kanpaku-ul* să se înfurie și să-și manifeste deschis reflexele tiranice.

— Amatorii de *chanoyu,* proști?! spuse Hideyoshi și fața i se crispă sever.

— Exact așa! Numai proștii sunt în stare în lumea asta să găsească frumusețe într-un bulgăre de lut.

Bătrânul se înclină din nou adânc și începu să strângă ustensilele. Gesturile sale erau mai precise decât ale oricărui bonz pe care îl văzuse până atunci.

— Aș putea să vă pun o întrebare? traduse Rodrigues spusele lui Valignano.

Kanpaku-ul aprobă din ochi.

— Am auzit că sunt și multe astfel de vase care nu fac doi bani, deși seamănă destul de bine. Ce este diferit în ele?

Asta dorea cel mai mult să întrebe. Călugării care se ocupau de ceai, la fel ca negustorii de diamante din Europa, selectau dintre o mie de obiecte asemănătoare numai unul singur, care devenea legendar. Valignano urmări cu atenție fața bătrânului și observă că nicio urmă de teamă nu răzbătea în expresia sa.

— Asta eu hotărăsc! Cu obiectele alese de mine se naște o legendă!

Valignano percepu în cuvintele bătrânului o încredere absolută în el însuși ca sacerdot al domeniului estetic.

Ca spuma pe apă

RIKYŪ

Cu două luni și puțin înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*

18 ianuarie 1591, dimineața

Kyōto, locuința sa din Jurakutei

1

Rikyū se trezi înainte de a se lumina și simți frigul intens din dormitorul întunecat. Avea senzația că această obscuritate profundă de dinaintea zorilor comunică direct cu tenebrele de pe lumea cealaltă. Întins pe saltea, își concentră privirile, dar nu se vedea nimic. Nu află acolo decât liniștea unui întuneric profund. „Să fie oare întunericul poarta către lumea morților?" se întrebă și imediat simți cum se sufocă. Se zbătu și își trecu mâinile peste față, verificând dacă încă este viu. Fruntea îi era udă de transpirație, îi era frig la ceafa și îl trecu un frison prin tot corpul, așa că își strânse mai bine hainele pe el.

În această lună ianuarie, Rikyū împlinise șaptezeci de ani. Era încă foarte sănătos, dar, luând în considerare vârsta, Buddha îl putea oricând întâmpina pe norul său violet. I se întâmpla deseori în ultima vreme să se trezească înainte de ivirea zorilor și să se cufunde în gânduri, fără să se scoale din așternut.

„Am dus o viață fără sens", se gândi, căci, dacă-și trecea în revistă existența, nu simțea decât regrete. Ceea ce-i chinuia trupul slăbit era un simțământ de zădărnicie. *„Chanoyu*-ul ăsta, oare ce valoare are?" întrebă uitându-se fix în beznă, simțind că propria-i viață, închinată cu devoțiune Căii Ceaiului, era total lipsită de sens.

Își frământase mereu sufletul gândindu-se cum să procedeze

pentru ca oamenii să se bucure bând cu plăcere un ceai. Cu acest scop în viață, *wabicha*-ul căpătase un rafinament profund, ceaiul lui Rikyū fiind diferit de ceaiul pompos de *shoin* în stil Muromachi, dar și de *wabicha*-ul auster inițiat de către Murata Juko. Reușise ca în eleganța simplă să construiască o lume a unui *chanoyu* original, suculent, de o bogăție rafinată și luminoasă. Nu folosea decorațiuni spectaculoase, nu căuta anume *wabi*-ul și austeritatea, nici nu recurgea la un *sabi* agresiv, exagerat, nici la fascinația florilor de cireș, nici la uscăciunea înțepenită de frig a unui munte iarna, ci la o cu totul altă stare de spirit.

Esența *chanoyu*-ului o afla în sclipirea vieții firului de iarbă găsit prin zăpadă într-un sat din inima munților, în energia vitală ascunsă într-un boboc mic și rotund de camelie, ceea ce semăna și cu forța dragostei. În această strălucire și forță vitală tenace se afla izvorul frumuseții care merita apreciată și se străduise să-i dea strălucire acesteia. Nu era suficient un simplu *chashitsu* cu aer rustic pentru ca oaspetele să-și destindă sufletul. Chiar dacă atmosfera era uscată și rece, era de dorit ca acolo să poată înmuguri o viață plină de energie. În ideea asta adunase diverse ustensile și muncise la aranjamentul încăperii.

„Înfiorare și uimire…” își spunea, și făcea în așa fel încât vara să pară mai răcoare, iar iarna mai cald, căra apă, venea cu vreascuri, punea la fiert, prepara ceai, aducea ofrande lui Buddha, își servea oaspeții, bea și el însuși… Era apogeul *chanoyu*-ului, cel pe care1 crease, dincolo de care nu mai era nimic de adăugat, nimic de eliminat. Era limita extremă a empatiei în cadrul unui mod de viață simplu, lipsit de pretenții.

Reușise ca oaspeții invitați să se relaxeze în voie ca într-o casă de munte în mijlocul orașului, putând să petreacă niște momente de împlinire oferită de o ceașcă de ceai, într-o stare de spirit plăcut tensionată. Rikyū era recunoscut ca cel mai bun maestru de *chanoyu* din țară.

„Așa ceva e doar ca spuma pe apă!” își spunea, obsedat de deșertăciunea lucrurilor, „Ce înseamnă să fii numit cel mai bun din țară?” se gândea, și aproape că-i venea să scuipe.

În bezna de nepătruns, privind retrospectiv, era bântuit de regretul copleșitor de a nu fi ales un alt drum în viață. „Ei, dacă atunci…”, își spunea, gândindu-se când, la nouăsprezece ani, în casa din Sakai, se afla prizonieră o femeie din Goryeo. „Dacă aș fi reușit să fug împreună cu femeia aceea…” Cu ea de mână ar fi ieșit în secret din orașul Sakai și ar fi fugit la Fukuhara în Settsu sau la Murotsu în Harima. De acolo s-ar fi urcat într-o corabie și ar fi continuat către apus, până în Kyūshū, iar de undeva din Kyūshū ar fi găsit o altă corabie care să-i ducă în Goryeo. Dacă nu chiar până în Goryeo, ar fi traversat măcar până în Iki sau în Tsushima și ar fi căutat iarăși o navă…

Femeia era frumoasă, nu ca o floare care se deschide plină de mândrie, ci cu intensitatea unui mugure care ascunde o vitalitate fascinantă. Nu era vorba de ceva prostesc precum dragostea… în fața frumuseții ei, la nouăsprezece ani tânărul Rikyū simțea doar venerație.

Odată ajuns în Goryeo, ar fi mers întâi în satul natal al acelei femei, ar fi învățat limba coreeană, ar fi trăit acolo, ar fi devenit negustor… Rikyū nu era sigur că ar fi fost în stare de asta și, totuși, o astfel de viață ar fi fost posibilă, însă planul fusese descoperit, iar fuga împiedicată.

Se gândea că poate îi fusese teamă, căci, dacă ar fi făcut pregătirile cu mai multă grijă, ar fi reușit să traverseze marea.

Regretele, ca o spumă, se pierdeau plutind în întunericul din sufletul său. În tinerețe, nu dăduse importanță acestor frământări, zicându-și că vor trece repede. Numai că, apropiindu-se de bătrânețe, părerile de rău nu făceau decât să se adâncească. Le asocia cu niște bule care izvorau și se ridicau cu încăpățânare, se spărgeau răspândind peste tot o duhoare de putregai și îi rodeau

sufletul.

Observă că *shōji*-ul se colora vag în indigo, căci începuse să mijească de ziuă, și se ridică pe saltea în capul oaselor. Își simțea mintea limpede, chiar dacă remușcările îl copleșeau, începea o nouă zi și dorea să trăiască într-o bună stare de spirit. Își dădu seama că soția sa, Sōon, care dormea în camera de alături, încă nu se trezise. Sculându-se în liniște, Rikyū își schimbă rapid kimonoul de noapte cu un *kosode* și strânse salteaua. Ajuns în coridorul exterior, simți și mai intens frigul.

Ieși în spate, călcând pe pământul acoperit de brumă, se duse la fântână și își dăți gura. Se spălă pe față și se șterse, îndreptându-și spatele. Nu avea de făcut decât *chanoyu.* Scoase apa pură din zori, apă încărcată cu energie yang, cea mai bună pentru ceai. Bău o gură cu *hishaku-ul,* când auzi zgomot de pași.

— Bună dimineața! îl salută ajutorul său, Shōgon, care se trezise și el.

— A, bună. Apa are un gust grozav în dimineața asta. E deja primăvară!

— Serios?

Shōgon primi *hishaku-ul*, bău și el, apoi încuviință:

— Într-adevăr, are un gust grozav!

Rikyū îl lăsă pe acesta să se ocupe de apă și se îndreptă către magazia cu mangal. Cărbunele de lemn era măsurat la lungime de către un servitor de-al lui, tăiat cu grijă cu fierăstrăul la aceeași dimensiune, spălat și uscat la soare. Rikyū alegea din el, verificându-l bucată cu bucată, căci nu dorea să folosească ceea ce nu-i plăcea, fie și o bucată de cărbune. Observă că ușa de lemn a magaziei era întredeschisă, o împinse cu mâna și aceasta se deplasă mult mai ușor decât se aștepta. Privi înăuntru și înlemni. De o grindă a magaziei atârna un corp, o femeie îmbrăcată într-un *kosode* roz pal, în picioarele care-i atârnau inerte având ciorapi albi. Fiica sa Osan, cu fața contorsionată de durere, se spânzurase.

2

Nu se auzeau decât suspine, soția sa Sōon plângea în hohote. Așternură o saltea subțire în camera de primire și întinseră pe ea corpul lui Osan. Fură aprinse bețișoare parfumate și aduse ofrande de apă și orez. Îi așezară o pânză albă pe față, iar când termină de citit o sutra la căpătâiul ei, Rikyū era sleit de puteri. Lovit de o asemenea nenorocire, tot ce trăise până atunci își pierduse orice farmec.

— Biata copilă! murmură Sōon.

— Biata de ea!

Mai mult de atât nu avea ce spune. Stătea la căpătâi și îi privea absent trupul, rugându-se să fie primită în Paradisul lui Buddha. Trecută puțin de treizeci de ani, fata era de o frumusețe grațioasă. Nu era copilul său cu Sóon, era fata sa cu Tae, precedenta lui soție, cu care avusese un băiat și trei fete. Osan era cea mijlocie.

— Poate c-ar fi trebuit s-o trimitem înapoi la Mozuya, chiar și contra voinței ei… șopti Sóon, însă Rikyū nu fu în stare să aprobe.

Cu mai mult de zece ani înainte, Osan se măritase cu Mozuya Sōan din Sakai, dar, cum nu avuseseră copii, relația dintre soți nu era prea bună. Cam prin primăvara trecută, apăruse pe neașteptate la reședința de pe strada Yoshiyamachi, în apropiere de Jurakutei, și spusese că nu se mai întoarce în casa soțului ei.

Rikyū încercase s-o convingă să se răzgândească.

— Mozuya are acum un urmaș, replicase ea în șoaptă.

Sōan își adusese în casă concubina, care-i născuse un băiat, iar ea nu-și mai găsea locul acolo. Soțul ei, Mozuya Sōan, era discipol al lui Rikyū și fusese chiar promovat ca unul dintre cei opt maeștri de ceai ai lui Hideyoshi. Avea și în capitală o locuință și Rikyū îl întâlnea uneori la Jurakutei, însă, de când cu neînțelegerile, nu mai

putea să aibă o discuție profundă cu el, totul reducându-se la replici precum:

— Osan vrea să locuiască cu noi.

— Îmi pare foarte rău că vă stă pe cap!

De atunci, Osan locuia în casa aceasta împreună cu Rikyū. La început era foarte abătută, dar, cu timpul, se mai destinsese, mai ales că în Kyóto sunt multe festivaluri și distracții și, în plus, ieșea deseori împreună cu Sóon.

Odată, când Sóon și Osan merseseră împreună să culeagă ierburi de câmp la poalele Higashiyama, se întâlniseră întâmplător cu Hideyoshi, aflat la vânătoare cu șoimi. Osan îi plăcuse lui Hideyoshi de la prima privire. Imediat sosise un emisar la reședință cu ordinul ca ea să intre în serviciu la Jurakutei, însă Osan replică tăios:

— Refuz!

Întrucât însăși Osan respinsese cererea cu hotărâre, mesagerul nu știuse ce să mai adauge și plecase fără să mai încerce s-o convingă. După această întâmplare, Osan aproape că nu mai ieșise să se plimbe, închizându-se practic în casă, însă în niciun caz nu dusese aici o viață deprimantă. Împreună cu Sōon, se ocupa mereu binedispusă de vasta lor reședință, iar uneori făcea câte un aranjament floral care îl surprindea până și pe Rikyū.

— N-ar fi fost mai bine să meargă în serviciu la palat? se întrebă Sōon.

— N-ar avea niciun rost! replică decis Rikyū.

Era ușor de prevăzut că, dacă ar fi intrat în serviciu la Jurakutei, ar fi ajuns una dintre concubinele lui Hideyoshi. Nu-și putea nicicum închipui că Osan ar fi fericită acolo.

— Nu arăta schimbată în niciun fel, dar cine știe cât s-o fi frământat…

La remarca lui Rikyū, Sōon își îndreptă ținuta. Soarele trebuia să se fi înălțat deja destul de mult, dar nori groși acopereau cerul și în

încăpere era destul de întuneric.

— Dumneata nu ți-ai dat seama de nimic? îl întrebă ea, cu o privire de parcă ar fi văzut o ființă ciudată.

— Despre ce vorbești?

— Despre Osan, bineînțeles!

— Mi-am dat seama că despre Osan! Întrebi dacă era schimbată?

— În ultima vreme era foarte abătută. Doar ți-am zis de asta la sfârșitul anului!

— Ce?! răspunse Rikyū, în mod clar neținând minte să fi auzit așa ceva.

— Nu-ți amintești? adăugă Sōon, cu o crispare pe față. Pentru că Osan arăta ciudat, te-am rugat să vorbești cu Mozuya-*sama*.

— Așa, deci?…

— Mă uluiești! Te-am rugat, întrucât nu se putea să mai stea așa la nesfârșit cu situația neclară, să discuți despre divorț și să lămurești odată lucrurile, iar dumneata ai dat din cap că da.

— Aha…

Acum că i se pomenea, avea impresia că parcă îl rugase întradevăr așa ceva.

— Nu ai discutat nimic?!

La sfârșitul lui decembrie și de Anul Nou se întâlnise cu Mozuya la Jurakutei de mai multe ori, dar nu ajunsese să stea de vorbă despre Osan.

— Mozuya Sōan e un tip zgârcit, îmi poartă pică.

Când discuta cu Sōan, era întotdeauna doar despre ustensilele de ceai, nu dacă se potriveau sau nu cu gustul pentru *wabi,* ci despre prețul lor. Recent, făcând pe intermediarul, Rikyū îl determinase pe Sōan să cumpere un *chatsubo* cu o mie cinci sute de *kan,* motiv pentru care Sōan era foarte furios, acuzându-l că a avut de la început intenția să-l facă să iasă în pierdere.

Chatsubo-ul acela îi aparținuse lui Kamiya Sōtan din Hakata și fusese inițial vândut prin intermediul lui Rikyū pentru o mie de *kan*

lui Ishibashi Ryoshitsu, care era căsătorit cu fata sa cea mai mare. După ce cumpărase vasul, Sōan aflase de tranzacția aceea și-i spuse:

— Dacă mi l-ați fi vândut mie de la bun început, aș fi plătit cu cinci sute de *kan* mai puțin. Chiar dacă e normal să ai un profit, o sută sau două sute de *kan* ar fi fost destul!

Cu ocazia aceea, Ryoshitsu îi spusese că are nevoie de niște bani pentru achiziția masivă de mătase și, fiind ceva urgent și negăsind un alt cumpărător, îi făcuse propunerea lui Sōan:

— Data următoare o să am grijă să puteți avea un câștig.

Puțin după această discuție, Rikyū fusese rugat de Sōan să evalueze un *idojawan.* Așa-numitele *idojawan* proveneau din Goryeo, aduse în încărcăturile corăbiilor, aveau o formă nesofisticată și o glazură simplă maro-deschis de o eleganță calmă foarte prețuită de amatorii de ceai. Cel cu care venise Sōan nu era rău făcut, dar nici ceva nemaipomenit.

— Ar face cam cincizeci de *ryō.*

— Nu s-ar putea vinde măcar cu trei sute de *ryō.*

— Interiorul arată bine, dar pe afară e nereușit. Nu-l pot evalua la mai mult de cincizeci de *ryō.*

— Mie mi se pare că e foarte bine și la exterior. Uite, zona asta de glazură albă prelinsă aici nu e mult mai frumoasă decât la Ogorai? insistă Sōan.

Ogorai era supranumele unui *idojawan* aparținând lui Rikyū. Era discret acoperit cu o glazură galben-închis, de nuanța moșmonului japonez, iar zgrunțurii ca pielea de rechin din jurul bazei creau o senzație indescriptibilă de plenitudine.

— Acelui Ogorai, acum, cam ce preț i-ați pune? întrebă Sōan.

— Păi, să vedem. Chiar la preț de lichidare, n-aș coborî sub o mie de *ryo* de argint.

În anii epocii Tensho, cursul de schimb al monedei de argint față de cea de cupru era destul de instabil, dar asta făcea oricum cam două mii de *kan.*

— Doar e un *chawan* tot de tip Ido, de ce o diferență atât de mare?! Ăsta nu e nici el rău!

Sōan se uită fix la *chawan*-ul adus de el, pe care-l rotea ținându-l deasupra genunchilor, apoi înălță capul.

— Nu e rău, dar nu e nici grozav. Nu orice *chawan* din Goryeo e neapărat foarte bun.

— Unde și prin ce diferă, mă rog? întrebă Sōan neîncrezător.

— Păi, *chawan*-ul ăsta e prea lipsit de viață, nu are nicio strălucire specială. Uitându-mă la el, nu simt nicio bucurie.

— Dar eu simt!

— În cazul ăsta, ești liber să-i fixezi prețul de trei sute de *ryo.* Al meu este de cincizeci de *ryo.*

Sōan ar fi vrut parcă să mai spună ceva, dar, în cele din urmă, rămase tăcut și strânse *chawan*-ul. Întrucât conversația se desfășurase în felul acesta, sfârșise prin a nu mai discuta și despre Osan.

— Dumneata ești întotdeauna pe altă lume, te gândești mereu la altceva! îi spuse Sōon, uitându-se cu reproș la el, cu aerul că ar vrea să adauge că era vina lui.

Rikyū avansă pe genunchi și aprinse bețișoare parfumate noi la căpătâiul lui Osan.

— Trupul ți se află aici, dar sufletul îți e undeva în cu totul altă parte!

Ca răspuns, Rikyū nu putu decât să strângă din dinți.

Cu ochii la pânza albă care acoperea fața lui Osan, Sōon plângea cu sughițuri.

3

Puțin înainte de prânz sosi Kokei Sōchin. Pe când termina de citit

din sutre, pe cerul înnorat apăru o oază senină. *Shōji*-ul se lumină, iar din grădină ciripitul de *hiyodori*[57] răsuna supărător.

— Individul ăsta, când va fi mulțumit de cât a luat cu japca?

„Individul ăsta” se referea la Hideyoshi, care îl spoliase pe Rikyū de un mare număr de ustensile valoroase pentru ceai. Îi dăduse în schimb niște sume de bani destul de mari, dar de multe dintre obiecte acesta nu ar fi vrut să se despartă, așa că aproape se simțea jefuit. Cu toate acestea, Hideyoshi încă mai dorea de la el destule ustensile, precum *chatsubo*-ul Hashidate. Pe deasupra, încercase să-i ia și fata.

— Parc-aș fi un fazan pe care l-a prins și îl jumulește! rosti în șoaptă exact ce gândea.

Tocmai pentru că-l întâlnise pe Hideyoshi, Rikyū reușise să construiască o lume originală a *wabicha*-ului, însă, în schimb, îi fuseseră răpite lucruri de: o valoare imensă.

După foarte multă vreme apăru funcționarul-șef al reședinței din capitală a lui Mozuya. După ce-și împreună mâinile la căpătâiul lui Osan, transmise mesajul:

— Stăpânul Sōan îndeplinește în clipa asta un ordin al Excelenței Sale *kanpaku-ul* și nu poate să vină.

Înclinându-se adânc, puse pe tatami ceva învelit în hârtie, bani probabil. Rikyū era șocat, era ceva absurd să i se trimită bani pentru tămâie. Întrucât Osan mersese ca noră în familia Mozuya, el, Rikyū, era cel care ar fi trebuit să trimită o contribuție pentru riturile funerare.

— În mod normal ar fi trebuit ca trupul să fie luat de familia Mozuya, dar casa noastră din capitală este foarte mică și, în plus,

---

57 Specie de pasăre *(Hypsipetes amaurotis)* răspândită în estul extrem al Rusiei, nordul Chinei, Coreea, Japonia, până în nordul Filipinelor. De culoare maro, seamănă cu o vrabie de dimensiuni mari (până la 28 cm lungime). Este o pasăre des întâlnită în Japonia.

ducem lipsă de servitori. De aceea, deși ne dăm seama cât de mult

vă cerem, n-am putea cumva să vă rugăm să vă ocupați dumneavoastră de funeralii?

Rikyū și Sōon se priviră reciproc. Ea era la fel de uimită.

— Bine, dar se afla aici doar temporar, era în continuare soția lui Mozuya. Dacă e strâmt la voi, se poate închiria un spațiu la un templu, iar dacă nu aveți destui oameni, vă pot ajuta cu ai noștri!

— Într-adevăr, este exact cum spuneți!

Funcționarul-șef dădu de nenumărate ori aprobator din cap, dar nu părea să aibă vreo intenție să preia corpul defunctei.

— Atunci, cum veți face cu mormântul? O veți pune în cel al familiei Mozuya? Cu tableta memorială cum veți proceda? O veți plasa în altarul casei Mozuya?

— Nu știu, pentru acestea va trebui să mă consult cu stăpânul… răspunse funcționarul cu un aer încurcat și își șterse fruntea.

— Bine, atunci, spuse în șoaptă Sōon, vom ține slujba aici. E atât de urât să discutați în fața ei… Care parte se ocupă de slujbă, care parte nu…

Rikyū se lăsase cuprins de furie și se simțea rușinat. După ce păstră tăcerea un timp, adăugă:

— Sigur, e foarte crud față de Osan. Vom face noi tot ce trebuie…

Auzind aceasta, funcționarul de la Mozuya plecă cu o față ușurată.

Cum, din precauție, îl informase pe guvernatorul militar, sosi un trimis al acestuia. Nu mai înștiințase pe nimeni altcineva, veniră însă multe persoane să prezinte condoleanțe. Seara, vizitele încetară. În semiîntunericul încăperii, trupul imobil al lui Osan îți frângea inima. *Shōji*-ul se deschise și în dreptul ușii apăru Shōgon:

— Au adus sicriul. Cum faceți cu spălarea corpului?

— Apa este încălzită?

— Da, totul e pregătit.

— Atunci s-o ducem.

Rikyū se sculă și luă corpul fetei în brațe. Greutatea și răceala ei erau o mărturie pentru cât de dezolantă poate fi viața. În spațiul cu pământ bătut, un hârdău pentru baie era umplut cu apă caldă. Rikyū o lăsă pe Osan pe tatamiul așezat alături. Corpul devenise deja rigid. Îi apucă brațele reci și i le spălă cu apă. Își dădu seama că nu i le mai atinsese de pe când era fetiță.

— Mai departe spălați-o voi, femeile!

Nu suporta să se uite la pielea fetei sale și se întoarse în camera cea mare. În lumina violacee a crepusculului găsi acolo un sicriu rotund. Se așeză cu ochii închiși. Era o înserare calmă, iar în casă domnea o liniște profundă. Numai *kama* de lângă *daisu*-ul din colțul încăperii scotea un susur ușor. Nu se gândea la nimic, mintea sa era pradă dezolării. Osan fu adusă înapoi de către bărbați. În penumbra amurgului, albul kimonoului ei subțire era orbitor. O culcară pe saltea și aprinseră lumânări. Machiajul mortuar arăta frumos. Rikyū citi din sutre.

„De ce oare?!!” se întrebă Rikyū, dar cuvintele își pierduseră deja sensul. Consecința, atât numai, se afla în fața ochilor săi.

— Să îți ofer un ceai! șopti Rikyū și se așeză dinaintea *daisu*-ului. Prepară un *usucha* și duse *chawan*-ul *tenmoku* la căpătâiul lui Osan. Dorea ca ea să bea.

Îi veni o idee și se ridică, deschise *fusuma* și luă o narcisă din aranjamentul dispus în camera alăturată în *tokonoma.* Scufundă corola narcisei în ceai și lăsă câteva picături să cadă pe buzele frumos desenate cu roșu ale lui Osan. Ceaiul verde intens pe rujul roșu arăta malefic, înfricoșător, și pe Rikyū îl făcu să înnebunească de durere. În întunericul din sufletul său se împrăștia o miasmă grea.

Doar anul acesta

SŌON
Cu vreo trei luni înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*
1 ianuarie 1591, dimineața
Kyōto, Jurakutei, reședința lui Rikyū

1

Sōon nici nu mai știa de câte ori voise să-i reproșeze lui Rikyū că n-are inimă, însă de fiecare dată simțea că ceva o împiedică. Nu reușea să-i spună în față așa ceva, căci Rikyū avea în el ceva puternic și sever care o reducea la tăcere.

Scurtase fitilul candelelor, făcând și mai întuneric în cameră, și stătea întinsă pe saltea. De afară se auzeau cele o sută opt bătăi de clopot[58] ale Anului Nou care, în noaptea friguroasă, aveau o rezonanță prelungă.

— Hei! strigă de dincolo de *fusuma* Rikyū.

În funcție de natura problemei, inflexiunile glasului său erau diferite, iar dacă ea nu le deosebea, se irita. În tăcere, Sōon deschise *fusuma,* își așeză mâinile pe podea și se înclină, apoi intră în dormitorul soțului ei. Rikyū stătea întins pe spate. Deși obișnuită să-l vadă culcat, i se tăie răsuflarea. Era un om cu o vitalitate deosebită și, din nou, nu-și putea stăpâni uimirea în fața lui. Deși stătea pur și simplu întins, emana un calm de parcă ar fi fost stăpânul lumii, lăsând impresia că nu știe ce e teama. În tinerețe, asta îi transmitea

---

[58] În viziunea budistă, omul are o sută opt păcate. Se consideră că, în noaptea de Anul Nou, fiecare păcat se spală printr-o bătaie de clopot.

un sentiment de încredere și siguranță, acum, însă, după ce-i stătuse alături atâția ani, o percepea întru câtva ca aroganță. În lumea largă greu ar fi fost de găsit altcineva să debordeze de încredere de sine precum Rikyū. Sōon nu detesta bărbații aroganți, chiar considera că e caracteristic bărbaților superiori, care-și alegeau drumul lor propriu, siguri pe ei înșiși.

Rikyū, dotat cu un simț estetic incomparabil și cu o inteligență sclipitoare, dobândise faima de cel mai bun dintre practicanții de *chanoyu,* precum și o mică avere. Puțin să fi avut nasul mai lung și ar fi putut fi luat drept un *tengu*[59]. Numai că ea ar fi dorit, chiar cu toată aroganța lui, să-i arate mai multă afecțiune, ar fi vrut ca el să se uite mai îngăduitor, o dorință cât se poate de naturală pentru o femeie. N-avea niciun sens însă să se mai gândească la acestea.

La căpătâi se afla o lampă scundă de hârtie. Întins în așternut, Rikyū fixa cu ochii larg deschiși un punct de pe tavan.

Sōon stinse flacăra din lampă, știind că el prefera astfel, și întunericul se adânci. Ridică o margine a plăpumii subțiri și se strecură înăuntru simțind, ca întotdeauna, pielea caldă a soțului ei, semn al intensității forței sale vitale.

Mâna lui mare pătrunse în tăcere pe la guler și-și croi drum către pieptul ei. Cu sânii frământați de palma lui, îi scăpă fără să vrea un geamăt. Cordonul odată desfăcut, mângâiată peste tot, de la șolduri până pe coapse de mâinile lui mari cu degete lungi, Sōon avea senzația, ca și în alte dăți, că nu mai este o ființă umană, ci că devenise vreun *chawan* sau alt obiect de ceai. Își dădea bine seama că simțea afecțiune față de ea, fără îndoială, îi purta atent de grijă, însă ceea ce mângâiau mâinile soțului ei nu era ea însăși. Simțea că nu era iubită ca o ființă umană prin vinele căreia curge sânge, ci era

---

59 Ființă fantastică din folclorul și din credințele populare japoneze caracterizată, printre altele, de un nas extrem de lung. Faptul că, de obicei, este considerată foarte vanitoasă explică apropierea din text.

îndrăgită ca o ustensilă de valoare…

Sōon descoperea cât de viguroși sunt bătrânii în așternut, înaintând în vârstă, Rikyū nu-și pierduse potența, ci manifesta o dorință tot mai nestăpânită. Corpul său cald și umed se lăsă greu peste ea, pielea i se lipi de a ei, de parcă viața îi era suptă prin fiecare por, dar în limba lui aderentă percepea farsa unor sentimente superficiale. Apăsarea soțului ei deveni și mai puternică și simți o căldură invadându-i trupul, ceea ce i se părea de nesuportat. Chiar și o ustensilă se bucură să fie iubită, dar, chiar dacă era frustram, asta se pare că însemna să fii femeie.

Mișcările încetară și era iar liniște în întuneric. În piepturile lor lipite bătăile inimilor răsunau teribil.

— Tu…

— Da?

— Ești o femeie grozavă!

De fiecare dată când își ținea soția în brațe pe întuneric, fără să-i vadă fața, el îi șoptea același lucru. Auzind asta, în sufletul ei se năștea o altă nemulțumire, căci cuvintele soțului ei, contrar sensului lor, trezeau în ea un sentiment de singurătate și neajutorare.

— Mulțumesc…

Până atunci, îi răspunsese mereu așa. „Totuși…” ar fi vrut să continue, dar nu avea curajul, îi era imposibil să-l întrebe. Pe fundalul bătăilor de clopot ale Anului Nou, în noaptea asta parcă se simțea în stare.

— Dumneata…

— Ce e?

Se pisici intenționat pe lângă el, lipindu-și obrazul de umărul lui.

— A, nu…

Ca mai înainte, nu reușea să rostească ce avea pe suflet.

— Ai avansat ceva în ani…

— Uite cine vorbește! râse Rikyū, fără să se supere.

— Păi…

— Cum?

Acum părea momentul să întrebe.

— Ai fost mulțumit cu mine?

— Ce vrei să spui?

— A fost într-adevăr bine să mă iei de nevastă?

Soțul său rămase tăcut. Deși corpurile lor rămâneau strâns lipite, cel care dormea acolo era, ca mai înainte, cineva total necunoscut.

— Evident că a fost bine. Tu ești singura pe care trebuia s-o iau de soție. De ce mă-ntrebi așa ceva?

Moartea interpretului la *kotsuzumi* care fusese primul ei soț devenise deja o poveste veche. Încă tânăr, Rikyū lua lecții de interpretare a pieselor *nō* cu Miyao Sandayū, expert în *kotsuzumi.* Sōon nutrea o ușoară admirație față de acest elev al bărbatului ei.

Rămânând singură și lipsită de mijloace de existență, odată cu moartea soțului, Rikyū îi cumpărase o casă într-un cartier liniștit din Sakai și îi adusese suficient orez și bani. În momentul acela, plină de recunoștință, îi dăduseră lacrimile, dar se culcă cu el numai după ce perioada de doliu se sfârșise.

Pe atunci Rikyū nu era încă faimos ca maestru de ceai, dar strălucea, plin de viață și energie, mai ales prin comparație cu ea. Rikyū era căsătorit, dar nu o deranja să fie femeie întreținută, o bucura faptul că el îi acorda atenție. Trecuseră deja mai mult de zece ani de când părăsise și soția lui această lume, iar el decisese să se căsătorească cu ea.

„El era acela…” gândea la început, Rikyū era omul potrivit căruia să-i consacre întreaga viață și mulțumea tuturor zeilor că avusese șansa extraordinară de a-l întâlni. Trăind împreună, între un bărbat și o femeie se acumulează puțin câte puțin tot felul de nemulțumiri. Zece ani sunt mai mult decât suficienți ca să realizezi că impresia minunată de la început a fost doar o iluzie.

Răsună încă o bătaie de clopot din cele o sută opt. Își făcu în sfârșit curaj să deschidă gura:

— Știu foarte bine că ai fost tot timpul plin de grijă față de mine. Totuși, am mereu impresia că o altă persoană ar fi fost mai potrivită ca soție pentru dumneata.

Își simțea gâtul aproape dureros de uscat. Cu toate acestea, încă nu întrebase ceea ce voia de fapt să afle.

2

— Adu niște foc!

Sōon merse în camera vecină și aprinse o mică torță de pin de la lampa joasă cu ulei. Cu ajutorul ei transportă flacăra la lampa-felinar de la căpătâi, o lampă comandată de către Rikyū unui tâmplar specializat. Cadrul ei pătrat, din lemn de cryptomeria cu granulație fină, doar foarte puțin evazat în partea inferioară, era de un rafinament deosebit. Rikyū realizase un model din hârtie decupată și îi dăduse indicații amănunțite tâmplarului, iar dacă nu-i plăcuse ceva, îl pusese să refacă. Lampa-felinar rezultată te uluia cu frumusețea ei. Privind-o, simțeai că, dacă n-ar fi avut exact acea formă, nu s-ar mai fi creat grația copleșitoare pe care o emana. Talentul lui Rikyū te făcea pur și simplu să te-nfiori, iar simțul său estetic în calitate de practicant de *chanoyu* era fără îndoială cel mai rafinat din întreaga țară. Pe posesorul unei asemenea sensibilități delicate era mai nimerit să-l privești admirativ de departe. Dacă însă îți era soț, situația se schimba întru câtva.

— Ce-ți veni să vorbești de așa ceva tocmai în noaptea asta? Ce te face să crezi că ar exista o femeie mai potrivită decât tine să-mi fie soție?

Stând turcește pe saltea, Rikyū se uita fix către ea.

— Te rog să mă scuzi!

— Nu-ți cer să te scuzi, te întreb despre motiv.

— Da…

De când primise de la Rikyū o casă în calitatea ei de concubină, îl servise cu devotament. Pe vremea aceea el se numea încă Sōeki și strălucea ca o sabie scoasă din teacă. Era poate chiar excesiv de atent la maniere, față de o femeie întreținută sau chiar față de o servitoare nu se întâmpla niciodată să se poarte arogant sau să-i vorbească de sus. Totuși, aflați în aceeași cameră, Sōon se sufoca simțindu-i nervozitatea și sensibilitatea puternice. Având în vedere că nu o certa în nicio situație și nu îi făcea reproșuri, inevitabil se îngrijora pentru cele mai mici schimbări în expresia feței sau în tonul vocii lui, încercând să-și dea seama dacă nu plutea în ele nemulțumire sau dispreț. Într-o seară, pesemne deranjat de ceva, Rikyū, care de-abia intrase în cameră, plecase imediat fără măcar să se așeze și fără să rostească o vorbă.

— Ce s-a întâmplat data trecută? îl întrebase ea cu teamă la următoarea sa apariție.

— Camelia aia…

În *hanaire*-ul din *tokonoma* erau aranjați niște boboci.

— Cameliile roșii îți displac?

— Nu, roșul merge, dar bobocul era puțin prea deschis și nu mă puteam liniști, nu puteam să stau așezat avându-i alături.

Știa bine că lui îi plac bobocii rotunzi și tari de camelie, încercase însă un aranjament în care să exprime interesul prezentat de o floare pe cale să se deschidă.

— Bine, dar dacă nu-ți plăcea, era suficient să-mi spui și-l schimbam imediat!

— Nu suport o așa lipsă de eleganță! și Rikyū închise ochii cu o expresie de nemulțumire pe față.

De atunci, Sōon începu să dea o atenție deosebită tuturor lucrurilor din casă. Rikyū îi mai aducea mobilă și ustensile, dar chiar și numai dacă era vorba ca ea să aleagă un *hanaire* pentru ziua aceea, își făcea nenumărate griji: de care va fi el mulțumit, ce flori și în ce fel anume să le aranjeze ca să-i placă? Deși era convinsă că nu

trebuie să utilizeze camelii înflorite, se întâmpla uneori ca, în funcție de zi, el însuși să folosească flori complet deschise. Sōon uneori nu mai pricepea ce era bine și ce era interzis.

În serile când Rikyū o vizita, ea avea impresia că este judecată, evaluată ca femeie. Nici măcar pe întuneric, când era ținută în brațe, nu se relaxa câtuși de puțin.

Încă din tinerețe trăise în felul ăsta, de parc-ar fi mers pe gheață subțire. Chiar dinainte să devină soția lui oficială, Sōon îi născuse lui Rikyū doi copii, ambii băieți. Avea o fată în casă, dar, după apariția copiilor, absorbită de îngrijirea lor, se întâmpla să nu reușească să termine pregătirile pentru întâmpinarea lui, urmărindu-i cu neliniște expresia feței.

Dacă îi arăta copilul, Rikyū îl lua și el în brațe ca oricine și se juca cu el, însă astfel de lucruri comune nu păreau să-l intereseze prea mult. Rikyū privea mereu undeva în depărtare, iar ea nu-și putea reprima senzația că, peste umărul ei, el se uită la o altă femeie. Amândoi copiii muriseră din cauza bolilor înainte să împlinească zece ani și, de fiecare dată, Rikyū păstrase un aer indiferent.

„Oare chiar să nu-i pese?…" se întreba ea, gândindu-se că pentru a ajunge la frumusețea extremă trebuia să calce în picioare până și sentimentele lui umane. Atunci însă când l-a surprins plângând singur pe întuneric, în dormitor, a aflat că el nu doar că știa ce-i tristețea, ci că o îndura cu stoicism!

— Viața e frumoasă tocmai pentru că e atât de trecătoare, șopti el când își dădu seama că Sōon se trezise.

Cam de pe atunci *chanoyu*-ul lui Rikyū începuse treptat să emane ceva care te înfiora. Sōon știa că, în afară de fosta soție și de ea, Rikyū mai avea o femeie, care îi născuse de asemenea niște copii. Totuși, când prima soție murise, Rikyū îi spusese lui Sōon că o va lua oficial de nevastă.

— Chiar sunt eu cea nimerită? îl întrebase ea, mai mult uimită decât bucuroasă.

— Bineînțeles! Niciuna nu convine sufletului meu ca tine.

În cuvintele lui nu simțise nimic fals, însă, după mai bine de zece ani de trai comun, ajunsese în mod dureros să distingă ce era adevăr de ce era minciună. Bărbatul ei continua să ascundă ceva. Cea pe care o iubea el cu adevărat nu era nici fosta soție, nici ea, Sōon, nici amanta, ci trebuia să fie o alta, aflată cine știe unde. Intuiția ei de femeie asta îi sugera.

Se auzi o altă bătaie de clopot. Nu putea crede însă că în cazul lui Rikyū era vorba de unul din măruntele atașamente lumești care va fi spălat atunci când cele o sută opt lovituri se vor fi terminat.

— Dumneata, de fapt, nu ai nevoie de mine, știu foarte bine!

— De ce spui ceva atât de ciudat? Dacă tu n-ai fi, aș avea multe necazuri, nu?

— Da, ai avea necazuri și atât!

Se arătă ușor îmbufnată. Măcar atâta i se putea permite. Ocupându-se de treburile casei, putea spune că Rikyū era cel mai dificil dintre soți. De la mobilarea întregii case și până la modul de a face curățenie, de la alegerea fiecărei farfurii la masa de dimineață și de seară până la modul de aranjare a unei felii de murătură, dacă totul nu era după sufletul lui, devenea indispus. Dacă nu-i plăcea poziția farfurioarelor pe masă și le rearanja el însuși, o treceau fiori reci. Modul de a servi orezul, de a dispune felurile de mâncare, totul pretindea o frumusețe aparte, iar dacă ceva nu corespundea, își mișca într-un anumit mod sprâncenele, iar când nu-i plăcea deloc, în mijlocul frunții i se adâncea o cută. Își dădea oare seama soțul ei în ce măsură se consuma Sóon ca să nu vadă această umbră pe fața lui? Chiar și simplului mers prin casă, Sóon îi acorda o atenție scrupuloasă. Dacă întâmplător închidea un *fusuma* cu zgomot, sub privirea încruntată a lui Rikyū suferea așa de mult, încât ar fi preferat să moară.

Suferise atâta vreme, dar acum, odată cu bătăile de clopot ale Anului Nou, izbucni:

— M-am străduit tot timpul și m-am frământat mereu doar cum să-ți fiu dumitale pe plac, dar mai mult de atât eu nu pot face!

Cum era de așteptat, Rikyū era derutat. „Așa merită!” se gândi ea.

— Despre ce vorbești, despre povestea de aseară?

Fiind ultima zi din decembrie, Sóon se străduise încă de dimineață, împreună cu toți cei din casă, să facă pregătirile pentru Anul Nou. Seara avusese o amețeală și scăpase din mână un bol lăcuit pentru *zōni*[60] pe podeaua de scânduri a bucătăriei. Lemnul se ciobise puțin și lacul se exfoliase.

Rikyū, aflat exact atunci acolo, dădu de înțeles doar din umbra de pe față că îl deranja ca o neglijență crasă.

Avu senzația că i se fac reproșuri aspre și nu, nu era doar imaginația ei, sprâncenele lui Rikyū exprimau asta explicit.

— Oricine poate greși. Eu nu ți-am făcut niciun reproș.

Desigur, nu rostise nicio vorbă, dar sclipirea din ochii soțului ei fusese o mustrare pe care o percepea ca mult mai severă decât un cor de huiduieli.

— Dumneata ești lipsit de inimă și viclean, nu spui nimic, dar în interiorul dumitale mă insulți. Atâta lucru văd și eu!

— Ce prostie!

— Exact. Și pentru că sunt atât de proastă, nu pot fi pe placul dumitale.

Rikyū râse amar și se întinse. Întorcându-i spatele lui Sóon, spuse:

— Acum să dormim!

Sōon își simți colțurile ochilor umezindu-se fierbinte, revărsând lacrimi pline de amărăciune.

Bătăile de clopot de Anul Nou păreau a se fi sfârșit. În întuneric,

---

[60] Tip de supă care se mănâncă, în mod tradițional, de Anul Nou.

privind fix spatele soțului său, Sōon continua să se simtă pradă acelorași profunde atașamente.

3

În *hanaire*-ul de bambus agățat de stâlpul din *tokonoma* din camera mare era aranjată niște salcie „legată”. Operă a lui Rikyū, ramura lungă de mai bine de trei metri făcea o buclă și apoi atârna până pe tatami, exprimând dorința ca lucrurile bune să se repete. Fiind însoțită de boboci de camelie roșu-deschis și albi, crea o atmosferă plină de șarm. Kakemono-ul era o caligrafie a lui Kokei Sōchin, senină, fără slăbiciuni:

Pinul, acum sau în vechime, aceeași culoare[61]

Era probabil o expresie zen care lăuda verdele permanent, neschimbat nici după o mie de ani. *Kōgō*-ul așezat în fața sa era un *makie* cu aur, pe care era reprezentat un iepure țopăind vesel, semnul zodiacal al anului care începea. Rikyū se așeză cu spatele la *tokonoma* și fiul său cel mai mare și cu ginerele, care așteptau, își puseră mâinile pe podea și se înclinară.

— Vă felicit cu ocazia noului început de primăvară! rosti urarea de An Nou fiul său Dōan, copilul primei sale soții.

— Da, e o primăvară frumoasă!

La vremea asta, cerul Kyōto-ului se prezenta de obicei acoperit de nori, iar aversele ușoare erau frecvente, însă azi se făcuse senin, iar bobocii de prun dădeau să se deschidă.

---

[61] Citat din *Gotō egen,* antologie de texte istorice zen alcătuită de către Daisen Fusai în 1253.

— Până și păsările ciripesc ca niciodată. O să fie un an bun! spuse Shōan, ginerele adoptat.

Shōan era fiul lui Sōon cu primul ei bărbat, dar se căsătorise cu Kame, fata lui Rikyū, și adoptase numele de familie Sen. Kame era copilul născut lui Rikyū de către o concubină pe nume Ochō. Sângele familiei lui Rikyū se încolăcea ca o liană, era încurcat și înnodat ca o glicină. Sōon, care stătuse retrasă într-un colț al încăperii, le turnă celor trei în cupe sake aromat cu plante. Ordinea de precădere era Rikyū, Dōan, Shōan. Dōan și Shōan, ambii versați în *chanoyu*, de aceeași vârstă, patruzeci și șase de ani, și păreau a avea niște relații complicate. Când se întâlneau, păstrau întotdeauna o atitudine rigidă, iar acum, de asemenea, deși stăteau față în față, își sorbeau sake-ul fără ca privirile să li se întâlnească.

Servitorii aduseră tăvile cu mâncare. Așa cum le ceruse Sōon, pe ele se aflau boluri cu *zōni,* sardele uscate și rădăcină de brusture comestibil tocată mărunt. *Zōni*-ul cu găluște de orez și miso alb era asezonat cu puțin muștar dizolvat înăuntru. În încăperea largă, cei trei bărbați începură să mănânce în tăcere, doar din când în când dându-și câte o veste despre alți maeștri de ceai.

Când terminară masa, soarele de început de primăvară bătea în *shōji.*

— Tată, anul acesta veți împlini șaptezeci de ani, ceea ce este nespus de îmbucurător! spuse Dōan pe un ton formal.

— Ia te uită, nici nu știu când am ajuns la vârsta asta! Viața chiar e ca un vis!

— Nici noi nu facem altceva decât să adunăm ani. Pe nesimțite ne trezim că nu mai suntem tineri.

— E prima zi din ianuarie și v-am fi foarte recunoscători dacă ne-ați oferi câteva repere pentru noul an, spuse Dōan.

— Cam ce jaloane? întrebă Rikyū.

— Despre direcția în care va merge de acum înainte *chanoyu-ul.*

Rikyū își încrucișă brațele și privi în gol.

— Dacă eu mor, asta va însemna sfârșitul *chanoyu*-ului. Va crește numărul celor cărora le place ceaiul, dar ei nu vor înțelege spiritul acestei arte: nimeni nu va mai fi în stare de adevăratul *chanoyu.*

— În măsura capacităților mele limitate, voi depune toate eforturile ca *chanoyu-ul* să prospere. Însă, în afară de asta, ar fi vorba de *chanoyu-ul* casei Sen. Tată, ați ajuns deja la șaptezeci de ani, acum sunteți foarte sănătos, dar, deși n-ar trebui să spun asta, nu e exclus să se întâmple oricând ceva neprevăzut. Pentru o astfel de situație…

Ajuns aici, vocea lui Dōan se transformă într-un bâlbâit.

— Vrei să zici c-ar trebui să-mi scriu testamentul?

— Da. În primul rând, în casă sunt adunate nenumărate ustensile de ceai faimoase, iar dacă vi s-ar întâmpla ceva, ar fi atât de trist ca toate să se împrăștie și să se piardă. Cred că ar fi bine să hotărâți să le preia cineva.

Rikyū, care asculta cu ochii larg deschiși, pufni pe nas. Acest fiu adevărat al său era ultimul în ierarhie între cei opt maeștri de ceai ai lui Hideyoshi și servea la palat împreună cu Rikyū. Se spunea despre el că este curajos și că are un caracter puternic, de neclintit. „Am îngrădit sanctuarul interior al sălii Marelui Buddha de pe Higashiyama, cine ar putea face *chanoyu* acolo?” îl întrebase la un moment dat Hideyoshi pe Rikyū, iar acesta îl recomandase pe Dōan. Însă printre maeștrii de ceai din Kyōto, Shōan se bucura de un renume incomparabil mai bun. Supranumit „Onorabilul maestru”, *chanoyu*-ul său suav și calm stupefia de-a dreptul locuitorii din capitală.

Lui Sōon, retrasă într-un colț, i se tăie răsuflarea. Era o luptă pentru succesiune între propriul ei fiu și cel al fostei soții. Îi venea să-și astupe urechile.

Rikyū se sculă și deschise *shōji*-ul. Grădina era scăldată în lumină. După o lungă tăcere, spuse privind mai departe afară:

— Trebuie să mergem să-l felicităm pe Înălțimea Sa. Pregătiți-vă!

Cum nu se întorcea către ei, Dōan și Shōan ieșiră fără să mai

spună nimic. Sōon se retrase și ea și, pe când pregătea niște haine noi, apăru și Rikyū. Tot în tăcere, îl ajută să se schimbe, însă, în mod neașteptat, Rikyū ezita.

— Dă-mi niște hârtie și pensula…

O puse pe servitoare să aducă ce i se cerea, iar Rikyū începu să scrie stând în picioare.

Trist s-au uscat ramurile bătrânului cireș
Anul acesta înflorită doar o singură creangă

Arătă hârtia soției sale și șopti:

— Am îmbătrânit și eu…

Pe fața sa nu se mai distingea nici mândrie, nici aroganță. Era doar expresia unui bătrân obosit. Sōon își lipi obrazul de spatele lui și rămase așa un timp, dorind să-i simtă căldura.

Kanpaku-ul din Goryeo[62]

RIKYŪ
Anul anterior seppuku-*ului lui Rikyū*
7 noiembrie 1590, spre seară
Kyōto, locuința lui Rikyū din fața porții templului Daitokuji

1

Dimineața de iarnă lumina palid *shoin*-ul de la Jurakutei. Sunetul apei calde din *kama* așezată pe *daisu-ul* lăcuit în negru avea un efect liniștitor. În zona supraînălțată din *kamiza* stătea Hideyoshi, îmbrăcat într-un *haori* roșu brodat cu fir de aur. Un paj așeză în fața sa bolul cu *usucha* pregătit de Rikyū. *Chawan*-ul rafinat, un *tenmoku* alb, era un obiect făcut în Japonia, cu glazură cenușie peste lutul alb. Cercul auriu de pe buza sa, așa cum stătea pe tatamiul verzui, îi conferea o strălucire specială. Prăjitura, făcută din faina albă amestecată cu apă, era întinsă într-un vas de fontă și coaptă, apoi unsă cu pastă de miso și rulată. Avea un aspect extrem de simplu, dar ideea cu miso-ul o făcea foarte apetisantă.

Cu *chawan*-ul *tenmoku* într-o mână, Hideyoshi sorbi o dată și spuse:

— Hm, apropo de trimișii din Goryeo…

Emisarii din Coreea pe care îi chemase mai demult ajunseseră în

---

[62] Goryeo (jp. Kōrai) dinastie coreeană (918-1392), transliterată și în forma Koryō, care a reușit (în 936) să unifice cele „Trei regate târzii“ și a domnit peste aproape întreaga peninsulă. Numele Coreei în limbile europene provine din Goryeo.

Kyōto în iulie. Din cauza asediului de la Odawara, începând din primăvară Hideyoshi fusese tot timpul absent din capitală, dar din septembrie, de când se întorsese, nu acordase nicio audiență ambasadorului, făcându-l să aștepte întruna. Sub pretextul că este ocupat cu reparațiile de la Palatul Imperial, nu primise încă scrisoarea diplomatică din Coreea. Cei din grupul ambasadorului, puși să aștepte la Daitokuji din Murasakino, își pierduseră probabil de mult timp răbdarea.

— Se fac deja patru luni de când au ajuns la Kyōto, nu-i așa?

— Exact cum spuneți, înălțimea Voastră! Ziceau că au plecat din Goryeo în aprilie, astfel că sunt șapte luni de când și-au părăsit țara, răspunse Ishida Mitsunari.

Dacă era așa, însemna că nerăbdarea coreenilor se transformase probabil deja în furie. Hideyoshi subjugase și nordul insulei Honshu, reușind astfel unificarea întregii țări și, oricât de imprevizibil ar fi fost încă viitorul, devenise stăpânul acesteia.

Acum, că se apucase de lucrările de reconstrucție a capitalei, era extrem de ocupat, dar, cu toate acestea, își găsise timp pentru o cură de băi cu ape termale la Arima. Rikyū îl însoțise și el la Arima și organizase acolo o întrunire de *chanoyu.*

Cu numai trei zile în urmă, Hideyoshi vizitase noul Palat Imperial, tocmai terminat. De fapt, avusese intenția să meargă acolo însoțit de emisarii coreeni, dar aceștia refuzaseră, căci fără îndoială nu acceptau să fie expuși în public din moment ce nu-și prezentaseră nici măcar scrisoarea oficială care constituia misiunea lor.

— Mă gândesc că ar cam fi timpul să-i chem.

— Desigur, ar fi chiar momentul potrivit!

Ishida Mitsunari ridică ușor *chawan*-ul în semn de gratitudine, îl roti cu fața către spate, îl goli din trei înghițituri și sorbi spuma. În stilul său propriu extrem de precis, mișcările respectau întocmai eticheta prescrisă. Șterse marginea *chawan*-ului cu vârful degetelor,

apoi pe acestea cu șervețelul de hârtie. Rikyū nu-l văzuse niciodată pe Hideyoshi procedând astfel.

— Trimite un mesager la Daitokuji, să vină cu scrisoarea oficială, spuse Hideyoshi luând încă o prăjitură.

Rikyū prepară al doilea bol cu ceai. Întrucât deschisese *chatsubo*-ul în octombrie și de abia măcinase ceaiul în râșnița de piatră, acesta avea o prospețime ieșită din comun și o savoare fină.

— Să trimit pe cineva de rang inferior?

— Da, așa să faci.

Hideyoshi își țuguie buzele, apoi plesni din limbă. În mod sigur îi plăcuse miso-ul din aluatul frământat cu sirop de viță dulce[63], o noutate fiind și semințele de mac cu care fuseseră presărate.

Grupul de cincizeci de emisari coreeni erau găzduiți în clădirea principală și în subtemplele de la Daitokuji. Întrucât Rikyū se dusese de câteva ori la templu în perioada asta, îi zărise uneori. „Vine *kanpaku*-ul din Goryeo!” se auzi un murmur când delegația ajunsese în Kyōto și o grămadă de curioși se înghesuiseră pe bulevardul principal ca să vadă procesiunea animată, cu îmbrăcăminte ciudată și cu instrumente de cântat nemaivăzute. Acum însă nu mai trezea interesul nimănui.

— Pentru banchetul de recepție să pregătim cinci, ba nu, chiar șapte mese, ca să-i lăsăm cu gura căscată pe tipii ăștia? întrebă Mitsunari, lumina dimineții care bătea în *shōji* răsfrângându-i-se rece pe frunte.

— Ar merge și așa, dar… zise Hideyoshi privind în gol și mângâindu-și barba. După expresie, cântărea cu atenție variantele.

Când Rikyū veni cu al doilea ceai, Hideyoshi își fixă privirile asupra lui:

— Tu ce-ai face în locul meu?

---

63 *Amakazura (Gynostemma pentaphyllum),* plantă folosită în medicina tradițională chineză, iar în Japonia întrebuințată ca îndulcitor.

În tinerețe, ochii lui Hideyoshi aveau uneori o mare blândețe, dar acum duritatea lor putea străpunge un om.

— Cum?!

— Gândește-te, ce fel de mâncare s-ar potrivi?

Rikyū reflectă un timp, apoi îl întrebă pe Hideyoshi:

— Pe solii din Goryeo doriți să-i trimiteți înapoi cu zâmbetul pe buze, sau doriți să plece furioși?

Încruntarea dispăru de pe fruntea lui Hideyoshi, care se uită la Rikyū, apoi râse scurt:

— Vrei să zici că tu ești în stare să-i faci să se înveselească sau să se înfurie doar cu mâncare?

— Nu e deloc complicat!

Auzindu-i răspunsul, Hideyoshi aprobă bucuros cu un gest amplu. Mitsunari însă rămăsese impasibil, la el mintea prevala cu mult în fața sentimentelor și nu arăta aproape niciodată ce simțea.

Hideyoshi ținea al doilea *chawan,* un *akaraku,* învăluindu-l cu ambele mâini. Se bucura de căldura bolului simțită în palme.

— Ei, ai vreo idee? îl întrebă pe Mitsunari.

— Ce-ar fi dacă i-am primi cu maximum de ospitalitate și i-am distra cât mai mult, apoi le-am cere să se supună? spuse Mitsunari, dând dovadă că stăpânea mecanismele secrete ale sufletului, care scapă multora.

— Așa deci, păi și-n felul ăsta ar fi interesant, adăugă Hideyoshi, care ținea mai departe *chawan-ul* în palme, fără să-l ducă la gură.

— Dacă-i așa… murmură Rikyū.

— Cum? Ai vreo altă idee? întrebă Hideyoshi, făcându-i semn din ochi să continue.

— Am auzit că la Curtea din Goryeo sunt mai de mult două facțiuni. În solia de acum, ambasadorul principal face parte din facțiunea de est, iar viceambasadorul, din cea de vest. Știindu-se că își bagă reciproc bețe în roate, n-am putea găsi oare o cale să ne folosim de situația asta?

— De unde ai pescuit povestea asta? întrebă curios Hideyoshi, aplecându-se brusc în față.

— Coreenii stau de multă vreme la Daitokuji și unii călugări de la templu au aflat de la interpret.

Hideyoshi goli restul de ceai și-și împinse înainte genunchii:

— Foarte interesant! Spune-mi tot ce mai știi!

După ce se înclină profund, Rikyū începu să povestească ce auzise la Daitokuji.

2

După cinci zile, cei cincizeci de membri ai soliei venite din Coreea apărură la Jurakutei. Alaiul format din bărbați cu pălării mari, cu borul larg, mergea purtând steaguri și suflând energic în niște trompete lungi. Rikyū, împreună cu nobili și *daimyō,* îi întâmpină în fața porții de la Jurakutei. Porțelanul alb și celadonul aduse din Coreea, acesta din urmă cu o profundă nuanță verzuie, transmiteau o stare de liniște. Muzica lor însă era total diferită.

Rikyū nu reușea să-și imagineze prea bine țara asta îndepărtată, de dincolo de mare. Dacă i-ar fi fost cu putință, s-ar fi dus el însuși să constate cu propriii ochi cum stau lucrurile acolo. Prima femeie din Goryeo pe care o întâlnise avea un aer nobil și reținut, încât ar fi spus că este un vis, că o femeie atât de frumoasă n-ar putea exista pe lumea asta… Duse mâna la piept și atinse, ca întotdeauna în astfel de clipe, *kōgō*-ul cu glazură verde. Apucându-l strâns, rotunjimea acestuia îi reamintea toate momentele., Astăzi sosesc oameni din țara ta. Iar eu le pregătesc o primire cât se poate de dezagreabilă”, i se adresa ei, ca de obicei, în gând. Erau bărbați din țara care a împins pe culmile disperării o femeie atât de grațioasă și nobilă, iar el nu putea să-i întâmpine cu amabilitate.

Hideyoshi răspândise zvonul că despre „*kanpaku*-ul din Goryeo”

ar fi vorba, dar, de fapt, era doar un demnitar, chiar dacă de rang înalt, iar nobilii și *daimyō*-ii înșirați acolo o știau foarte bine. Cum pentru locuitorii orașului constituia o procesiune neobișnuită, se strânseseră o mulțime de privitori. Alaiul pătrunse plin de reverență pe sub poarta Jurakutei-ului. Având în vedere că fuseseră făcuți să aștepte o lungă perioadă, probabil ascundeau în suflet o profundă iritare, însă dădeau dovadă de maniere alese.

Când membrii principali ai ambasadei luară loc în sala cea mare, Hideyoshi își făcu relaxat apariția. Era îmbrăcat în negru, în ținută ceremonială de Curte, cu pălărie formală pe cap și tableta protocolară în mână. Urcă pe estrada cu trei trepte construită special și se așeză, după care, conform uzanțelor, făcu un semn din cap către soli, care îl salutau politicos cu capetele plecate:

— Vă mulțumesc pentru lungul drum pe care l-ați străbătut!

— Am venit să vă prezentăm o scrisoare oficială din partea regelui Coreei. Sunt ambasadorul Hoan Yun-gil.

— Iar eu sunt viceambasadorul Kim Son-yil.

Interpretul delegației traducea într-o japoneză stricată.

Hoan se înclină din nou adânc, conform etichetei coreene, mai complicată și mai solemnă decât cea japoneză. Ambasadorul scoase apoi scrisoarea oficială din partea regelui Coreei și o citi:

Regele Coreei, Yi Yong, trimite carte Înălțimii Sale regele Japoniei.
În lumina caldă a primăverii, îndeletnicirile sunt sortite izbândii.

Scrisoarea începea prin a face trimitere la căldura plăcută a zilelor de primăvară, dar, bineînțeles, nu pomenea nimic despre supunerea Coreei față de Japonia. Îl felicita pe Hideyoshi pentru unificarea țării și exprima dorința unei bune vecinătăți.

Hideyoshi îl pusese pe Sō Yoshitoshi din Tsushima să transmită Curții din Coreea cererea de a se supune, dar, acesta, speriat, nu trimisese mai departe decât o cerere pentru o solie de prietenie. Deja

Hideyoshi intuia care erau circumstanțele acestui gest.

— Splendid, minunat! Dar fiindcă ați făcut o foarte lungă călătorie și cred că sunteți osteniți, primiți un mic semn al recunoștinței mele, pe care vi-l ofer din inimă.

La un gest al său cu mâna, pajii aduseră niște mormane de argint aranjate pe niște suporturi mari și le depuseră în fața ambasadorului principal și a viceambasadorului. Câte patru sute de *ryo* de argint. Așezat pe locul cel mai depărtat, Rikyū făcu semn pajilor de pe culoar să înceapă pregătirile pentru masă. În ajun îi poruncise bucătarului ce să pună pe măsuțe.

— Chiar ajunge doar atât? întrebase neîncrezător acesta.

Pe măsuțe erau așezate câte o farfurie lăcuită neagră, absolut banală, cu câte cinci turte de orez prăjite, iar alături, câte o cupă din ceramică nesmălțuită. Bețișoare nu erau.

— E foarte bine așa, pregătește-le.

— Să pui niște oaspeți de stat să mănânce cu mâna nu e foarte nepoliticos?

— Nu e o tratație, e o masă pentru a-i supune. Trebuie să-i facem să se simtă ca în temniță.

Bucătarul încuviință, pricepând cât de importantă era semnificația acestei mese. Servitoarele aduseră măsuțele în sala cea mare. Ishida Mitsunari le turnă tuturor sake nelimpezit dintr-un vas de ceramică, al doilea rând fiind servit de Rikyū. Solii erau uimiți și descumpăniți de faptul că nu se produce schimbul protocolar cu Hideyoshi, dar își beau sake-ul mascând cupa cu palmele, conform etichetei confucianiste. Deși încă se bea sake-ul, Hideyoshi se retrase în interior și reveni îmbrăcat într-un *kosode* de brocart și în *haori,* ținând în brațe un copil mic, Tsurumatsu, care de-abia se născuse anul precedent.

— Transmite-le că acest copil este următorul rege al Japoniei! spuse Hideyoshi, tot numai zâmbet.

Interpretul traduse întocmai în limba coreeană. Hideyoshi făcu

un tur al sălii, arătând copilul nu numai solilor, ci și *daimyō*-ilor și nobililor de la Curte prezenți, perfect conștient de neplăcerea provocată coreenilor. Auzise că în Coreea, unde se acorda o mare importanță etichetei, se schimbau cupe de sake în poziție înclinată și cu mâinile împreunate reverențios. Cu cât numărul de feluri de mâncare și de cupe schimbate era mai mare, cu atât primirea era mai politicoasă și mai plină de ospitalitate. Neavând parte de curtoazia protocolară, coreenii cu siguranță nu se simțeau bine.

Se aflase deja la Kyōto că în Tsushima avusese loc o dispută. Odată, când îi invitase pe membrii delegației la un banchet într-un templu de la munte, guvernatorul insulei, Sō Yoshitoshi, intrase pe poarta templului în palanchin și, doar pentru atâta lucru, viceambasadorul Kim se indignase de o astfel de impolitețe și plecase de îndată. Sō Yoshitoshi își ceruse scuze prezentându-i capetele purtătorilor de palanchin. Dacă n-ar fi procedat astfel, Kim nu s-ar fi calmat, atât de mare îi fusese furia.

Cu Tsurumatsu în brațe, Hideyoshi ieși pe verandă și, cu un gest din mână, le indică să se adune muzicanților coreeni care se retrăseseră în grădină.

— Puteți cânta!

La semnul său, muzicienii începură să sufle în trompete. Exact atunci, Tsurumatsu făcu pipi pe el în brațele lui Hideyoshi, care răcni după femeile care îl îngrijeau pe copil și li-l dădu, iar el se retrase din nou ca să se schimbe.

Hoan Yun-gil și Kim Son-yil stăteau încruntați în permanență, exact cum anticipase Rikyū, care apoi conduse grupul de soli la Daitokuji. Călări, Hoan Yun-gil și Kim Son-yil priveau drept înaintea lor, cu expresii amare pe față. La capătul unei lungi călătorii fuseseră tratați doar cu turte de orez și, pe deasupra, nu căpătaseră niciun răspuns la scrisoarea oficială adusă, în lipsa căreia nu-și puteau îndeplini îndatoririle de ambasadori.

Pe când începură să se zărească olanele acoperișului porții de la

Daitokuji, Rikyū încetini intenționat pasul. Arătă cu mâna o clădire de pe margine și se adresă lui Kim, aflat pe cal:

— Aici este locuința mea. Aș dori să vă explic adevăratul sens al banchetului de azi. O rog pe Excelența Voastră să treacă o clipă pe la mine.

Când interpretul traduse, Kim se încruntă. Ambasadorul-șef Hoan se depărtase deja pe calul său, Rikyū profitând de ocazie ca să i se adreseze.

— Dacă e să discutăm, vino până la mine, căci sunt destul de obosit, spuse Kim privind cerul de iarnă încă luminos.

— Ați făcut multe eforturi. Astăzi, conform ordinelor Înălțimii Sale *kanpaku-ul,* nu v-am servit decât turte de orez, culmea impoliteții. Deși nu cine știe ce, v-am pregătit o masă în stil coreean și aș fi foarte bucuros dacă ați vrea să gustați, spuse Rikyū înclinându-se respectuos.

Kim stătu să se gândească, îi era probabil foame. Întrucât turtele prăjite fuseseră servite fără bețișoare, ar fi fost umilitor să le mănânce așa și le lăsase pe toate cinci pe măsuță, fără să le atingă. Escorta ambasadorilor includea și bucătari, dar, cum se aflau într-un templu zen unde erau interzise zarzavaturile cu miros puternic, băuturile alcoolice și carnea, nu se putea pregăti acolo nimic mulțumitor.

Kim descălecă, cu el rămânând doar cinci sau șase însoțitori, ceilalți întorcându-se la Daitokuji. Luând-o înainte, Rikyū îi conduse pe poartă și, când trecură prin *roji* și ajunseră în fața *chashitsu*-ului, Kim se opri și privi un timp cu mare atenție către acesta. Deși se găseau în capitală, construcția avea un acoperiș de paie, rustic, cu marginea coborâtă mult, ca o pleoapă somnoroasă.

— Pe aici, vă rog!

Ca să nu trezească neîncredere în oaspetele străin, Rikyū deschise *nijiriguchi-ul* și intră el primul. *Kama* de deasupra ra-ului, pregătită conform instrucțiunilor de către Shōgon, ajutorul său, scotea un

bolborosit ușor. Căldura din încăpere era tocmai bună pentru a relaxa trupurile înfrigurate.

Din ușă, Kim inspectă interiorul, pe față citindu-i-se prudența.

În *tokonoma* era agățat un sul cu pictura unor flori de *hibiscus.* În lumina blândă filtrată prin *shōji,* florile albe de *hibiscus* păreau că plutesc, centrul lor violaceu emanând o senzație de nespusă fragilitate. Nu se potrivea cu anotimpul, însă era o floare foarte iubită în Coreea. Pentru parfumarea încăperii, ardea niște lemn de santal, în interior domnind o serenitate nobilă care topea complet asprimea sufletului.

Kim intră sprijinindu-și mâinile pe tatami și se uită îndelung la sulul pictat cu hibiscus. Își roti apoi privirile prin jur. *Tokonoma* era tencuită cu lut pe peretele principal și pe cei laterali, chiar și pe stâlpi. Își îndoi ușor gâtul, după care se uită în sus pe îndelete la tavanul jos acoperit cu o împletitură din bambus. Fără grabă, își întoarse fața către perete, cu tencuiala brută acoperită cu hârtie colorată în gri cu tuș diluat, după care se așeză, ținând un genunchi ridicat.

— Parcă m-aș fi întors acasă la mine! spuse Kim, interpretul traducând din cadrul *nijiriguchi-ului.*

În tinerețe, Rikyū se documentase dorind să știe mai multe despre casele din locul de baștină al acelei femei. Vorbind cu comercianți din Goryeo aflați în Sakai, aceștia îi făcuseră tot felul de desene și scheme. Printre aspectele specifice aflate se numărau și intrarea mică prin care cu greu te strecurai și *tokonoma* tencuită cu lut, ca și dimensiunile reduse, de numai doi jō.

— Intră și dumneata!

La invitația lui Rikyū, interpretul pătrunse ezitant în interior. Odată toți trei așezați, încăperea de doi jō și un *daime* oferea o atmosferă plăcută.

— Îmi cer nenumărate scuze pentru ce s-a întâmplat astăzi, spuse Rikyū așezându-și mâinile jos și înclinându-se până când fruntea

aproape atinse tatamiul. Chiar dacă eticheta era diferită, sentimentul de respect se transmitea prin gesturi.

— Fără îndoială, a fost o primire foarte nepoliticoasă. Înălțimea Sa *kanpaku-ul* s-a purtat de parcă nu mai era nimeni acolo.

— Într-adevăr, e absolut regretabil, însă v-aș ruga să țineți seamă de condițiile din interiorul Japoniei.

Rikyū așteptă ca interpretul să traducă, apoi continuă:

— Chiar dacă Înălțimea Sa *kanpaku*-ul a unificat Japonia, oamenii nu s-au liniștit încă. Cea mai mică fisură e riscantă, fiindcă sunt încă mulți *daimyō* care ar vrea să se revolte sau chiar să pună mâna pe putere. Ca urmare, deși ar fi jignitor pentru țara Excelenței Voastre, dacă s-ar supune autorității Înălțimii Sale *kanpaku*-ul, ar face la fel toți cei din Japonia. Acesta e motivul pentru care astăzi nu v-a oferit un festin și pentru care s-a comportat atât de insolent în fața seniorilor feudali. Vă rog să primiți scuzele noastre.

— Acestea sunt probleme interne ale țării dumneavoastră, nu au niciun fel de legătură cu țara mea. Oricare ar fi acele circumstanțe, afrontul rămâne.

— Așa este, pentru acest incident nu putem găsi nicio scuză. Vă rugăm doar să luați în considerare și situația noastră internă, și Rikyū se înclină din nou.

Tăcut, Kim arăta supărat.

— Astăzi a fost o zi obositoare. Pentru început, aș vrea să vă ofer un ceai.

— Nu, mulțumesc. Bem și noi ceai, dar aici e prea amar și nu-mi place.

— Cred că acesta o să vă placă. Încercați, vă rog!

Deschise ușa dinspre interior, unde erau pregătite un ceainic de fontă încălzit și căni obișnuite pentru ceai. Le aduse în încăpere și turnă din ceainic în căni. Lichidul maroniu emana un parfum aparte. Cu un aer neîncrezător, Kim Son-yil luă cana în mână și o mirosi, inspirând profund.

— Este *sengancha*?

— Exact! Vă va încălzi!

Era ceai de ghimbir, îndulcit cu miere găsită cu mari eforturi.

Kim luă o înghițitură și, cu o figură mai destinsă, îl întrebă pe Rikyū:

— Dumneata ai fost în Coreea?

— Nu, nu am fost niciodată, dar apreciez de multă vreme cultura care vine din Goryeo. Cred că este o țară încântătoare și mi-ar plăcea s-o văd.

Rikyū deschise din nou ușa dinspre interior și aduse o scândură destul de mare prevăzută cu picioare, lăcuită în vermilion, pe care o puse în mijloc. Plasată în încăperea de doi *jō* și jumătate, îi determină pe cei prezenți aproape să-și lipească spatele de perete.

Așeză deasupra un fund subțire din lemn de cryptomeria, iar pe acesta o cratiță de pământ. Îi deschise capacul și, odată cu aburii, se răspândi brusc un miros plăcut.

— E *oritulgetan*! exclamă interpretul.

O rață întreagă fusese fiartă cu miso, împreună cu plante medicinale chinezești precum ginseng, lemn dulce și fructe de goji, la care se adăugau nuci de gingko, jujube, castane și orez cu gluten.

— Cred că ăsta e cel mai bun lucru pentru anotimpul rece.

— Sunt și coreeni în casa aceasta?

— Nu. Eu sunt la origine comerciant din Sakai și știu multe despre Goryeo. De asemenea, import și astfel de lucruri.

Rotindu-se pe genunchi, Rikyū luă un vas alb cu gâtul îngust, așezat la ușă, și turnă din el în niște cupe de porțelan alb un sake transparent auriu. Kim privi atent cupa, o duse la nas și o mirosi, apoi sorbi din ea. Ținu un timp lichidul în gură ca să-i simtă gustul, plescăi ușor și goli cupa.

— Nu e *popchu*?

Rikyū aprobă bucuros. Înșiră apoi unul după altul diverse feluri de mâncare coreeană, o salată de carne de pasăre cu ginseng,

pachețele de primăvară cu zarzavaturi învelite în aluat cu hrișcă, fiertură de orez cu castane, fructe de kaki și fasole roșie, supă de alge *wakame,* iar ca prăjituri, bulete de orez cu jujube, coapte în abur, și kaki uscate umplute cu nuci. Aproape că nu încăpeau pe măsuța vermilion. Toate se bazau pe rețete învățate de la coreenii din Sakai, *popchu*-ul fiind cel mai costisitor.

Rikyū se retrase, lăsându-i pe Kim Son-yil și pe interpret să savureze în voie masa.

Kim îl mai vizită pe Rikyū din când în când, ca să se bucure de gustul mâncării din Goryeo.

Când, imediat după Anul Nou, delegația se întoarse la Han Yang[64] cu scrisoarea de răspuns a lui Hideyoshi, dădu imediat raportul privind situația din țara Wa[65]. Numai că, atunci când ambasadorul-șef Hoan Yun-gil și viceambasadorul Kim Son-yil au fost chemați de regele țării, cei doi oferiră versiuni total diferite.

— Pregătesc în mod cert o invazie, își exprimă părerea Hoan Yun-gil.

— Nu am văzut niciun astfel de semn, afirmă Kim Son-yil. La ce se va ajunge dacă Yun-gil seamănă neliniște în oameni fără motiv?

Dacă regele Coreei ar fi luat în serios relatarea ambasadorului-șef Hoan Yun-gil și ar fi întărit apărarea coastelor, probabil Hideyoshi n-ar mai fi invadat atât de ușor peninsula. Dar asta se va întâmpla după ce Rikyū își va fi făcut *seppuku.*

---

[64] Han Yang, numit ulterior Han Seong, actualmente Seul, capitala de azi a Coreei de Sud.

[65] Japonia.

Crizantema sălbatică

HIDEYOSHI
Anul anterior seppuku*-ului lui Rikyū*
23 septembrie 1590, dimineața
Kyōto, Jurakutei, 4 jō *și jumătate*

1

Din Tekiseirō, aflat la etajul al doilea, aveai impresia că poți atinge cu mâna cerul albastru. Câțiva nori albi sugerau că toamna se apropia de sfârșit.

„Ce-aș mai vrea să-l văd o dată în spume pe tipul ăla!” gândi Hideyoshi despre Rikyū, privind lanțul de vârfuri ale Higashiyama și cartierele capitalei, scăldate toate într-o lumină blândă.

Din primăvară până în toamnă asediase Odawara și cucerise castelul, iar pentru rezolvarea problemelor din nordul Honshu avea perspective favorabile. Japonia era deja la discreția sa, mai puțin Rikyū, care îi rezista.

„Cum oare să mă mai liniștesc puțin?” se gândi Hideyoshi. Trecuseră opt ani de când Nobunaga fusese omorât la Honnōji și Hideyoshi n-avusese o clipă de răgaz. Mersese peste tot în campanie, din Kyūshū până în nordul Honshu, comandase direct în bătălii, se întâlnise zilnic cu mulți oameni, fusese nevoit să ia decizii într-un lung șir de probleme, iar noaptea să se întrețină cu femei frumoase. Însă, în cele din urmă, încheiase o etapă fructuoasă și i se și născuse moștenitorul mult dorit.

Considerând că pe lume erau neașteptat de puține lucruri interesante, se întreba ce ar putea să-i provoace o plăcere extremă.

„Să-l văd pe Rikyū în spume!” fusese primul gând care-i veni. Dacă Rikyū, cel mereu imperturbabil și sigur de el, și-ar pierde capul și panica i s-ar întipări pe față, Hideyoshi s-ar fi simțit profund mulțumit. Gândurile în acest scop deveniseră în ultima vreme plăcerea secretă a lui Hideyoshi, care nu-i putea suporta lui Rikyū aerul că ar ști totul despre orice este frumos pe lume. Chiar și printre vasalii săi se găseau mulți militari care îl venerau pe Rikyū ca pe o încarnare a esteticului, îl adorau de parcă ar fi fost o zeitate shintoistă sau un Buddha, un lucru intolerabil, fiindcă doar un singur om putea fi venerat pe lumea asta de către ceilalți, iar acela era numai el, *kanpaku*-ul Hideyoshi.

Se tot gândea cum să-l facă să scoată spume. Chiar dacă Rikyū nu-și cobora garda niciodată și era maestrul desăvârșit al epocii sale, nu se putea să nu se găsească o stratagemă.

Pe scară se auzi zgomot de pași. Cărat în spate de către un paj, un bărbat purtând un *kosode* indigo de bumbac și o scufie rotundă, albă urcă în Tekiseirō. Pajul îl coborî ușor pe tatami. Deoarece în trecut stătuse câțiva ani întemnițat într-o celulă subterană, nu-și mai putea folosi picioarele fiindcă nu și le mai putea îndoi din genunchi. Ca să-l ia pe acest infirm cu el în campanii, Hideyoshi îi pregătise un palanchin special, căci avea nevoie mai mult decât de orice de știința lui.

Cu picioarele întinse într-o parte, bărbatul își sprijini mâinile pe tatami și își înclină capul:

— M-ați chemat?

— Mă gândeam doar să-ți ofer un ceai. Așază-te comod!

Într-un colț al încăperii, pe un *daisu* de aur era pregătită o *kama* de aur, care scotea un susur ușor.

— Vă mulțumesc!

Strategului Kuroda Kanbei nu-i plăcea *chanoyu-ul,* și Hideyoshi știa foarte bine asta. Așezat cu spatele la *tokonoma* placată cu folie de aur, i se adresă curios:

— Nu te-am întrebat niciodată serios, dar de ce îți displace *chanoyu*-ul? Doar nu e ceva rău…

Kanbei își întoarse către el fața cu nasul supradimensionat și ochii mari și pătrunzători. Era un om căruia mintea îi mergea brici, de nenumărate ori uimindu-l pe Hideyoshi prin ideile identice concluziilor la care acesta ajunsese numai după lungi și nenumărate analize. Hideyoshi avea încredere deplină în inteligența lui.

— Despre asta, știind că înălțimea Voastră este practicant de *chanoyu,* mă gândeam să vă vorbesc odată…

— Eu nu mă omor după *chanoyu*-ul ăsta, mai bine spune-mi de ce nu-ți place ție.

Kanbei fuse pentru o clipă surprins, apoi scoase evantaiul pe care-l avea la brâu și răspunse:

— Întâi și-ntâi, e o problemă de precauție. În timpurile astea în care nu poți fi sigur când e război și când e pace, mi se pare culmea imprudenței ca oaspeții și gazda să se adune într-un spațiu strâmt neînarmați.

— Asta așa e…

Înainte ca Rikyū să devină maestru de ceai, oaspeții intrau chiar și în *chashitsu* cu sabia scurtă la brâu. Se considera suficient să-și lase doar sabia mare pe niște cuie de bambus de afară. Însă Rikyū, temându-se de eventuale certuri în *chashitsu,* concepuse un *katanakake,* un suport special pentru săbii, aflat la exterior, cerând oaspeților să-și lase acolo și săbiile scurte.

— Chiar dacă se afirmă că nimeni nu are sabie, vreun trădător ar putea să ascundă una. Pericolul e fără margini.

— Așa, deci. Mai sunt și alte motive?

— În al doilea rând, e problema ustensilelor. E absolut ridicol să plătești o mie de monede de aur pentru un *chawan* sau un *chaire* care servesc doar ca să bei un ceai! Orice ban în plus, până la ultimul

mon[66], trebuie economisit și folosit fără ezitare atunci când iei în serviciul tău oameni de valoare.

— Ai dreptate!

Kanbei era foarte pedant în privința economiilor. Când dădea să mănânce vasalilor săi castraveți sau dovlecei, cerea anume să li se taie coaja groasă și să fie păstrată. Îi punea apoi pe bucătari să o mureze în sare și să o folosească drept garnitură la masa servitorilor, care nu primeau alte zarzavaturi. Nu suporta să se risipească niciun petic de hârtie sau vreo așchie de lemn, dar la nevoie dădea fără reținere sume importante. Îi era desigur greu să accepte să se irosească atâția bani pentru *chanoyu.*

— Altceva?

— În al treilea rând, timpul. Ca să stai doar și să apreciezi caligrafii și picturi sau să bei ceai, nu ar trebui să dureze atât. În patru ore, să zicem, cât stai acolo, ai putea să exersezi artele marțiale ori scrisul kanjiurilor sau chiar să faci un plan de administrare a țării pentru o sută de ani. Pentru nobilii de la Curte mai merge, dar dacă un militar se lasă absorbit în astfel de distracții, spiritul se relaxează fără rost și depravarea devine o a doua natură. Inevitabil o țară vecină ne va invada.

— Am înțeles. Tot ce spui e de bun-simț.

— Dacă așa considerați, de ce înălțimea Voastră se interesează de *chanoyu*? Puțin mai înainte ați spus că nu vă place, deși eram încredințat de contrariul. E cam ciudat!

Hideyoshi râse reținut, jucându-se cu șnurul de la *haori-ul* său de brocart cu fir de aur:

— Eu îmi petrec niște timp cu *chanoyu*-ul pentru că, deși sunt conștient de dezavantajele de care vorbești, am de pe urma acestuia beneficii care le întrec!

---

[66] *Mon* – monedă mică de cupru sau bronz, unitatea de bază a sistemului monetar al vremii.

— Dacă așa stau lucrurile, vă rog neapărat să binevoiți să mă luminați! spuse Kanbei, mereu avid de o învățătură nouă și de cunoștințe folositoare.

Hideyoshi se întoarse către spate. În acea *tokonoma* aurită era așezat un *hanaire* simplu de bambus, unul dintre cele trei făcute de Rikyū în vara aceea, în timpul asediului de la Odawara, care acum era gol. Alături se afla un coș plin ochi cu flori de toamnă.

— Ce ți-a spus omul meu de încredere când a venit să te ia?

— Că înălțimea Voastră mă va învăța *chanoyul* răspunse Kanbei mirat, plecându-și capul.

— Exact, așa i-am poruncit și am pus să se pregătească și florile astea.

— Într-adevăr…

Cât despre ceai, deși pomenea de el, Hideyoshi nu dădea niciun semn că ar vrea să-l pregătească. Doar *kama* de aur scotea liniștit aburi.

— Dacă aici n-ar fi ustensile de ceai și flori, cei din jur ar începe să se frământe, s-ar întreba cu ce treabă o fi fost oare Kanbei chemat. Mitsunari, de exemplu, acum ar fi deja foarte îngrijorat, l-ar întreba poate după aceea pe cel care te-a adus cam despre ce s-a discutat. Dacă sunt ustensile de ceai și apa fierbe, despre *chanoyu* este vorba. Lăsând la o parte faptul că ei or să creadă sau nu, oamenii vor zice că te-am învățat *chanoyu,* și nu că am avut o întâlnire secretă?

Privind țintă la aburul care erupea din *kama,* Kanbei dădu aprobator din cap.

2

Lumina de pe cerul de toamnă care se vedea prin fereastra deschisă slăbise, iar curentul ușor de aer oferea o senzație plăcută.

Hideyoshi se ridică și, așezându-se în fața setului de obiecte de

pe *daisu*-ul de aur, luă cu *hishaku*-ul apă din *kama* și o turnă într-un *chawan tenmoku,* tot din aur. Puse bolul pe un suport cu picior și-l așeză dinaintea lui Kanbei. Turnă apă caldă și în al doilea *chawan,* se bucură un timp de căldura sa ținându-l cu ambele mâini, apoi bău.

— Apa încălzită într-o *kama* de aur are un gust cu totul special!

Kanbei luă și el o gură de apă simplă, o gustă cu limba, după care râse reținut:

— Apa caldă e apă caldă! Gustul nu diferă pe măsura diferenței de preț dintre fontă și aur!

— Ei, Kanbei! Oamenii sunt foarte ciudați. Dacă fac ceai cu *kama* asta, sunt și unii care îl apreciază ca pe un nectar zeiesc!

Kanbei luă o altă gură și încercă iar să-i determine gustul.

— Mai degrabă decât de *kama* de aur, se bucură probabil de faptul că sunt tratați de Înălțimea Sa *kanpaku-ul* în persoană!

— S-ar putea.

Hideyoshi își goli *chawan-ul.* Uneori avea impresia că gustul apei diferă mult între *kama* de fier și cea de aur, alteori că e același, în funcție de starea sa de spirit, acum însă nesimțind nicio diferență.

— Dumneata cum îl vezi pe tipul ăla? întrebă Hideyoshi, lăsând jos *chawan-ul* și jucându-se din nou cu șnurul de la *haori.*

— De maestrul Rikyū e vorba?

— Exact, spuse Hideyoshi, mulțumit de perspicacitatea strategului său. Datorită cărui motiv are tipul ăsta atât de mulți admiratori?

Pentru câteva momente, Kanbei privi cerul pe fereastră, luminat și mai puțin, după care se întoarse către Hideyoshi:

— Maestrul Rikyū posedă o înțelegere a principiilor pe care alți practicanți de *chanoyu* nu o au.

— Înțelegere a principiilor… Cam ce vrei să spui cu asta?

Chiar dacă nu-i plăcea *chanoyu*-ul, Kanbei fusese invitat de câteva ori în *chashitsu*-ul lui Rikyū, iar strategul din el nu pierduse ocazia să-l observe în amănunt.

— Urmărind procedurile sale, pot spune că nu scapă nimic din vedere și mișcările i se înlănțuie fluid. De obicei, încercarea de a obține calmul duce la neglijențe, iar căutarea unei curgeri continue duce la pripeală. Tocmai pentru că are o bună înțelegere a principiilor mișcărilor corpului uman, modul său de a apuca ustensilele și de a le mânui este absolut natural, fără nimic de prisos.

În mâna lui Rikyū, oricare dintre instrumente, fie el *hishaku-ul,* fie *chasen*-ul, până și *chakin*-ul sau capacul de la *mizusashi,* părea că prinde viață. Era poate o artă născută tocmai din faptul că el înțelesese principiile care leagă omul de lucruri.

— Scoate un *hishaku* de apă caldă din *kama,* are grijă să toarne la loc un *hishaku* de apă rece, nu aruncă surplusul de apă sau de orice folosește, toate acestea țin de înțelegerea profundă a principiilor. Aici se află marea diferență față de ceilalți maeștri de ceai.

Această modalitate inițiată de Rikyū se potrivea cu preferințele economului Kanbei.

— În plus, ceea ce-i impresionează pe mulți este șarmul pur care se ascunde în *wabicha*-ul lui.

— Șarmul pur?

Fără îndoială, ustensilele alese de Rikyū aveau întotdeauna o atracție specială.

— Deși îl numește *wabicha,* ceaiul maestrului Rikyū nu este câtuși de puțin sec. Mai degrabă se ascunde în el ceva plin de căldură.

— Asta e! Într-adevăr, e chiar cum spui! exclamă Hideyoshi și, fără să-și dea seama, se lovi cu palmele peste genunchi.

Exact acesta era secretul lui Rikyū pe care voia Hideyoshi să-l afle. Rikyū avea o căldură inexistentă la ceilalți maeștri de ceai, ceea ce îi atrăgea pe oameni.

— Tipul ăsta, cumva, are sângele fierbinte…

— Din punctul ăsta de vedere seamănă cu înălțimea Voastră.

— Ce? Zici că-mi seamănă?!

— Întocmai, amândoi iubiți cu putere o femeie.

Hideyoshi se uită contrariat. „O femeie? Cel care nu iubește femeile nu este bărbat. Ce era rău aici?”

Kanbei bău apa caldă rămasă și spuse:

— Ah, a fost un adevărat nectar. N-am idee cum e cu *kama* de aur, dar apa de la Jurakutei este foarte bună la gust. Aș putea să îndrăznesc să vă mai cer puțină?

— Am nevoie să mă ajuți cu inteligența ta, continuă Hideyoshi după ce-i umplu *chawan*-ul.

— E vorba de expediția în China?

— Câtuși de puțin, e vorba de Rikyū.

— Ce să-i faceți maestrului Rikyū? întrebă Kanbei amuzat.

— Tipul ăla e ușor enervant. Aș vrea să-l fac să scoată spume, dar nu-mi vine nicio idee bună. Ar fi o distracție și vreau să-ți pui mintea la contribuție!

Kanbei bău apa caldă și râse din nou.

— Ce e așa amuzant?

— Ah, nu, înălțimea Voastră, îmi ziceam că preocuparea pentru Rikyū înseamnă, cu alte cuvinte, că în întreaga țară este liniște!

Hideyoshi își mângâie capul unde părul se rărise considerabil în ultima vreme. Se înmulțiseră firele albe, iar coada din creștet i se subțiase.

— De la povestea cu *asagao*[67] sunt foarte enervat, aș vrea enorm să i-o plătesc într-un fel.

Cu ceva timp în urmă, deoarece se spunea că la reședința lui Rikyū înfloresc o mulțime de *asagao* aduse din străinătate, Hideyoshi se dusese anume dis-de-dimineață până acolo, însă în grădină nu zărise niciuna. Intrând în mica sală de primire, găsise o

[67] Plantă *(Ipomoea nil)* foarte asemănătoare cu zorelele, dar cu frunze de o formă mai frumoasă. Florile pot fi de diverse culori: albe, roz, roșii, mov, bleu, albastre.

singură corolă, aranjată în *tokonoma.* Pentru a crea impresie cu acea unică floare, Rikyū le culesese pe toate celelalte.

— M-a enervat și întâmplarea de la Daitokuji.

Într-o zi de vară, se dusese la Daisen-in, un subtemplu de la Daitokuji. Poruncise să se pregătească o ikebana în *shoin,* dar Rikyū nu făcuse nimic în interior, ci pusese un *hanaire* de metal pe o piatră de afară, din *karesansui*, stropise cu apă și făcuse aranjamentul acolo, care arăta plin de prospețime și puritate.

— Și cu florile de prun e la fel. Cât despre cele de cireș…

Odată, încercând să-l pună în încurcătură pe Rikyū, Hideyoshi pregătise în *tokonoma* un vas mare de bronz, pentru apă, și o singură ramură de prun, apoi îi ceruse să facă un aranjament. Ca și cum ar fost cel mai simplu lucru, Rikyū apucă ramura cu o mână și o ținu cu vârful în jos, iar cu cealaltă, făcută inel și trecând-o de-a lungul acesteia, o scutură complet. Rezultatul final, cu florile și bobocii plutind pe suprafața apei, a fost de o eleganță indescriptibilă.

— Și cu ramura de cireș, tipul ăsta, fără să facă vreun aranjament, a apucat-o și s-a învârtit cu ea prin încăpere, recitând „Tocmai pentru că se scutură, tocmai pentru că se scutură.. Petalele cădeau dansând ușor și atmosfera de primăvara a fost, desigur, mult mai puternică. N-a fost deloc rău, numai că mă irită la culme!

De fiecare dată când Rikyū își demonstra cu dezinvoltură inteligența și ingeniozitatea, înverșunarea lui Hideyoshi nu făcea decât să crească și frustrarea îl rodea tot mai profund.

— Mi-a povestit cineva că, fiind invitat de către Rikyū la o sesiune de *chanoyu*, acesta spunându-i și că procurase un *hanaire* grozav, nu văzuse de fapt nicăieri la întâlnire vreun astfel de obiect, și numai după ce sesiunea s-a terminat i s-au arătat niște petale de camelii strânse frumos în groapa de resturi din grădină.

— Asta, probabil că… râse Kanbei, fără să continue.

— L-am pus să pregătească un *chanoyu* pentru mâine-dimineață. Cu inteligența ta, fă-l pe Rikyū ăsta să scoată spume!

— Asta era, deci.

— Fă-o cu flori! Folosește florile! Vreau să-l pui în dificultate cu asta!

— Totuși, după câte mi-ați spus acum, nu e un maestru de ceai care să se dea bătut chiar așa ușor. Valorează aproape cât o armată de un milion de călăreți. Eu, care nu știu nimic despre *chanoyu,* sunt ca un simplu infanterist, nu am nicio șansă să câștig!

— Nu e nevoie să-l obligi să se predea! Vreau doar să-i văd mutra pusă în încurcătură. Fă-l, fie și numai pentru un moment, să se oprească derutat din mișcări. Atât ajunge!

Aprobând în tăcere, Kanbei privea florile din coș. Erau îngrămădite acolo flori de toamnă: anemone, sorbestrele, campanule, fructe roșii de bujori de munte, iarbă de pampas și altele. Kanbei se târî sprijinindu-se pe brațe și alese o floare din coș, o crizantemă sălbatică, un aster de un mov pal. Exact aceeași culoare cu cerul în amurg, care se vedea afară pe fereastră.

3

Dimineața următoare, în spațiul de așteptare al *chashitsu*-ului de patru jō și jumătate de la Jurakutei, își făcură apariția, pe lângă Kanbei, și Hariya Sōwa și Tennōjiya Sōban din Sakai. Toți trei fuseseră invitați ca recompensă pentru participarea la asediul castelului de la Odawara. Hideyoshi își puse pajii să-l cheme doar pe Kanbei și îi șopti la ureche:

— Ai grijă, eu o să mă uit de afară!

Avusese intenția asta din capul locului. Plăcerea ridiculizării era mai mare în felul ăsta și putea râde în voie. Începu să tragă cu ochiul în *chashitsu* printr-o fantă a ferestrei și aproape că tremura de plăcere.

În *tokonoma* era agățată o pictură cu un golf în zare unde o navă

cu pânze se întoarce acasă, o captură de război de la familia Hōjō din Odawara. Aparținea pictorului Yujiàn (Gyokukan) din regatul Sòng de Sud, care, cu o trăsătură fluidă de pensulă, redase niște copaci și o pagodă de pe malul lacului Dòngtíng, în depărtare niște munți, iar mai în față o mică ambarcațiune cu două siluete umane.

În *tokonoma,* pe un suport lăcuit în negru se afla un *chawan tenmoku* alb, japonez, iar înăuntrul *chawan-ului* era un *chaire* în *shijuku-ul* său. Punerea în valoare făcută de Rikyū era pe măsura faimosului *chaire* numit Shigikatatsuki.

Ajutat de paji, Kanbei intră prin *nijiriguchi,* își așază evantaiul în față și, cu mâinile pe podea, privește pictura din *tokonoma.* Prin simpla agățare a acestui sul, camera căpăta profunzime. Kanbei se opri asupra *tenmoku*-ului alb, îl privi un timp țintă și, scoțând de la piept, din *kosode,* o hârtie îndoită, luă floarea de aster aflată în ea și o plasă în *chawan*-ul *tenmoku.* Hideyoshi o vedea prinsă ușor în fața *chaire*-ului din *tenmoku* și îl umfla râsul gândindu-se că Rikyū, în cursul procedurii, se va încurca în manevre din cauza acelui aster. Ajutat de Hariya și de Tennōjiya, Kanbei se așeză pe locul oaspetelui principal. Imediat, ușa interioară se deschise și apăru Rikyū, cu o față sobră, și se înclină politicos. Hideyoshi se amuza deja la culme.

Când se ridică în picioare, Rikyū avea în mâna stângă un blid rotund de lemn nelăcuit, curbat circular, care pe vremea lui Takeno Jōō, maestrul său, se folosea în *mizuya* pentru apa uzată, dar Rikyū începuse să-l utilizeze și în *chashitsu.*

„Pur și simplu, când e vorba de tipul ăsta…” se enervă Hideyoshi, căci atât pictura din *tokonoma,* cât și *chaire*-ul Shigikatatsuki erau obiecte extrem de valoroase, și să fie combinate într-o sesiune cu un vas simplu ca ăsta, în genul pe care l-ar fi folosit poate un tăietor de lemne de la munte, era un sacrilegiu. Dacă ar auzi specialiștii în ceai de la Curtea shogunului Ashikaga, ar sări în sus de indignare.

Ținând blidul în dreptul șoldului, Rikyū se așeză în *temaeza.* Alături se afla un fel de dulăpior de vreo șaizeci de centimetri cu uși culisabile de lemn în care se găseau diverse ustensile. Rikyū scoase de acolo un *mizusashi* de tip Seto și un *hishaku* și, sprijinindu-și întâi degetele mici pe tatami, apucă încet *mizusashi*-ul foarte de jos cu ambele mâini, ca și cum l-ar fi învăluit. Ca întotdeauna, manevra instrumentele cu o deosebită precizie, toate mișcările erau moderate, fără nicio scăpare, astfel că nu se simțea niciun pic de pripeală. Așa cum spusese Kanbei, poseda în mod limpede o profundă înțelegere a principiilor care guvernează omul și lumea întreagă.

Mișcându-și alternativ genunchii, Rikyū avansă spre *tokonoma.*

„Ei, ia să vedem cum se descurcă individul?" își spuse Hideyoshi și își apropie și mai tare fața de fanta din fereastra acoperită cu hârtie. Spatele, umerii, mâinile lui Rikyū se mișcau fără nicio ezitare. Fără să șovăie, Rikyū întinse mâinile: sprijini cu stânga suportul *tenmoku*-ului, iar cu dreapta luă delicat asterul și-l așeză pe tatamiul din *tokonoma.* Cu *chawan*-ul în mâini, reveni în *temaeza,* dispuse în șir în fața *mizusashi-ului chawan-ul* și *chaire*-ul, precum și *chasen*-ul, se înclină respectuos și începu să prepare ceaiul. Nu se vedea la el nici poză, nici ostentație, nici dorința de a obține vreun avantaj, ci părea că se cufundă total în simplul fapt de a prepara un ceai. Nu dădea impresia că ar face cumva vreun efort, puterea asta de a-și păstra mereu atitudinea naturală fiind extrem de enervantă!

Floarea de aster lăsată în *tokonoma,* în spate cu pictura în care erau reprezentate golful îndepărtat și corabia revenind acasă, părea că plutește pe unde, lângă malul lacului Dòngtíng. Buna dispoziție a lui Hideyoshi dispăru brusc și furia îl copleși, dar rămase totuși să vadă cum se va descurca până la sfârșit.

Cei trei oaspeți terminară de băut ceaiul, iar Kanbei își exprimă dorința să vadă Shigikatatsuki. Cât timp oaspeții se uitară la *chaire,* Rikyū puse totul la loc în dulăpior, de la *mizusashi* și până la *chawan*-

ul tenmoku, apoi introduse și Shigikatatsuki în *shifuku* și se deplasă pe genunchi până la *tokonoma.* Luă floarea de aster și o sprijini de perete în colțul dinspre intrarea interioară, așeză Shigikatatsuki și se întoarse în *temaeza.*

Floarea de aster arăta ușor ofilită. „M-a bătut!” își spuse Hideyoshi, simțind că planul său de a râde de Rikyū se ofilise exact ca floarea aceea și că mai degrabă el era cel care fusese luat peste picior. În acel moment intră în *chashitsu* prin ușa interioară:

— Ei, cum a fost ceaiul lui Rikyū? întrebă Hideyoshi.

Cei trei invitați se înclinară, iar oaspetele principal vorbi:

— Am petrecut niște momente de relaxare cum nu mi-aș fi închipuit! Eu, Kanbei, am spus mereu că *chanoyu*-ul nu îmi place, însă azi l-am perceput intens ca pe ceva superior și cu un sens profund. Ceaiul acesta care se adaptează la orice circumstanțe are probabil ceva în comun cu practica strategiei militare. Profit de ocazie să-l rog pe maestrul Rikyū să mă inițieze și pe mine!

Auzind cuvintele strategului său, cu care trecuse prin multe bătălii, Hideyoshi simți și mai puternic înfrângerea.

Vestul drept est

YAMANOUE Sōji
Anul anterior seppuku-*ului lui Rikyū*
11 aprilie 1590, dimineața
Hakone Yumoto, Sōunji

1

În donjonul de la Odawara, Yamanoue Sōji reflecta la condiția umană, privind marea care sclipea argintiu. Nu trebuie să spui lucrurilor pe nume. Când descrii realitatea ca atare, ești detestat, poți fi chiar omorât…

În larg se vedeau plutind un mare număr de nave de luptă. Castelul urma să fie înconjurat de marea armată a lui Hideyoshi, aproape două sute de mii de soldați îndreptându-se într-acolo. Existența celei de-a cincea generații Hōjō era pusă la grea încercare.

— Am auzit că Hideyoshi și-a stabilit cartierul general la templul Sōun din Yumoto, i se adresă lui Sōji un maestru de ceai care făcea pregătiri pentru *chanoyu,* instalând un *daisu* într-o cameră din donjon.

— Așa se pare, răspunse acesta distrat.

— Totuși, un castel atât de solid cum e cel de aici nu are cum să cadă, oricât de mare ar fi armata care îl atacă!

Fără îndoială, castelul Odawara dispunea de un zid foarte puternic care înconjura în întregime orașul, iar proviziile se spunea că ajungeau pentru mai mulți ani. Nu ar fi fost deloc ușor de cucerit. Cu toate acestea, Sōji avea emoții, nu din propria sa alegere se trezea el acum în mijlocul unei bătălii.

Întorcând lucrurile pe toate părțile, cauza impasului în care se afla era doar una: spusese adevărul. Sōji nu putea să nu-și regrete prostul său obicei de a rosti lucruri care nu trebuiau exprimate prin viu grai. Trecuseră deja șapte ani de când, aflându-se în serviciul lui Hideyoshi ca maestru de ceai și atrăgându-și mânia acestuia, fusese alungat din Ōsaka. Zilele de pribegie treceau una după alta insipid ca nisipul care curge printre degete. Chiar dacă se ocupa de *chanoyu,* își dădea și singur seama că nivelul său scade treptat.

Condusese înainte în Sakai o mare casă de comerț numită Satsumaya, dar magazinul și reședința îi fuseseră confiscate de către Hideyoshi. „Să nu mai calci în provinciile Settsu, Kawachi și Izumi!” i se porunci, și de atunci Sōji se afla mereu pe drumuri.

În ziua când fusese exilat, se afla într-un *chashitsu* de *trei jō* din castelul Ōsaka. Zidurile de piatră, donjonul și grădina se aflau încă în construcție, iar o liniște stranie învăluia *chashitsu*-ul de pe Ishiyama. Cu toate astea, era o dimineață plăcută, cu cer albastru. Rikyū, gazda, după ce adusese *chawan-ul,* apăru cu un vas pentru caracatițe. Văzându-l, Hideyoshi se încruntase:

— Un vas pentru caracatițe! Nu e prea de tot?

Nu era lipsit de justificare, căci Rikyū adusese drept *kensui* un vas pe care-l foloseau pescarii ca să prindă caracatițe, exact așa cum era. De vasul nesmălțuit, cărămiziu, erau prinse scoici albe. Sōji, care se afla acolo în calitate de al doilea oaspete, la exclamația lui Hideyoshi șoptise fără să vrea:

— Dar nu-i pricepeți atracția?

În niciun caz nu era o critică. În momentul acela, Sōji fusese puternic mișcat de originalitatea lui Rikyū și pur și simplu îl întrebase cu naivitate pe stăpânul țării dacă nu înțelege sensul profund al acelei opțiuni deosebite, numai că avu de-a face cu furia suveranului și îi fură interzise cele trei provincii.

„Cât de prost pot să fiu!” se gândea acum, vorbele care-i scăpaseră atunci fuseseră de o imprudență cumplită. El considera că

o reuniune de ceai constituia ocazia supremă ca toți cei care se adunau acolo să se bucure de acel ceai ca egali și să aprecieze împreună ustensilele. Acesta era motivul pentru care el spunea exact ce simțea chiar stăpânului țării, convins că astfel trebuie să fie relațiile acolo unde se face *chanoyu.*

Acum însă își schimbase părerea. Unii susțineau că un mic *chashitsu* înseamnă un univers aparte, o lume complet diferită de societatea schimbătoare și bântuită de patimi și mizerii, dar era oare așa? Cât de prost fusese să uite că, pentru maeștrii de ceai, locul unde se desfășura *chanoyu* constituia un spațiu mundan în care își câștigau existența.

Odată alungat din casa din Sakai, unde ducea o viață îndestulată, începuse pentru el o perioadă cu dificultăți în a-și găsi un loc de dormit sau hrana zilnică. Fusese nevoit să-și trimită soția înapoi la casa părinților ei, împreună cu copiii. Modul cum fusese tratat de Hideyoshi îl făcea să fiarbă de furie, însă o puternică emoție îl cuprindea în special atunci când făcea focul în câte o colibă acoperită cu paie, unde înnopta întâmplător, și își prepara un ceai într-un *chawan* cu marginea deformată, singurul care îi rămăsese. „Păi ce, ăsta e adevăratul *wabicha*!" se îmbărbăta, și în acest mod reușise, pentru scurt timp, să se bucure să trăiască astfel cufundat în lumea *wabi*-ului.

Când puținii bani pe care îi mai avea se terminară, trebui să fie foarte atent și la prietenii pe care îi mai putea ruga să-l găzduiască. Aflându-se în dizgrația lui Hideyoshi, puțini mai erau cei care-l primeau bucuroși.

Ca să se poată întreține, se gândea că ar fi fost minunat să obțină un post de maestru de ceai în slujba vreunui *daimyō,* dar asta ieșea din discuție cât timp nu găsea o recomandare. O variantă ar fi putut fi clanul Maeda din Kaga. Rugându-l pe preotul administrator al subtemplului Kōrin-in de la Daitokuji al casei Maeda, pe care îl cunoștea bine, merse până în Kaga, ca mesager al Kōrin-in, cu

solicitarea de donație a unui domeniu. Cererea se bucură de succes și primiră unul de o sută de *koku,* dar, deși deveni funcționarul însărcinat cu gestiunea moșiei, nu prea putea suporta slujba aceasta pe o măruntă feudă de provincie. Întrucât casa Maeda avea propriii ei maeștri de ceai, nu se prea găsea un post și pentru Sōji.

Aflat în impas, Sōji își reconsidera modul său direct de a vorbi, „în niciun caz nu trebuie să mai rostești adevărul!" se certa el singur. Putea simți sau gândi orice, numai că nu trebuia s-o exprime în cuvinte. Schimbându-și astfel atitudinea, îi ceru iertare lui Hideyoshi și fu invitat la o sesiune de ceai în Sunomata, reușind cumva să-l îmbuneze pe acesta și întorcându-se pentru un timp la Ōsaka.

Aducându-și aminte de Hideyoshi, Sōji stătu să se gândească dacă nu ar putea fi o opțiune. Era însă incompatibil cu acesta.

Hideyoshi îi arătase cu mândrie un *chatsubo,* iar el își exprimase necenzurat părerea:

— Lutul este foarte bun, dar forma nu prea.

Hideyoshi se indispusese foarte tare și îl alungase din nou. Când părăsise Ōsaka, maestrul său Rikyū îi spusese cu o figură contrariată:

— Tu ai aerul că înțelegi *chanoyu,* dar de fapt nu pricepi nimic!

— Atunci, vreți să distorsionăm aprecierea și să tragem oamenii pe sfoară? insistă Sōji.

— Câtuși de puțin. Ți se pare că aprecierea instrumentelor e lucrul cel mai important într-o ședință de *chanoyu*?

— Dacă nu, care este?

— La *chanoyu*-ul unei persoane de rang înalt, de bună seamă cu un fin cunoscător, dar indiferent pe cine ai invita sau chiar dacă ești tu invitat, trebuie să-i respecți pe toți cei care participă ca și cum ar fi niște experți. Asta este mult mai important decât corectitudinea evaluării instrumentelor, nu crezi?

Fără îndoială că așa era, își zicea el acum, numai că își dăduse

seama prea târziu. În amintire i se întipărise încă un sfat primit de la Rikyū:

— Să nu comentezi în niciun caz aprecierile obiectelor vechi faimoase sau întrunirile de *chanoyu* ale altora! Nu ajung douăzeci de ani ca să poți face asta fără să provoci resentimentele cuiva!

Pe atunci trecuseră aproape douăzeci de ani de când îl venera pe Rikyū ca învățător al său, dar se dovedea încă necopt ca maestru de ceai. Uitându-se la fața tristă a profesorului său, își dădea foarte bine seama de asta. Purtând în suflet sfaturile lui Rikyū, Sōji se izolase un timp la Koyasan, după care plecase în Kantō[68] și fusese angajat ca maestru de ceai de către clanul Hōjō. Se scurseseră deja doi ani de când venise în castelul acesta. Zvonul că la cartierul general instalat de Hideyoshi la Yumoto s-ar afla și Rikyū îi făcu imediat inima să bată mai tare.

Stăpânul castelului Odawara, Hōjō Ujinao, urcă în donjon, unde Sōji îi pregăti un ceai. Privind marea strălucind în lumina amurgului, Ujinao își savură calm *usucha*-ul, părând foarte hotărât să reziste asediului care începea.

— A fost bun ceaiul!

Chiar înainte ca Ujinao să se ridice, Sōji se prosternă în fața sa:

— Aș avea o rugăminte către înălțimea Voastră! Nu l-am mai văzut de multă vreme pe învățătorul meu, maestrul Rikyū, care, după câte am auzit, s-ar afla în tabăra de la Yumoto. Aș putea cumva…

Fără să asculte până la capăt, Ujinao se sculă în picioare și zise:

— Fă cum dorești!

După toate aparențele, un practicant de ceai rătăcitor nu se afla nici măcar la periferia preocupărilor sale.

---

[68] Kantō regiune din estul Japoniei, care cuprinde municipiul Tōkyō și prefecturile Gunma, Tochigi, Ibaragi, Saitama, Chiba și Kanagawa.

2

Porțiunea din Tōkaidō care cobora dinspre Hakone era împânzită de călăreți din armata lui Hideyoshi. De-abia pornise pe drumul învăluit de întunericul nopții, că imediat fu luat la întrebări cu sulițele îndreptate către el:

— Cine ești? Încotro mergi?

— Sunt practicant de *chanoyu*. Am aflat că în tabăra Înălțimii Sale *kanpaku-ul* se află și maestrul Rikyū și merg să-i duc *chawan-ul* acesta.

După ce rosti replica pregătită de dinainte, scoase și le arătă *chawan*-ul învelit într-un *shifuku*. Purta o robă de bonz, n-avea alte bagaje, nici sabie la brâu și, cum nu arăta suspect în vreun mod special, fu lăsat să treacă. Verificarea se repetă de două-trei ori, dar el continuă să urce cu eforturi frenetice sub lumina lunii pe drumul de munte până ajunse la Yumoto. Cum era de așteptat să fie în cartierul general al lui Hideyoshi, intrarea în Yumoto era strict păzită.

— Aș vrea să merg la maestrul de ceai Rikyū.

— Spune-ți numele!

— Sunt de la Satsumaya din Sakai.

Condus de un militar în armură, trecu pe sub poarta de la Sōunji. Purtate de vânt în noaptea plăcută, se auzeau sunete de *biwa* și un parfum dulce, probabil de la florile de glicină, se simțea slab. Deși era comandamentul unei armate de două sute de mii de soldați, domnea acolo o liniște blândă ca la eleganta Curte Imperială. Într-o zonă mai îndepărtată din spatele clădirii principale a templului se vedea o grădină în stil *karesansui*, scăldată discret în lumina lunii, o grădină plină de forță, cu pietre foarte mari dispuse pe coasta muntelui. Alături se afla un *chashitsu* cu acoperiș de paie, prin *shōji*

zărindu-se o lumină.

— Aici este! îi spuse militarul.

— Vă rog să mă scuzați, maestre! chemă Sōji de lângă veranda din fața ușii.

— Cine este? se auzi glasul profesorului său, care-i trezea atâtea nostalgii.

— Sunt Sōji de la Satsumaya!

Pentru un timp se lăsă tăcerea.

— Intră!

Urcă pe verandă și puse mâna pe *shōji*, îl deschise hotărât și zări figura îndrăgită a lui Rikyū.

— Maestre de ceai, îl cunoașteți pe omul acesta? întrebă militarul în armură.

— Da, fiți liniștit, e unul din vechii mei discipoli.

— Atunci e în regulă, și samuraiul se retrase salutând ușor din cap.

— Bine ai venit!

— N-am avut decât un singur gând, să vă întâlnesc! Câte amintiri mă leagă de dumneavoastră!

— Într-adevăr… Ești sănătos?

— Da, vă mulțumesc, rezistența e punctul meu forte. Sunt sănătos, dar mă doare sufletul. Mereu sub cerul unor locuri străine, pe nesimțite sufletul meu s-a-mbolnăvit.

— Spui lucruri care nu-ți stau în fire!

— Nu, probabil dumneavoastră n-ați putea înțelege. Să te cufunzi în *wabi* poate fi o plăcere numai dacă ai o casă pusă la punct. Pentru cei tot timpul pe drumuri, *wabicha*-ul se simte foarte patetic!

La vorbele lui Sōji, ochii blânzi ai lui Rikyū sclipiră cu asprime:

— Mă întrebam dacă în călătorie te-ai dedicat mai departe practicii, dar se pare că doar ți s-a degradat caracterul.

— Ba nu, nu mi s-a degradat. Poți să proclami eleganța în *wabi* sau în *sabi* dacă posezi o casă, dacă dispui de un *ro* și de o *kama,* însă

pentru cel nevoit să împrumute și cel mai mărunt lucru toate astea nu mai au haz!

— Nu știam că ești un prost atât de mare. Dacă ai măcar o *kama,* poți să faci *chanoyu,* precum Hechikan din Yamashina[69], dar tu nu reușești fiindcă ai prea puțină pregătire sufletească.

Ascultând, Sōji își coborî privirea.

— Chiar fără nicio ustensilă, dacă ai hotărâre și originalitate, poți să te bucuri să creezi un nou *chanoyu.* De ce nu o faci?

Soji nu prea știa ce să răspundă. Copleșit de bucuria de a-și revedea profesorul după atâta vreme, se relaxase prea mult și vorbise iarăși ce nu trebuia.

— Vă rog să mă iertați. Obosit de veșnicele peregrinări, mi-au scăpat niște văicăreli prostești. Sunt eu un discipol neînzestrat, dar practic neobosit mai departe doar cu *chawan*-ul acesta deformat, și Sōji scoase de la piept *chawan*-ul preferat și i-l arătă. Era un *idojawan* de lut galben, cu urme de roșu în el, dar prelingerea abundentă a glazurii albe, infiltrată fin, arăta foarte frumos. Cu buza ușor arcuită în afară, emana calm și îi plăcea mult.

Ochii lui Rikyū își recăpătară blândețea și de pe buzele pline îi ieșiră cuvinte mai calde:

— N-avem ce face, dacă elevii sunt slabi, responsabilitatea îi revine profesorului.

Fiecare cuvânt al lui Rikyū îl umplea de durere pe Sōji, se înfigeau toate fără milă în ființa sa care, literalmente, nu mai poseda nimic din cauza propriei stupidități. Nu avea nicio șansă ca maestrul său, care dispunea de o mulțime de ustensile faimoase și care se bucura de *wabi* ca de un Jōō elegant, să înțeleagă prin ce trecea el acum.

---

[69] Yamashina actualmente unul dintre cele unsprezece sectoare ale orașului Kyōto, în sud-estul acestuia. În epoca din roman era un sat în afara orașului.

— Bei un *usucha*?

— Aș dori unul, vă mulțumesc.

De-abia acum, că i se pomeni de asta, observă în colțul încăperii *kama* așezată peste *fur o* și care scotea aburi. Era corect, tocmai trecuse ziua care marca începutul verii[70]. Mai demult, folosise și Sōji *chashitsu*-ul acesta de patru jō și jumătate pentru a face ceai. Se părea că Rikyū concepea acum un nou aranjament, întrucât în *tokonoma* se aflau mai multe suluri pictate și *hanaire*-uri. Fără ca măcar să le strângă, Rikyū scoase el însuși un platou pentru prăjituri și ustensile pentru ceai. Prăjiturile erau *akoya,* foaie de aluat de făină fără gluten coaptă în aburi, peste care erau așezate găluște mici de pastă de fasole dulce. Li se dăduse acest nume deoarece, la prima vedere, semănau cu *akoyagai,* scoicile care produc perle.

Rikyū turnă apă din *kama* într-un *chawan kuroraku* și dăți *chasen*-ul, iar Sōji luă o *akoya* pe o bucată de hârtie și începu să o mănânce. Extraordinara moliciune și savoare îi transmiseră o plăcere rafinată.

Ca întotdeauna, procedura lui Rikyū avea o fluență care îl fascina. Fără exces de zel, dar concentrat, părea doar că privește o lume a esteticului aflată dincolo de ustensile. Sōji ridică reverențios *chawan*-ul oferit și bău imediat radiind de plăcere, căci ceaiul excelent îi încălzea sufletul.

— E un adevărat nectar!

— Asta mă bucură mai mult decât orice.

După ce acceptă și al doilea bol, Sōji se simți complet relaxat.

— Vă mulțumesc foarte mult!

Admiră apoi *chawan*-ul și se întoarse să se uite mai bine la cum era dispusă încăperea. Agățată pe stâlpul de la *tokonoma* se afla,

---

[70] În *chanoyu* se face o primă mare împărțire a anului în două perioade: „sezonul de iarnă“ (octombrie-aprilie), când apa se încălzește în *ro,* și „sezonul de vară“ (aprilie—octombrie), când se folosește *furo*-ul. Pentru detaliere, vezi glosarul.

drept *hanaire,* un fel de teacă de macetă, pe care și-o prindeau la brâu tăietorii de lemne ca să-și țină cuțitul lat ca un satâr. Își aminti că, odată, Rikyū obținuse de la un pescar coșul împletit cu care acesta prindea păstrăvi în râul Katsura și-l folosise drept *hanaire.* Alături de *furo* se afla o găleată de lemn cu capac, de genul celor utilizate pentru a scoate apă din fântână, folosită ca *mizusashi,* exact cum era.

— Și cu toate astea…

— Ce vrei să spui?

— *Chanoyu*-ul dumneavoastră este într-adevăr agresiv.

— *Chanoyu*-ul meu, agresiv?

— Da, iconoclast și lipsit de artificialitate. Folosește fără să-i pese o teacă de tăietor de lemne sau un coș pentru prins pește. Să folosești diverse obiecte banale pe picior de egalitate cu ustensile chinezești faimoase e, ca să zic așa, la fel cum ai convinge pe cineva să ia muntele drept vale sau vestul drept est. E un *chanoyu* neinhibat și plin de o eleganță fără margini, dar care nu funcționează decât la un maestru de nivelul dumneavoastră. La un om de rând, acele obiecte rămân doar o teacă de macetă sau un coș pentru pescuit, nu devin nicicum ustensile pline de *wabi.*

Fiindcă spusese ce gândea, Sōji se simțea foarte bine. Fiind vorba de profesorul său, nu era chiar o impolitețe.

— Mda, te ia gura pe dinainte la fel ca pe vremuri, ce ți-e-n gușă, și-n căpușă. Deși asta te-a distrus, nu te-ai învățat minte câtuși de puțin!

— Ba nu, m-am schimbat deja enorm, dar am vrut să-i arăt numai maestrului meu că încă am discernământ. Alt motiv n-am avut.

Între sprâncenele lui Rikyū se ivi o cută adâncă:

— Mâine se va ține aici o întrunire de ceai și mă gândeam să intervin pentru tine pe lângă Înălțimea Sa *kanpaku*-ul, dar, în situația asta, n-are niciun sens.

— Ba nu, vă rog să interveniți neapărat! Vreau să mă întorc la

Sakai! spuse Sōji înclinându-se cât de mult putea și întinzând mâinile pe tatami.

— Bine, o să mai văd…

— Nu mai fac prostia să spun exact ce gândesc! Vă rog mult, puneți o vorbă bună pentru mine! insistă Sōji, pe care vorbele lui Rikyū îl atinseră dureros.

— Reușita unei întruniri de *chanoyu* se bazează pe respectul reciproc al celor prezenți, ca și cum întâlnirea ar fi unică în viață. Chiar dacă ai discernământ, tu de asta nu ești în stare!

— Sunt în stare! Sunt gata să fac orice, vă rog, interveniți pentru mine! spuse Sōji înălțându-și capul și privindu-l plin de speranță pe Rikyū.

3

După ce Hideyoshi își termină de băut ceaiul, Sōji auzi din *mizuya* cum Rikyū aduce vorba despre el. Întrucât fu strigat, salută din ușă și intră în *chashitsu.* Hideyoshi, pe care nu-l mai văzuse de multă vreme, arăta îmbătrânit și mai mărunt.

„Deci un astfel de om fusese…” își spuse Sōji. Hainele splendide ieșeau în evidență, dar trăsăturile feței erau lipsite de rafinament, de-a dreptul vulgare. Gândindu-se că rătăcise atâția ani temându-se de un astfel de bătrân, Sōji își resimțea cu amărăciune propria slăbiciune.

— Ai fugit de la Hōjō? îl întrebă Hideyoshi.

— Nu, nu am fugit. Auzind că profesorul meu se află aici, am venit cu singurul gând de a-l întâlni.

De dincolo de *shōji* se auzea ciripitul păsărelelor. Și în dimineața asta cerul era albastru, complet senin.

— Așa deci… Hōjō cum se prezintă?

— Deocamdată au un moral foarte bun. Judecând după fața sa,

seniorul Ujinao pare hotărât să reziste și zece ani.

Hideyoshi se încruntă și Sōji pricepu că nu-i de bine reacția acestuia.

— Asta probabil din cauză că n-au văzut încă marea armată a înălțimii Voastre. Când Odawara va fi împresurată de o asemenea forță uriașă, seniorul Ujinao o să cam pălească!

Hideyoshi îl privi țintă:

— Tu de partea cui ești?

— Eu sunt doar un simplu practicant de ceai, așa că nu am nici dușmani, nici parte cu care să țin, răspunse Sōji simțindu-și gâtul uscat.

— Deci te dai după cum bate vântul!

— Nu, înălțimea Voastră, nu am niciun gând special, eu nu doresc decât să mă întorc la Sakai și să mă dedic în întregime *chanoyu*-ului. Vă rog cu umilință să mă iertați pentru multele ocazii când am fost nerespectuos! zise Sōji lipindu-și imediat fruntea de tatami.

Așteptă răbdător, dar răspunsul nu veni.

— Vă rog și eu să-l iertați, înălțimea Voastră! Omul ăsta are o față detestabilă și face multe gafe, dar este un adevărat cunoscător în *chanoyu*. Vă rog! insistă Rikyū, lăsându-și și el fruntea la pământ.

Hideyoshi nu spunea nimic. Sunetul apei din *kama* începu în mod ciudat să se audă puternic, rău-prevestitor.

— Știu și eu? Să mă mai gândesc.

— Vă mulțumesc!

— Nu te bucura prea devreme. Așteaptă să te pun întâi la încercare.

„Ce mai pune la cale bătrânul ăsta complexat?” se gândi Sōji încordat.

— Dacă zici că ești practicant de *chanoyu*, chiar dacă ai venit aici numai cu ce ai pe tine, oi fi adus totuși vreun obiect de ceai!

— Bineînțeles! confirmă Sōji scoțând de la piept *shifuku*-ul și-l

desfăcu. Înăuntru avea un *idojawan* cu margini curbate, al cărui galben maroniu, marcat de puțin roșu, crea, în ciuda *wabi*-ului, o impresie de strălucire.

Hideyoshi luă *chawan*-ul în mână și-l privi, uitându-se lung la el în tăcere. În cele din urmă, spuse:

— E un *chawan* de doi bani! zise acesta, și-l trânti la loc, bolul rostogolindu-se pe tatami.

— Ce faceți?! țipă Sōji, pierzându-și cumpătul și întinzând mâna să-l prindă.

— Un *chawan* atât de vulgar mie nu-mi place deloc. Dar, stai, să-l spargem și să-l lipim cu aur, o să devină mult mai interesant!

— Ce aiureală! replică Sōji de parc-ar fi scuipat cuvintele.

— Hei! îl apostrofe cu vocea ridicată Rikyū pe Sōji. De necrezut, ce impertinență față de Înălțimea Sa *kanpaku*-ul! Ieși afară, ieși imediat afară!

Sculându-se, Rikyū îl apucă de guler pe Sōji și îl trase către ușa interioară.

— Așteaptă! răsună rece vocea lui Hideyoshi, nu se poate să plece așa, pur și simplu, trage-l în grădină. Hei, scoateți-l afară pe tipul ăsta și tăiați-i urechile și nasul!

Auzind porunca pe care le-o striga Hideyoshi, câțiva militari apărură într-o clipă, îl traseră pe Sōji afară și-l trântiră la pământ.

— Iertați-l! Iertați-l! Vă implor, iertați-l! se prosternă Rikyū.

— Maestre, oricât ar fi el stăpânul țării, și-a bătut Jōō de bunul meu gust în *chanoyu* și nu-i datorez nicio scuză! Eu, Sōji, n-am să-l lingușesc chiar în halul ăsta! Dacă e s-o facă, atunci s-o facă! Am să-i arăt cât de splendid pot să mor!

Se ridică în picioare și fu imediat imobilizat de către militari, care, după cum li se ordonase, îi tăiară urechile și nasul. Plin de sânge, Sōji îl privea țintă pe Hideyoshi fără să scoată un geamăt. Nu simțea nicio durere, fierbea de un amestec de furie și de ciudă.

— Iertați-l! Vă rog, aveți milă de viața lui mizerabilă! îl imploră

Rikyū pe Hideyoshi, cu fruntea la pământ.

Sōji, cu încăpățânare, nu arăta nicio intenție de a-și cere iertare.

— Zburați-i capul!

Și, la comanda lui Hideyoshi, o lamă sclipi deasupra creștetului lui Sōji.

Flacăra cu trei otrăvuri

KOKEI SŌCHIN
Trei ani înainte de seppuku*-ul lui Rikyū*
19 august 1588, dimineața
Kyōto, Jurakutei, reședința lui Rikyū, 2 jō *și jumătate*

1

„Lumea asta a oamenilor e atât de amuzantă, chiar interesantă la culme!” râdea în gând Kokei Sōchin, aflat în camera sa din Sōkei-in de la Daitokuji în timp ce se pregătea de călătorie. Sōkei-in este templul construit anume de Hideyoshi pentru oficierea slujbelor pentru salvarea sufletului lui Oda Nobunaga. La cererea acestuia, cu șase ani înainte Sōchin devenise fondatorul său și, de atunci, n-ar fi trebuit decât să se cufunde în meditație zen, numai că lucrurile nu mergeau atât de bine pe cât ar fi dorit.

Hideyoshi încerca să-l scoată în prim-plan cu orice ocazie, ceea ce era fără îndoială benefic pentru prosperitatea sectei, dar, pe de altă parte, crea multe necazuri. Dacă ieși pe scena socială, inevitabil apar și piedici, și fricțiuni. „Într-adevăr, lumea asta a oamenilor arde în flacăra celor trei otrăvuri!” gândea Sōchin, care, că îi plăcea sau nu, se trezea implicat în conflictele acestei lumi sordide. Se referea la cele trei otrăvuri despre care vorbește învățătura budistă: rapacitatea, irascibilitatea, nemulțumirile stupide, cu alte cuvinte, avariția, mânia și prostia. Dacă se gândea bine, necazurile și instabilitatea din societate, reușitele și nereușitele oamenilor, mai toate se puteau explica prin cele trei otrăvuri. Faptul că oamenii greșeau calea își găsea în general originea tocmai în cele trei

otrăvuri.

Sōchin stârnise furia lui Hideyoshi și fusese exilat în Kyūshū chiar în acea dimineață, a doua zi devreme fiind nevoit să părăsească Kyōto.

În incinta Daitokuji-ului se înălțase recent Tenzuiji și acum se ținuse slujba de celebrare a construcției. Deoarece Ōmandokoro, mama lui Hideyoshi, zăcea bolnavă, ca invocație pentru însănătoșirea ei, în numai două luni, într-o grabă de neînchipuit, se ridicaseră toate clădirile templului, de la sala principală și până la *shoin,* sala pentru primirea oaspeților și locuințele călugărilor. Ea dorise să hotărască încă din timpul vieții locul unde se va afla monumentul ei funerar, așa că Hideyoshi îi construise chiar și un mormânt. Serviciul religios se desfășurase până la capăt fără probleme și toată lumea se mutase în marele *shoin.*

Acolo, Kanō Eitoku pictase pe *fusuma* niște peisaje grandioase cu ape și munți, în stil chinez. Începând de la dreapta, în ordine, priveliștile celor patru anotimpuri se dezvoltau curgând parcă una în alta, dar impunându-și cu forță prezența. Așezat în fața *daisu*-ului, Rikyū prepară *usucha* într-un *chawan tenmoku.* Un călugăr tânăr, îmbrăcat într-o robă nouă-nouță, aduse bolul în fața lui Hideyoshi. Alți călugări, la fel de tineri, apărură unul după altul și așezară în fața samurailor înșirați acolo prăjituri și *chawan*-e. Cu suport. După ce-și bău ceaiul în tihnă, Hideyoshi stărui privind grupul de vârstnici de la Daitokuji. Toți erau îmbrăcați în odăjdii strălucitoare.

— Mă bucur că ați reușit să ridicați un templu atât de splendid. Prin forța credinței voastre, mama se va face repede bine.

Gyokuchu Sōshū, desemnat fondator al templului, se înclină adânc:

— Numai datorită autorității Excelenței Voastre *kanpaku*-ul am putut să construim într-un interval atât de scurt! Clădirile fiind terminate, ne vom da toată silința acum la slujbele de dimineața și

seara și ne vom ruga pentru însănătoșirea doamnei Ōmandokoro.

Răspunsul îl amuză pe Sōchin. „Dacă vrea incantații magice, ar trebui să apeleze la un templu Tendai sau Shingon!” Îi trecu prin minte, dar se abținu să râdă, ținând seama de situație.

În primul rând, ideea de a construi un templu zen Rinzai în vederea unor slujbe pentru vindecarea de boală a unei persoane era o eroare. Începând cu marele învățător Daruma (Boddhidarma) din China, un templu zen are ca scop principal ajungerea la adevăr prin practici ascetice, nu e un loc unde să se recite formule ezoterice.

Îmbrăcat în ținută de ceremonie *daimon,* cu însemnele sale de familie – *gosan no kiri,* trei frunze de paulownia cu trei inflorescențe deasupra, cea din mijloc cu cinci flori – imprimate mari în negativ pe veșmântul lung exterior, Hideyoshi aproba cu un aer mulțumit. Tot privindu-i fața brăzdată de multe riduri fine, Sōchin avu o revelație, chiar senzația că ajunsese brusc în starea de satori[71]: „Adevărata natură a lui Hideyoshi e aviditatea!” Acest om era lăcomia însăși umblând îmbrăcată în kimono.

Oamenii obișnuiți sunt ființe cărora pielea le acoperă un schelet, însă la Hideyoshi era altfel, lui pielea îi acoperea un suflet cupid, iar deasupra se aflau hainele… Astfel vedea prin el Sōchin. Fără îndoială că din cauza asta ajunsese și stăpânul țării. Bărbatul acesta, dominat de o lăcomie extremă, chiar dacă ajunsese la cel mai înalt rang posibil pentru un om obișnuit și avea întreaga țară în mâinile sale, rămânea un individ vulgar.

Dintre vasalii care îl însoțeau, Ishida Mitsunari avea cel mai înalt rang. „La Mitsunari, oare furia?…” se întreba Sōchin, care, cu toate că îi admira figura inteligentă, îl vedea și pe el afectat de o otravă.

Cu patru ani înainte avusese un ușor diferend cu Mitsunari. Pe atunci, Sōchin fusese ales ca fondator al marilor temple Tenshōji și

---

[71] Iluminarea în sens budist.

Hōkōji, ridicate de Hideyoshi, dar nu se prea înțelegea cu Ishida Mitsunari, magistratul construcțiilor. În cele din urmă, lucrările la Tenshōji se întrerupseseră, iar Hōkōji devenise un templu al sectei Tendai. Nutrind pizmă față de Sōchin, ardea în flacăra irascibilității produsă de invidie și făcuse tot posibilul ca să-l îndepărteze de Hideyoshi. În momentul acela, se înfuriase pe Mitsunari, însă, gândindu-se bine, își dădu seama că otrava care-l stăpânea pe Mitsunari era cauza. Nu Mitsunari era de vină, ci otrava din el, și, văzând astfel lucrurile, furia îi trecuse.

„Dacă omul n-ar manifesta dorințe dincolo de necesarul său, dacă ar avea mereu o stare de spirit liniștită și o minte înțeleaptă, cât de plăcut ar fi să trăiești în lumea asta”, se gândea Sōchin, privind fețele samurailor înșirați în *shoin.* Calea lui Buddha și practicile religioase urmăreau tocmai să stingă flacăra celor trei otrăvuri.

— Dintre călugării mai în vârstă de la Daitokuji, cine dispune de cea mai puternică forță incantatorie? întrebă Hideyoshi.

Călugării își aplecară toți capul.

— Păi, cine oare ar putea fi? răspunse Shun'oku Sōen, decanul lor de vârstă, înclinându-se respectuos.

„Călugării zen au ei oare o astfel de forță incantatorie, magică?!” se miră Sōchin în sinea sa. Niciun călugăr, din nicio sectă, nu se putea lăuda cu așa ceva. Asta nu era decât un fel de înșelătorie a bonzilor, care profitau de prostia oamenilor. Pretenția de a fi în stare de o astfel de forță magică nu era decât o formă de lăcomie, având ca scop obținerea de donații pentru temple, așa gândea Sōchin, controlându-se pentru a nu i se citi nimic pe față. Oricum, nu era decât o sporovăială după slujba budistă. Nu era cazul să se lege de prostii.

— Tu ai o forță puternică, fa-o pe mama să se vindece cât mai repede! spuse Hideyoshi, cu privirea ațintită asupra figurii lui Sōchin.

— Am înțeles, am să fac tot ce pot, încuviință Sōchin fără

convingere.

— Cum? E cam evaziv ce spui! Cu câtă practică ascetică ai acumulat, ar trebui să ai destulă forță ca să alungi spiritele rele! spuse Hideyoshi pironindu-l cu privirea.

Sōchin nu putea să nu răspundă:

— Înălțimea Voastră mă supraestimează. Forța rugăciunilor mele, cum să zic, în ce măsură ar putea fi de folos în cazul unei boli…? spuse acesta sperând să scape, știind că Hideyoshi era conștient că preoții zen nu făceau exorcisme.

— Ce tot spui? Păi, atunci, rugăciunile tale la ce sunt bune? replică Hideyoshi iritat.

— Zenul încearcă să pătrundă adevărul acestei lumi. Noi credem în Calea lui Buddha ca atingere a satoriului și stingere a flăcării celor trei otrăvuri care bântuie lumea noastră poluată.

— Zici că nu servește la vindecarea bolii mamei mele? întrebă Hideyoshi indispus și mai mult.

— Nu, nu spun că nu servește. Numai că noi, care toată ziua facem munci fizice și medităm…

Hideyoshi îl întrerupse:

— Hei, ești enervant! Ce vorbe sunt astea, tocmai în ziua slujbei de inaugurare! De ce nu spui că vei exorciza imediat demonii?

Sōchin tăcu, căci nu-și putea permite să distorsioneze învățătura budistă, fie interlocutorul său chiar și *kanpaku-ul.*

— Îți închipui că nu știu că rugăciunile și incantațiile sunt practici Tendai și Shingon?! Tocmai pentru că mă gândesc la bunăstarea acestui templu, am ales să construiesc un loc de rugăciune într-un templu zen! De ce nu poți să te rogi așa cum îți spun? spuse Hideyoshi cu o voce agresivă, înroșindu-se la față.

Sōchin se uita mai departe în pământ. Întrucât nu avea nicio intenție să se scuze, nu putea decât să suporte în tăcere, ceea ce părea a fi deja târziu…

— Nu vreau să-ți mai văd mutra. Dispari!

„La asta, nu e nimic de făcut!” se resemnă el. Chiar dacă era vorba de însuși *kanpaku-ul,* să devii atât de orgolios încât să-ți închipui că poți schimba învățătura unei secte budiste doar că așa ai tu chef constituia culmea rătăcirii. Aici nu putea să facă nicio concesie, și în cazul ăsta cineva trebuia să îi atragă atenția. Sōchin se înclină adânc și se retrase.

2

Întorcându-se la Sōkei-in, Sōchin se reculese în fața statuii de lemn a lui Nobunaga așezată în sala principală. În mărime naturală, statuia îl reda îmbrăcat în *kariginu,* o ținută semiformală, cu tableta protocolară în mână și privind departe în gol, lui Sōchin părându-i-se că fața acestuia exprima regret și amărăciune. „Și seniorul Nobunaga ardea în flacăra lăcomiei?” se întrebă Sōchin, gândind că, dacă n-ar fi fost stăpânit de un astfel de spirit, n-ar fi ieșit din Owari ca să invadeze provinciile învecinate și n-ar fi fost nevoie să domine întreaga țară prin forța armelor[72]. Singurul motiv pentru care intrase în Kyōto în fruntea armatelor sale era dorința de a poseda. Numai că, își zicea Sōchin, flacăra aceleiași lăcomii se manifesta în culori foarte diferite la Nobunaga și la Hideyoshi. Avea senzația că la Nobunaga prezenta o puternică nuanță de căutare avidă a adevărului, părea că, așa cum un pictor construiește o imagine, așa cum un sculptor specializat sculptează o imagine a lui Buddha, Nobunaga încerca să confere formă unei lumi în haos. De fapt, Sōchin îl întâlnise de câteva ori, dar, în ciuda unor pasiuni puternice, nu sesizase la el și vreo aviditate josnică. Din acest punct

---

[72] Aluzie la deviza arborată de Oda Nobunaga începând cu anul 1567: *Tenka fubu* („Toată țara prin forța armelor“).

de vedere, Hideyoshi, cu toate că își apropria bogățiile aceleiași țări, avea cumva o fire rapace, îi simțeai lipsa de clasă a unuia care linge până și fundul cratiței. Chiar dacă tot de lăcomie era vorba, caracterul celor doi era foarte diferit.

„Hm, însă acela…”, gândi Sōchin, în minte apărându-i chipul lui Rikyū. La prima vedere, acesta nu nutrea nicio pasiune, nu avea nicio fixație și, totuși, în privința lăcomiei nu se găsea nimeni care să-l egaleze. Ferocitatea obsesiei sale, a avidității față de estetic era mult mai impresionantă chiar decât cea pentru stăpânirea țării a lui Nobunaga sau a lui Hideyoshi. „Însă, în fond, prin ce diferă obsesia lui Nobunaga sau a lui Hideyoshi de cea a lui Rikyū?” se gândi Sōchin, neștiind ce să răspundă. Fără îndoială, obiectul fixației era total diferit, căci spre deosebire de samuraii care voiau teritorii și bani, Rikyū aprofunda estetica *chanoyu*-ului. „Dar ce deosebire este în asta?…” Fie că scopul urmărit constă în teritorii și bani, fie că era unul estetic, atașamentul produs de această aviditate este o otravă în aceeași măsură. „Ba nu, la Rikyū există distincție!” își zise ca o lămurire Sōchin. *Chanoyu*-ul lui Rikyū se caracteriza evident prin stil elegant și noblețe, iar el avea modestia de a nu arăta această noblețe cu un aer de superioritate. Atașamentul lui însă era o cu totul altă poveste.

Ce se putea spune despre ochiul său care supraveghea îndeaproape una câte una ustensilele de *chanoyu* și ultimul colțișor al *chashitsu*-ului?

Lăsa impresia că prepară ceaiul relaxat, fără să urmărească nimic și fără vreo pasiune, dar, de fapt, n-ar fi putut reuși procedurile la un asemenea nivel în absența unui atașament formidabil, cu totul ieșit din comun. Iar distincția, la urma urmei, nu era decât o problemă de suprafață. Dorința era dorință, lăcomia, lăcomie, oricât de elegant ar fi îmbrăcată, nu se schimba nimic în faptul că otrava rămânea otravă. Rikyū pregătea întotdeauna ceaiul cu o detașare totală, sau, cel puțin, astfel apărea în ochii oaspeților, numai că

înăuntrul său ascundea o atracție, un atașament față de estetic atât de intense, de parcă ar fi dat în clocot o *kama* din infern. Cu toate acestea, nesuportând să existe nici măcar o dovadă a lăcomiei sale, făcea astfel încât să nu i se simtă nici umbra. În cazul când detecta fie și o urmă de așa ceva în *chanoyu*-ul altora, pleca imediat de acolo și evita apoi persoana incapabilă de *wabicha.*

„În definitiv, care era originea acestei obsesii?" și Sōchin, gândindu-se la asta, simți ceva înfricoșător în omul Rikyū, ca și când flacăra otrăvii care ardea în acesta era ceva mult mai groaznic decât la Nobunaga sau la Hideyoshi.

Cerul senin al după-amiezii de toamnă părea foarte înalt, dominat de niște nori albi, ca o dâră.

— Vă cheamă seniorul Ishida! spuse un tânăr călugăr sosit în goană pe lângă verandă.

Era chemat la Tenzuiji. Scoțând un suspin adânc, Sōchin ieși din Sōken-in, templul în incinta căruia erau o mulțime de samurai cu rol de pază specială. Mergând puțin spre apus pe aleea pietruită, dădu de poarta Tenzuiji-ului, care strălucea de nou. Deși destul de mică, poarta în stil chinez *(karayō)* avea două niveluri. Se aflau acolo santinele și i se ceru să aștepte.

După o vreme, prin razele soarelui de toamnă filtrate prin frunziș apăru Ishida Mitsunari, cu o figură extrem de condescendentă. Arăta ostentativ în ținuta de ceremonie *daimon,* cu însemnele de familie – compuse din șase semne, *dai ichi dai man dai kichi* – imprimate în negativ. Cu evantaiul din mână, se uită țintit către pământ.

„O fi vrând să spună că trebuie să mă așez acolo", se gândi Sōchin, și își lăsă genunchii pe lespezile de piatră, își puse mâinile pe sol și se înclină.

— Vorbele tale, care au stricat o zi de bun augur, au fost foarte neplăcute. Înălțimea Sa *kanpaku*-ul îți poruncește să dispari în Dazaifu din Kyūshū. Vei pleca neîntârziat mâine-dimineață.

Sōchin ascultă ordinele cu capul plecat:

— Am înțeles.

— Ești un tip foarte încăpățânat, chiar nu știi ce e acela un *hōben*[73]? îi spuse Mitsunari strâmbându-și gura disprețuitor.

Sōchin nu resimțea ostilitate față de Hideyoshi sau de Mitsunari, îi venea mai degrabă să zâmbească trist în fața sufletelor jalnice căzute pradă flăcării celor trei otrăvuri.

— Nu dispun de vreun *hōben* care să denatureze învățătura sectei.

— Atunci, dispari rapid!

Se întoarse la Sōken-in și își făcu pregătirile de călătorie. Deși pleca la drum lung, era un călugăr zen și nu trebuia decât să-și îmbrace roba neagră obișnuită, să-și lege bine la picioare jambierele și sandalele de paie și să-și pună pe cap pălăria împletită din bambus. Înfășură într-o bucată mare de pânză un bol pentru mâncare și niște bețișoare, un șervet, apoi un brici, o pernă de lemn, o cutie cu schimburi pentru jambiere și ciorapi. Nu-i trecuse prin cap că la cincizeci și șapte de ani va pleca iar la drum ca un bonz rătăcitor, dar avea și asta hazul său, putea fi plăcut.

Pregătirile încheiate, se întoarse cu fața către grădina cu nisip alb și se așeză în poziție de zazen[74].

Cerul senin de toamnă era ușor încețoșat, afară zburau o mulțime de libelule roșii și o boare ușoară trecea foșnind prin vârfurile pinilor. „Lumea asta a oamenilor… Câtă clarviziune avea

---

[73] Concept budist explicat în Sutra Lotusului, constând în folosirea unor mijloace uneori reprobabile (cum ar fi minciuna) pentru a obține rezultate considerate bune din punct de vedere uman, etic sau moral.

[74] Poziția de meditație, de obicei *seim,* sau poziția zisă a lotusului, cu spatele drept, cu palma stângă peste cea dreaptă și cu vârful degetelor mari atingându-se.

Śâkyamuni!" se gândea Sōchin, simțind un profund respect față de predecesorul său care, cu două mii de ani mai înainte, sesizase relele care rodeau ființa umană, lăcomia, mânia și prostia.

Vântul răbufni prin ramurile pinilor și sunetul acesta, care i-l aminti pe cel al apei fierbând în *kama*, îl făcu să tresară. Îi reveniră în minte gândurile întrerupte puțin mai înainte. „Cu Rikyū, cum stau lucrurile?!..." Flăcările otrăvii care îl bântuiau pe el erau mult mai cumplite decât cele ale otrăvurilor oamenilor de rând, și această observație îl cutremură.

3

Dimineața următoare, cu pălăria de bambus pe cap, îmbrăcat ca un bonz rătăcitor, Sōchin îi făcu o vizită în zori lui Rikyū la reședința lui de la Jurakutei, după ce în ajun primise o invitație la ceai din partea acestuia. Condus de un tânăr discipol, trecu prin *roji.* Deși aflată în plin oraș, în lumina slab violacee de la mijitul zorilor grădina oferea atmosfera minunată a unei poteci din creierii munților. Își scoase pălăria și bagajul sub streașină *chashitsu*-ului și le agăță de niște cuie de bambus. Intrând prin *nijiriguchi* în încăperea de doi jō și jumătate, luminată de un sfeșnic, văzu în *tokonoma* agățat un sul cu un poem în limba chineză, caligrafiat într-un stil relaxat. Avansă pe genunchi și citi:

O pânză singuratică și tristă a venit traversând marea
Care ascundea cerul vid, sfărâmând munții de fier
În întreaga țară Táng nu se află nimeni destul de învățat
În care loc îți vei deschide cu adevărat ochii?

Acest sul îi mai fusese arătat înainte de către Hideyoshi. Caligrafia îi aparținea lui Xūtáng Zhìyū și purta inscripția:

învățătură pentru discipolul zen Chikō din Japonia. Auzise că, întrucât montura i se deteriorase, îi fusese dat în grijă lui Rikyū.

Revăzându-l, Sōchin suspină profund îndurerat: „Nu înțeleg. Deși Rikyū era discipolul său zen, nu se putea măsura cu el. Cu zece ani mai mare, maestrul de *chanoyu* citea în sufletele oamenilor. Xūtáng fusese un călugăr zen din perioada Sòng de Sud[75], care trăise cu vreo trei sute de ani mai înainte, atât de vestit, încât îl convertise și pe împăratul din acea vreme, iar un călugăr japonez pe nume Chikō, care traversase marea din îndepărtata Japonie, venise la el special pentru a-i deveni discipol.

Interpretând sensul întrebării lui Xūtáng din catrenul budist ca și când i s-ar fi spus „Marea a fost atât de furioasă, încât ascundea cerul cu valurile sale, violente de să sfărâme un munte de fier. Ai traversat-o depășind greutăți de neînchipuit, dar în China nu se găsește un maestru de la care să poți învăța. Unde vei putea oare deschide ochii?", Sōchin simți cum încrederea sa exagerată în sine fusese anihilată dintr-o lovitură de către Rikyū. Iar el se gândise că ar putea să se urce pe o corabie și să traverseze pe continent fără să-i pese de Dazaifu din Kyūshū, de societatea profană din Japonia care deborda de otravă, crezând că, odată ajuns în China dinastiei Míng, i s-ar fi deschis o lume nouă și ar fi întâlnit oameni minunați… Așa își zicea, vag, dar se pare că Rikyū îi ghicise bine gândurile.

„Cât de vanitos devenisem!" gândi Sōchin, căci se uitase de sus la Hideyoshi sau la Mitsunari, cuprinși de venin, dar, în realitate, cel plin de otravă era el însuși, nedându-și seama că disprețul față de alții este un efect al otrăvii prostiei. „Rikyū o fi agățat poezia asta pe perete încercând să mă facă să înțeleg asta?"

Lumina tonică a dimineții bătea în *shōji*-ul ferestrei obținute prin lăsarea neacoperită cu lut a unei porțiuni din grilajul de bambus

---

[75] 1127–1279.

care forma armătura peretelui. Sōchin stinse sfeșnicul și se așeză pe locul oaspetelui. Apa din *kama* de pe *fur o* fierbea. Ușa interioară se deschise și Rikyū se înclină. În tăcere, ținându-l cu deferență în ambele mâini, aduse un bol lăcuit în negru care avea înăuntru *kayu*[76] atât de subțire, încât, în lumina dimineții, se oglindea în ea tavanul. Sōchin, care se aștepta oarecum la o masă specială cu ocazia plecării, se simți rușinat de incapacitatea sa de anticipare.

Rikyū scoase din roba sa un obiect învelit în hârtie și-l așeză în fața lui Sōchin, se înclină apoi și se retrase cu capul plecat. Sōchin deschise pachețelul și găsi o prună deshidratată. Ridică bolul în semn de mulțumire și sorbi fiertura, un *kayu* banal, nici bun, nici rău, o hrană atât cât să susțină viața. În timp ce înghițea îi dădură lacrimile, fusese determinat pentru prima dată să-și dea seama de o otravă din interiorul său, dar, oricât era de frustrant, avea totuși o senzație stranie de împrospătare. Privi doar pruna uscată, fără să o atingă, și o reîmpachetă apoi cu grijă pentru a o lua cu el la drum.

După ce termină de mâncat, Rikyū reapăru aducând un *natsume* și un *chasen* și se așeză în *temaeza. Chashitsu*-ul având doi *jō* și jumătate, oaspetele și gazda se găseau atât de aproape unul de celălalt, încât genunchii aproape că li se atingeau. Rikyū trase către el bolul în care fusese *kayu,* luă capacul de la *kama* și turnă cu *hishaku*-ul apă fierbinte în bol și, fără ca măcar să-l mai clătească, îl puse din nou, așa cum era, în fața lui Sōchin. Acesta îl ridică ținându-l în ambele mâini și-l roti încet, văzând cum cele câteva fire de orez rămase se topeau în apa caldă. Bând bolul până la fund, simți o căldură stranie cuprinzându-l, ca și cum ar fi strâns energie în trup.

Când lăsă *chawan-ul* jos, Rikyū îl șterse de data asta bine cu *chakin*-ul și prepară *usucha* în el, după care, în tăcere, îl așeză în fața

---

[76] În traducere liberă, „fiertură de orez".

lui Sōchin. Lichidul verde intens în bolul lăcuit în negru arăta nespus de frumos. Fără o vorbă, Sōchin se înclină, apoi bău ceaiul, care, venind după *kayu* și după apa caldă, avea o aromă bogată și o savoare proaspătă.

Rikyū rămânea așezat fără să rostească nimic. Sōchin ar fi vrut să spună ceva, simțea însă că orice ar fi exprimat în cuvinte ar fi sunat artificial. În *roji,* ciripitul păsărelelor vestea o dimineață plăcută. Trecu așa un timp, auzindu-se delicat doar susurul apei calde. Rikyū se ridică, dispăru câteva momente și reveni cu un coș pentru cărbuni. Atașă inelele (*kan*[77]*)* și puse *kama* alături, adăugă apoi cărbuni pe foc și scoase un *kōgō* de la piept. Sōchin își aminti că mai zărise odată acel *kōgō* cu glazură verde și dorise să-l vadă mai bine, dar fusese refuzat.

După ce puse fragmentul de tămâie lângă cărbuni cu ajutorul baghetelor de fier, Rikyū împinse *kōgō-ul* în fața lui Sōchin. Își adusese deci aminte de dorința lui de a-l admira. Faptul că lângă *kōgō* așezase și un fruct roșu de *kuchinashi*[78] însemna probabil să nu povestească altora ce văzuse. Sōchin îl luă în mâini și îl privi, învăluit în lumina blândă a dimineții, *kōgō-ul* strălucea ușor într-un verde intens. Era o ceramică veche de multe sute de ani, dar suprafața sa avea un aer de puritate. Și ca formă, și ca aspect al suprafeței, era o capodoperă pe care nu te mai săturai s-o privești.

— Orice om are în el niște otravă. Dar nu tocmai această otravă îi conferă forța de a trăi? i se adresă Rikyū.

Da, indubitabil, forța vitală izvorăște din plin într-un suflet mânat de lăcomie.

— Esențialul este cum să înalți această otravă până la nivelul de bune intenții fată de ceilalți, să fii avid de a năzui către înalt, să te mânii împotriva mediocrității, să te devotezi scopului nobil până la

---

[77] Pereche de inele cu ajutorul cărora se manipulează *kama* sau *furo-ul.*

[78] În traducere liberă, „fără cuvinte".

prostie, ce părere aveți? continuă Rikyū.

— Într-adevăr…

Asta însemna să duci cele trei otrăvuri până la sublimare într-o dimensiune mai înaltă.

— Vă rog să aveți grijă de dumneavoastră! încheie Rikyū înclinându-se, după care introduse *kōgō*-ul într-o pânză decolorată și îl băgă în sân.

— Vă mulțumesc! spuse Sōchin, înclinându-se și el adânc, și ieși din *chashitsu.*

Sub streașină, se îmbrăcă și își puse pălăria rotundă de bambus pe cap.

„Până la urmă, flacăra cărei otrăvi arde oare în sufletul lui Rikyū?” Reflectând la asta, Sōchin porni îndreptându-se către Kyūshū.

Marea întrunire de ceai de la Kitano

RIKYŪ
Patru ani înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*
1 octombrie 1587
Kyōto, pădurea de pini din incinta templului Kitano Tenmangū

1

„Hm, ce să zic, în felul său era și asta probabil o formă de *chanoyu"*, își zise Rikyū admirativ. În păduricea de pini de la Kitano Tenmangū, în Kyōto, se înghesuiau până la refuz un număr enorm de spații pentru *chanoyu.*

Fiind început de iarnă, aerul expirat se vedea ca un abur alb. Cerul slab luminat și fără nicio urmă de nor, care se zărea printre crengile copacilor, transmitea o atmosferă de prospețime. În foarte scurt timp, o mulțime de oameni vor invada desișul acesta de pini, căci începea marea întrunire de ceai, care se anunța foarte animată.

Îmbrăcat în *haori* și *hakama* brodate cu fir de aur, Hideyoshi mergea prin semiîntunericul vag indigo, mai pregnant pe unde arborii erau mai deși. În urma lui venea un grup de maeștri de *chanoyu*, printre care Rikyū, în roba lui cenușie, Tsuda Sōgyū și Imai Sōkyū. Pajii care-l însoțeau erau toți îmbrăcați în *kataginu*[79] noi.

Spațiile pentru *chanoyu* construite în mare grabă, în numai câteva zile, erau foarte diverse, atât ca idee, cât și ca dotări. În fiecare dintre ele se manifesta din plin gustul pentru *wabicha* al gazdei. Se înălțaseră patru stâlpi în colțuri, tavanul fusese acoperit cu scânduri

---

[79] Veșminte formale.

sau paie, iar multe nu aveau pereți decât pe o latură sau două, în destule cazuri lemnul acestora nefiind acoperit cu lut. Unele nu aveau decât un acoperiș sub care fuseseră plasate niște tatami, iar altele nici măcar atât, niște simple rogojini întinse pe jos reprezentând încăperea pentru ceai și niște pietre dispuse ca vatră, urmând probabil ca peste ele să fie așezată *kama.* Pe de altă parte, erau și practicanți de *chanoyu* care aduseseră *daisu*-uri splendide.

Deoarece începuseră să se ivească zorii, gazdele care stăteau bine cu pregătirile făceau deja focul și puneau apa la fiert. Când zăreau cortegiul lui Hideyoshi, oamenii aflați prin pădure își așezau mâinile pe pământ și își aplecau capul adânc.

— Am pus adineaori să numere și sunt o mie șase sute de locuri pentru ceai! E grozav că s-au adunat atâția amatori de *wabicha*! spuse Hideyoshi binedispus.

Marea întrunire de ceai din ziua aceea fusese anunțată la sfârșitul lunii iulie prin panourile pentru decrete oficiale aflate la răscrucile din Kyōto, Nara și Sakai. În înștiințarea oficială scria: *Practicanții de* chanoyu, *precum și cei interesați, tineri samurai, orășeni, țărani și alții, fără deosebire, să vină cu o* kama, *cu un ciubăr și cu un vas de băut, și, chiar dacă n-au ceai, merge și cu* kogashi1.

Oricare entuziast al *chanoyu-ului* putea participa. De asemenea, cei care nu-și permiteau ceai puteau oferi apă fierbinte turnată peste cereale prăjite. În plus, întrucât era vorba de o pădure de pini, erau acceptate și vechi tatamiuri peticite, chiar și simple rogojini. Și nu numai japonezi, puteau lua parte chiar și străini veniți de pe continent, cu condiția de a fi cunoscători ai acestui rafinament. În înștiințare se mai spunea că celor care nu veneau nu li se va mai permite după aceea să facă ceai, așa că se adunaseră o mulțime de practicanți de *wabicha,* ceea ce-l încântă pe Hideyoshi. Cei bogați veniseră cu servitori care purtau cufere în spinare, cei fără bani își aduseseră ustensilele cărându-le cu cobilița.

— Într-adevăr, în afară de înălțimea Voastră, nimănui nu i-ar fi

venit ideea unui *chanoyu* care să-i adune pe toți amatorii de *wabicha* de pe tot cuprinsul Japoniei! spuse Imai Sōkyū, aflat în grup.

Remarca acestuia sună din cale-afară de lingușitoare. În ultima vreme, Hideyoshi îl ținea ușor la distanță, știind că Sōkyū dorea să primească iarăși niște comenzi importante de materiale pentru armată și să obțină astfel un profit.

Hideyoshi își consolida fără probleme poziția de stăpân al țării. Din iunie 1582, de când seniorul său Oda Nobunaga fusese ucis la Tennōji, nu trecuseră decât cinci ani, răstimp în care făcuse toate eforturile pentru a pune mâna pe putere. Îl pedepsise pe Akechi Mitsuhide la Yamazaki, îl învinsese pe Shibata Katsuie la Shizugatake, încheiase o pace în Owari cu Tokugawa Ieyasu, dobândise controlul în Shikoku, iar recent, în primăvara acelui an, își condusese trupele în Kyūshū și subjugase clanul Shimazu. Acum îi cerea regelui Coreei să vină în Japonia. Evenimentele favorabile se țineau lanț pentru Hideyoshi. Luxosul palat Jurakutei construit în Kyōto tocmai fusese terminat și nu trecuse nici jumătate de lună de când se mutase din castelul Ōsaka aici.

— Șansa vă răsfață, înălțimea Voastră! „Lumea asta o consider lumea mea!” spunea Mido *kanpaku* Fujiwara no Michinaga, dar se potrivește mai bine înălțimii Voastre, *kanpaku*-ul de acum! mai adăugă Sōkyū, replică la care Hideyoshi, deloc încântat, pufni din nas.

Se auzea că aprovizionarea cu materiale necesare armatei, salpetru și plumb, bumbac și altele, era în mare măsură încredințată negustorilor din Hakata, fiindcă aceștia, în frunte cu Kamiya Sōtan, mai corecți și târguindu-se mai puțin în comparație cu cei din Sakai, erau poate niște parteneri mai convenabili.

Rikyū, pentru că rareori primise de la Hideyoshi vreo altă comandă în afara ustensilelor pentru ceai, nu se prea sinchisea din punctul acesta de vedere. Ceea ce-i comanda Hideyoshi lui Rikyū era întotdeauna legat de *chanoyu,* situație în care acesta din urmă

avea și el un rol. Azi, primul dintre maeștrii de ceai era Rikyū. De câteva zile nu precupețea niciun efort – aproape că nici nu mai dormea – ca să-și pună la punct propriul *chashitsu,* căci pentru el, această mare întrunire de *chanoyu* constituia ocazia să arate lumii de ce este în stare.

— Important e că va fi vreme frumoasă! se întoarse Hideyoshi către Tennōjiya Tsuda Sōgyū.

— Într-adevăr, e o vreme perfectă! răspunse Tsuda Sōgyū privind cerul care se lumina tot mai bleu.

Cei trei, Rikyū, Sōkyū și Sōgyū, se cunoșteau din tinerețe. Tot invitând sau fiind invitați la *chanoyu* în Sakai, trecuse timpul și azi aveau toți în jur de șaizeci și cinci de ani. Pe vremea când trăia Nobunaga, Sōkyū căpătase rolul cel mai important în domeniu, devenind și foarte infatuat, dar Hideyoshi avea cu totul alte idei. Luând în considerare instabilitatea relațiilor, Rikyū își zicea că nu greșise câtuși de puțin concentrându-se numai asupra *chanoyu*-ului.

Având legături strânse cu cei din Kyūshū, Sōgyū primea deseori comenzi de natură comercială de la Hideyoshi. El, Tennōjiya Tsuda Sōgyū, era cel care îl pusese pe *kanpaku* în legătură cu Kamiya Sōtan, dar și cu Ōtomo Sōrin, tenacitatea sa în afaceri rămânând aceeași cu anii. Când venea vorba de *chanoyu* însă, Tsuda Sōgyū nu prea dădea dovadă de discernământ. Permițându-și orice cheltuială, poseda ustensile de valoare, dar în ochii lui Rikyū nu era decât un maestru de mâna a doua sau chiar a treia, fiindcă îi lipsea inventivitatea, îi lipseau ideile, nu înțelegea ce este ceaiul… Evident, nu spusese asta niciodată, se purta întotdeauna zâmbitor față de el.

— N-ar cam fi timpul să începem pregătirile?

— Am înțeles! răspunseră cei trei, Rikyū, Sōgyū și Sōkyū, și se înclinară.

La marea întrunire de *chanoyu* de azi, Hideyoshi și cu ei trei urmau să prepare ceai în spațiul pregătit în mijlocul păduricii de pini.

2

În sala de rugăciuni de la Kitano Tenmangū era instalat *chashitsu-ul* de aur de care Hideyoshi era atât de mândru. În *chashitsu*-ul de trei jō, și coloanele, și lambriurile, și tavanul, și podeaua, ușile și paravanele de asemenea, totul era placat cu folie de aur. În loc de hârtie, *shōji*-urile erau acoperite cu voal roșu cardinal, iar pentru suprafața tatamiurilor se folosise stofa stacojie.

Combinația onctuoasă dată de reflexele roșietice pe aur producea o fascinație misterioasă.

De ambele părți erau construite alte două *chashitsu*-uri de câte trei jō, iar în fiecare dintre cele trei spații de ceai aliniate acolo erau prezentate ustensile celebre, precum Nitari Nasu sau Jōō Tenmoku.

Karasuma, Ōgimachi, Imadegawa, Asukai și alții, aristocrați de rang înalt de la Curte, invitați și ei, își instalaseră *chashitsu*-uri proprii în păduricea de pini, dar mai întâi se duseră să vadă ustensilele faimoase ale lui Hideyoshi. Stupefiați de mulțimea obiectelor celebre adunate de acesta, nu mai erau în stare decât să scoată exclamații de admirație.

După ce se uitau la ustensilele expuse, vizitatorii ieșeau din sala de rugăciuni a templului și afară dădeau de patru *chashitsu*-uri de câte patru jō și jumătate, putând apoi intra în *chashitsu*-ul pe care îl trăseseră în prealabil la sorți. În primul oficia *kanpaku*-ul Hideyoshi, în al doilea, Rikyū, în al treilea, Tsuda Sōgyū, iar în al patrulea, Imai Sōkyū. Hideyoshi pregătea el însuși ceaiul. Spre deosebire de ocaziile în care oferea ceai împăratului la Curtea Imperială, aici, în fața nobililor, ducea până la capăt, fără să fie crispat, chiar și procedurile formale cu *daisu*.

Oaspeții de rang înalt erau primiți câte doi și erau lăsați să-și bea ceaiul în voie, dar, treptat, numărul vizitatorilor crescu și, fiind atât

de mulți, aceștia începură să fie invitați câte cinci. Oaspeții intrau cu încălțările băgate în sân și, cum terminau de băut, ieșeau pe o altă ușă. Hideyoshi manevră *chasen*-ul numai la primele două grupuri, apoi lăsă prepararea ceaiului în grija pajilor, iar el se așeză alături discutând binedispus și râzând cu musafirii. Rikyū nu pregătea decât *usucha,* oferind lămuriri despre originea și istoria obiectelor de valoare folosite.

În *tokonoma* cu pereți de scânduri erau expuse o imagine cu gâște sălbatice și un *chatsubo* a cărui glazură se scursese din unele zone, lăsând impresia că ar fi căzut brumă.

— Acesta e celebrul Sutego[80]? întrebă un oaspete, un militar cu o mustață splendidă, absolut necunoscut.

— E așa cum spuneți! Am auzit că atunci când l-a obținut, seniorul Ashikaga Yoshimasa n-ar fi avut niciun nume și de aceea i s-a zis astfel.

Cei care așteptau formaseră o coadă lungă, dar nu putea să-l dea imediat afară pe oaspetele care de-abia își terminase de băut ceaiul. Calmul și relaxarea sunt un lux pe care un maestru de ceai și-l permite.

— Și *chaire*-ul?

— Este Narashiba.

Dintre multele *chaire*-uri de tip *katatsuki,* acesta era în primele trei din lume. În ce le privea pe celelalte două, Nitta Katatsuki se afla în *chashitsu-ul* lui Hideyoshi, iar Hatsuhana Katatsuki, în cel al lui Sōgyū, toate aparținându-i lui Hideyoshi. Un *chanoyu* la care să poți admira atâtea ustensile splendide nu se mai văzuse.

Rikyū prepara singur ceaiul pentru toți oaspeții care soseau unul după altul, dar, cum numărul acestora deveni prea mare, își puse asistenții să facă ceai pentru ei și în *mizuya,* el continuând totuși să-

---

[80] Textual, „copilul abandonat".

și demonstreze cât mai mult procedurile cu *chasen*-ul în mână.

— Ei, e timpul să ne oprim!

Când Hideyoshi apăru ca să vadă cum mergeau lucrurile la Rikyū, se cam făcuse ora oii81.

— Am pus să se numere: în cele patru *chashitsu*-uri ale noastre au intrat opt sute trei oaspeți. E un *chanoyu* fără egal în istorie! spuse Hideyoshi cu fața radiindu-i de încântare.

Zâmbetul acestui om avea forța magică de a-i captiva pe ceilalți, însuși Rikyū, când se apropiase de Hideyoshi cu cinci ani înainte, fiind atras. Zicându-și că un bărbat capabil de un astfel de zâmbet uluitor ar putea cuceri puterea supremă, intrase în anturajul său, predicția adeverindu-se.

— Într-adevăr, am impresia că prestigiul înălțimii Voastre a ajuns aici la apogeu! spuse Rikyū.

Nu era un compliment găunos, Rikyū nutrind convingerea neclintită că esența *chanoyu*-ului consta în *wabi* mult mai mult decât în ustensilele celebre. Totuși, capacitatea de apreciere a ustensilelor faimoase și evaluările corespunzătoare, răspândite în lume, făceau de asemenea parte din calea regală a *chanoyu*-ului. Singurul din țară în stare să le combine pe cele două și acum să realizeze o întrunire de ceai la o asemenea scară era doar Hideyoshi.

— O să fac un tur să văd spațiile pentru ceai din pădurice. Vino cu mine!

Rikyū se ridică imediat și se încălță. Întrucât preparase ceai întruna timp de jumătate de zi, brațele îi erau cam anchilozate. Ieșind afară, fu din nou uimit de mulțimea de oameni care invada pădurea de pini. Erau pe de o parte *chashitsu*-urile unor militari importanți precum Hidenaga, fratele lui Hideyoshi, Hosokawa Yūsai, Maeda Toshiie și alții, pe de alta, cele ale aristocraților, ale

---

81 Ora două după-amiază.

fiilor lui Rikyū, al lui Kokei Sōchin de la Daitokuji. Toți, în calitate de gazdă, își întrețineau oaspeții cu solicitudine.

— Ce plăcut e *chanoyu-ul* ăsta! spuse Hideyoshi fără urmă de falsitate.

— Într-adevăr, așa e! aprobă Rikyū curtenitor.

Oamenii se adunau doar pentru bucuria de a bea ceai, pentru a admira aceleași obiecte frumoase, pentru plăcerea de a se găsi toți împreună în acel loc, pentru mulțumirea de a contribui la reușita unei astfel de întruniri. Nu-ți puteai imagina că s-ar găsi în altă parte o distracție atât de interesantă care să apropie oamenii.

Mergând printre pini prin soarele de iarnă, ceea ce atrăgea privirea mai mult decât orice era o umbrelă mare de culoare roșu vermilion cu un diametru de aproape trei metri. Sub ea, înconjurat de un gard din stuf, se afla un bărbat pe care Rikyū îl recunoscu. Era un practicant de *wabicha,* pe nume Hechikan, care trăia ca un sihastru în Yamashina, un individ excentric, care nu dispunea decât de o singură *kama* cu care fierbea și orez, și pregătea și ceai.

Mai demult, Rikyū fusese invitat de acesta la ceai și își dădu seama că i s-a pregătit o farsă, o groapă în care să cadă, dar a acceptat să intre în Jōō. Era o groapă adâncă, cu un strat de noroi pe fund, așa încât gazda îl duse pe Rikyū să facă baie. Fusese un *chanoyu* minunat, care îi împrospătase spiritul, o năzdrăvănie tipică lui Hechikan.

— Umbrela asta roșie e o idee reușită! Îți acord scutire de toate obligațiile, spuse Hideyoshi într-o stare de spirit foarte bună, angajându-se astfel să-l absolve din acea clipă pe Hechikan de plata impozitelor. Și spațiul ăsta e o idee foarte bună!

Locul unde Hideyoshi se opri apoi era o mică baracă acoperită cu crengi, cu o rogojină de un jō, restul suprafeței fiind presărat cu nisip. Pe un *ro* cu marginea făcută din țigle era plasată o *kama,* iar din niște ace de pin se înălța un fum alb.

— Ai ceai? întrebă Hideyoshi.

— Nu am. Doriți niște *kogashi*?

— Da, dă-mi!

Bărbatul răsturnă o tigvă mare și vărsă niște pudră maronie într-un *idojawan* care părea a fi *kogashi*. Cu un *hishaku* care stătea agățat de paravan turnă deasupra apă caldă.

Așezat pe rogojină, Hideyoshi sorbi din *chawan* și luă un aer satisfăcut.

— Ce bun! Are o savoare indescriptibilă! și îi dădu și lui Rikyū.

Era un *kogashi* foarte atent făcut, nu consta doar din orez glutinos prăjit, ci se găseau amestecate și coajă uscată de mandarină, piper japonez, fenicul și altele, toate bine măcinate.

— Cum te cheamă?

— Mă cheamă Ikka și am venit din Mino.

— Mi-a plăcut! Azi cea mai mare favoare a zeilor ai fost tu! spuse Hideyoshi, oferindu-i evantaiul alb pe care îl ținea în mână.

Se mai plimbară vizitând și alte locuri și, la un moment dat, Rikyū avu un fel de halucinație în care verdele pinilor, spațiile pentru ceai și valurile de oameni se continuau la nesfârșit. Se părea că și Hideyoshi avea aceeași impresie.

— De ce or fi oare oamenii fascinați în așa măsură de *chanoyu*?

— Păi, probabil pentru că ceaiul este plăcut, răspunse Imai Sōkyū.

— Plăcut, de ce? Doar nu fac decât să bea un ceai amar!

Rikyū privi încruntat către el. Sōkyū se făcu mic, fără să mai poată răspunde ceva.

— La urma urmei, poate pentru că ustensilele rafinate folosite sunt interesante. Nu s-au strâns oamenii atrași de obiectele faimoase prezentate? încercă un răspuns Tsuda Sōgyū, cu care Hideyoshi fu de acord.

— Desigur, oricât ai predica *wabicha*-ul, dacă nu ai și un obiect vestit, oaspeții nu se bucură. Și atunci, înseamnă că ustensilele sunt viața *chanoyu*-ului? Adineaori, Ikka nu dispunea de niciun obiect

special, însă avea un spirit cu totul special. Există în *chanoyu* ceva diferit de ustensile! Ce anume? Tu cum vezi lucrurile? De ce se adună oamenii în așa măsură doar ca să bea un simplu ceai? i se adresă Hideyoshi direct lui Rikyū.

— Asta pentru că ceaiul ucide oamenii, răspunse el zâmbind.

— Ceaiul ucide oamenii… Ciudate lucruri mai spui! continuă Hideyoshi parcă străpungându-l cu privirea pe Rikyū.

— *Chanoyu*-ul are o frumusețe, o eleganță, pentru care poți și să ucizi ca să o dobândești, și nu mă refer numai la ustensile, poți vedea acea frumusețe și în gesturile din proceduri!

— Așa deci…

— În domeniul frumosului, înșelătoriile nu funcționează. Fie că e vorba de ustensile, fie că e vorba de proceduri, amatorul de *chanoyu* caută de obicei această stare mentală miraculoasă cu riscul vieții. Dacă poziția nodului pe un *chashaku* diferă și cu trei milimetri, acesta nu îi va mai plăcea, dacă în timpul unei proceduri locul *futaoki*-ului e deplasat doar cu un ochi de la tatami, el va suferi interior. În asta constă mlaștina fără fund a *chanoyu-ului,* capcana din estetic. Odată ce ai fost prins, ți se scurtează și viața, spuse Rikyū, simțind că în timp ce vorbea fusese mai sincer ca oricând.

— Deci chiar cu atâta hotărâre te străduiești tu pentru *chanoyu*…

3

La apus, Hideyoshi îl chemă pe Maita Awaji no kami, administratorul marii întruniri de *chanoyu* din ziua aceea și unul dintre discipolii lui Rikyū.

— Ar fi timpul să încheiem!

— Am înțeles. Doriți să începem și mâine din zori?

— Nu, ajunge cu cât am făcut azi.

Maita se arătă descumpănit. Pe panoul pentru decrete scrisese:

„De pe întâi ale lunii până pe zece, după cum va fi vremea". Toți credeau că, în măsura în care vremea va fi bună, întrunirea va dura zece zile.

— Nu-i așa, Rikyū? Așa ceva nu trebuie să țină nu știu câte zile! Nu e ceaiul ceva care trece doar într-o zi, la fel ca spuma?

— Așa e, cum spuneți. Și eu cred același lucru, răspunse Rikyū înclinându-se, surprins frumos că Hideyoshi înțelegea atât de bine spiritul *chanoyu*-ului. Nu era un om de rând nici ca general, nici în privința simțului estetic.

— Fă niște foc! ceru Hideyoshi.

Puse un paj să-i aducă un taburet de campanie și se așeză. În jur era plin de ace de pin și de crengi, așa că Rikyū se aplecă și începu să le adune. Când le aprinse, flăcările se înălțară vesele, înserarea se lăsa peste pădurea de pini și se făcu și puțin mai frig. Întrucât Hideyoshi le ceruse tuturor să plece, lângă foc nu se mai afla decât Rikyū.

— Ce desfătare poate fi un foc atunci când dormi ghemuit iarna pe un câmp, probabil că tu nu ai idee! spuse Hideyoshi, aducându-și probabil aminte de zilele sale din tinerețe când rătăcea prin Owari sau de cele când lupta pentru Nobunaga.

Rikyū dădu doar ușor din cap, fără să spună nimic, căci vorbele acelea nu păreau a pretinde un răspuns.

— Să încălzesc niște apă? întrebă șoptit.

— Mai degrabă mi-e puțin foame. Prăjește, te rog, niște pastă de orez.

Rikyū chemă un ajutor și-l trimise să aducă de îndată. Găsi apoi o piatră rotundă și plată și o așeză lângă foc, alese niște crengi de pin tocmai potrivite și le ascuți la vârf cu cuțitul, după care luă traista cu prăjituri de orez adusă de ajutorul său. Scoase două dintre ele și le puse pe piatră. Hideyoshi privea focul în tăcere, gândindu-se la ceva. Rikyū, de asemenea, tăcea uitându-se la foc. Cu bețișoarele din crengi de pin întoarse cu grijă prăjiturile de orez și, când una se

umflă, o împunse cu un bețișor și i-o dădu lui Hideyoshi, care o mâncă cu poftă. După ce le înfulecă pe amândouă, mai ceru.

— Să omori oameni e ceva respingător… Fețele celor uciși îmi ard și acum în fața ochilor.

Rikyū puse alte prăjituri pe piatră și încuviință în tăcere.

— Însă, știi, în toiul bătăliilor, omorând oameni, am înțeles în mod profund un lucru.

Ajuns aici, Hideyoshi se întrerupse. Figura sa, luminată de flăcările focului, îi părea lui Rikyū cea a unui demon înfricoșător. Oboseala lungilor ani petrecuți pe câmpurile de luptă transpărea pe fața sa îmbătrânită.

— Oriunde ai fi, nu găsești decât o singură prăjitură de orez. Dacă vrei să o mănânci, trebuie să-i ucizi pe ceilalți care o vor.

O creangă de pin crăpă cu zgomot. Soarele apusese și împrejurimile erau complet învăluite în întuneric. Pădurea de pini, care până puțin mai înainte fusese animată de mulțimea de oameni, era acum cuprinsă de o liniște intensă, ca pe fundul unei mări adânci.

— E ceva care mă contrariază de mai multă vreme. Mă gândeam să te întreb la un moment dat, i se adresă Hideyoshi lui Rikyū, privind focul.

— Desigur, despre ce ar fi vorba?

Rikyū stătea cu un genunchi așezat pe pământ, în direcția focului. Bucățile de pastă de orez se prăjiseră, dar Hideyoshi nu părea interesat și le îndepărtă de lângă foc. Hideyoshi își suflă nasul presându-și o nară cu degetul mare.

— Tu vorbești mereu de *wabi,* de *sabi,* dar care e de fapt intenția ta?

Rikyū dădu de înțeles că nu pricepea sensul întrebării.

— Uitându-mă la *chanoyu*-ul tău, nu pot să nu mă gândesc că e foarte departe și de *wabi,* și de *sabi.* Ceaiul tău nu are nimic searbăd în el, nu crezi?

Sub privirea scrutătoare a lui Hideyoshi, Rikyū luă o prăjitură de orez în vârful unei ramuri de pin și i-o oferi.

— *Chanoyu*-ul tău este exact opusul *wabi*-ului și *sabi*-ului. Cel puțin la prima vedere pare înveșmântat într-o atmosferă aridă, însă înăuntrul său se află ceva cald care fierbe. Nu pot scăpa de impresia asta.

Mânca în tihnă bucata de orez. Mai rămase tăcut un timp, apoi reluă:

— *Chanoyu*-ul tău ascunde ceva seducător, ceva strălucitor… ceva ca o dragoste nebună! Asta e! Pe mine nu poți să mă duci! Chiar și la vârsta asta, tu te stingi de dorul unei femei aflate cine știe unde, o iubești nebunește, gata și să mori pentru ea. Dacă n-ar fi așa, n-ai putea să creezi un astfel de *chanoyu* care scurtează viața!

Rikyū păstra tăcerea. Hideyoshi îl sfredelea mai departe cu privirea.

„Focul e la fel”, își zise Rikyū, întorcându-și privirea către flăcări., Arde cu aceeași flacără ca în acea zi din trecutul îndepărtat.”

— Dacă astfel simțiți, înseamnă că *chanoyu-ul* meu este încă foarte neevoluat. Va trebui să mă cufund mai tare în lumea *wabi*-ului și să mă străduiesc mai mult.

— Hm, ce vulpoi bătrân! exclamă Hideyoshi.

După ce aruncă în foc vergeaua de pin pe care o ținea în mână și se ridică, depărtându-se spuse, mai mult pentru el:

— Mă rog! Să iubești o femeie nu e ceva rău. Dar, în poveștile de dragoste ale altora, putem oare să ne băgăm?

Lăsat acolo, Rikyū continuă să privească în foc fără cea mai mică mișcare. Simțea intens că femeia aceea, întâlnită demult, respira și acum încă în sufletul său.

Chanoyu cu fum de ace de pin

HIDEYOSHI
Patru ani înainte de seppuku*-ul lui Rikyū*
18 iunie 1587
Chikuzen, pădurea de pini de la Hakozaki

1

În incinta templului Hakozaki din Hakata, dedicat zeului Hachiman, se afla un *chashitsu* de trei *jō* construit de Rikyū lângă un mic altar, un *chashitsu* de vară cu acoperișul și pereții dintr-o împletitură din stuf verde așezat la umbra unor pini înalți. Răcoros chiar și la amiază, era un loc în care-ți venea să tragi un pui de somn după prânz.

Hideyoshi își scoase sandalele, urcă pe tatami și se așeză de unul singur. „Să fie aici paradisul?…" se întrebă privind în jurul său: o briză plăcută, cicadele care susurau în cor, pe cer niciun nor, un vânt care adia pașnic prin deschizătura de la piept a *kosode*-ului de mătase, întreaga curte a templului impregnată de o atmosferă de puritate și eleganță.

Gusta intens sentimentul cald care izvora în el din profunzimile ființei. Când se așeza într-un *chashitsu* conceput de Rikyū, fără să știe de ce, îl invada lent bucuria de a trăi, ceea ce nu i se întâmpla în spațiile pentru ceai realizate de alți maeștri de *chanoyu.* Chiar dacă se ridicau doar patru stâlpi subțiri și un acoperiș de paie, dacă Rikyū conducea construcția, și înclinația acoperișului, și forma streșinii, și priveliștea care se vedea din interior, toate se armonizau perfect cu sufletul oaspetelui și, doar stând acolo, puteai gusta

relaxat bucuria de a trăi în acel moment. „Ce straniu…” Nu pricepea ce și cum anume diferea de *chashitsu*-urile concepute de alți maeștri de ceai.

„Nu, nici vorbă de așa ceva”, își spuse după ce se gândi că poate doar avea impresia asta pentru că îl favoriza pe Rikyū. La *chashitsu*-urile construite de Rikyū era evident undeva o diferență, fără să-și dea seama totuși în ce consta aceasta.

În partea opusă, în aceeași incintă, se afla un *chashitsu* construit de Dōan, fiul lui Rikyū. Acoperișul era realizat din rogojini împletite din papură, iar pereții dintr-un grilaj de bambus între barele căruia erau prinse ace verzi de pin. Avea o eleganță pe măsură, însă nu te mișca astfel încât să-ți ostoiască sufletul. Sărea în ochi artificialitatea, aspectul ostentativ, pe când *chashitsu*-ul conceput de Rikyū, deși cât se poate de natural, era învăluit într-un șarm care te atrăgea fără să vrei. „Despre ce-o fi vorba?…” se gândea Hideyoshi întruna de ceva vreme, dar nu reușea să-și dea seama.

Kama așezată pe *furo* începu să scoată în liniște aburi. *Furo*-ul era pus direct pe tatami, fără o placă de lemn sub el, ceea ce, în mod cert, oferea o mai mare senzație de răcoare. Pe stâlpul din *kamiza* era agățat un *hanaire* cilindric coreean, în care erau aranjate colilii și flori de Leonurus japonez. Tijele înalte de colilie și șirurile de flori mici și roz îl reconfortau pe Hideyoshi. Niște flori banale de câmp, odată ajunse pe mâna lui Rikyū, se înălțau puternic, respirând intens viață. Hideyoshi îi găsea talentul de-a dreptul enervant, căci, orice l-ai fi pus să facă, sesiza fără greș esența lucrurilor.

Rikyū își făcu apariția de după pini. Îmbrăcat într-o robă cenușie, mergea cu capul ușor aplecat, poate încercând să pară întru câtva mai mărunt, fiindcă era înalt și bine legat. Salută și intră, apoi își puse mâinile pe podea și își aplecă profund capul:

— Bună dimineața!

Așezându-se în *temaeza,* dădu deoparte ștergarul de pe coșul pe

care îl adusese, scoțând la iveală un pepene galben.

— Pepene?

Hideyoshi se amuza mereu închipuindu-și ce-o să-i ofere Rikyū să guste înainte de ceaiul de dimineață, căci îi înșela tot timpul așteptările, în sensul bun. Îl uimea cu idei neașteptate, venea întotdeauna cu ceva gustos, cum el nu prevedea.

Scoase un cuțit de bucătărie pentru zarzavaturi și curăță pepenele de coajă. Îl tăie în două, îl curăță de semințe și, punând două felii pe o frunză udă de aspidistra, le așeză în fața lui Hideyoshi. Folosind o scobitoare mai mare, acesta duse o bucată la gură.

Era dulce, probabil de-abia cules de pe câmp, și îi plăcea că nu fusese răcit.

— Pepenele e mai gustos cules și curățat imediat, nu? întrebă Hideyoshi, Rikyū aprobându-l în tăcere.

Își dădea seama că lucrul cel mai potrivit ca să-l mănânce în dimineața aceea era tocmai pepenele. Simțea cum vaga lui dulceață nutritivă i se răspândea prin tot corpul.

— Ești într-adevăr un om cu un tact extraordinar!

Mâncând și a doua bucată, întrebă:

— De la cine ai învățat *chanoyu*?

— De pe la șaptesprezece ani am învățat de la o persoană din Sakai pe nume Kitamuki Dōchin, iar la nouăsprezece am devenit discipolul lui Takeno Jōō.

Dōchin era un sihastru din Sakai, dar auzise despre el că fusese inițiat în secretele ceaiului formal de *shoin* de către Nōami, unul dintre maeștrii de ceremonii ai shogunului Ashikaga Yoshimasa. Nōami era cunoscut pentru că scrisese *Kundaikan sō chōki,* lucrare care aduna toate formele de prezentare somptuoasă în *shoin* a ustensilelor pe *daisu* și alte tipuri de etajere. Nu practica *wabicha*-ul la modă acum, ci un *chanoyu* strălucitor, care punea mare preț pe ustensilele chinezești. Takeno Jōō, negustor de arme din Sakai, era un maestru al *wabicha*-ului.

Dacă i-a avut maeștri pe Dōchin și Jōō însemna că Rikyū studiase atât ceaiul tradițional, cât și pe cel de avangardă, totuși, nu acesta era răspunsul așteptat de Hideyoshi. Atâta lucru știa de dinainte.

— *Chanoyu*-ul lui Jōō îl transmite și Sōkyū, dar, cum să spun, e foarte diferit de al tău. În ceea ce privește procedurile cu *daisu* de *shoin,* de asemenea, între maeștrii de ceremonii și tine sunt diferențe mari…

Imai Sōkyū, fiind ginerele lui Jōō, moștenise toate ustensilele faimoase adunate de acesta și îndeplinea și acum funcția de maestru de ceai pe lângă Hideyoshi.

— Mă simt foarte rușinat de incompetența mea… spuse Rikyū adoptând poziția formală și se înclină adânc.

— Ah, nu… șopti Hideyoshi și tăcu, gândindu-se cum să cerceteze mai profund în sufletul lui Rikyū.

— Sunt *okoshigome*, spuse Rikyū, scoțând un coșuleț de bambus verde cu niște prăjituri, cu intenția de a-și drege gustul înainte de ceai.

Hideyoshi luă una din sferele uscate și o băgă în gură. Orezul fiert era spălat odată cu apă și uscat, prăjit apoi într-o cratiță de pământ până devenea ușor maroniu, iar în final întărit cu un sirop dulce. Crocante, dar răspândeau în gură o dulceață plină de prospețime.

— Ce vreau eu să te întreb este cum îți concepi tu *chanoyu-ul,* cum anume reușești un aranjament al *chashitsu*-ului și o tratație care se potrivesc atât de bine cu sufletul oaspeților?

— Nu cred că reușesc așa cum spuneți, sunt însă foarte atent la schimbările din toate fazele celor patru anotimpuri, cu intenția de a descoperi în ce anume înmugurește viața.

— Hm! făcu Hideyoshi, căci nu ăsta era răspunsul pe care îl dorea.

Rikyū începu să prepare *koicha* într-un *idojawan* mare. Urmărindu-i procedura, Hideyoshi se întreba uimit la culme ce fel

de viață o fi dus Rikyū ca să se poată naște acest *chanoyu* care ascundea strălucirea vieții într-o colibă dărăpănată acoperită cu paie, cu aspect rustic.

2

Clădirea pentru oaspeți a templului Hakozaki Hachiman devenise cartierul general al expediției de pedepsire a clanului Shimazu, cu alte cuvinte, al campaniei în Kyūshū. În sala mare, înconjurată cu o draperie ca o cortină, veneau zi de zi o mulțime de vizitatori. Întorcându-se după ce băuse *koicha*-ul lui Rikyū, îi găsi așteptându-l acolo pe cei mai puternici dintre negustorii din Hakata. Hideyoshi puse un paj să desfășoare o coală mare desenată, noul plan urbanistic al orașului.

— Cu aceasta, orașul Hakata își va relua activitatea intensă de odinioară! aprobă entuziast Kamiya Sōtan, după ce aruncă o privire.

În ultimii zeci de ani, din cauza războaielor civile, orașul fusese ars din temelii de nenumărate ori, iar acum devenise un fel de câmpie nelocuită, năpădită de ierburile verii. Negustorii se refugiaseră care încotro, Kamiya Sōtan mutându-se la Karatsu. De data asta, Hideyoshi hotărâse să se taie ierburile și să se facă o nouă împărțire a orașului. De fapt, cel care realizase desenele era un vasal al lui Kuroda Kanbei, însă planul era îndrăzneț și îți puteai imagina cartierele prin care circulau o mulțime de locuitori.

— Într-adevăr, grație puterii înălțimii Voastre *kanpaku-ul*, războaiele interne au încetat și e liniște în țară. Nicicând în lume nu s-a mai văzut un general atât de înțelept și de neînfricat precum Excelența Voastră! îl lăudă deliberat Shimai Sōshitsu.

Măgulelile astea care-ți strepezeau dinții îi făcură plăcere în primul moment, însă, tot continuând, începură să-l plictisească.

Către sfârșitul anului precedent, Hideyoshi decretase adunarea

întregii armate și, în ziua de Anul Nou, în castelul Ōsaka, hotărâse posturile generalilor săi. Marea sa armată cu un total de o sută douăzeci de mii de oameni, începând din primăvară, măturase întregul Kyūshū. Hideyoshi ajunsese pe calul său până în Satsuma, dar nu mai avea atâtea de suferit în campanie ca pe vremea tinereții, căci, în momentul în care sosea undeva, acum totul era deja rezolvat. Superioritatea sa, atât militară, cât și economică, era copleșitoare, expediția semănând cu o călătorie de plăcere.

Nu anihilase clanul Shimazu, aflat în centrul rezistenței, ci îi lăsase provinciile Satsuma, Ōsumi și Hyūga, iar la întoarcerea în Hakata primi nenumărate vizite la templul Hakozaki, militari și negustori, precum și călugări, care mai de care felicitându-l pentru victorie și ridicându-i în slăvi strategia. Hideyoshi nu era însă naivul care să-și piardă capul la niște lingușeli evidente. Când era elogiat excesiv, se gândea ce se află în spatele cuvintelor, ce avantaj urmărește să obțină cel care îl lăuda, iar supozițiile sale nu erau niciodată departe de adevăr.

După ce ajunseră la niște concluzii în discuția despre planificarea orașului, acesta se întoarse către Sōtan:

— La momentul potrivit, voi porni de aici să invadez China și India. O să vă cer atunci să faceți o mulțime de lucruri!

— Am înțeles! Orice ne spuneți! se prosternă Sōtan.

Acest negustor, mărunt de statură, se dusese până la Yatsushiro în Higo, în tabăra lui Hideyoshi, pentru o vizită de curtoazie. De când începuse exploatarea minelor de argint din Iwami, le administrase în permanență, iar acum exporta argint în Coreea cu nave care plecau din Karatsu. Dispunea de o mare putere economică și avea multe relații peste tot în peninsulă. Nu putea fi cineva mai util decât el ca ghid privind căile navigabile către China.

— Spuneți că la momentul potrivit, dar sunt unii care se întreabă dacă armata de o sută douăzeci de mii de oameni nu va traversa marea așa cum se află acum, spuse Shimai Sōshitsu, urmărind

reacția lui Hideyoshi.

— Ar fi o idee bună! râse acesta tare și, în timp ce râdea, reflectă: „Doar dacă învingi merită să duci o bătălie, viața nu are niciun sens dacă nu învingi!”

Anume pentru că ai câștigat se adună în jurul tău oameni cu fețele numai zâmbet. Dacă ieși învingător, întreaga lume se învârte după placul tău, oamenii toți se pleacă în fața ta, orice femeie frumoasă se va lăsa în voia ta, dar, dacă ești înfrânt, vai de tine. Pe cei învinși îi așteaptă moartea sau, dacă nu, o umilință lungă și profundă.

— De data asta, cine va fi întâiul la faptele de arme? Oare seniorul Mori? întrebă Sōtan.

— Hm, poate…

Atribuirea recompenselor urma să aibă loc destul de repede. Meritul lui Mōri Terumoto, care intrase în Buzen ca un vârf de lance, era mare, Gamō Ujisato și Maeda Toshinaga, care atacaseră castelul Kokura, meritau de asemenea laude, dar nu dintre numele acestora îi venea în minte cel al principalului artizan al victoriei.

— De altfel, și tu ai făcut destule, nu?

— Nicidecum! Nu cu intenția asta am adus vorba! zise Sōtan stânjenit.

Meritele acestuia erau importante, fără discuție. La sfârșitul anului precedent, Sōtan se dusese la Kyōto și, la Daitokuji, devenise călugăr budist, iar în ianuarie venise la Ōsaka, acum fiind îmbrăcat ca un preot. Hideyoshi îl primea întotdeauna pe Sōtan cu căldură, pe „călugărul din Tsukushi[82]!” după cum îl striga el. La o întrunire de *chanoyu* din castelul Ōsaka, îi arătase în mod special niște ustensile numai lui Sōtan. Cu ocazia acestei ultime expediții, Sōtan

---

[82] Numele vechi al insulei Kyūshū, folosit uneori și în sens restrâns cu referire numai la jumătatea nordică a insulei, numai la Dazaifu sau numai la provinciile Chikuzen și Chikugo.

furnizase informații utile și servise drept îndrumător. La fel ca atunci când îl învinseseră pe Shibata Katsuie la Shizugatake, cu cât un corp de armată al lui Hideyoshi era mai mic, cu atât o reușită pe câmpul de luptă urma să primească o recunoaștere mai mare. Posesiunile pe care și le administra ajunseseră la o scară uriașă, încât lupta consta mai puțin într-o ciocnire a forțelor armate, cât într-o confruntare a forțelor economice și dorea să-i recompenseze în primul rând pe cei care-și puseseră inteligența la contribuție și-i permiseseră să obțină victoria fără dificultăți.

Se gândi și la Rikyū, care-l sfătuise inteligent cu doi ani înainte când Hideyoshi rumega deja planul de pedepsire a clanului Shimazu. Îi scrisese o scrisoare dură în care îi cerea lui Shimazu Yoshihisa sistarea atacului cu care îl amenința pe Otomo Sorin din Bungo, dar, când secretarul termină de scris cuvintele lui Hideyoshi, Rikyū, aflat alături, interveni:

— Aș putea să vă spun ceva?

— Ce anume?

— O asemenea scrisoare nu va face decât să-i îndârjească pe cei din Shimazu. Cred că aici stratagema cea mai bună ar fi să-i somați îmbinând metode dure cu altele generoase.

— Și ce să fac?

— Îmi permiteți să scriu eu o scrisoare?

Primind aprobarea, Rikyū scrise: „în legătură cu problema conflictului dintre Hōshū[83] și domeniul domniilor voastre, așa cum ne-a instruit Excelența Sa *kanpaku*-ul care se interesează îndeaproape de situație, vă trimitem câteva rânduri". După această introducere, scrisoarea sfătuia clanul Shimazu pe un ton pașnic să aibă discernământ și să renunțe la ostilități.

— Cu aceasta, semnată de seniorul Hosokawa Yūsai și de către

---

[83] Denumire formală a provinciilor Buzen și Bungo, controlate în acel moment de Ōtomo Sōrin.

mine, trimisă întâiului sfetnic al lui Shimazu, le creați o portiță ca să se lase convinși.

Hideyoshi citi scrisoarea și rămase uimit. Se considera un maestru al strategiilor de a trage inamicul pe sfoară, însă Rikyū îi dădea clasă. Stând acum și gândindu-se, faptul că expediția contra clanului Shimazu se desfășurase atât de bine se datora acelei scrisori.

Răspunsul către Rikyū venise chiar din partea lui Shimazu Yoshihisa, însoțit îndatoritor de zece *kin*[84] de fire de mătase, în scrisoare transmițând că „întrucât am trimis un emisar, vă rog să binevoiți să interveniți pentru primirea acestuia de către Excelența Sa *kanpaku-ul".* Când solul ajunsese, Rikyū i-l prezentase lui Hideyoshi, care îi arătase emisarului întregul castel Ōsaka, demonstrându-i astfel forța sa, și îl invitase la un *chanoyu* oficiat de Rikyū. Tocmai fiindcă în timpul acelui *chanoyu* fusese asigurat de dinainte că va putea păstra provinciile Satsuma, Ōsumi și Hyūga, clanul Shimazu își retrăsese prompt armata în sud când Hideyoshi întreprinsese campania de acum. Fără această asigurare, în mod sigur Shimazu ar fi opus o rezistență înverșunată peste tot în Kyūshū.

„Prin urmare, în cazul ăsta, marele merit este al lui Rikyū?" se întrebă Hideyoshi, având impresia că de la Rikyū învățase tehnica folosirii flexibile când a biciului, când a zăhărelului, pentru a manipula inamicul.

— Da, asta e! Cele mai mari merite în campania aceasta în Kyūshū le are *chanoyu-ul.* Dacă n-ar fi fost *chanoyu-ul,* armata n-ar fi înaintat atât de ușor, spuse Hideyoshi cât se poate de serios, cu voce tare.

Sōtan îl aprobă, dar nu era clar dacă înțelesese într-adevăr ce voia

---

[84] Echivalentul a șase kilograme.

să spună acesta.

3

— Fă-mi niște ceai, dar într-o manieră cât de cât nouă! îi ceru Hideyoshi lui Rikyū imediat ce se trezi.

Cât timp se afla la cartierul general de la Hakozaki-gū, vizitatorii soseau unul după altul. Noua împărțire a teritoriilor în Kyūshū, domeniile templelor budiste și shintoiste, consultări cu negustorii și așa mai departe, toate erau probleme de care Hideyoshi trebuia să se ocupe. Nu-i displăcea să aibă mulți musafiri, dar să facă față acestei avalanșe de cereri, zile la rând, de dimineață până seara, era mai obositor decât pe câmpul de luptă. Hideyoshi dorea să se poată odihni puțin, simțea că-l copleșește mental situația.

În *chashitsu*-urile de la Hakozaki-gū se putea relaxa într-o anumită măsură, dar în campanie nu avea decât puține ustensile, iar plăcerea de a se bucura de idei noi în legătură cu ceaiul avea de suferit. Rikyū adusese ceai nou de Uji în *chatsubo*-ul Hashidate, dar acesta era încă prea proaspăt. Hideyoshi știa și el că dacă nu se maturează până la începutul iernii, gustul nu e suficient de profund.

— Am terminat pregătirile! N-ați vrea să faceți câțiva pași?

— Merg oriunde!

Rikyū era însoțit de trei servitori care cărau niște bagaje în spinare, probabil având intenția să ducă niște ustensile undeva și să facă ceai acolo. Luând cu el doar câțiva însoțitori ca suită, Hideyoshi porni și el, gândindu-se că de mult nu mai mersese așa, în voie, fără să știe încotro se duce.

După ce merseseră pe un drum larg și drept care se întindea din incinta templului către plaja acoperită cu nisip a golfului Hakata, o luară prin pădurea de pini și, nu după mult timp, ieșiră pe plajă. Deși era dimineață, marea strălucea puternic în razele soarelui.

Golful Hakata, delimitat de lunga și îngusta peninsulă Uminonakamichi și de niște insule, sclipea gri-argintiu. Pe cer se formau niște nori cumulonimbus amenințători, iar în pădurea de pini glasurile de *semi*[85] răsunau asurzitor. La umbra pinilor sufla dinspre mare o briză răcoroasă.

— Să ne așezăm undeva pe aici.

Oprindu-se din mers, Rikyū dădu dispoziții servitorilor să facă pregătirile. Sub un pin cu o formă foarte frumoasă așternură o pătură stacojie, iar peste ea, o blană de tigru.

— Binevoiți să vă faceți comod!

— E foarte plăcut! zise Hideyoshi și se așeză.

Contemplând marea, ascultând zgomotul valurilor și al vântului prin ramurile pinilor, tot haosul de gânduri îi dispăru din minte. Niciun vizitator nu va veni până aici ca să-l deranjeze, putea să se relaxeze cât avea chef.

— Să știți că pentru a încălzi apa îmi va lua ceva vreme!

— Bine, atunci o să mă întind, spuse Hideyoshi și se lungi cu o mână drept pernă.

În ce-l privește pe Rikyū, acesta agăță un lanț de o ramură a pinului și atârnă o *unryugama* îngustă și înaltă. Așeză sub ea trei pietre și începu să ardă ace de pin, o coloană mare de fum alb înălțându-se de îndată. Hideyoshi se binedispuse brusc:

— Grozav! E o idee splendidă! Îmi place! exclamă ridicându-se și bătând din palme.

— E doar un divertisment, înălțimea Voastră, vă rog să mă iertați!

— Ba nu, îmi face plăcere! De ce n-ai mai făcut până acum ceva atât de interesant?

— Păi, fiind în afara Căii Ceaiului…

— Hm! Ca să bei niște ceai nu există nici „în afara Căii”, nici vreo

---

[85] Denumirea mai multor specii de cicadă cu un târâit foarte puternic și penetrant. în Japonia, unul dintre principalele simboluri ale efemerității.

Cale regală! Cel mai important este să fii în acord cu spiritul acelei zile, acelui moment.86

— Într-adevăr, cred că ați surprins esențialul! Am să-mi întipăresc adânc în minte cuvintele înălțimii Voastre! spuse Rikyū înclinându-se adânc.

În timp ce fumul se înălța mai departe din acele de pin, Rikyū desfăcu un set de cutii suprapuse, ornamentate cu *makie* cu aur, reprezentând mai multe tipuri de scoici. În interior se aflau găluște de orez.

— Dacă doriți cumva…

— Da, vreau! și Hideyoshi luă cu mâna bulgărele simplu de orez cu sare, care i se păru neașteptat de gustos.

După ce mâncă pe săturate și luă și două-trei înghițituri de sake dintr-un recipient de bambus verde, i se făcu somn și se întinse din nou pe blana de tigru. Se simțea foarte satisfăcut gândindu-se că într-o zi, pe marea aceea, o să aibă zece mii sau chiar douăzeci de mii de corăbii și va invada Coreea. Tot moțăind, adormi și, când se trezi, se auzea apa fierbând.

— Fă-mi un *usucha*! îi ceru lui Rikyū pe un ton care trăda o stare de spirit excelentă.

— Am înțeles! răspunse Rikyū, care era așezat lângă *kama,* și, cu dexteritate, prepară ceaiul într-un *chawan akaraku.*

Hideyoshi își drese gustul cu o nucă învelită în miere, apoi degustă în tihnă lichidul verde, ca și cum și-ar exprima gratitudinea pentru faptul de a trăi acum și aici. Mai ceru un bol de ceai și, suspinând intens, parcă elimină dintr-odată toate nemulțumirile și deprimările care-i apăsaseră sufletul ani la rând. Își croise drum prin viață trudind fără răgaz ca un cal de povară, însă, dacă se putea bucura măcar câteodată de câteva clipe de relaxare, simțea că o

---

86 Denumirea mai multor specii de cicadă cu un târâit foarte puternic și penetrant. în Japonia, unul dintre principalele simboluri ale efemerității.

poate lua a doua zi de la capăt plin de energie.

— A fost bun. Ba nu, a fost un ceai excelent!

— Vă mulțumesc foarte mult! răspunse Rikyū la aceste laude.

Hideyoshi privi un timp marea cu valurile blânde. Se gândea că mai avea să se îngrijească de acum înainte de foarte multe probleme în calitate de stăpân al țării, dar că vor merge toate bine, le va rezolva una câte una și se va ridica deasupra acestei lumi.

Simțind ceva ciudat, se întoarse tocmai când Rikyū băga ceva în acele de pin încă nearse, niște tămâie probabil. *Kōgō*-ul pe care îl ținea în mână se zărea doar printre degete, dar, deși nu se vedea bine, sărea în ochi verdele său strălucitor.

— Arată-mi-l!

Cu capul plecat, Rikyū se crispă tot, strângând mâna cu putere.

— Arată-l! îi repetă ordinul.

Pumnul strâns al lui Rikyū nu se deschidea.

— Arată-l! îi ordonă mai aspru, și Rikyū își desfăcu încet palma. I-l luă din mână aproape smulgându-i-l și-l privi intens. Era un vas mic și plat, acoperit cu o glazură verde lucitoare, mai elegant și mai fin decât oricare ceramică sau porțelan pe care le văzuse până atunci. Cum se face că ai un asemenea obiect excepțional, dar nu mi l-ai arătat niciodată până acum?

Hideyoshi se simțea trădat de Rikyū. Acesta îl învățase multe despre ustensilele celebre care circulau printre cunoscători, dar nu scosese o vorbă despre faptul că avea un *kōgō* atât de minunat.

— Lasă-mi-l mie! Îți dau pe el câți bani dorești.

Îi oferi un preț de cincizeci de monede de aur, plusând până la o mie de monede de aur, însă Rikyū nu acceptă.

— Vă rog să mă iertați! Este o amintire de la o persoană față de care mă simt dator pentru că mi-a arătat spiritul ceaiului, spuse Rikyū confuz, cum rar i se întâmpla.

În mâna stângă strângea săculețul în care fusese băgat *kōgō*-ul. Pânza era foarte decolorată, dar era un material roșu-închis de bună

calitate. Hideyoshi îl privea fix. Avea impresia că întrezărise secretul pe care de mult Rikyū îl ascundea.

— E o femeie! De la o femeie ai învățat?

— Nu…

— Nu te mai ascunde, te-am citit perfect! Povestește-mi despre ea! Ce fel de femeie era? Trebuie să fi fost încântătoare, dacă te-ai îndrăgostit tu de ea!

Dar oricât îl luă la întrebări Hideyoshi, Rikyū rămase cu obstinație așezat, cu pumnii strânși pe genunchi, cu corpul crispat.

Chashitsu-ul de aur

RIKYŪ
Cinci ani înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*
6 ianuarie 1586
Kyōto, Curtea Imperială, Palatul Mic

1

Când se montă *chashitsu-ul* de aur la Palatul Mic (Kogosho) de la Curtea Imperială, Rikyū fusese impresionat. Nu se gândise niciodată că această combinație de auriu cu roșu intens poate fi atât de senzuală și de frumoasă. Palatul Mic, care, cu excepția ceremoniilor, stătea aproape nefolosit, era legat de Shishinden printr-o galerie acoperită. Era un spațiu vid, delimitat de stâlpii și *tokonoma* de lemn în stare naturală, completați doar de *fusuma.*

Chashitsu-ul de aur era montat înăuntrul său și chiar atunci razele soarelui de dimineață îl scăldau trecând pe sub streșini. Priveliștea era de-a dreptul sublimă. Din toate elementele sale se revărsau orbitor reflexe aurii, de parcă ar fi fost centrul lumii.

— Ei, e gata? își făcu Hideyoshi apariția.

Bărbatul mărunt, îmbrăcat cu un *haori* cu fir de aur peste *kosode*-ul roșu, era proprietarul acestui *chashitsu* unic în lume. Era urmat de Konoe Sakihisa, cu fața pudrată în alb, fost *kanpaku.*

— Am auzit de *chashitsu*-ul de aur și-mi tot închipuiam cam cum ar putea fi, da' ia te uită, s-a folosit aici o grămadă de aur, sunt chiar uluit! spuse Konoe Sakihisa, care îi ținea loc de tată, chiar dacă era cu doar un an mai în vârstă decât Hideyoshi.

Obținând sprijinul familiei Konoe, în anul precedent Hideyoshi

fusese numit *kanpaku* și, în semn de gratitudine, oferise împăratului și prinților imperiali un *chanoyu* în clădirea Palatului Mic. Nu avusese nicio reținere expunând un mare număr de ustensile celebre, iar el însuși încercase să oficieze cu cât mai multă ostentație, însă împăratul nu se arătase prea impresionat. Contrariat, Hideyoshi pusese de data asta să se construiască acest *chashitsu* de aur, de tip *hirasanjō,* cu formă dreptunghiulară de trei jō și cu intrarea pe latura lungă. Era demontabil, se înălțau stâlpii aurii, se dispuneau grinzile inferioare și superioare de aur, se plasau pereții de aur, apoi tavanul de aur, putându-se foarte ușor asambla oriunde. Tatamiurile erau acoperite cu stofa stacojie, iar ustensilele de ceai din setul de pe *daisu*-ul pregătit acolo erau toate din aur. Și cele patru *shōji*-uri cu rol de ușă de la intrarea prin mica verandă din față aveau, bineînțeles, până și baghetele de rezistență din aur, iar în loc de hârtie era lipită pe ele o țesătură subțire de mătase. Această pânză, de asemenea, era vopsită într-un roșu cardinal intens, iar însemnele familiei Toyotomi – *goshichi no kiri*[87] – apăreau discret în negativ, fiind redate într-o nuanță mai pală.

Auriu și stacojiu bătătoare la ochi… Spațiul pentru ceai era constituit numai din aceste două culori, o încăpere la polul opus față de atmosfera de *wabi* preferată de obicei de către Rikyū, însă aici, în felul acesta, reflexele stacojii pe aur creau un sentiment indescriptibil de pace și liniște.

— Cât aur s-a folosit aici?! întrebă Konoe Sakihisa.

— E aur pur, și cel mai greu este *furo*-ul, or fi acolo vreo cinci *kan.*

---

[87] Textual, „paulownia cu cinci-șapte“ din emblema *(mon)* a familiei Toyotomi (actualmente a prim-ministrului Japoniei). Constă din imaginea a trei frunze de paulownia deasupra cărora se înalță trei tije cu câte cinci, șapte și, respectiv, cinci flori. Denumirea indică diferența față de *gosan no Kiri* („paulownia cu cinci-trei“), un *mon* cu aceeași structură, dar cu trei-cinci-trei flori pe tije.

La *daisu* și la setul de ustensile, vreo cincisprezece *kan.* Dacă *chashitsu*-ul ar fi fost în întregime din aur, ar fi fost prea greu și ar fi devenit netransportabil. Am placat doar scândurile de lemn de *hinoki* cu aur, dar chiar și așa au intrat acolo cam trei *kanme,* răspunse Rikyū cu fruntea la pământ.

— Ei, cum e, asta o să-i taie răsuflarea împăratului, nu? spuse Hideyoshi mândru.

— Într-adevăr, un asemenea *chashitsu* nu s-a mai văzut nici în China sau în India, nici la barbarii din sud! *Chanoyu*-ul de anul trecut a fost și el cu totul special, acesta îi va lăsa pe toți fără grai! spuse Sakihisa, Rikyū ascultându-l cu capul plecat.

Chanoyu-ul din anul precedent fusese o întrunire strălucitoare cu *daisu*[88] învăluită într-o noblețe plină de grație. Reprezentaseră cu multă grijă crizantema – însemnul imperial – cu *makie* pe *natsume*-uri și o gravaseră pe *kama.* Cu excepția obiectelor celebre, toate ustensilele erau absolut noi, ulterior fiind oferite împăratului.

Rikyū, care pusese totul la punct în locul lui Hideyoshi, era foarte bucuros întrucât obținuse cea mai înaltă recunoaștere din întreaga sa viață, dar se părea că Hideyoshi, care fusese gazda, nu era mulțumit:

— Și Nitta Takatsuki, și Nitarinasu, pentru cei care nu le înțeleg valoarea, nu sunt decât niște simple vase de pământ!

Ambele erau *chaire*-uri remarcabile, celebre, Hideyoshi obținându-le plătind pentru ele un preț enorm, zece mii de *kanmon*[89]. Transformând în aur, ar fi venit în mare optsprezece *kanme,* cam tot atât cât *chashitsu*-ul de aur, însă cei care priveau aceste mici obiecte de ceramică maronii nu erau impresionați. Oricâte detalii splendide ar fi avut suprafața și glazura lor, în cele din urmă nu constituiau decât niște obiecte de ceramică și, ca atare,

---

[88] În traducere liberă, „întâlnire formală".

[89] Vezi nota de la p. 29.

Hideyoshi nu putea să nu fie nemulțumit. Când ieșise din Palatul Mic după ce oferise *chanoyu*-ul împăratului, Hideyoshi era de-a dreptul revoltat.

— Vreau să văd fața uimită a împăratului. Am să-i mai ofer ceai încă o dată. N-ai cumva vreo idee? îl întrebă pe Rikyū.

Într-adevăr, împăratul și prinții imperiali doar băuseră ceaiul cu un aer politicos, dar nu făcuseră niciun comentariu special.

— Persoanele din vârful aristocrației nu-și prea dau pe față sentimentele! răspunse Rikyū.

Exact din acea cauză era Hideyoshi nemulțumit. Toată lumea trebuia să admire fără rezerve ce făcea *kanpaku*-ul Hideyoshi.

— Am să mă gândesc la ceva! și în aceeași clipă îi veni o idee. Ce-ați zice de un *chashitsu* de aur?

— Asta e, splendid! Fă-l repede! bătu din palme Hideyoshi.

Desenă imediat schițele și-i puse pe artizanii din Sakai să-l construiască. Îl montară și în reședința din castelul Ōsaka, dar, cum era probabil de așteptat, arăta mult mai impunător în incinta Palatului Imperial, unde chiar și lumina aurie arăta în mod special mai strălucitoare.

— Mă temeam să nu fie ceva vulgar, însă e o culme a *yūgen*-ului! șopti Sakihisa.

— Înăuntru e chiar tărâmul Insulei Tinereții Veșnice, Paradisul pe pământ! Hî, hî, hî!!! făcu Hideyoshi.

Rikyū, cunoscând motivul acestui râs vulgar al lui Hideyoshi, își înclină, tăcut, capul. *Kanpaku*-ul, în *chashitsu*-ul acesta… Cu siguranță va fi o priveliște frumoasă, în foarte scurt timp îl va invita pe împărat și îi va oferi ceai.

— Și împăratul, și prinții vor fi fără îndoială impresionați! E ceva pentru care merită să fi trăit atât de mult! spuse Sakihisa.

Rikyū se aplecă adânc. Simți foșnetul grandiosului costum de mătase cum trecu prin fața capului său, îndepărtându-se.

2

Rikyū, ca să vadă dacă totul este în ordine, intră în *chashitsu-ul* de aur și închise *shōji-\în\e.* Așezându-se pe unul dintre tatamiurile stacojii, rămase un timp cufundat în această eleganță copleșitoare, senzuală, fără să poată scoate o vorbă.

— Într-adevăr… spuse de unul singur, fără să-și dea seama.

Lumina care se filtra prin țesătura fină de mătase stacojie colora onctuos în roșiatic auriul pereților. Roșul tatamiurilor se reflecta în tavanul de aur, intensificându-și nuanța. Stacojiul se potrivea și cu rotunjimile *furo*-ului și *mizusashi*-ului așezate pe *daisu,* conferindu-le o frumusețe distinctă. Și să descrii totul ca „frumusețe eterică”, tot ar fi fost puțin, căci acest *chashitsu* de aur era ca un tărâm magic, total separat de lumea cotidiană plină de suferință.

Nici dacă ai putea admira culorile amurgului când soarele tocmai s-a ascuns după orizont, din palatul de pe vârful muntelui Sumeru aflat în mijlocul Universului, nu ai avea poate aceeași senzație. Somptuozitate, sublim, rafinament, puritate… orice termen i-ar fi aplicat, n-ar fi putut transmite bunul-gust blând și senzual al acestei încăperi pentru ceai.

Așezat în spațiul scăldat în auriu și stacojiu, Rikyū se gândi la propriul său *chanoyu.* Când începuse să învețe *wabicha* în Sakai avea un pic mai mult de cincisprezece ani și trecuseră de atunci mai bine de patruzeci… Construise diverse *chashitsu-uri,* iar în cele din urmă ajunsese să-l facă pe acesta. Față de colibele acoperite cu stuf de pe plaja din Sakai, cât de departe era lumea aceasta!

„Dacă stau așezat aici, îmi dispar toate gândurile rele”, își zise Rikyū, zâmbind trist. „Dar, oare, nu e asta tocmai o concentrare de gânduri rele, de dorințe rele?” continuă în gând și își roti privirile peste aurul din jur. Era ceea ce-l înconjura altceva decât expresia

dorințelor mundane scoase la iveală? Construise colibe acoperite cu paie pentru a se bucura de rafinamentul *wabi*-ului sau *sabi*-ului, dar nu doar din cauză că îi plăceau atmosfera rustică și urmele trecerii vremii, ci era vorba de viață, de șarmul din interiorul unei colibe rustice acoperită cu stuf, de înmugurirea primăverii în mijlocul zăpezilor care te înghețau… Iubise necontenit frumusețea vieții care se înălța ca o flacără în mijlocul uscăciunii dezolate. Dacă n-ar ascunde în interior forța vitală arzătoare, nici ustensilele cu *wabi* sau cu *sabi*, nici încăperile pentru ceai n-ar fi mai mult decât niște obiecte comune, lipsite de gust, cu un aspect ieftin.

„Bine mi-au dat numele ăsta, să mă opresc *(kyū)* cu acest *ri*", își spuse Rikyū probându-și încă o dată propriile idei. Anul precedent, cu ocazia întrunirii de ceai de la Palatul Mic, Sen Yoshirō, negustor de pește uscat din Sakai, care își spunea până atunci Sōeki, primise de la împărat numele budist Rikyū la propunerea lui Kokei Sōchin de la Daitokuji.

— *Mei-ri ton-kyū* înseamnă a renunța la faimă și profituri? fusese întrebat Sōchin la Curtea Imperială.

— Înseamnă să devii un sfredel bătrân și să te concentrezi asupra zen-ului!

Rikyū fu mulțumit de răspuns. Dacă ar fi fost acel *RI* din *meiRI tonkyū*, ar fi însemnat un îndemn să nu râvnească la bogății, faimă și profituri, dar sfredelul bătrân se referea la un sfredel rotund, învechit și inutil, care nu mai are vârf ascuțit (*eiRI*). Deci acel *RI* însemna ascuțimea unei lame tăioase. „Rikyū" era deci o învățătură, un îndemn s-o lase mai încet cu ascuțimea, Sōchin văzuse limpede în sufletul său.

— Oricât ai încerca s-o ascunzi, ești o persoană pătrunzătoare. Ai privirea pătrunzătoare, ai spiritul ascuțit, ești în general tăios.

— S-ar putea…

— Ar cam fi timpul să-ți dai seama că trebuie să mai rotunjești ascuțimile.

— Vă mulțumesc! spuse Sōeki, care de-abia primise numele Rikyū, așezându-și mâinile pe podea și înclinându-se adânc.

Avea mereu senzația că Sōchin, deși mai tânăr, îi citește perfect în suflet până în zonele cele mai adânci, învăluite într-un întuneric dens. Din acea zi, Sen no Sōeki, maestrul de ceai al lui Hideyoshi, devenise Sen no Rikyū. Mereu în schimbare, Rikyū, care ajunsese să facă un astfel de *chashitsu,* era el însuși înfricoșat. Se simțea de parcă un hău adânc și întunecat se deschidea în străfundurile sufletului său. Vântul care bătea de acolo îi producea o suferință înnebunitoare.

Rikyū își aminti de râsul vulgar al lui Hideyoshi de mai înainte și revăzu în minte o scenă din castelul din Ōsaka, atunci când montaseră de probă *chashitsu-ul* de aur. Hideyoshi făcuse acolo sex cu o femeie, el nu văzuse, dar, fiind de serviciu într-o cameră vecină, auzise plânsul cu suspine al femeii. În timp ce asculta, Rikyū nu-și putea împiedica niște gânduri obscene. O scenă îi revenea mereu în minte de când concepuse *chashitsu-ul* de aur, iar Hideyoshi nu făcuse nimic mai mult decât să simtă același impuls și să-l transforme în faptă.

„Ce mult aș fi vrut s-o pot invita în *chashitsu*-ul ăsta…" își spunea Rikyū amintindu-și din nou de acea femeie. Ea acolo, cu pielea albă în reflexele aurii și roșietice, cât de frumoasă ar fi fost! Ochii ei frumos desenați, cu colțurile oblice, l-ar fi privit reci și stranii. Tocmai pielea acelei femei se potrivea cu acest *chashitsu* de aur. Oh, dacă ar putea să o așeze acolo cu pielea-i albă la vedere, așa cum se născuse, și să o contemple în lumina filtrată prin *shōji*-urile stacojii… Fascinația ei ar fi indescriptibilă.

Pentru un timp, Rikyū se bucură în secret de aceste rătăciri ale imaginației.

3

Îmbrăcat în ținută de mare ceremonie, din brocart cu fir de aur, Hideyoshi își făcu apariția la Palatul Mic. În spate avea o trenă lungă, roșie. Când punea pe el un costum cu o asemenea abundență de material, Hideyoshi arăta și mai mărunt decât era, dar, în ciuda aspectului său neprezentabil, din priviri îi deborda încrederea în sine a celui care reușise să se ridice până la rangul de *kanpaku*, o sclipire în ochi pe care o avea de pe vremea când era vasalul lui Nobunaga. Se uita drept înainte, fără să-și miște capul, ca și când privirile îi ținteau neclintit departe, în viitor. Astăzi, figura îi strălucea în mod special. Înaintă sigur pe el și se așeză în fața *chashitsu*-ului, imediat făcându-și apariția împăratul. Hideyoshi îl întâmpină respectuos, cu mâinile pe podea, cu gesturi maiestuoase și perfect controlate. Deși mic de statură, avea anvergura unui *kanpaku*, potrivindu-i-se de minune *chashitsu*-ul de aur!

Rikyū îl privea cu multă admirație de pe veranda Palatului Mic, dintre mulții funcționari și samurai, degajat și aproape exaltat. Vedea în el un om născut să fie stăpânul țării, căci avea talentul natural de a manipula și era versat în a manevra oamenii, chiar mai mult decât seniorul Nobunaga.

În *chashitsu-ul* de aur intrară împăratul Ogimachi și doi prinți. Pe tatamiurile întinse în fața *chashitsu-ului* se înșirară în calitate de coparticipanți încă un prinț, apoi Konoe Sakihisa, precum și Kikutei *dainagon* Harusue.

— Deși pe neanunțate, vă rog să-mi permiteți ca înainte de ceai să vă ofer o masă modestă!

Anul anterior, precedând *chanoyu*-ul, împăratul oferise un mic banchet. De data aceasta era rândul lui Hideyoshi, Rikyū ocupându-se de pregătiri. Ofițeri de rang mediu, îmbrăcați în negru, aduseră

măsuțele. Pe primul set de mese, lăcuite în negru, se aflau felii de carne de cocor în oțet, scoici *awabi* înfipte în țepușe și înăbușite, salată de caracatiță cu verdețuri și ridichi.

În timp ce se îngrijea să nu se producă vreo abatere de la etichetă, Rikyū urmărea și reacțiile mikadoului. Dincolo de voalul roșu, bețișoarele împăratului se mișcau vioi, părând deci foarte mulțumit. Fură aduse apoi, pe tăvițe cu picioare, prăjituri din tărâțe de grâu, ciuperci *shiitake,* castane prăjite, alge *konbu,* și, cum împăratul dădea impresia că și acestea îi plac, Rikyū răsuflă ușurat.

Hideyoshi se așeză în fața *daisu*-ului de aur, adoptă o poziție relaxată, împături *fukusa* și luă capacul de la *kama* de aur. Dintre cele trei niveluri de *chanoyu* cu *daisu* – *shin, gyō* și *sō* –, executa o procedură *shin.* Mai mult decât orice, acorda importanță regulilor stabilite. Numai în ceea ce privea manevrele pentru *fukusa,* de exemplu, dădea mult mai multă atenție decât în cazul ceaiului într-o colibă de stuf și recurgea la *shihō sabaki.*

Hideyoshi apucă maiestuos *hishaku*-ul de aur și scoase apă, turnă într-un *chawan tenmoku* de aur și-l încălzi, vărsă apa și, când îl curăță cu *chakin*-ul, ținu *chawan*-ul exact orizontal. Șterse meticulos *chawan*-ul la exterior de patru ori, iar în interior de cinci ori. Până la ultimul gest, Hideyoshi prepară ceaiul cu mare solemnitate, ceea ce-l impresionă pe Rikyū, căci cel pe care îl disprețuia ca pe un necioplit demonstra o agerime uluitoare.

„Deși e mult mai pătrunzător decât mine, n-o arată nicio secundă!” își spuse Rikyū uitându-se la Hideyoshi. Un bărbat ca el, în stare să ajungă stăpânul țării, era capabil să-și arate sau să-și ascundă agerimea după cum dorea. Putea deveni oricât de pătrunzător și era expert în a o ascunde învăluind-o în aparențe sau derutându-te complet cu râsul său. Nu era deloc vorba de capacitatea de a imita ce face Rikyū. Trebuie spus că atunci când se ajungea la aprecierea ustensilelor pentru ceai sau la conceperea unei încăperi de *chanoyu,* cu toată încrederea în sine a stăpânului absolut,

ieșea limpede la iveală că avea scăderi ca om, fiind încă lipsit de profunzime, căci, într-adevăr, Calea Omului are un sens mult mai adânc decât Calea *chanoyu*-ului.

Hideyoshi prepară cu grijă câte un ceai pentru împărat, pentru prinți, pentru Konoe Sakihisa și ceilalți. Procedura sa era absolut impozantă, dădea dovadă de încrederea completă că îndeplinește corect mișcările corecte și poate că nici Rikyū însuși nu s-ar fi descurcat atât de bine în fața împăratului.

După ce băură ceaiul, bărbații, în frunte cu mikadoul, se retraseră în apartamentele lor. În locul lor veniră să privească doamnele de la Curte, care, zărind *chashitsu*-ul de aur, se arătară impresionate.

— În țara Soarelui Răsare există oare așa un munte de aur?! întrebă o doamnă cu o figură profund uluită.

— Există, există! În castelul meu din Ōsaka am mult mai mult decât atât! spuse Hideyoshi binedispus.

Câteva intrară în *chashitsu*, și Hideyoshi, după ce închise *shōji*-urile, le întrebă:

— Ei, ce spuneți? Nu e frumos ca în paradis?

— Într-adevăr, n-ai crede că e ceva de pe lumea asta! răspunseră, obrajii lor albi arătând foarte atrăgător în lumina filtrată prin voalul stacojiu.

Femeile apăreau în continuare una după alta. Deoarece doamnele de la Curte care slujeau prinții imperiali erau îmbrăcate cu kimonouri suprapuse, în culori sclipitoare, prin simplul fapt că stăteau în jurul *chashitsu*-ului se crea impresia că s-ar fi deschis acolo nenumărate flori.

Sosiră și aristocrații de la Curte, cărora Rikyū le prepară ceai și li-l oferi. Ca într-o procesiune trecură rând pe rând doamnele și curtenii. Și bărbații, și femeile, de altfel cu o atitudine nobilă și foarte controlată, când dădeau cu ochii de imensa concentrare de aur căpătau o sclipire în priviri. „Hm, la lăcomie nu mai e nicio diferență de rang.. Gândi imediat Rikyū. Simți că mai învățase ceva

cu această ocazie, că să bei ceai într-o colibă rustică acoperită cu stuf sau înconjurat de aur putea fi *chanoyu* în egală măsură, nu era vreuna dintre variante mai bună sau mai proastă.

După ce valurile de oameni se potoliră către seară, Rikyū se liniști privind de pe verandă către grădina Palatului Mic, unde, pe suprafața largă a lacului, razele soarelui de început de primăvară își stingeau ultimele reflexe.

— Dă-mi să beau niște ceai! șopti Hideyoshi, așezat în *chashitsu-ul* de aur.

Konoe Sakihisa se retrăsese deja. Nu se mai aflau acolo decât pajii.

— Am înțeles, și Rikyū se înclină și intră în *chashitsu.*

Întrucât avusese grijă să adauge mereu mangal în foc, apa fierbea încă și, în liniștea amurgului de primăvară, zgomotul apei din *kama* de aur părea sunetul vântului de pe tărâmul nemuritorilor. Făcu *usucha* în *tenmoku*-ul de aur și i-l oferi lui Hideyoshi, care îl bău în tăcere. Cum începuse să se însereze și cerul căpătase vag o nuanță mov, interiorul *chashitsu*-ului se colorase într-o lumină ușor hipnotizantă.

— Tu, așezat aici, la ce te gândeai? îl întrebă Hideyoshi pe Rikyū.

— Cred că prestigiul Excelenței Voastre a ajuns aici pe culmi, încercă Rikyū un răspuns, fiindcă nu înțelesese bine sensul întrebării.

— Nu asta te întreb. De *chashitsu*-ul ăsta e vorba, râse amar Hideyoshi, cu niște cute adânci în colțul gurii.

— E un paradis minunat…

— Nu asta! De ce anume te-ai gândit la un astfel de *chashitsu*?

— L-am conceput gândindu-mă că o să-i placă Excelenței Voastre! răspunse Rikyū din nou evaziv.

— Nu prea cred că l-ai făcut ca să-mi placă mie! Stând aici așezat, parcă ți-aș vedea inima smulsă din piept și scoasă la lumină!

La aceste vorbe, Rikyū avu impresia că este amenințat și îi păru

că sunetul apei fierbând în *kama* se tot îndepărta.

— Ești un om înfricoșător.

— Iertați-mă, nu înțeleg…

— N-am mai văzut vreodată pe cineva cu dorințe și pasiuni atât de puternice ca ale tale. Pe lângă tine eu sunt mic copil!

— Sunt copleșit de rușine…

— Dac-ai face-o tu… și Hideyoshi se întrerupse.

— Ce anume?…

— Ah, nu, m-am gândit la o prostie, spuse Hideyoshi râzând.

Rikyū tăcea, așteptându-l să continue.

— Mă gândeam că dacă ai alege tu o femeie și ai pregăti totul, inclusiv cadrul adecvat, aș avea probabil satisfacția unei nopți de un rafinament excepțional!

— Nici vorbă de așa ceva!

— Nu glumesc! Data următoare oferă-mi nu un ceai, ci o femeie!

— Un asemenea ordin nu pot să îndeplinesc!

Lui Hideyoshi nu prea părea să-i pese. Se ridicase deja, râzând ușor, imediat Rikyū înclinându-se.

— Nu fi prea mândru! spuse în treacăt Hideyoshi, îndepărtându-se cu un foșnet al hainelor care se menținu nedefinit în urechile lui Rikyū.

Mâna albă

AMEYA CHŌJIRŌ
Șase ani înainte de seppuku-*ul lui Rikyū*
O zi de noiembrie 1585
Kyōto, Horikawa Ichijō

1

Horikawa din Kyōto este un râu îngust peste care trece un pod în dreptul străzii Ichijō. În timpurile în care Curtea Imperială deținea puterea, un doctor în istorie chineză a revenit la viață pe când cortegiul său funerar traversa râul, ceea ce a dat naștere legendei Modoribashi[90], podul pe care te întorci din lumea subpământeană. La est de acesta, Ameya Chōjirō a înființat un cuptor pentru țigle ornamentale, primind de la Maeda Gen'i, magistratul însărcinat cu problemele capitalei, ordinul să coacă țiglele pentru a construi un nou palat al Excelenței Sale *kanpaku*-ul. Urma ca acest palat, numit Jurakutei, să fie nu numai imens, dar și impresionant ca aspect, iar în jur să se înșire reședințele vasalilor.

Chōjirō fusese desemnat, dintre mulții ceramiști țiglari mobilizați, să realizeze țiglele decorative de pe acoperiș cu rolul de a alunga spiritele rele. Chōjirō avea talentul de a transforma un simplu bulgăre de pământ într-un leu chinezesc care părea că rage spre cer, plin de viață, sau în animale fantastice cu corp de tigru și burtă de dragon, care își înălțau spinarea privind amenințător către demoni și spirite malefice.

---

[90] În traducere liberă, „Podul întoarcerii".

— Înălțimea Sa dorește tigri de jad și dragoni de aur. Dacă îi vor plăcea, vei primi o răsplată consistentă, îl asigură Maeda Gen'i, care venise în ținută de călugăr.

— Am înțeles! răspunse prompt Chōjirō și se apucă de îndată să facă pregătirile.

Puse să se înalțe o casă nouă în care se mută împreună cu discipolii săi, construi un cuptor mare și adună lut de bună calitate, pe care, săpând un iaz, îl frământă cu picioarele. Așezându-l pe un suport, îi dădea în mare formă cu mâna și cu mistria, apoi îl sculpta cu spatula și, după ce se usca, îi aplica glazura și îl ardea.

Astăzi scotea din cuptor țiglele pe care le terminase de ars.

— Ia, ce ai acolo? Nu e așa că e bine lucrat? spuse Chōjirō foarte încântat de un leu chinezesc roșu pe care un ucenic de-abia îl scosese din cuptor. Leul își ținea în sus coada stufoasă, își zburlea coama și-și arăta colții, iar cu ochii mari privea țintă înainte.

Chōjirō își alesese ca nume pentru firmă Ameya, inspirându-se de la emailul maroniu de culoarea prăjiturilor cu zahăr de orz, numite *ame,* din care putea obține după voie și un roșu ca al amurgului, și un verde ca de jad. Tatăl său, care venise din țara Míng, cunoștea rețeta acelei combinații, numai că nu i-o destăinuise și lui. După nenumărate încercări eșuate, Chōjirō reușise să descopere singur o rețetă nouă, dar, deși fiul său lucra și el la cuptor, nu avea intenția să-i transmită secretul emailului, gândindu-se că, dacă stă cu mâinile încrucișate și doar așteaptă să descopere secretele meseriei de la el, devine prea dependent și astfel casa își află sfârșitul. Dacă trăiește liniștit, bazându-se pe transmiterea tradiției secrete a predecesorilor, ființa umană nu evoluează, căci fiecare individ din fiecare generație trebuie să afle ce înseamnă dificultățile creării unei întreprinderi.

Din interiorul cuptorului cald încă, ucenicii scoteau una după alta țiglele ornamentale, fiecare înaltă cam de treizeci de centimetri. Erau toate ireproșabile, lăsând impresia că acolo unde-și întinde

dragonul ghearele se găsește un nor, iar acolo unde se uită țintă tigrul se află un spirit rău. Mândria sa erau leii chinezești, cu o formă foarte reușită și un email roșu extraordinar. Scăldată în strălucirea cerului de iarnă senin și plin de lumină, glazura roșie a leilor chinezești avea reflexe argintii.

— Frumoasă culoare! răsună o voce groasă în spatele lui Chōjirō.

Întorcându-se, văzu un bătrân înalt, bine făcut, cu o bonetă de profesor și o robă confortabilă, însoțit de un om cu o figură serioasă.

— Dumneata ce dorești? spuse oarecum preocupat Chōjirō, căci cuptorul nu avea încă în jur nici ziduri, nici gard, putând să intre după cum aveau chef tot felul de necunoscuți.

— Ah, scuze, încă nu m-am prezentat. Sunt un amator de *chanoyu,* pe nume Sen no Sōeki, și, văzând țiglele decorative pe care le faceți, am venit să vă rog ceva, spuse acesta înclinându-se atent.

Chōjirō mai auzise numele Sōeki, se vorbea despre el că e un maestru de ceai al *kanpaku*-ului Hideyoshi și că recent fusese la Curtea Imperială și primise de la împărat numele Rikyū.

— Dacă de țigle e vorba, palatul Excelenței Sale *kanpaku*-ul are precădere. Dacă îți faci și dumneata o reședință la Jurakutei, nu se poate decât dacă stai la rând, căci mai am încă multe comenzi, răspunse Chōjirō cu intenția de a-l refuza dac-ar fi încercat să-l preseze făcând abuz de autoritatea sa.

— Nu, nu de țigle e vorba. Aș vrea să vă rog să-mi ardeți niște *chawan*-e, spuse acesta cu o atitudine modestă.

— Eu sunt specialist în țigle. Dacă de *chawan*-e e vorba, mergeți în Gojōzaka, am auzit că au făcut recent niște cuptoare acolo.

— Nu, nu, am venit anume să te rog pe dumneata. N-ați vrea s-auziți despre ce e vorba?

Sōeki avea o figură foarte blândă, dar un mod de a discuta foarte tenace. „Bătrânul acesta are ceva straniu…”, își spuse Chōjirō, atras de aspectul lui Sōeki. Prin simplul fapt că acesta stătea acolo, aerul din jurul cuptorului căpăta o densitate ciudată, de parcă s-ar fi

concentrat în jurul lui. Intui că era expert de talie și, gândindu-se că de la un bun cunoscător ar putea să învețe câte ceva, îi spuse:

— După ce terminăm de golit cuptorul, aș putea să vă ascult. E bine așa?

— E perfect. O, tigrul acela e extrem de reușit, parcă îl auzi cum rage către ceruri!

Chōjirō fu uimit de observația lui Sōeki, căci, într-adevăr, tigrul tocmai scos din cuptor de către ucenici era cel mai bine făcut dintre toți cei aliniați alături.

2

Rugat de Sōeki să-i arate lutul, Chōjirō îl conduse către un șopron pe a cărui podea de scânduri erau înșirate multe hârdaie pline cu lut.

— De unde luați pământul ăsta?

— În susul râului Kizu se găsește niște argilă bună *gaerome.* Cum conține și ceva mică, sclipește frumos când o arzi.

După ce inspectă curios lutul atingându-l cu mâna, Sōeki se așeză pe o pernă rotundă împletită din paie. Chōjirō aduse lângă el un mic vas cu cărbuni pentru încălzit mâinile.

— Vreți să vă ard niște *chawan*-e, dar eu nu folosesc roata olarului. Nu pot să fac niște boluri perfect rotunde, nu știu dacă v-ar conveni așa ceva!

— Ceea ce doresc este un *chawan* care să se potrivească perfect cu forma mâinii și a degetelor, ceea ce nu se poate face cu roata olarului, spuse Sōeki, care își apropie palmele și făcu gestul de a ține un *chawan.*

Chōjirō, uimit de mâinile lui Sōeki, mari, cu degete lungi ce păreau neobișnuit de îndemânatice, își dădu seama că are de-a face cu un adevărat maestru de *chanoyu.* Cunoștea mulți asemenea, toți

persoane dezagreabile, care se mândreau cu *chawan*-e importate din China, însă acest Sōeki era cu totul altfel. Cufundat complet în lumea propriului său *chanoyu,* căuta un anume tip de *chawan.*

— Folosești roata olarului când vrei să produci mult, și atunci nu te gândești la plăcerea celui care va întrebuința *chawan*-ul. Dumneata, dacă ai o spatulă, poți face după dorință orice formă.

— Așa arată un artizan de ce e-n stare!

Deja răspunzând, Chōjirō începuse să dorească să facă acele *chawan-t,* voia să vadă ce poate reuși. Trebuia să continue să producă țigle decorative cu tigri și dragoni, dar, pentru variație, era o idee bună să se ocupe de *chawan*-e. „Le pot face fără probleme!" își spuse încrezător Chōjirō. Îi reușiseră minunat leii chinezești pe care nu-i văzuse niciodată, un *chawan* care să se armonizeze cu mâinile omului nu putea fi decât ceva simplu.

— Lăsați-l pe seama mea. Să vedem dacă sunt în stare sau nu să fac un *chawan* care să vă placă! zise cu modestie, însă plănuia să facă niște *chawan*-e care să se potrivească perfect în mână și să-l impresioneze pe Sōeki.

Când Sōeki îl vizită din nou după câteva zile, Chōjirō făcuse trei *chawan*-e, două cu glazură neagră și unul cu glazură roșie, care se potriveau bine în mână. Deja se gândea binedispus ce față va face Sōeki:

— Ei, ce ziceți?

Sōeki le alinie în fața genunchilor. În ochi nu i se putea citi în niciun caz bucurie, ci, mai degrabă, neplăcere. Nici măcar nu dădea să ia vreunul în mână.

— Nu sunt deloc priceput la complimente. Îmi permiteți să vă spun deschis ce gândesc?

— Orice! răspunse Chōjirō, simțind că aprecierea lui Sōeki va fi demnă, însă fără menajamente.

Pleoapele grele ale lui Sōeki se deschiseră larg, iar ascuțimea sclipirii din priviri părea că încearcă să pătrundă toate adevărurile

acestei lumi.

— Într-un cuvânt, *chawan*-e le astea sunt perverse. Scot clar la lumină deformarea sufletului celui care le-a făcut.

— Eu am sufletul deformat?! se arătă iritat Chōjirō, care, dacă n-ar fi avut de-a face cu un bătrân, probabil că l-ar fi lovit.

— Dacă nu vă place cuvântul pervers, atunci viclean. Fac pe deșteptele și am o senzație neplăcută uitându-mă la ele.

Pentru Chōjirō era mai mult decât groaznic ce auzea și-l străpungea cu privirea pe Sōeki, care continua liniștit să spună cu sinceritate exact ce gândește.

— Dumneata ai lingușit palmele!

— Ce?! Am lingușit? spuse perplex Chōjirō, cu senzația că primise deodată o lovitură în plex.

— Chiar așa. Ați încercat să faceți *chawan*-e le să se cuibărească în palme, dar între a se potrivi în palme și a se cuibări lingușind e o mare diferență. *Chawan*-ul, înainte de a se plia pe palmă, trebuie să aibă o noblețe fermă. *Chawan*-ele dumitale flatează, dar șleampăt.

„Într-adevăr.. Își spuse mai calm Chōjirō, înțelegând întru câtva ce i se transmitea. Începu să-și vadă altfel propriile *chawan*-e. Din cauză că modelase lutul gândindu-se doar ca degetele să se potrivească pe el, forma de ansamblu era neglijentă, lipsită de frumusețe. Îi era neplăcut, dar acum, că i se spusese, își dădea și el seama.

— Pe deasupra, sunt grele.

— Dumneata ai ridicat vreunul de jos? De unde știi că sunt grele? se miră Chōjirō, căci Sōeki încă nu luase un *chawan* în mână.

— Îmi dau seama. Sunt groase și grele. Ceea ce doresc eu e un *chawan* care, atunci când îl iau în mână, să se topească imediat în starea mea de spirit. Aș vrea să faceți unele surprinzător de ușoare.

Chōjirō luă un *chawan* în mână. Nu îl modelase intenționat cu pereți groși. Avea o oarecare greutate, dar, cum materialul era argilă, nu prea avusese ce să facă.

— Ușoare încât să producă uimire și, în plus, catifelate.

— Hm, catifelate… zise cu voce joasă Chōjirō, gândindu-se că țiglele, ca să fie rezistente, trebuiau bine arse, căci, dacă se scurta timpul de ardere, suprafața devenea mai netedă, însă apăreau defecte. *Chawan*-e. Le catifelate se sparg ușor.

— N-are importanță. Toate lucrurile care au formă se sparg. Dar tocmai pentru că se sparg sunt frumoase, replică Sōeki, știind și că, dacă în spațiul pentru *chanoyu* le manevrai cu grijă, nu era neapărat nevoie să fie solide.

— Păi… cam așa e!

— Un *chawan* care în mâinile aspre ale unui militar să nu pară grosolan, iar sub degetele frumoase și albe ale unei femei să nu pară fragil… Pot să vă rog asta?

Chōjirō nu se mai grăbi să-și dea acordul, căci deja regreta că se implicase în relația cu bătrânul acesta absurd, însă modul de a vorbi al lui Sōeki nu suna deloc a reproș, simțea la el doar dorința intensă de a avea acel *chawan* care să-i placă, frumos cu adevărat.

— Bine, am să încerc, răspunse Chōjirō, moment din care pentru el începu infernul.

Puse un bulgăre de lut pe masa de lucru, făcu un rulou cam de grosimea unui deget, apoi formă un inel și continuă spirala înfășurând deasupra cercului anterior, obținând forma. Ideea lui era că liniile produse de rulou se vor potrivi foarte bine cu degetele, dar în ansamblu forma flata, fără îndoială. *„Chawan-ul* ăsta nu se ține pe picioare!” își zise Chōjirō cu sensul că ceva esențial lipsea pentru ca *chawan-ul* să fie *chawan*. Cuvintele lui Sōeki îi reveneau mereu în minte: un *chawan* cu o noblețe fermă, un *chawan* care să fie uimitor de ușor, catifelat, să se potrivească în palme, să se topească în suflet, toate cerințe după bunul plac al maestrului de ceai. Dar oricât frământă și modelă lutul, Chōjirō nu reuși să obțină un *chawan* cu un aer nobil.

— Șefu', e bine așa? îl întrebă un ucenic, care adusese un tigru modelat cu spatula. Avea forma necesară, dar îi lipsea expresivitatea.

— Ce, cu ăsta o să alungi tu spiritele rele? Fă-l din nou! îi comandă Chōjirō.

Își dădea și singur seama cât e de iritat. Făcu nenumărate boluri, dar le sfărâmă pe toate, pe unele imediat după modelare, pe altele după coacere, fiindcă, orice-ar fi încercat, nu obținea o formă care să-l mulțumească.

După o vreme, Sōeki apăru din nou la atelier. Văzându-l, Chōjirō se înclină abătut în fața lui:

— Am acceptat fără să mă gândesc prea bine, dar comanda dumitale e prea grea. Mă dau bătut, nu-s în stare de ea.

Auzindu-l, Sōeki scoase de la piept, din roba sa, un săculeț decolorat în care avea un mic recipient cu glazură verde, un vas ceramic de calitate, cu corpul aproape rotund.

— Ce vas frumos! Într-unul ca ăsta și-o fi ținut Yáng Gùifēi parfumurile! spuse încântat Chōjirō, fascinat de rafinamentul micului vas.

— O astfel de noblețe aș vrea să aibă!

— Aha, așa ceva… Aș putea să-l iau puțin?

— Vă rog! acceptă Sōeki și i-l așeză în palmă.

Sclipind în lumina slabă de iarnă cernută prin *shōji*-urile ferestrelor, emailul verde arăta nespus de frumos. Cuprinzând micul vas cu palmele și văzând cât de bine se potrivea, Chōjirō realiză că are în fața ochilor forma *chawan*-ului la care aspira Sōeki.

— Și bolul ar trebui să vină bine unei mâini cu un asemenea deget, spuse Sōeki după ce scoase din interiorul vasului o hârtie împăturită în care ținea un obiect mic pe care i-l puse lui Chōjirō în palmă.

Pe moment, acesta crezu că e o scoică roz, cât o petală trandafirie,

umedă și proaspătă, însă, uitându-se mai bine, avu un șoc:

— O unghie?!

Era unghia degetului mic al unei femei, delicată și frumoasă de să te-nfiori.

— Faceți, vă rog, un *chawan* cu personalitate, potrivit unor mâini pe măsura unghiei.

Uitând și să mai încuviințeze, Chōjirō privea hipnotizat unghia roz.

3

Concentrat, Chōjirō modela lutul gândindu-se la unghia aceea frumoasă, forma *chawan*-ului apărându-i spontan în minte. Schimbând metoda, făcu întâi din lut un disc rotund puțin mai gros și, cu ambele mâini, ridică argila începând cu extremitatea discului, înălțând pereții, și obținu forma bolului. Cu spatula decupă zona de sprijin, apoi mai subție bolul la interior, pentru a reuși o formă tensionată.

La început considerase că o asemenea comandă va fi o variație de la rutină, dar acum n-o mai putea face nicidecum ca un amuzament.

Gândind că degetele de la care provenea unghia erau albe și grațioase, își imagină *chawan-ul* care să li se potrivească mic și de un negru umed, un *chawan* care în mâinile mari ale unui bărbat să se piardă complet. Cum viața se afla în frumoasele degete, forma *chawan-ului* ar fi fost ceea ce intra în contact direct cu această viață.

Îl lăsă câteva zile la uscat, apoi îl arse, construind pentru această misiune un cuptor nou, mic, cam cât un cuptor de bucătărie dintr-o casă obișnuită, căruia îi prevăzuse în partea superioară o deschidere circulară. Plasă bolul într-un vas de ceramică arsă neglazurată și-l introduse așa, cu totul, în cuptor. Suflând aer cu niște foaie de fierărie, cărbunii deveniră incandescenți, temperatura crescând atât

de mult, încât cuptorul interior – vasul de ceramică neglazurată – se apropie de pragul de topire. Mânuind puternic foalele, termină coacerea într-o singură etapă și, când deschise capacul cuptorului interior, *chawan-ul* rotund apăru roșu precum amurgul. Îl prinse cu un clește de fier, îl scoase afară, îl rostogoli prin niște pleavă de orez și-l lăsă să se răcorească. Odată răcit, *chawan*-ul se dovedi ușor și plăcut la atingere.

Când i-l arătă, Sōeki se lumină la față zâmbind:

— Asta e bun! E minunat că nu lingușește! spuse Sōeki și îl cuprinse în ambele mâini schițând gestul de a bea ceai.

— Vă mulțumesc! răspunde Chōjirō, sincer încântat de laudele primite.

Chawan-ul avea o formă cilindrică simplă, cu diametrul îngustându-se ușor către bază, doar foarte puțin mai umflat la mijloc, iar la gură ușor curbat spre interior. Deși acoperit cu glazură roșie, suprafața păstra o senzație rugoasă de pământ, însă aceasta, dimpotrivă, accentua senzația de netezime.

— A ieșit foarte ușor!

Ținut în mână, era lejer de parcă și-ar fi pierdut pe neașteptate ceva din materialitatea sa.

— Ca să se poată bea ceaiul fără dificultate, i-am trimis toată greutatea dureroasă pe lumea cealaltă!

Glumea, însă pusese tot sufletul și fusese în așa măsură absorbit de *chawan,* încât uitase de-a binelea de somn sau de mâncare. De fapt, reușise să-l facă atât de ușor pentru că amestecase în material și praf de țigle, însă nu-i spuse asta lui Sōeki.

— Are un șarm indescriptibil! Și buza pe unde se bea e reușită!

Chōjirō îl realizase pentru a se potrivi degetelor albe ale femeii și pentru ca să se poată bea ușor din el, în ideea că îl vor atinge buzele unei femei frumoase.

— Să facem imediat ceai, să-l încercăm!

La invitația lui Sōeki, traversară Modoribashi de pe strada Ichijō,

dincolo de care nu mai erau case. Pe câmpul de acolo erau bătuți pari și întinse niște frânghii, marcând locul unde urma să se construiască Jurakutei. Întinseră pe pământ o pătură de culoare indigo închis, iar însoțitorul lui Sōeki potrivi niște pietre, așeză *kama* și făcu foc. Cu tot începutul de iarnă, era o zi frumoasă ca de primăvară și, deși câmpul era uscat, păsărelele ciripeau.

Privind *chawan*-ul așezat pe pătură, Sōeki își îngustase ochii cu o expresie de parcă și-ar fi amintit ceva.

— Unghia aceea… dădu să întrebe Chōjirō ceea ce-l frământa, uitându-se țintă la Sōeki, care, fără să-și abată privirea de la *chawan*, spuse:

— Este o unghie a femeii pe care am iubit-o, e amintirea rămasă de la ea.

— Era probabil foarte frumoasă… continuă Chōjirō, confirmându-i-se ceea ce presupusese.

— Mi se părea coborâtă din ceruri. Avea mâini albe, splendide. Dacă ar lua cu acele mâini *chawan-ul* ăsta, cât de frumos ar arăta! continuă Sōeki căruia i se formaseră niște cute la colțurile ochilor de parc-ar fi zărit undeva foarte departe mâinile albe ale femeii ținând *chawan*-ul, după care scoase un suspin adânc. Ei aș fi vrut să-i ofer un ceai… Doar cu asta în gând m-am dedicat cu toate forțele *chanoyu*-ului.

— Ce femeie norocoasă!

— N-a existat femeie mai nefericită decât ea! Deși născută într-o familie nobilă, a fost gonită din țara ei, capturată de pirați, vândută, mânată de colo-colo și adusă până în Japonia.

La întorsătura neașteptată a discuției, Chōjirō rămase cu gura căscată, însă Sōeki nu mai adăugă nimic.

Începu să se audă sunetul apei și să se înalțe aburi din *kama*. Sōeki luă *hishaku*-ul și turnă apă caldă în *chawan-ul* roșu, făcu ceaiul și îl întinse în fața lui Chōjirō, care se miră el însuși de cât de ușor era. Această lejeritate îl duse cu gândul la oasele albite de pe

câmpuri și, inexplicabil, îi produse durere. Cu acest sentiment straniu, luă o gură de ceai, însă, după ce termină de băut, îi rămase doar o senzație minunată de prospețime. Cerul de iarnă era de un albastru deprimant. Nu după mult, o amăreală i se răspândi în gură, rămânând cu impresia că fusese obligat să bea imensa greutate a vieții umane.

A aștepta

SEN NO SŌEKI
Nouă ani înainte de seppuku
O zi de noiembrie 1582
Yamazaki, castelul Hōshakuji, Tai'an

1

Castelul Hōshakuji din Yamazaki fusese construit în pripă. După ce-l eliminase pe Akechi Mitsuhide, Hashiba Hideyoshi își făcuse o bază de operații din acest castel situat la granița dintre Kyōto și Ōsaka. Întrucât folosise vechea incintă de pe vârful colinei Tennōzan și templul Hōshaku de la poale, înconjurând doar în grabă zona cu un zid de piatră și cu palisade de lemn, atât marcarea limitelor, cât și construcția fuseseră realizate de mântuială, dar fortăreața rezultată era bună și, mai mult decât orice, controla drumurile către provinciile din vest. Cu o perspectivă ideală, de sus de pe culme, puteai zări cerul de deasupra capitalei.

Dacă ocupai acest castel, puteai oricând să te refugiezi în capitală, iar dacă inamicul venea dinspre Kyōto, puteai să te retragi în vest, trecând prin Ōsaka. Pentru Hideyoshi, care urmărea să pună mâna pe putere după dispariția lui Nobunaga, constituia o poziție de un interes enorm.

Fiind iarnă, sufla un vânt rece. Lângă clădirea principală de la Hōshakuji se afla Suginoan, un *chashitsu* de patru *jō* și jumătate, în *shōji*-ul dinspre verandă băteau razele orbitoare ale soarelui de dimineață, iar o *araregama* suspendată cu un lanț subțire emitea un susur plăcut și scotea aburi. În *temaeza* stătea Hideyoshi și pe

tatamiul oaspeților se așezase Sōeki.

Hideyoshi începu să prepare un *usucha* într-un bol de celadon numit Yasuijawan, considerat unul dintre cele mai frumoase trei *chawan*-e. Din țară, avându-i invitați pe Imai Sōkyū, oaspetele principal, pe Sōeki, pe Tsuda Sōgyū și pe Yamanoue Sōji, toți patru locuitori din Sakai.

Observându-l, Sōeki își dădu seama că Hideyoshi era iritat, îi lipsea calmul și la *fukusa sabaki,* și la manevrarea *chasen*-ului. După ce bău ceaiul din bolul de celadon, Sōkyū se înclină și spuse:

— A fost excelent!

— Mda…

Că nu fusese prea bun, își dădea seama și Hideyoshi însuși, căruia îi apăruse o cută între sprâncene, semn că ceva îi stătea probabil pe suflet.

— Apropo, recenta ceremonie funerară a fost impresionantă. Călugării umpleau sala templului! aduse Sōkyū în discuție un subiect care ar fi putut să-i placă lui Hideyoshi, care tocmai ținuse luna precedentă la Daitokuji ceremoniile funerare pentru seniorul său Oda Nobunaga, ucis la Honnōji.

Cinci sute de călugări adunați de la cele Cinci Temple[91] din Kyōto citiseră sutre timp de șapte zile, asistaseră trei mii de persoane, iar zece mii de samurai făcuseră de gardă. Funeraliile, de o asemenea amploare, deveniseră subiectul de conversație al întregii capitale.

— Da, n-o să aibă nimeni nimic de zis! spuse Hideyoshi râzând reținut, fiind evident că ceva îl frământa.

De fapt, cel pe care Hideyoshi îl chemase și îi ceruse sfatul, și care îi sugerase că ar fi bine să organizeze o ceremonie funerară, fusese Sōeki. Inițial, Hideyoshi îi spusese că vrea să facă un serviciu

---

[91] Cinci temple mai importante ale sectei Rinzai, stabilite de către Ashikaga Yoshimitsu în 1386. în Kyōto, acestea erau: Tenryūji, Shōkokuji, Kenninji, Tōfukuji și Manjuji, deasupra cărora se plasa Nanzenji.

memorial în cea de-a o suta zi de la dispariția lui Nobunaga, însă argumentele lui Sōeki privitoare la importanța organizării unei ceremonii de înmormântare, ca avantaj pentru cel care se va ocupa de aceasta de a-i putea succeda seniorului, l-au convins pe Hideyoshi.

Ca o evoluție absolut naturală, rivalitatea dintre el și Shibata Katsuie, aflat în Echizen, se adâncise, ambii înfruntându-se pentru succesiunea lui Nobunaga. După ce ignorase total funeraliile ținute de Hideyoshi, Katsuie îi trimisese un sol militar, pe Maeda Toshiie, care, în calitate de emisar, se afla de foarte multe zile în castel cu scopul încheierii unei păci.

— Seniorul Shibata pare a-și fi pierdut răbdarea, murmură Tsuda Sōgyū.

Hideyoshi îi tratase cu ceai pe Toshiie și pe însoțitorii acestuia, iar astăzi, în *chashitsu*-ul rămas ca la venirea lor, erau pregătite aceleași ustensile ca la primirea solului militar. Sulul din *tokonoma* era o caligrafie Ikushima Kido a faimosului călugăr zen Xūtáng Zhìyú (Kidō Chigu) din epoca Sòng de Sud, sul considerat cel mai valoros din Japonia. Mai erau expuse splendidul Amago Tenmoku și *chaire*-ul Kogarashi Katatsuki. Cu toate că rareori întâlneai un spațiu pentru ceai cu un asemenea set de ustensile celebre, gazda Hideyoshi era iritată.

„Cel care și-a pierdut răbdarea pare mai degrabă a fi Hideyoshi", își zise Sōeki, căci pacea încheiată era doar ceva de formă. Adevărul era că dorea să pornească imediat la luptă, însă, așteptând ocazia favorabilă, dădea dovadă de indecizie.

— Dacă ar ninge… șopti Sōeki, gândindu-se că în acest fel Shibata ar fi blocat în Echizen, iar Hideyoshi și-ar mobiliza astfel armata.

— Exact! Dacă ar ninge… șopti și el, cuta dintre sprâncene adâncindu-i-se și mai mult.

Avea probabil de gând să asedieze castelul Gifu, unde se afla

Oda Nobutaka, iar Shibata, din Echizen, împiedicat de zăpadă, n-ar fi putut să-i vină în ajutor. Cum Nobutaka avea puține forțe, n-ar fi putut decât să capituleze, ceea ce însemna că țara ar fi putut fi a lui. Dar dacă, nerăbdător, ar înconjura castelul Gifu înainte să ningă, ar fi atacat de Shibata Katsuie din spate, și din aceste considerente era nevoit să aștepte. De asemenea, până ce drumurile din provinciile nordice vor fi blocate de zăpadă va mai dura încă o lună, un alt motiv de amânare pentru Hideyoshi, care, nesuportând situația, devenea tot mai nervos.

2

Când *chanoyu*-ul de la Suginoan se termină, Sōeki urcă pe Tennōzan. Călcând cu grijă pe drumul în pantă, ajunse pe la jumătatea ascensiunii pe un platou de unde se deschidea o largă perspectivă. Cu ocazia campaniei contra lui Mitsuhide, înainte de orice Hideyoshi își înălțase într-un pin mare flamura sa cu tigva de aur, dând astfel de știre dușmanilor și aliaților că ocupase Tennōzan, o poziție strategică importantă. Ca urmare, inamicii care văzuseră flamura au ezitat, iar aliații încrezători au pus pe fugă trupele lui Mitsuhide.

În acest loc cu o priveliște frumoasă pusese acum să se ridice un *chashitsu,* un spațiu pentru ceai de unde să se vadă cerul în toată splendoarea. Construcția avea deja un acoperiș de șindrilă, montate grinzile de susținere, cu stâlpii din trunchiuri subțiri și rotunde de cryptomeria, dar el ar fi vrut un patru jō și jumătate delicat și grațios.

— V-ați străduit ceva! se adresă Sōeki șefului dulgherilor, un om foarte scrupulos și de încredere.

— Da, am angajat mai mulți oameni și am înaintat destul de mult.

În stadiul în care ajunseseră, cu împletitura de bambus, care servea drept armătură pentru pereți, definitivă, mai trebuia doar ca aceasta să fie acoperită cu lut și să se monteze ușile și ferestrele pentru ca, în mare, construcția să fie gata.

— Îmi pare rău, dar m-am mai gândit puțin și aș vrea să mai schimbați câte ceva.

— În ce fel?

— Faceți aici o despărți tură și delimitați o încăpere mică, îi spuse Sōeki, indicând ce dorea după ce se urcă pe una din grinzile podelei și deschise larg brațele.

— Păi, atunci, n-o să mai iasă decât de doi *jō* spuse maistrul preocupat, fiindcă spațiul demarcat de cele două mâini era prea strâmt.

— Exact, aș vrea să-mi faceți o încăpere de doi *jō*. Pereții exteriori pot să rămână așa cum sunt, iar la cei doi *jō* prevedeți o *tokonoma.*

— Cum ați spus?

— Montați aici două *fusuma* și faceți o cameră alăturată de un *jō*, iar aici, în spate, un *mizuya* de un *jō*.

— Deci doi *jo*? spuse maistrul încă neconvins.

— Da, doi *jo*!

— Nu e prea strâmt?

— Desigur că e strâmt! Fără îndoială, o cămăruță de doi *jō* e mică, spuse amuzat Sōeki de întrebarea atât de directă, maistrul fiind uimit probabil, fiindcă de la Takeno Jōō încoace era stabilit că *chashitsu*-ul pentru *wabicha* este de patru *jō* și jumătate.

— Păi, o să puteți invita oaspeții aici? întrebă maistrul, în continuare surprins.

— Mulți, desigur că nu, dar pentru unul sau doi e numai bine.

— *Ro*-ul unde îl doriți?

— Tăiați-mi-l în colțul ăsta, îi răspunse Sōeki după ce se gândi un timp și arătă la picioarele sale un spațiu restrâns.

— S-ar putea face o cameră unde să te simți relaxat. Am să

împart tavanul în mai multe casete, ca să pară mai mare, spuse maistrul privind concentrat zona încăperii de doi *jō*, gândindu-se să introducă o variație în materialul și înclinarea plafonului.

— Da, vreau să fac un *chashitsu* atât de relaxant, încât să uiți că ești așezat acolo. În partea asta aveam intenția să fac o verandă, dar nu-mi mai trebuie. N-o să mai fac nici ușile cu *shōji* pe care voiam să le instalez în fața ei, spuse Sōeki, după ce inițial avusese intenția să obțină ca element de originalitate priveliștea cerului care se întindea dinspre capitală către miazănoapte, perspectivă pe care o descopereai când deschideai ușile cu *shōji.* Prin orientarea către nord, acum s-ar fi obținut mai ușor o stare de liniște.

— Păi, dacă n-o să mai fie *shōji*…

— Faceți-mi un perete cu un *kugurido.*

— Un *kugurido*…

— O ușă prin care să trebuiască să te apleci ca să intri. Faceți-o dintr-o scândură de cryptomeria.

— Să aibă cam patru *shaku*!?[92]

— Nu, mai joasă! și Sōeki se duse în partea de nord, își îndoi picioarele, își propti ambii pumni pe grinda de susținere a podelei și schiță gestul de a trece cu capul pe ușă. Cam pe aici, ce înălțime ar fi? și, menținând postura, Sōeki arătă cu degetul spre stâlpul făcut dintr-un trunchi de cryptomeria.

— Doi *shaku*… șase *sun* și un *bu*[93], spuse maistrul după ce făcu acolo un mic semn cu unghia și măsură cu o riglă de metal.

— Atât e bine. Faceți-mi o ușă de lemn care să poată culisa către stânga.

— Ferestrele unde să le dispun?

— În partea asta, două, iar în față să fie ceva mai mare. Chiar

---

[92] 1 *shaku* = 30,3 cm.

[93] 1 *sun* = 3,03 cm, iar 1 bu = 0,303 cm. Distanța de 2 *shaku 6 sun* 1 *bu* înseamnă aproape 80 cm.

dacă priveliștea nu se vede, dacă e lumină, imaginația va putea zbura dincolo de cer! indică Sōeki mărimea, iar maistrul însemnă cu tuș pe împletitura de trestie. Pentru fereastra din față, înlăturați împletitura de trestie și puneți un grilaj de bambus, nu vreau să fie monoton. Și dați-i zor, vreau să-l folosesc cât mai repede! mai ceru Sōeki, știind că lucrarea, destul de avansată, cu suficienți muncitori nu putea să mai ia multe zile.

— Am înțeles. Ne apucăm să acoperim pereții cu lut.

Conform spuselor, maistrul termină construcția în mare viteză și, în numai câteva zile, mica încăpere pentru *chanoyu* era deja terminată.

La pregătirile pentru inaugurarea *ro*-ului, o chemă și pe soția sa, Sōon, căreia îi ceru să aducă și ustensilele de la reședința din Sakai. Cu cinci ani înainte, fosta lui soție murise, moment în care o adusese la reședința sa ca a doua soție pe Sōon, pe care o întreținuse până atunci într-o altă casă. Tae, fosta soție, nu prea dădea dovadă de tact și atenție, însă Sōon era preocupată chiar și de cele mai mici detalii.

— Parc-ar fi o colibă de pe plaja din Sakai, zise Sōon când dăduse cu ochii de *chashitsu*-ul de pe platou, după ce urcase pe coasta colinei în urma lui Sōeki.

— Ți se pare? spuse Sōeki, fără a fi de acord.

— Păi, da, sunt colibe ca asta la Shiohama sau la Matsubayashi!

Era adevărat, zărit mai de departe, *chashitsu*-ul nu era decât o cocioabă dărăpănată. Intenționa să finiseze pereții la exterior, dar deocamdată erau vizibile fibrele amestecate în lutul mortarului, iar ferestrele la care se vedea împletitura de la bază arătau dezolant, ca la țară. Streașină era foarte extinsă, iar pământul de sub ea era bine bătătorit. În afara acestui spațiu era plasat un *chōzubachi* pătrat.

— Pe unde se intră? întrebă Sōon.

— Pe acolo! și Sōeki îi arătă *kugurido*-ul.

— Ha, parc-ar fi o întâlnire secretă a unor îndrăgostiți într-o

colibă de pe plajă, râse ușor Sōon, care din tinerețe fusese inocentă și drăguță.

— Așa, deci…

— Pot să deschid?

— Sigur, intră!

După ce Sōon trase într-o parte *kugurido*-ul, se apleacă și se strecură înăuntru, fără prea mare greutate. Sōeki făcu și el câteva încercări și se hotărî să fixeze definitiv pentru intrare acea înălțime.

De la intrare, chiar în față se vedea *tokonoma.* Nu avea o lățime decât de patru *shaku,* însă, fiind un *murodoko,* adică gletuită peste tot cu pământ, dădea senzația de profunzime. Nu se găsea acolo nici *kakemono,* nici aranjament floral. Sōeki se sprijini și el în pumni și intră pe genunchi înăuntru, încăperea de doi *jō* părând întru câtva rece, însă largă datorită tavanului jos, care urma parțial aceeași pantă cu acoperișul.

La pereți, ușor albăstrui din cauza tușului diluat cu care fuseseră dați, se vedeau paiele grosiere amestecate în lut, căci hotărâse să lase suprafețele lor interioare ca atare, fără finisaj. Deși de mici dimensiuni, era un spațiu conceput să liniștească.

Pentru rama *ro*-ului se gândise să folosească lemn închis la culoare de *kaki* negru, dar pentru un *chashitsu* în stil *wabi,* cu un spirit rustic marcant, ar fi fost exagerat. După ce se tot gândi, se decise pentru castan de baltă, cu fibrele mai fine și mai maleabil decât castanul obișnuit. Despărțirea de camera a doua se făcea cu două *fusuma* de culoare gri, cu hârtia lipită pe ambele fețe, fără bordură.

Sōeki se așeză în fața *ro*-ului. Focul nu ardea. Sōon stătea lângă *tokonoma,* în față. Fiindcă afară era înnorat și bătea vântul, din când în când *shōji*-ul de la ferestre flutura zgomotos, însă lumina filtrată prin hârtia ferestrelor orientate către nord crea o atmosferă calmă, delicată și blândă, care, reflectată de tatamiurile verzui, era apoi absorbită de pereții ușor negricioși.

Pentru Sōeki era o plăcere să o asculte pe Sōon, care nu era expertă, dar avea o deosebită sensibilitate feminină. Dacă îi arăta fie un *chawan*, fie un *chashaku*, sesiza mereu câte ceva diferit de el.

— Ce liniștitor e!

— Serios?

— Doar stând așezată aici mă simt transportată.

— Atunci, e foarte bine.

Nu se auzea decât zgomotul vântului sunând în *shōji*-uri și agitând crengile pinilor bătrâni. Mângâind blând sufletul, chiar și cei iritați sau încordați, stând în acest *chashitsu* și ascultându-l, s-ar fi putut relaxa.

— Când mă aflu într-o cameră așa mică, capăt sentimentul că m-aș fi întors cumva în copilărie…

— Ți se-ntâmplă asta?

— Da! Mai că-mi vine să fac și o poznă! zise Sōon râzând ușor, după care închise ochii și ascultă o vreme sunetul vântului. Totuși…

— Ce e? întrebă Sōeki după ce Sōon se întrerupse.

— Am totuși și senzația că m-a prins cineva și m-a închis aici, spuse aceasta după ce își ridică lent pleoapele și privi grilajul de la fereastra cu *shōji.*

— Continuă…

— Nu vă supărați, orice v-aș zice?

— Nu, zi exact ce crezi! spuse Sōeki, dornic să afle ce simte nu un amator de ceai, ci o persoană care reacționează spontan, asemenea lui Sōon, în această incintă de mici dimensiuni.

— E ciudat ce spun, dar mi se pare ca o celulă! Camera e mică, intrarea e strâmtă, la ferestre sunt zăbrele… I-ați pus vreun nume *chashitsu*-ului?

— Da, Tai'an.

— Tai… an?

— Adică „sihăstria unde aștepți”.

— Ce să aștepți aici?

— Am vrut să fac un *chashitsu* în care Înălțimea Sa să poată aștepta cu sufletul liniștit momentul hotărâtor.

— Sōeki-*sama* e, de fapt, un om rău… spuse cu voce joasă Sōon râzând, după ce, un timp, ascultă sunetul vântului cu ochii închiși.

— Asta crezi?! se amuză Sōeki deloc furios, fiindcă avea senzația că femeii acesteia îi putea spune orice.

— Asta deși, de fapt, aveți istețimea pentru a ajunge chiar stăpânul țării!

— Nici vorbă! Îmi acorzi prea mult credit!

— Așa o fi oare?

— Crezi că așa ușor poți pune mâna pe putere?

Cu ochii închiși, Sōon dădu afirmativ din cap, după care spuse:

— Prin cuceriri militare ar fi probabil greu, însă, dacă ai o inteligență precum Sōeki-*sama,* poți obține orice dorești.

— Oare?

— De fapt, sunteți un om de temut… Dac-ar fi pentru a obține un obiect frumos, ați fi în stare chiar să ucideri!

Sōeki nu răspunse. Așezat în camera friguroasă, în care nu era foc, asculta doar sunetul vântului.

Îl invită pe Hideyoshi în Tai'an, unde lăsase spațiul gol, neavând intenția să folosească ustensile speciale, în *tokonoma* neagățând niciun sul pictat sau caligrafiat, nearanjând nicio floare. În dimineața aceasta erau nori și bătea vântul. Deasupra *ro*-ului era agățată o *unryūgama,* care scotea aburi fâsâind, iar în *chashitsu-ul* de doi *jō* era cald. Hideyoshi stătea așezat cu umerii lăsați și spinarea curbată.

— Nu e cine știe ce, dar așa arată noul meu *chashitsu* mic. Vă rog să mai uitați de griji și să vă relaxați!

— Nu e rău!

La salutul de întâmpinare al lui Sōeki, Hideyoshi își întoarse către el ochii obosiți și cu cearcăne vizibile. După toate aparențele,

se succedau în ultima vreme nopțile în care nu apuca să doarmă, căci se afla în momentul crucial al vieții sale. Avea la îndemână puterea supremă în țară, iar dacă nu comitea vreo greșeală, o putea dobândi. În ceea ce-l privea pe Sōeki, el nu mai putea trece în barca lui Shibata, iar dacă Hideyoshi nu va pune mâna pe putere, va avea mari necazuri. Trebuia doar să aștepte ocazia potrivită, fără să-și piardă răbdarea, căci, dacă va ști să aștepte, șansa victoriei se va prezenta negreșit.

— Pentru început, puțin sake! spuse Sōeki, servindu-l dintr-un recipient făcut dintr-un trunchi de bambus.

Hideyoshi goli cupa, dar o puse apoi cu fundul în sus pe scândura de cryptomeria. Nu era în dispoziția adecvată pentru a bea, se gândea tăcut la ceva, cu un aer întunecat. Sōeki se retrase în interior și se duse în camera din spate, unde Sōon și bucătarul Ittsu aprinseseră focul într-un mic cuptor și făceau pregătirile pentru masă.

— Să punem orezul și supa? întrebă Sōon, căci era prevăzut să îi ofere orez proaspăt fiert și supă de cocor, apoi caras în oțet.

— Nu, întâi cealaltă. Pune la prăjit.

— Bine.

Spațiul pentru gătit nu era decât un fel de șopron atașat în spatele *chashitsu*-ului. Sōeki urmărea din priviri preparativele, în timp ce Hideyoshi aștepta să apară mâncarea. Probabil se va înfuria dacă întârziau, însă lui Sōeki nu părea să-i pese, gândindu-se că dacă va asculta sunetul apei din *kama* și pe cel al vântului va fi bine, căci ceea ce îi va oferi să mănânce merita așteptarea.

Întorcând capul, zări spre nord cerul înnorat. Vântul sufla rece, ceea ce însemna că pe drumurile din provinciile dinspre nord, dincolo de capitală, probabil ningea. Dacă vor aștepta, zăpada se va așterne sigur într-un strat mai gros, drumurile vor fi blocate și exact atunci va fi momentul ca Hideyoshi să acționeze. După ce simți mirosul care se înălța din cuptor, așeză ce prăjise în jumătatea unei

porțiuni de tulpină de bambus tăiată pe lung și folosi drept capac cealaltă jumătate.

— Cam târziu! spuse Hideyoshi încruntat.

— Ba nu, e devreme!

— Mă contrazici? replică Hideyoshi tăios, între sprâncene apărându-i o cută adâncă.

— Nici vorbă! V-am adus ceva ce ar apărea, în mod normal, mai târziu, în alt sezon.

Puse pe scândura de cryptomeria vasul de bambus cu preparatul prăjit, iar Hideyoshi dădu deoparte capacul cu un aer plictisit. Înăuntru se afla o foaie foarte subțire de lemn, arsă. Când desfăcu paiul cu care era legată, în mica încăpere se răspândi un miros proaspăt și puternic.

— Ce, muguri de bambus? exclamă uimit Hideyoshi și apucă cu bețișoarele mugurii de bambus prăjiți, uitându-se la ei neîncrezător. Mugurii de bambus apar doar primăvara! Nu erau nici în povestea veche cu Moso[94], tu cum i-ai găsit iarna?

— Sunt muguri de frig. În locurile însorite, iarna e ca primăvara, spuse Sōeki, care descoperise un loc însorit într-un crâng de bambuși și îl acoperise cu niște rogojini înnegrite cu praf de cărbune, iar mugurii, pe pământul încălzit, au crescut ca și când venise primăvara.

— E neașteptat de bun! exclamă Hideyoshi după ce gustă.

— Timpul fuge cu o viteză de necrezut. Vă rog să așteptați liniștit, nu va mai dura mult, spuse cu subînțeles Sōeki.

— Mi s-a făcut foame. Dă-mi ceva de mâncare, spuse Hideyoshi după ce bău trei cupe la rând.

— Am înțeles.

---

[94] În legenda clasică, Mèng Zōng, un tânăr din regatul Wú, model de pietate filială, căutase muguri de bambus prin zăpadă pentru mama sa, care își dorise să mănânce iarna tocmai această delicatesă.

Înghiți două boluri de orez, bău niște *usucha*, apoi Hideyoshi se ridică și deschise fereastra cu *shōji.* Cerul peste capitală era acoperit cu nori groși și întunecați, care, cu cât erau mai departe, cu atât păreau mai negri, în Echizen, dincolo de capitală, zăpada fiind probabil mare.

— Ninge, nu-i așa?

— Da, probabil ninge.

— Norocul se așteaptă stând culcat. Ia să trag un pui de somn, spuse Hideyoshi și se întinse să doarmă cu o mână sub cap.

Sōeki se înclină până la podea. Când dădea să închidă *fusuma,* din spate auzi o voce puternică:

— Știi, ești o mare canalie! îi spuse Hideyoshi fixându-l cu privirea.

— Așa să fie oare?

— Ha, ha, trebuie să fii un escroc versat ca să păcălești mugurii de bambus!

— Vă mulțumesc! O voi lua ca pe o laudă!

Înclinându-se încă o dată, Sōeki închise *fusuma* fără zgomot.

Vânătoarea de ustensile celebre

ODA NOBUNAGA
Douăzeci și unu de ani înainte de seppuku*-ul lui Rikyū*
2 aprilie 1570
Izumi, Sakai, pavilionul de pe plajă

1

Pe tatamiurile verzui din *shoin*-ul spațios stăteau aliniate ustensile de *chanoyu, chawan*-e, *chaire*-uri, *natsume*-uri, *chashaku*-uri, *chatsubo*-uri, *kama, mizusashi*-uri, *hanaire*-uri și altele, în total peste o sută, toate obiecte valoroase, mai mult sau mai puțin cunoscute.

Fusese transmis un ordin conform căruia „ustensilele celebre din Sakai urmează să fie inspectate de către Înălțimea Sa Nobunaga", astfel că toate obiectele faimoase de acest gen fuseseră aduse la reședința lui Matsui Yükan, magistratul local care reprezenta casa Oda în Sakai.

— Sosește Înălțimea Sa Danjō no Chū[95]!

La anunțul făcut de paji, notabilitățile care așteptau reținute pe o margine a încăperii se înclinară deodată, imediat auzindu-se pe coridor un zgomot de pași relaxați, dar siguri pe ei.

— Bravo vouă! E o priveliște minunată! se auzi o voce înaltă.

Ridicând toți capetele, văzură un bărbat care privea în picioare

[95] Demnitar însărcinat cu respectarea legilor și a moralei publice, un fel de ofițer de poliție. Nobunaga a primit rangul său inferior în octombrie 1568, iar pe cel superior, în martie 1570, cu puțin înainte de evenimentele relatate aici.

obiectele de ceai. Sōeki îl vedea pentru prima oară pe Nobunaga de aproape, despre care auzise că ar avea treizeci și șapte de ani. Ținea biciul în mână și arăta așa cum coborâse de pe cal, îmbrăcat cu pantaloni strâmți din piele de căprioară și cu un *haori* militar (*jinbaori*) negru, care lucea onctuos din cauza penelor de corb cusute pe el. Ochii îi sclipeau ascuțit, iar mustața și barba de sub gură erau tipice unui om sigur de sine și de importanța sa, arogant.

„Un bărbat ieșit din comun…” își spuse Sōeki de când îl văzuse prima dată, observând cum fizicul viril al lui Nobunaga se potrivea perfect cu forța care îi emana din interior. Nobunaga apăruse pe neașteptate cu doi ani înainte din Mino, îl sprijinise pe Ashikaga Yoshiaki să devină shogun și își făcuse o intrare triumfală în capitală.

În acea vreme, Sōeki nu știa prea multe despre el, considerând că nu e mai mult decât un provincial cu faimă de prostovan și că va dispărea destul de repede, nesemnificativ. Însă Nobunaga avea energia unei tornade de toamnă și cucerise rapid regiunea Kinai[96], eliminându-i pe cei trei vasali ai lui Miyoshi[97]. Or, notabilitățile din Sakai, în frunte cu Sōeki, aveau legături strânse cu clanul Miyoshi și, ca urmare, fuseseră serios admonestate de către Nobunaga, care impusese orașului Sakai să plătească o contribuție de război de douăzeci de mii de *kan,* o sumă exorbitantă, drept compensație pentru că îi sprijiniseră pe cei trei vasali ai lui Miyoshi. Pe deasupra, îi somase să desființeze garda de mercenari angajați pentru protecția orașului, să astupe șanțurile de apărare și să dărâme

---

96 Provinciile din jurul capitalei: Yamashiro, Yamato, Kawachi, Izumi și Settsu.

97 Este vorba de Miyoshi Nagayuki, Iwanari Tomomichi și Miyoshi Masayusa, trei vasali importanți ai lui Miyoshi Nagayoshi (Chōkei), care controlau o parte din Kinai și care, după moartea lui Nagayoshi (1564), l-au sprijinit pe fiul adoptiv al acestuia, Miyoshi Yoshitsugu (m. 1573).

palisadele.

Aproape toți membrii adunării orașului fuseseră împotriva plății amenzii. Sōeki, de asemenea, însă, chiar dacă s-ar fi opus, n-ar fi obținut nimic. Cei zece care se duseseră până la Gifu cu rugămintea să le fie redusă amenda fuseseră băgați la închisoare, iar unora dintre ei li se mai întorseseră în Sakai doar capetele. Dacă mai trăgeau de timp, riscau ca orașul să le fie incendiat asemenea orașului Amagasaki, atacat de trei mii de soldați ai clanului Oda și ars din temelii, fiindcă refuzase să plătească acea contribuție pentru armată. În cele din urmă, cedaseră și se resemnaseră să plătească amenda, căci nu i se puteau opune lui Nobunaga. După contribuție, urmase ordinul să scoată ustensilele de ceai faimoase, primind asigurări că li se va oferi în schimb aur. Având încredere în ce le spusese Matsui Yūkan, cei din Sakai își aduseseră obiectele de ceai pe care le păstrau cu mare grijă, astfel adunându-se ustensilele celebre înșirate acum în *shoin*.

— De cine sunt picturile astea? întrebă Nobunaga, care privea perechea de *kakemono*-uri agățate în *tokonoma.*

În imaginea din stânga, într-un vas de lapislazuli, erau înfățișate un pepene, *yarnamomo*[98], moșmoane japoneze, piersici, rădăcini de lotus. În pictura din dreapta, rodii, struguri, pere, castane de apă, mandarine, piersici, rădăcini tinere de lotus, toate redate în culori vii și părând pline de sevă.

— Sunt de Zhào Chāng din epoca Sòng de Nord, răspunse Tsuda Sōgyū.

— Aduceți aurul! comandă Nobunaga, încă mângâindu-și mustața cu vârful degetelor după ce se uită la picturile care în mod clar îi plăceau.

---

[98] *Myrica rubra,* arbore subtropical înalt de 10-20 m, cultivat în scop ornamental sau pentru fructele sale comestibile, având o culoare între violet și roșu cardinal.

Imediat, pajii cărară în *shoin* mai multe cutii grele de lemn și le stivuiră. Nobunaga întinse mâna și scoase degajat dintr-o cutie un pumn de boabe de aur, cărora le dădu drumul pe un suport de lemn ținut de unul dintre paji. După ce repetă mișcarea de trei ori, boabele de aur formară un mic munte. Pajul așeză suportul în fața lui Tsuda Sōgyū, Sōeki apreciind, din ochi, că valora un *kanme,* care, în monede, făcea cam cinci sute de *kanmon,* probabil puțin mai mult decât plătise Sōgyū pentru ele. Nu câștiga mare lucru, dar nici nu pierdea.

— Vă mulțumesc!

Fără să răspundă la înclinarea adâncă a lui Sōgyū, Nobunaga se întorsese și se uita la alte obiecte dintre cele înșirate acolo.

— Și ăsta? întrebă Nobunaga așezat cu picioarele încrucișate, luând în mână un *chaire* cu umerii marcați căruia i se putea observa de la distanță calitatea formei.

— Este un *katatsuki* adus de pe continent. Și după forma umerilor, și după prelingerea glazurii pe corpul său, e o adevărată capodoperă! răspunse Yamanoue Sōji.

Nobunaga își cufundă din nou mâna într-o cutie și îngrămădi niște pepite de aur pe piedestal, ceea ce îl uimi pe Sōji, căci cantitatea de aur era echivalentă prețului *chaire*-ului. Poate Nobunaga era un expert de clasă în materie. Acesta inspectă pe rând obiectele expuse, unul câte unul, pentru fiecare stabilind o cantitate de aur pe care o așeză pe piedestal. În unele cazuri hotărî o cantitate surprinzător de mare, dar se întâmplă și să dea din mână în semn că nu-i trebuie obiectul acela. Uneori îl întreba pe proprietar de proveniența și istoria ustensilei. Nobunaga nu ezita câtuși de puțin. Timpul cât examina un obiect era extrem de scurt. Îi privea partea din față, îl întorcea cu spatele, și evaluarea era terminată. Cumpără în viteză un mare număr de ustensile, ceea ce-l făcu pe Sōeki să-l asemuiască unui recipient care va înghiți întreaga țară, uimit de valențele lui Nobunaga, căci nu mai văzuse și nici nu

mai auzise de un bărbat atât de hotărât. Datorită *chanoyu-ului,* cunoscuse foarte mulți șefi militari și comercianți, dar la niciunul nu întâlnise o acuitate ca a acestui Nobunaga, ceea ce-l făcu să-și dorească să se apropie de un astfel de om, fiindu-i ciudă că nu descoperise mai devreme adevărata lui valoare.

Cinci sau șase *kakemono*-uri erau atârnate în fața *fusuma*-ului alături de mai multe *suibokuga* excelente, printre care și caligrafia adusă de Sōeki, de care Nobunaga se apropie privind-o în tăcere.

— Și asta?

— Este de Mìān. Deși degajată, trăsăturile de pensulă au o eleganță excepțională.

Mìān Xiánjé era un călugăr zen din perioada Sòng de Sud și, cum lăsase un număr destul de mic de caligrafii, rar puteai să vezi vreuna. Sōeki o găsise recent pe aceasta în Ōmi și, foarte încântat de ea, o cumpărase cu o sută douăzeci de *kanmon.*

— Cine e cel mai bun expert din Sakai? întrebă Nobunaga.

— Probabil Matsue Ryūsen, răspunse magistratul local Matsui Yūkan.

Ryūsen, maestru de ceai din generația anterioară celei a lui Sōeki, era în mod cert un cunoscător.

— Ryūsen, cum vezi *kakemono-ul* ăsta?

Tăcut, Ryūsen își mișcă nervos colțul gurii. Mai înainte, când privise de alături, nu spusese nimic.

„Nu-i a bună”, își zise Sōeki.

Cu o expresie vizibilă de nemulțumire, Ryūsen spuse:

— Semnele sunt scrise stângaci! răspunse acesta după ce, prin mimică, dăduse de înțeles că nu este un original, ceea ce pe Sōeki îl afectă atât de puternic, încât îi veni să-și astupe urechile.

„Caligrafia aceasta a lui Mìān nu putea fi o copie. Nu era oricare din semnele textului budist, strâns scrise, plin de o eleganță calmă?” încerca să se convingă Sōeki. De mai multă vreme nu se avea prea bine cu Ryūsen, intrând în conflict de multe ori în probleme de

evaluare, însă acesta putea totuși să nu se răzbune într-o astfel de situație…

— Nu, nici vorbă de așa ceva! Mìān-ul acesta… dădu să vorbească Sōeki.

— Bonzul din Sakai a venit azi? întrebă Nobunaga întrerupând protestul lui Sōeki, referindu-se la Shun'oku Sōen de la templul Nanshū, la care se gândea oricine în Sakai când spuneai doar „bonz".

— Aici sunt.

Un călugăr în haine negre se ridică în picioare. Când îl văzu, Sōeki crezu că există o șansă ca teoria lui să se confirme, însă, văzându-l cum privea încruntat caligrafia, realiză că tocmai lui Shun'oku nu-i arătase încă sulul.

— Cu certitudine nu este un Mìān. E probabil o copie făcută de starețul Ikkyū, dădu verdictul Sōen, a cărui părere nu putea fi trecută cu vederea ca în cazul lui Ryūsen, căci evaluarea lui n-avea cum să fie greșită.

— Vă rog să mă iertați! spuse Sōeki fierbând de ciudă, după care se ridică și desprinse *kakemono*-ul, rupându-l pe loc în două, cu montură cu tot.

De rușine, transpira abundent îngrozit că aprecierea sa fusese eronată. Dacă ar fi putut, ar fi plecat imediat, într-atât de puternică era rușinea pe care o simțea, care, își spunea în gând, îi va servi drept lecție. Își încordă mușchii abdominali și suportă stând așezat până la sfârșit.

2

După ce suferise teribila umilință la reședința magistratului local, Sōeki nu se întoarse acasă în cartierul Imaichi, ci la Sōon, căreia îi oferise o altă casă. În ultima vreme, se simțea mult mai liniștit să fie

împreună cu Sōon decât să vadă figura soției sale Tae. Când își simțea capul gata să explodeze din cauza fie a comerțului, fie a *chanoyu*-ului, pașii i se îndreptau de la sine către casa lui Sōon.

— Bine ați venit! zise aceasta zâmbitoare, cu o expresie blândă.

— O să fac o baie! spuse Sōeki, care simți că își revine doar zărindu-i surâsul din ochi.

— Am înțeles!

În Sakai erau în vogă băile cu apă de mare caldă, un fel de saună. Într-o *kama,* de sub grătarul de bambus, clocotea apă de mare, aburul umplând complet încăperea. Așezat pe o rogojină de paie, cu o ramură de aucuba în mână, era expus aburului fierbinte și transpira masiv gândindu-se, după cum era de așteptat, la cât de tare greșise expertiza, și se mai găsise pe deasupra să se facă de râs în fața unei întregi asistențe! Avea suficientă încredere în capacitatea sa de a evalua *chawan*-e sau *chaire*-uri, dar în privința caligrafiilor situația era mult diferită, avea nevoie să mai vadă multe originale ca să-și formeze ochiul. Era foarte deprimat, dar nu se dădea bătut dacă eșua, putea să o ia de la început, numai că în cazul caligrafiilor gândea că nu avea voie să mai greșească vreodată. Se hotărî ca de acum înainte să facă orice pentru a dobândi discernământul necesar.

În timp ce gândurile i se învârteau prin cap, ușa mică se deschise și văzu chipul lui Sōon:

— Să vă frec pe corp?

— Da, te rog!

Ea intră cu kimonoul subțire și alb suflecat și începu să-l frece pe spate cu un prosop bine stors aplicând, ca de obicei, exact atâta forță cât era necesar.

— Ce bine e! spuse Sōeki, simțind cum odată cu murdăria i se ducea și starea proastă de spirit.

— Mă bucur! zise mulțumită Sōon și-l frecă meticulos mai departe cu mai mult elan.

Când termină cu toată suprafața, îi șopti „Ce spinare mare!”, așa cum spunea de fiecare dată când îl spăla pe spate.

Ca la un semnal prestabilit, el o apucă de mână și o cuprinse, corpul ei subțire cuibărindu-i-se între brațe. Kimonoul umezit de aburi lipit de corp îi evidenția rotunjimea sânilor bogați, lui Sōeki stârnindu-i dorința. În încăperea foarte mică nu se afla decât o singură lampă care accentua și mai mult albeața aburilor. Îmbrățișați în mijlocul acelor aburi, era mai interesant decât în dormitor.

— Mă simt în paradis! îi șopti Sōon, după care Sōeki îi desfăcu cordonul de la kimono, îi întinse pe podea corpul gol, alb, încins de aburi și începu să-și frece pielea de a ei.

Când ieșiră din baie, Sōon făcu niște *usucha.* Deschiseră *shōji*-urile dinspre verandă ale *chashitsu*-ului de patru *jō* și jumătate și băură ceaiul, privind cerul care se întuneca în culorile purpurii ale amurgului. Lui Sōeki îi plăceau momentele acestea pe care le putea petrece liniștit, fără să se gândească la nimic.

— Azi am scrântit-o.

— Cum așa?

— M-am făcut de râs în fața seniorului Nobunaga. Altădată n-o să mă mai cheme.

— Amuzant mai sunteți! râse ușor Sōon.

— De ce?

— Păi, spuneți că ați scrântit-o, dar asta parcă v-ar distra!

— A, d-asta… și râse și el, parcă molipsindu-se de la Sōon.

„Femeia asta e o binecuvântare!” își zise Sōeki, care își dădu seama că, atunci când îi era alături, se simțea destins, iar dacă avea un necaz, ea îl făcea imediat să-l uite. Pe când se gândea astfel bând al doilea bol de ceai, de dincolo de *fusuma* se auzi vocea servitoarei:

— Au venit Imai-*sama* și Tsuda-*sama.* Spun că e o problemă foarte urgentă!

— Condu-i înăuntru! zise Sōeki, întrebându-se dacă veneau cumva împreună ca să râdă de întâmplarea de azi, însă nu ar fi avut sens în acest caz să vorbească de ceva urgent.

Sōon se retrase și intrară Sōkyū și Sōgyū, foarte neliniștiți.

— S-a-ntâmplat ceva extrem de neplăcut! rosti cu voce joasă Imai Sōkyū, așezat pe locul oaspetelui principal, fără alte formule de salut.

Sōeki dădu deoparte capacul de la *kama.* Apa caldă era tocmai bună. Cu *hishaku*-ul turnă într-un *chawan* coreean de tip Mishimade ca să-l încălzească. În timp ce prepara *usucha,* și Sōkyū, și Sōgyū păstrară tăcerea. Ambii aveau o vârstă apropiată de a lui Sōeki și se cunoșteau de multă vreme, însă interesele lor se ciocneau deseori în privința administrării depozitelor sau la evaluarea ustensilelor de *chanoyu* și nu puteau să fie prea deschiși unul față de altul. Exista între ei și gelozie, și resentimente, nefiind deci niște parteneri cu care să poată avea relații prietenești. Ca o binecuvântare intervenea aici *chanoyu-ul,* căci, oricât s-ar detesta în sinea lor, când intrau în *chashitsu* și puneau ceaiul între ei, puteau să discute civilizat, situație în care *chanoyu-ul* se dovedea foarte util.

Sōkyū își termină de băut *usucha*-ul și Sōeki îl aștepta să vorbească.

— Seniorul Nobunaga ne cere o femeie! spuse Sōkyū.

— Păi, asta nu e cine știe ce problemă, puteți găsi câte femei vreți. Și dansatoare, și prostituate… sau nu, căci e vorba de Nobunaga, care are forța să doboare și pasărea care zboară. Printre notabilități mă gândesc că s-o găsi cineva care să vrea să-i ofere fata.

— Te înșeli. Nu vrea o japoneză, ci o femeie a barbarilor din sud, spuse Sōkyū mângâindu-și cu un aer obosit creștetul ras.

— Ce pretenție extravagantă! replică Sōeki cu răsuflarea tăiată, căci, chiar dacă se întâmpla ca în Sakai să ajungă negustori și marinari portughezi sau preoți creștini, încă nu văzuse vreodată o portugheză.

— Așa i-am spus încă de la început!

— Și n-a fost destul? Cât ar fi el de Nobunaga, nu poate avea o femeie care nu există!

— Nu, a zis că dacă nu există femei ale barbarilor din sud, să-i aducem una din Míng sau din Goryeo.

— Atunci, s-o găsi vreuna. Nu era cazul să veniți anume ca să-mi spuneți mie, se arătă stupefiat Sōeki, dar nu de Nobunaga, ci de către cei doi.

În Sakai se aflau destui oameni veniți din China dinastiei Míng sau din Goryeo. Cei mai mulți erau bărbați, dar se găseau și femei și era de așteptat să fie și prostituate printre ele. Nu constituia o problemă chiar atât de mare să găsească una tânără.

— După cum stau lucrurile, numai tu poți rezolva problema.

— De ce?

— Ni s-a cerut o femeie excepțional de frumoasă! Sunt femei coreene, e și una tânără, numai că nu e deosebit de frumoasă. Arată obișnuit, ba mai degrabă e ușor urâțică.

— În cazul ăsta, nu e nimic de făcut, zise Sōeki, care, oricât de abil ar fi fost, nu putea transforma o pocită într-o frumusețe.

— Ai dreptate. Nu e nimic de făcut, însă dacă nu va fi mulțumit de femeia asta, vom avea mari necazuri. Dacă se înfurie, după contribuția pentru armată și vânătoarea de ustensile celebre, cine știe ce pedeapsă ne mai aplică! De aceea, te rugăm s-o pregătești cumva în mod adecvat pe femeia asta, în așa fel încât seniorul Nobunaga să se întoarcă acasă satisfăcut, spuse Sōkyū și se înclină. De priceperea domniei tale atârnă destinul orașului Sakai. Te rugăm, inventează un aranjament special al dormitorului ca să-l mulțumești pe seniorul ăsta stupid. Numai domnia ta ai putea avea astfel de idee strălucită!

Implorat de Sōkyū, Sōeki simț un gust amar.

3

Marea la Sakai era vag încețoșată în acea dimineață. Făcuse pregătiri în *chashitsu*-ul cu o vedere frumoasă către port și-l primise pe Nobunaga, care purta un *kosode* din bumbac imprimat adus de barbarii din sud. Pe fondul alb străluceau păsări phoenix roșii și arabescuri vegetale galben pal. Așezat cu spatele la *tokonoma,* își sprijinea pe un suport mâna în care ținea evantaiul. Admiră un timp marea, apoi întrebă:

— Ai călătorit vreodată la barbarii din sud sau în Goryeo?

— Nu, însă în tinerețe duceam dorul țărilor de peste mare și mă gândeam cu nostalgie la ele…

Nobunaga îl ascultă mângâindu-și mustața, semn că tot ce pregătise Sōeki pentru noaptea trecută nu fusese chiar rău. Mâncă o prăjitură din faină de grâu și bău în tăcere *usucha*-ul pregătit de Sōeki.

La cererea lui Sōkyū și a lui Sōgyū, Sōeki, în puținul timp avut la dispoziție, trebui să aranjeze dormitorul din vila celui din urmă cu ce materiale avea la îndemână și să transforme o femeie cu fizionomie banală într-o frumusețe de clasă.

De când auzise toată povestea acasă la Sōon, lui Sōeki îi venise o idee care-i putea salva în ingrata misiune.

— Niște voal aveți? Vreau niște voal roșu-aprins.

— Am, trimit îndată să aducă din depozit.

— De asemenea, niște mătase lucioasă de calitate!

— Am înțeles!

Când ajunsese la pavilionul de ceai de la malul mării, voalul și mătasea se aflau deja acolo. Punând mai mulți servitori să-l ajute, Sōeki acoperi *shōji*-urile cu voal roșu cardinal. Învălui astfel din trei părți dormitorul cu *shōji-un* roșii și aprinse lămpi în camerele vecine. Din mătasea lucioasă puse să se facă un fel de cearșaf mare

pe care îl întinse peste o saltea groasă din bumbac, făcând-o astfel foarte plăcută la atingere. Într-un *kōro* de celadon arse santal și mosc, parfumul lor dulce și voluptuos umplând camera, iar pe femeia proaspăt îmbăiată o îmbrăcă într-un kimono coreean roșu-închis.

— Nu ai de ce să te temi, vei dormi cu cel mai puternic bărbat din Japonia, îi transmise Sōeki, care, după ce îl puse pe interpret să-i explice bine despre ce era vorba, o legă la ochi cu o bucată de mătase roșie.

Femeia era foarte crispată. O puse să se așeze lângă saltea în stil coreean, cu un genunchi ridicat. Lumina roșiatică îi colora obrajii, dar privind-o bine observă că, legată la ochi, pe fața ei plutea neliniște și teamă, ba chiar începuse să tremure ușor.

— *Areumdabda.*

La șoapta lui Sōeki, femeia zâmbi ușor, căci îi spusese în limba din Goryeo că e frumoasă.

— *Toman hamyon jukta.*

De data asta fața femeii se contractă, fiindcă o amenințase că dacă fuge o omoară.

O puse să aștepte așa cum era și-l invitase pe Nobunaga acolo. Dacă acesta fusese sau nu mulțumit, își putea da seama privindu-l în dimineața aceasta.

Nobunaga ceruse să i se facă ceai de către cel care pregătise dormitorul în seara precedentă, așa că Sōeki fusese iar chemat.

— Ești un individ periculos! În tinerețe sigur ai fost pirat! îi spuse Nobunaga.

— Nici pomeneală de așa ceva! Sunt pasionat de *chanoyu,* dar ocupația mea principală e una serioasă, și anume depozitele de pește. Ce vă face să mă bănuiți de asta?

— Aseară a fost foarte interesant, era de parcă femeia ar fi fost furată de undeva. O asemenea idee nu-ți vine chiar atât de ușor, în mod sigur tu ai mai făcut asta și altădată!

— Nici vorbă! N-am mai făcut asta niciodată! replică Sōeki.

Nobunaga se uită îndelung și intens la el și mai că nu spunea „Mincinosule!”. Fără să vrea, Sōeki își feri ochii. În mintea sa apăruse o scenă memorabilă din tinerețea lui, pe plaja din Sakai. În coliba colorată roșiatic de soarele în amurg, femeia aceea răpită și adusă acolo era de o frumusețe indescriptibilă, și amintirea ei nu numai că nu pălise, dar, pe măsură ce înaintase în vârstă, devenise tot mai distinctă în sufletul său.

— Comerțul meu se rezumă la vânzarea de pește uscat și la închirierea de depozite. În afară de Kyōto, Ōsaka și alte locuri din Kinai, nu am mers nicăieri. Cât despre presupunerea că aș fi fost pirat, e ceva de neimaginat.

— Bine, las-o baltă! Ideile tale mi-au plăcut, așa că să mă vizitezi din când în când. Aș vrea să-mi aranjezi interesant *chashitsu-ul,* zise Nobunaga, care în mod clar nu credea ce-i spusese Sōeki.

— Vă mulțumesc!

Când Sōeki se înclină, o pală de vânt dinspre larg pătrunse în încăpere. Înălțând privirea, zări marea la vreme de primăvară și cerul învăluite într-o pâclă subțire. Nu albastrul, ci albul ceții fine îi rămase în ochi.

Încă o femeie

TAE
Rikyū la treizeci și patru de ani
O zi din iunie 1555
Izumi, Sakai, un depozit de pe plajă

1

Ōshōji era strada principală din Sakai, care străbătea orașul de la est la vest. Locuința lui Sen no Yoshirō, comerciant de pește uscat, se afla puțin mai la sud, în cartierul Imaichi. Era o mare casă de comerț angro, iar în magazinul ei cu o deschidere la stradă de zece *ken*1 locuiau și lucrau foarte mulți angajați.

Dimineață, când Tae deschise ochii în încăperea din fund, aceasta observă că așternutul de alături al soțului ei rămăsese exact așa cum îl făcuse seara, fără nicio cută. „Iar nu s-a-ntors acasă!" gândi Tae privind așternutul rece, înfuriindu-se puțin. Soțul ei, Yoshirō, care folosea și numele Sōeki sau Hōsensai, era obsedat de *chanoyu*. Cum „Hōsen" însemna a-ți arunca sculele de pescuit făcute din bambus, el poza cu numele acesta în cineva care-și abandonează negoțul familiei cu pește uscat pentru a se dedica *chanoyu*-ului.

„Un adevărat încrezut!" gândea Tae consternată de comportamentul soțului său. Nu era foarte afectată de *chanoyu*, o pasiune artistică la modă în Sakai, foarte utilă și pentru bunul mers al afacerilor, însă, când Sōeki pleca de acasă cu acest scop, nu se mai întorcea. Avea câteva amante, dar în ultima vreme era foarte pasionat de Sōon, tânăra văduvă a unui profesor de *kotsuzumi* pentru teatrul *nō*. Pe la treizeci de ani, soțului ei îi venise brusc ideea

de a învăța să cânte nō, așa că începuse să frecventeze casa lui Miyaō Sandayū, profesor de *kotsuzumi*. Stând acum și gândindu-se, era clar că ținta fusese mai degrabă soția lui Sandayū decât interpretarea *nō*-ului, Sōeki oferindu-i femeii o casă imediat ce Sandayū murise, vizitând-o apoi frecvent. „Ei, doar o femeie…” își zise Tae, încercând să se convingă că nu înseamnă mare lucru, și se ridică din așternut.

Trecuseră mai mult de zece ani de când se căsătorise în această familie cu patronimicul Tanaka, dar care-și luase Sen drept nume comercial. Și comerțul cu pește uscat, și închirierea de depozite mergeau foarte bine, astfel că pentru traiul zilnic nu le lipsea nimic. Băiatul și cele trei fete pe care le avusese cu Sōeki creșteau fără probleme. Soțul, deși libertin, nu era omul care să-și neglijeze afacerile, iar angajații munceau bine, urmându-i ordinele. Nu aveau niciun fel de griji sau necazuri în viața cotidiană.

Patronii marilor case de comerț din Sakai aveau în general câte una sau două amante care locuiau în case separate, de aceea nu avea nicio intenție să se plângă de situație. „Doar că… modul lui de a iubi iese din comun”, gândi Tae, scărpinându-se pe tâmplă cu vârful unui deget. Tendința naturală a soțului ei era că, dacă ceva îi plăcea, fie o ustensilă, fie o femeie, să o iubească de parcă ar absorbit-o, ceea ce ar fi fost de nesuportat să se întâmple acum. În minte îi apăru până și imaginea degetelor lui insistente care se plimbau pe corpul tinerei amante atunci când o strângea în brațe și, fără să-și dea seama, dădu din cap în semn că vrea să alunge scena. De fiecare dată când se gândea la soțul ei, resimțea o ușoară durere în adâncul craniului.

Trase de *fusuma* și se uită în camera vecină, unde copiii dormeau într-o oarecare dezordine alături de doică. Mulțumită văzându-le fețele liniștite, chemă o servitoare și începu să-și facă pregătirile de dimineață. Se spălă pe față într-un lighean de lemn, și uitându-se în oglindă, zări o femeie de treizeci și ceva de ani, cu figura ușor uzată,

ceea ce o irită neașteptat de tare. „Doar n-o să mă dau bătută!” își spuse cu mândrie. Se afla în poziția de a conduce toate femeile din casa Sen și, chiar dacă soțul său își pierdea capul după vreo amantă, avea oare vreun motiv să se teamă? ! Își smulse cu grijă sprâncenele, se pudră cu alb și se rujă.

Neștiind cu ce să se îmbrace, ieși pe verandă și privi cerul încă neluminat bine de zori, pe care nu se zărea nicio urmă de nor. Se anunța o zi cu adevărat de vară, senină și plăcută. Alese un *kosode* imprimat în zona poalelor cu corole mari de *fuyō*[99], florile roz conferindu-i o stare de spirit mai bună. Își îndreptă spatele și își legă strâns *obi*-ul cu intenția de a arăta ireproșabil. Parcurse lungul coridor și ajunse în magazinul de la stradă, însă bărbatul ei nu era acolo. De obicei se întorcea discret, înainte ca angajații săi să se trezească și să vină în magazin, și se așeza cu un aer inocent la masa cu registrele, dar în dimineața asta nu era de găsit.

— Patronul…? îl întrebă ea pe funcționarul-șef.

— În dimineața asta încă nu l-am văzut. Nu e cumva în interior? spuse acesta nedumerit.

— Probabil, răspunse ea ambiguu și se uită prin magazin.

Tinerii ucenici măturau spațiul cu pământ de la intrare și ștergeau cu niște cârpe părțile de lemn, de la stâlpi până la ramele și grilajele ferestrelor. Sōeki era extrem de strict în privința curățeniei și, cum veșnic avea ceva de zis și își mustra oamenii, prăvălia era lustruită până în cele mai mici unghere și nu găseai nicăieri un fir de praf. Până și baloturile cu pește uscat stivuite lângă intrare aveau colțurile sacilor de paie bine aliniate și arătau frumos, într-atât de scrupuloși trebuiau să fie.

„Oare ce s-o fi-ntâmplat?!” se întrebă preocupată Tae. Fie că era absorbit de *chanoyu*, fie că înnopta la vreo femeie, în zori se întorcea

---

[99] Hibiscus.

întotdeauna acasă și nu scăpa din mână afacerile familiei. Nu auzise că ar fi avut vreun *chanoyu* de dimineață. În astfel de situații nu pleca niciodată fără s-o anunțe pe Tae sau pe funcționarul-șef.

— Hei, tu! strigă ea unul dintre ucenicii care măturau, un băiat pe care-l mai trimisese acasă la Sōon.

— Da, ce trebuie să fac?

— Să duci un mesaj la… începu Tae, dar se opri, nevrând de fapt să-l implice în situația asta. Nu, lasă! Am să ies puțin, să-i spui funcționarului-șef.

— Am înțeles. Vă rog să aveți grijă!

Răspunsul băiatului o ajunse din spate pe Tae, care, cu pas grăbit, ieși în orașul în care de-abia se lumina.

2

Tae mai fusese o dată să vadă casa unde stătea Sōon. Se afla aproape de piața de pește de la capătul portului și, spre deosebire de centrul orașului, aici erau multe gospodării confortabile cu grădină, cu garduri din bambus. Găsi casa în locul unde și-o amintea. Atunci când mergea în vizită la cunoscuți, greșea mereu drumul și nimerea foarte greu, dar traseul către locuința aceasta, obiectul resentimentelor ei, i se întipărise adânc în memorie. Casa nu era foarte mare, dar, față de magazinul din cartierul Imaichi, arăta mai elegant și, ca reședință a unei concubine, era enervant de bine construită.

Odată ajunsă în fața porții prevăzută cu un acoperiș ca o pălărie împletită, își dădu seama că nu știa ce trebuia să facă în cazul în care el ar fi apărut mult mai relaxat decât atunci când se afla acasă. „Nu-mi pasă!” își zise, hotărâtă ca în cazul ăsta să-i arunce în față toate nemulțumirile pe care până atunci le trecuse sub tăcere, și împinse poarta de bambus, care cedă ușor, iar ea avansă prin grădină,

călcând pe *tobiishi*. Doar uitându-se la dispunerea pietrelor, la aspectul ferigilor și al mușchiului de pe jos, Tae înțelegea câtă pasiune pusese soțul ei în acest *roji*. Față de grădina din spatele magazinului din cartierul Imaichi, era mult mai elaborată și mai îngrijită. Într-un colț al ei înflorea un *mukuge*, iar pe crengile care se întindeau grațios se aflau nenumărate corole albe. Chiar și de departe te fascina frumusețea acestor flori. Faptul că, deși efemere, cele din grădină erau mult mai atractive decât cele de pe *kosode*-ul purtat de ea[100] o călca pe nervi. În comparație cu florile delicate de *mukuge*, cele de *fuyō* păreau cumva mai dezordonate și mai insipide.

Stăpânindu-și ciuda, strigă către casă. Dacă venise până aici, nu mai putea da înapoi. Îi spuse servitoarei care apăru că este soția lui Sōeki, iar aceasta se înclină și se duse înăuntru.

Anul anterior, când fusese instalată aici, Sōon venise să o salute la magazinul din cartierul Imaichi. Ținea bine minte prima lor întâlnire. Acum ar fi fost a doua oară când s-ar fi văzut.

— Vă mulțumesc pentru sprijinul dumneavoastră! o salutase Sōon înclinându-se profund.

Tae se enervase la vederea feței ei modeste și frumoase, dar acesteia tocmai îi murise soțul, profesorul de *kotsuzumi*, iar ea ținea să arate generozitatea unei doamne care-și controla total gospodăria.

— Nu aveți pentru ce… îi răspunse Tae de-abia dând din cap, evaluând-o și zicându-și că Sōon părea prin natura ei abilă să se dea bine pe lângă bărbați.

Atunci nu discutaseră mai mult și nici nu se împrieteniseră, acum aștepta pe jumătate cu dorința de a vedea ceva înspăimântător.

---

[100] Genul *Hibiscus* include câteva sute de specii. Pe *kosode*-ul lui Tae se află flori *fuyō* (*Hibiscus mutabilis*), în timp ce planta din grădină este *mukuge* *(Hibiscus syriacus)*, specie cultivată în Coreea ca plantă de grădină din timpuri foarte vechi și actualmente floarea-simbol a Coreei de Sud.

Sōon apăru cu aceeași înfățișare plăcută ca anul precedent, ceea ce o enervă pe Tae, știind bine că soțului ei îi plăcea înfățișarea aceasta calmă, construită artificial. Când Sōon se așeză, aranjându-și poalele veșmântului, Tae simți o strângere de inimă. Pe *kosode*-ul acesteia erau presărate flori albe de *mukuge,* și cât de frumoase… „Am pierdut partida”, își zise Tae.

— Bine ați venit! Vă rog să intrați în casă! îi spuse Sōon cu mâinile pe podea și cu capul plecat.

— Mulțumesc, nu e nevoie. Sōeki trebuie să se întoarcă la magazin pentru o problemă de afaceri. Vă rog să-i spuneți să se pregătească să vină.

— A plecat acasă ca de obicei, înainte să se lumineze, îi răspunse, uitându-se la Tae cu un aer neîncrezător.

Nu părea să mintă. De altfel, nici n-avea nevoie să spună vreo minciună.

— Așa, deci.. Spuse Tae, gândindu-se doar unde s-o fi dus Sōeki. Poate acasă la Kame… zise mai mult pentru ea.

Acesta era numele fetei pe care i-o născuse Ochō, o altă amantă. Deși în casa din cartierul Imaichi avea trei fetite, soțul ei, cine știe de ce, o îndrăgea în mod special pe Kame, născută dintr-o altă legătură. Doar o singură dată, când se dusese la templul Aguchi, aceasta făcuse o vizită de politețe și la reședința din Imaichi, astfel că Tae nu știa cum evoluase de atunci, dar era la curent cu faptul că în diverse ocazii soțul său îi trimisese haine și jucării.

— Eram convinsă că s-a întors acasă în Imaichi…

Sōon întoarse capul:

— Ohatsu, vino puțin! strigă Sōon servitoarea, care se prezentă imediat. Du-te în fugă acasă la Ochō-*san* și vezi dacă stăpânul este acolo!

— Am înțeles! răspunse femeia și plecă imediat.

— O să se întoarcă repede, dar vă rog, nu stați acolo, veniți să așteptați înăuntru!

Deși invitată, se simțea jenată să intre înăuntru, nu dorea să vadă locul momentelor pe care soțul ei le petrecea cu această femeie. Fără să răspundă, Tae rămase așa cum era, în picioare, regretând deja că venise într-un astfel de loc. Trebuia să nu ia în seamă, orice ar fi făcut soțul ei și își reproșa prostia de a fi încercat să-l caute și să-l aducă înapoi.

Momentele tensionate se prelungeau, căci n-aveau cum să discute ca între femei, nici să se uite una la alta, astfel că Tae privi în jur. În fundul grădinii se zărea o căsuță cu acoperiș de paie. Recunoscu un *chashitsu* de patru jō și jumătate, așa cum erau acum la modă.

„Ce-or fi găsind atât de amuzant?" se gândi Tae la persoanele de vază din Sakai pasionate de *chanoyu*. Dacă ar fi fost vorba de ceaiul de *shoin,* strălucitor și animat, ar mai fi înțeles, dar în ultima vreme îl numeau *wabicha* și se întreceau care mai de care în conceperea unor încăperi ca la țară, cu atmosferă cât mai rustică. Iar pentru niște *chawan*-e sau *mizusashi*-uri terne și sărăcăcioase, folosite la asta, puneau fără să clipească niște prețuri de o mie, chiar două mii de *kan*. Soțul ei cumpărase o mulțime de astfel de ustensile. „Mie însă… Aș fi dansat de bucurie dacă mi-ar fi cumpărat și mie măcar o podoabă pentru păr cu mărgele de coral roșu, însă de ceva timp nici măcar nu s-a uitat la fața mea", își zicea Tae uitându-se cu coada ochiului la Sóon și se întreba în ce măsură îi acorda soțul ei atenție. Pe fața cu trăsături regulate, pielea bine întinsă strălucea atrăgător. Fără îndoială, faptul că un bărbat cu bani și cu influență o iubea și o căuta o făcea să aibă încredere în sine. Orice s-ar fi zis, Sóeki era foarte arătos și se descurca mai bine decât cei mai mulți. „Oricum, eu…" continua Tae în gând, cu sentimentul că nu prea îi mai era necesară soțului ei. Simțindu-se frustrată, nedreptățită, închise ochii strângând din pleoape.

Bocănind cu *geta* pe *tobiishi,* servitoarea se întoarse, sunetele pașilor fiind dublate de încă cineva. Deschizând ochii, văzu că venea însoțită de Ochō. Cu pielea albă și fața ovală, semăna întru

câtva cu Sóon. Soțului ei îi plăceau femeile cu astfel de figură, ca de vulpe. Imediat se gândi de ce o fi luat-o de soție pe ea, cu fața rotundă, și se simți parcă vinovată.

— Nu a venit nici la mine, spuse femeia-vulpe.

— În cazul ăsta… încercă Tae o explicație, gândind că în mod sigur se întorsese acasă în Imaichi imediat după ce plecase ea. Oricum, în timpul zilei, soțul ei de soție avea nevoie, idee care o umplu de satisfacție.

— Dacă nu cumva… spuse încet Ochō.

— Cum? întrebă Tae iritată, fiindcă părea că femeia aceea știa ceva în plus despre soțul ei.

— Poate că acolo…

— Acolo?! Adică unde? Sunt sigură că s-a întors la magazin, continuă Tae, nedorind s-o lase pe Ochō să vorbească, căci nu voia s-audă ceva ce ea nu știa.

— Ah, nu! Pentru că e iunie… spuse Ochō, ceea ce pentru Tae nu avea sens. În iunie, într-o dimineață senină ca asta, e posibil să se fi dus singur la depozitele de lângă plajă.

— La depozite… cele din port? întrebă Tae, știind că încă din vremea lui Yohei, tatăl lui Yoshirō, casa Sen deținea un nu măr de antrepozite lângă port, unde se stocau temporar diversele mărfuri din țara Míng sau din Goryeo, ba chiar și de la barbarii din sud, aduse fie de corăbiile din Ryūkyū, fie de cele din Kyūshū. Închirierea acestor depozite constituia pentru casa Sen, împreună cu magazinul angro de pește uscat, o importantă sursă de venit.

— Nu, depozitele de pe plaja de dincolo de locul unde se trag plasele de pescuit, spuse Ochō, referindu-se la zona cea mai depărtată din Sakai, plaja unde pescarii prindeau pește cu un năvod mare tras de pe mal. Nu numai lângă port, dar și prin Sakai sau în afara șanțurilor de apărare, casa Sen poseda ici-colo parcele de teren și case de închiriat, precum și câmpuri de orez.

— Și eu mă gândeam la asta, aprobă Sōon.

În aparență, cele două femei știau despre Sōeki lucruri de care ea nu auzise. Deprimată, Tae nu putea decât să asculte ce spuneau ele.

3

În cele din urmă intrară în casa lui Sōon, care era de o curățenie desăvârșită, iar mușchiul din grădină arăta splendid. Sōon le aduse niște infuzie de orz prăjit, răcită de ea. După ce bău, Ochō spuse:

— În dimineața asta sigur este acolo!

— Ce te face să crezi asta? întrebă neîncrezătoare Tae.

— Păi, n-am un motiv special. Așa am impresia.

— Și eu am aceeași impresie, adăugă Sōon, privind cerul de deasupra grădinii colorat într-un bleu foarte deschis.

— Bine, dar de ce? spuse Tae, care nu vedea nici cel mai mic motiv.

— Păi, pentru că *mukuge*-ul a înflorit! zise Sōon cu ochii în pământ.

— Dar de ce s-ar duce el la depozitul de pe plajă dacă înflorește *mukuge*-ul?! ceru lămuriri Tae, moment în care Sōon se înroși la față, foarte jenată. Despre ce e vorba? Nu-mi ascunde nimic! continuă Tae, ceea ce o făcu pe Sōon să-și ferească privirea. Vorbește! îi spuse încă o dată pe un ton sever.

— Da, acolo… apucă să vorbească Sōon înroșindu-se în obrajii albi și se cufundă în tăcere, căci Tae nu vru să audă mai mult.

O țintui cu privirea pe Ochō care, ca o vulpoaică, îi întoarse o privire triumfătoare. „Ce stupid!” își zise Tae, gândind că, de fapt, puțin îi păsa ce făcea afemeiatul ei soț în depozitul de pe plajă. Decât să se frământe într-un astfel de loc ar fi fost mult mai plăcut să se întoarcă la magazin, să-l cheme pe negustorul de mătase și să-și aleagă un *kosode.* Sau, mai bine, să-l cheme pe vânzătorul de mărunțișuri și să-și cumpere ornamentul pentru păr cu bile mari de

coral pe care și-l dorea de mai multă vreme.

— Eu mă duc să văd. Mă îngrijorează! rupse tăcerea Sōon.

La spusele ei, Tae fu total descumpănită, dându-și seama că aceasta e chiar îndrăgostită de soțul ei. Fusese convinsă că Sōon, rămasă văduvă, devenise concubină doar ca să poată trăi, numai că tonul vocii ei nu era în niciun caz cel al unei femei care se lăsa iubită ca mijloc de subzistență, era glasul unei femei care chiar iubea.

— Merg și eu! zise Ochō.

Auzindu-le, Tae începu să se neliniștească, întrebându-se dacă soțul ei nu se întâlnea cumva cu cineva în secret la antrepozitele de pe plajă. În cele din urmă plecară toate trei. De la casa lui Sōon și până la plaja unde se trăgea năvodul erau doar câteva sute de metri.

— Ce individ imposibil! bombăni Tae, care mergea în față.

Din cauza acestui soț al ei, câte frustrări nu trebuise să sufere până acum! Câte nopți petrecuse stingheră în dormitor, fără să poată dormi, pradă sentimentului de singurătate! E în firea unui bărbat să-i placă femeile, și aici n-avea ce face, însă soțul ei avea un mod foarte personal de a le iubi. Nu, nu-l surprinsese manifestându-și afecțiunea față de o altă femeie în afară de ea, dar văzându-l cum aprecia ustensilele de *chanoyu* își putea imagina cu câtă persistență o mângâia, ca și pe ea, imediat după căsătorie…

Reamintindu-și exploziile de pasiune trăite în dormitor cu mult timp în urmă, Tae se înroși la față. Foarte probabil el se comporta la fel și cu celelalte femei.

— Chiar așa să fie? Sōeki-*sama* e un om foarte bun! spuse Ochō ca și cum ar fi fost un secret pe care-l știa doar ea.

— De unde și până unde bun?!! Om rece ca el mai rar. Nu se iubește decât pe sine, zise Tae uitându-se la Ochō și gândindu-se că aceasta, o *shirabyōshi*[101], ar ceda oricui, fără vreo discriminare, cu

---

[101] Dansatoare.

condiția să fie potent financiar.

— Asta… e așa cum spune doamna. Uneori gândesc și eu la fel, o aprobă Sóon.

— Păi, nu? Că nu mai găsești altul atât de capricios, cârcotaș și egoist! zise Tae încurajată de sprijinul lui Sóon.

— Totuși, continuă Sóon, e o persoană cu trăiri și pasiuni puternice. Când iubește ceva, orice, sufletul i se aprinde și devine incandescent.

— Așa e! Am văzut în viața mea mulți nobili, dar cu inima fierbinte ca Sóeki-*sama* nici printre samurai n-am mai întâlnit! îi întări spusele Ochō, Sóon încuviințând la rândul ei spusele acesteia. Tae știa și ea foarte bine câtă căldură se găsea în sufletul soțului ei. Fără discuție, când omul acesta iubea ceva frumos, dădea dovadă de o pasiune cu totul ieșită din comun.

Solul deveni nisipos și ajunseră la păduricea de pini de lângă plajă, dincolo de care se zărea marea scăldată în lumina dimineții de vară. Lângă depozitele dărăpănate, un bărbat stătea așezat pe o ladă de ambalaj; era Sakichi, bătrânul care-l însoțea întotdeauna pe Sóeki. Acesta se ridică și dădu să salute, dar Tae îi făcu semn să tacă, ducându-și degetul la gură. Sakichi dădu din cap și rămase tăcut, cu o privire dezorientată.

În crângul de pini se înălțau trei depozite care odinioară serviseră probabil pentru păstrarea peștelui uscat, dar pereții de pământ se cam fărâmițau, iar acoperișul de scânduri era putrezit pe alocuri, și acum nu mai erau folosite.

De depozitul din capăt era lipită o încăpere ca ieșită din zidul acestuia, părând a fi camera în care stătea peste noapte paznicul locului, încăpere alături de care creștea un *mukuge* cu florile albe deschise. Prin fereastra cu grilaj de lemn, Tae zări spinarea soțului ei.

Înăuntru nu se afla decât el, nu era nicio femeie, stătea pe podeaua de lemn, iar dinaintea lui avea o ramură cu o floare albă de

mukuge, pe care Tae o percepu ca ținând locul unei femei. În fața florii era așezat un *chawan* din Goryeo cu *usucha.*

— *Areumdabda*! zicea ca o incantație Sōeki.

Tae nu înțelegea ce șoptea soțul ei, dar n-o putea percepe decât ca pe un avans pe care el îl făcea femeii imaginare aflată acolo.

Invitația lui Jōō

TAKENO JŌŌ
Yoshirō (ulterior Rikyū) la nouăsprezece ani
O zi din iunie 1540
Izumi, Sakai, reședința Takeno, 4 jō *și jumătate*

1

Frunzișul sălciei din grădină filtra lumina blândă a dimineții, iar țârâiturile de *semi* deveniseră deja asurzitoare. Takeno Jōō se așeză în noul său *chashitsu* de patru *jō* și jumătate pe care de-abia și-l construise, o încăpere de o dimensiune numai bună pentru statura sa. Realizase singur desenele pentru acest *chashitsu* și era mulțumit de execuția sa. Se dusese zvonul imediat printre amatorii de *chanoyu* din Sakai că faimosul maestru de ceai Jōō își construise un nou *chashitsu*, fiecare dintre ei dorind să fie el primul oaspete, însă Jōō nu invitase încă pe nimeni. Oaspetele ar fi trebuit să fie un practicant excepțional de *chanoyu,* dar, conform exigențelor sale, nu se găsea nimeni pe măsură.

În încăperea orientată către nord îți puteai liniști sufletul ca într-o sihăstrie de munte plasată însă în mijlocul orașului. Până atunci, deși se dorea să arate a colibe cu acoperiș de paie, camerele pentru ceai aveau pereții tapetați cu hârtie japoneză alb-gălbuie și le cam lipsea atmosfera de *wabi.* Cu mult curaj, Jōō hotărî să le „decadă”, lăsând pereții de pământ așa cum erau, fără să-i mai acopere cu hârtie. Întrucât făcuse grilajele ferestrelor și veranda din tulpini rotunde de bambus, aspectul rustic se accentuase. Tăiase un *ro* în podea – o vatră coborâtă – pentru *chanoyu* în timpul iernii, tot ca să

arate ca într-o casă de la munte. În grădina interioară plantase un singur copac, o salcie mare plângătoare, ale cărei ramuri bogate atârnau până jos, fremătând în bătaia brizei. Mulțumit cu sunetul vântului, își îndreptă atenția către *tokonoma,* largă de un *ken*[102] și adâncă de doi *shaku* și trei *sun*[103] și pentru rama căreia folosise lemn de castan cu textura sa naturală, pe care dăduse cu lac negru. Un *hanaire* se afla așezat acolo.

În ziua precedentă, ca experiment, pusese un vas de Iga cu foarte, zicându-și că în încăperea permeată de *wabi* și *sabi* s-ar potrivi un vas de ceramică cu suprafața de lut mai rugoasă, însă acesta, cumva, nu prea se armoniza. Se gândi că florile nu erau potrivite, așa că încercase diverse aranjamente, combinând diverse ierburi de vară, când campanule, când *mukuge,* când ferigi, când colilii, dar rezultatul nu fusese remarcabil. Pe când reflecta de ce oare se întâmplă asta, se auzi mișcare la ușa interioară.

— Stăpâne! strigă o servitoare.

— Ce s-a-ntâmplat?

— A venit Sen no Yohei-*sama.*

Auzind numele lui Yohei atât de dimineață, îl străbătu o undă de neliniște. *Chashitsu*-ul abia construit era important, dar mai avea și o altă problemă esențială nerezolvată, pentru care adresase o cerere negustorului de pește Sen no Yohei.

— Condu-l în *shoin*!

— Am înțeles!

Din *chashitsu-ul* de patru *jō* și jumătate putea ajunge în *shoin* trecând prin bucătăria anexă de un *jō*, *shoin*-ul fiind locul în care își primea musafirii obișnuiți.

Se ridică în picioare și mai privi o dată *hanaire*-ul din *tokonoma.* „Să fie oare prea mult?!” se întrebă Jōō, gândindu-se că, în lumea

---

[102] Echivalentul a 1,82 m.

[103] Echivalentul a 69,7 cm.

poeziei *renga,* dacă strofa adăugată e prea asemănătoare cu cea precedentă, calitatea ei e diminuată. Situația asta se numește *tsukisugi*[104] și e prost văzută, ceea ce se petrecea probabil și în *chanoyu.* Atunci când lucrurile seamănă prea mult, ca în cazul pereților de pământ nefinisat și al ceramicii de Iga cu lutul vizibil, interesul dispărea. Tot gândindu-se dacă trebuie să schimbe florile sau vasul cu totul, ajunse în *shoin,* unde Sen no Yohei îl aștepta alb la față. Cum îl zări pe Jōō, își așeză mâinile jos și-și lipi fruntea de tatami, zicând:

— Nici nu știu cum să mă scuz! Fiul meu Yoshirō a fugit împreună cu femeia aceea. Adineaori am verificat depozitul și e complet gol…

— Foarte neplăcut…

Femeia lăsată în grija lui Yohei era fiica unui aristocrat din Goryeo și constituia o marfa valoroasă, procurată în urma unei comenzi din partea lui Miyoshi Nagayoshi, cel mai important client al lui Jōō. Clanul Miyoshi își avea baza în provincia Awa din Shikoku, dar acum Nagayoshi se afla în castelul Koshimizu din Settsu. Acesta era un punct important pentru controlul drumurilor către provinciile din vest, iar pentru clanul Miyoshi constituia un avanpost de unde țineau sub observație întregul Kinai.

Deși un tânăr de numai nouăsprezece ani, Nagayoshi era în acel moment cel mai puternic om din Kinai. Imediat după ceremonia majoratului devenise un subordonat important al lui Hosokawa Harumoto, consilierul administrator general al *bakufu*-ului Muromachi, însă recent avusese un conflict cu clanul Hosokawa în legătură cu niște posturi de magistrat al domeniilor shōgunale. În fruntea a două mii cinci sute de soldați, Nagayoshi își făcuse o intrare triumfală în capitală. Surprins, Hosokawa Harumoto fusese

[104] În traducere liberă, „conectare excesivă".

nevoit să-i cedeze. Era un bărbat curajos, dar dotat și cu multă inteligență, așa că Jōō dorea să consolideze pe cât posibil relațiile cu el.

În toamna trecută, când Miyoshi Nagayoshi își făcuse apariția în Sakai, îi ceruse să cumpere o femeie nobilă dintr-o țară străină, iar Jōō acceptase fără să comenteze. Când era vorba de o comandă a puternicului Nagayoshi, s-ar fi dus să caute chiar și o *kalavinka,* pasărea magică din paradisul indian, sau sceptrul de oțel al unui zmeu din infern[105].

Îi spusese că vrea să cumpere o femeie căpitanului unui vas dubios din Níngbō[106], care se afla tocmai atunci în port, promițându-i că îi va da oricât argint pentru o femeie nobilă și frumoasă. Vasul acela se întorsese în Sakai cu vreo două săptămâni mai înainte și, conform comenzii, aducea o femeie. În fundul calei întunecoase, de o duhoare insuportabilă, aceasta stătea calmă pe o rogojină, cu un lanț legat de picioare. Căpitanul chinez lumina încăperea cu un sfeșnic și i se zări fața. Deși obrajii albi erau murdari de gudron negru folosit la călăfătuire, avea o figură nobilă și plină de grație, fiind în mod sigur născută într-o familie aleasă. O lumină puternică îi strălucea în ochi, revărsând un amestec de resentimente, ură și dispreț. Sub privirea ei, lui Jōō i se făcu pielea de găină.

„Există oare pe lume o astfel de femeie neînfricată?” se înfioră el, care văzuse până atunci destui sclavi vânduți pentru câțiva bănuți, loviți fără milă, brutalizați, toți cu o privire supusă. Femeia asta însă era specială, de o frumusețe cutremurătoare, emanând o maiestate inabordabilă. Kimonoul ei stacojiu-deschis, mai larg la poale, era elegant lucrat dintr-o pânză fină coreeană de cânepă, trădând, de

---

105 În viziunea budistă, într-o anumită zonă din infern păcătoșii sunt chinuiți de un fel de zmei *(oni)* cu ajutorul unor bastoane de oțel.
106 Oraș-port în nord-estul provinciei Zhèjiāng din China.

asemenea, rangul ei înalt.

„Unde ai găsit femeia asta?” îl întrebă Jōō, în scris, după ce scoase o pensulă și hârtie.

— În Goryeo. E o prințesă din casa regală Li.

— Serios?

— Mi-ai comandat o fată de obârșie nobilă. Ți-am adus o astfel de femeie.

— Nu mă tocmesc la preț, îți dau suficient argint, vreau însă să-i știu originea.

După ce se gândi un timp, căpitanul corabiei luă pensula și scrise: „Este fata unui mare latifundiar descendent din casa regală Li. Este o *yanban*! E în mod sigur de familie foarte bună”. Jōō aprobă cu un gest cele aflate, căci dacă făceai comerț în Sakai auzeai câte ceva despre *yanban*. Din vechime, în Goryeo se dezvoltase acest sistem al birocraților *yanban,* iar funcționarii fuseseră înnobilați. În cadrul lor existau două facțiuni, pe de o parte, vechea meritocrație a proprietarilor de pământuri – familia regală Li (Yi) și vasalii lor –, iar, pe de alta, gruparea noilor funcționari care se ridicau din rândul militarilor. Cele două facțiuni se confruntau violent și se spunea că mulți oficiali de rang înalt sfârșiseră foarte rău, fiind condamnați la moarte sau la exil.

„Tu ai răpit-o?” îl întreba din nou în scris Jōō. Citind întrebarea, căpitanul îi explică:

— Nu spune lucruri scandaloase, sunt luptele lor interne! Tipii ăia își disprețuiesc și dărâmă propriii oameni și-i deportează cu sânge rece. Femeia asta urma să fie primită la Curtea Regală, însă niște indivizi care o invidiau au răpit-o și au vândut-o, eu doar am dat banii și am adus-o aici. Probabil că pe cei din Goryeo îi urăște ea! O cumperi, sau nu?

Femeia, care urmărea discuția dintre Jōō și căpitan, își încruntă sprâncenele înguste, cu o expresie de dispreț față de bărbații care o negociau. Indiferent de originea ei regală, avea fără discuție o

noblețe înnăscută.

— O cumpăr, se hotărî Jōō, convins că femeia îi va plăcea lui Miyoshi Nagayoshi.

În vinele lui Jōō curgea sânge de negustor. Orice ustensilă de *chanoyu,* dacă era evaluată de el, se vindea scump. La fel și femeia asta, dacă i-o va vinde lui Miyoshi Nagayoshi, îi va aduce fără îndoială un profit apreciabil. Plăti o cantitate de argint pe care aproape că n-o puteai căra și luă femeia cu el, lăsând-o în grijă în casa lui Sen no Yohei, deoarece la reședința Takeno, pentru a construi un nou *chashitsu,* dărâmase depozitul interior cu pereți de pământ[107].

Fiind de o frumusețe ieșită din comun, dacă ar fi lăsat-o în supravegherea vreunui paznic de la un hambar, ar fi fost în pericol. Din relațiile lor de afaceri, știa bine cât de serios este Sen no Yohei, așa că, dacă o lăsa în păstrare în depozitul cu pereți de pământ al acestuia, ar fi fost mai în siguranță decât oriunde.

2

Takeno Jōō îl chemă pe șeful samurailor angajați de el și, instruindu-l în privința înfățișării bărbatului și femeii, îi ordonă:

— Imediat supravegheați strict toate intrările și ieșirile din oraș și uitați-vă la figura fiecăruia în parte. Mobilizați un număr mare de oameni și verificați în zonele din jur toate depozitele unde s-ar putea ascunde cei doi. Dar aveți grijă să nu-i răniți! Cu atât mai

---

[107] Incendiile constituiau un pericol major și frecvent în Japonia. Pentru a reduce pagubele, familiile avute își construiau niște depozite speciale rezistente la foc, cu pereți de pământ, iară ferestre și cu o ușă masivă metalică. Acolo își țineau obiectele de valoare, dar spațiul putea servi la nevoie și pentru detenția unei persoane.

mult, nu cumva să-i omorâți!

Negustor de obiecte din piele, Jōō, fiind cel mai bogat membru al consiliului de conducere din Sakai, își putea permite să dea dispoziții samurailor angajați pentru protecție și ordine în oraș. Avea încredere că șeful samurailor, un om foarte inteligent, îi va găsi cu siguranță.

Orașul Sakai era înconjurat de palisade și șanțuri de apărare. Noaptea porțile se închideau și nu se putea intra sau ieși. Chiar dacă fugiseră noaptea din depozitul de la reședința Sen, ca să iasă din oraș porțile nu se deschideau decât atunci când se lumina de ziuă, caz în care unul dintre oamenii de pază trebuia să-și aducă aminte de ei, iar dacă aflau direcția în care o luaseră, îi puteau urmări.

— O să-i găsim fără întârziere.

— Nici nu știu cum să mă scuz! Derbedeul ăsta bun de nimic… zise Sen no Yohei lăsându-și capul în piept.

Comerciantul de pește Sen no Yohei avea cam aceeași vârstă cu Jōō, dar diferența de stare financiară dintre ei era considerabilă. Casa Takeno descindea din clanul Takeda din provincia Wakasa, însă în timpul războiului civil Ōnin pierduse aproape totul și în vremea tatălui lui Jōō se mutase în Sakai. Aici făcuse comerț cu arme și obiecte de piele de uz militar și adunase o mare avere. Acest tată murise anul precedent, iar Jōō preluase un patrimoniu imens. Numai cele o sută de *chō*[108] de câmpuri de orez făceau din el un mare proprietar agricol. Poseda și multe antrepozite, iar cât aur și argint avea în vistierie nici nu mai știa.

Din tinerețea sa Jōō nu mai muncise. Locuise în reședința familiei sale din Kyōto și se devotase Căii Poeziei, studiind *renga* sub îndrumarea unui maestru din aristocrație. Pe atunci intenționa să devină și el profesor de *renga,* dar pe la treizeci de ani renunțase,

---

[108] Unitate de suprafață pentru terenuri: 1 *chō* = 0,992 ha.

căci, orice-ar fi făcut, nu avea simț pentru poezie ori talent pentru o carieră de scriitor. După aceea, se devotase *chanoyu*-ului, aici fiind interesant faptul că cei care dețineau ustensile faimoase erau considerați maeștri. Jōō adunase peste șaizeci de obiecte de *chanoyu* celebre în rândurile cunoscătorilor, fiecare putând fi oricând vândut la un preț frumos de două sau chiar trei mii de *kan.* Nu erau numai obiecte aduse de pe continent. Și un simplu *futaoki* tăiat dintr-un bambus oarecare, dacă ajungea în posesia lui Jōō și acesta îi punea un nume, devenea un obiect faimos. Chiar și o găleată de lemn sau un vas din scândură curbată, pe care le găseai oriunde, dacă le folosea ca *mizusashi* sau, respectiv, *kensui,* relatând despre ele și o origine plauzibilă, deveneau și ele niște ustensile și mai celebre și căpătau niște prețuri uluitoare. *Wabicha*-ul era un fel de vrăjitorie profund misterioasă cu care dintr-o bobiță de argint puteai obține o mie sau chiar zece mii de *ryō.* Niciun comerț nu era atât de interesant ca acesta.

Yoshirō din casa Sen, deși tânăr, era și el un practicant de *chanoyu* destul de valoros.

— Talentul lui Yoshirō pentru *chanoyu* este destul de promițător, i se adresă Jōō lui Yohei, mângâindu-și bărbia aspră.

Îl cunoștea bine pe Sen no Yoshirō. Acesta studia sub îndrumarea pustnicului Kitamuki Dōchin ceaiul formal de *shoin* cu *daisu* în stil Higashiyama, însă venise la Jōō de nenumărate ori spunând că vrea să învețe de la el *wabicha.* De fapt, Jōō îl considera un adevărat talent și se întâmplase de câteva ori ca acesta să-i sufle câte o ustensilă de *chanoyu* pe care voia s-o cumpere chiar el, ceea ce-l frustra. Fusese invitat de el și la întâlniri de ceai, pregătirile pe care le făcea fiind excelente, cu o iscusință deloc mediocră, însă nu-l acceptase imediat ca discipol pentru că dorea să-i mai observe un timp calitățile de practicant de *chanoyu.*

— Yoshirō știa că eu îți lăsasem în grijă femeia asta? îl întrebă Jōō pe Yohei.

Acesta dădu afirmativ din cap, iar Jōō adăugă:

— Și chiar îi atrăsesem atenția ca nu cumva să facă vreo prostie, pentru că Takeno-*sama* îmi ceruse să văd de ea un timp, dar el… și Jōō continuă să se gândească dacă nu cumva, în adâncul sufletului, n-ar fi vrut să se mândrească în fața lui Yoshirō cu femeia asta, dorind să vadă cum reacționează acesta în fața unei femei atât de frumoase. Îi apăru în minte chipul foarte inteligent al lui Yoshirō, care, cam prin toamna anului precedent, venise la reședința sa, oferindu-și cu insistență ajutorul. Îl pusese să curețe prin grădină, iar el măturase până la una frunzele de arțar căzute peste mușchi. Urmărindu-l în secret, crezuse că terminase, însă acesta scuturase copacii, presărând exact atâtea frunze câte trebuiau, lucru de care puțini ar fi fost în stare. Și *chanoyu-ul* lui Yoshirō a devenit ca o boală pentru el… adăugă Jōō, știind că aceeași obsesie îl bântuia și pe el.

— Da, nu e ceva obișnuit. Deși profitul din comerțul cu pește e foarte redus, e pornit să investească în *chanoyu* tot ce câștig eu cu sudoarea frunții. Am ajuns la capătul răbdării, și degeaba îl cert, parc-aș vorbi la pereți. N-am ce face, îl moștenește pe tatăl meu, Sen'ami.

Sen'ami, tatăl lui Yohei, fusese maestru de ceremonii în slujba casei shogunilor Ashikaga. Fiind implicat într-un complot, fugise în Sakai, unde, fără să muncească, se plângea doar de ghinionul său. În locul lui, fiul său Yohei pusese pe picioare afacerea cu pește uscat și, câștigând puțin câte puțin, ajunsese la situația de acum. Însă băiatul acestuia, Yoshirō, era un libertin în stare să risipească întreaga avere adunată de el cu mari eforturi. Încă din prima tinerețe se distra deseori cu dansatoare *shirabyōshi,* iar în ultima vreme lua din casă argint după bunul său plac pentru a cumpăra ustensile de *chanoyu.*

— Deși nu prea se ocupă de afaceri, cum vede un obiect frumos, încearcă să și-l procure fără să se uite la bani. Cu o asemenea obsesie, ce să spun, e de-a dreptul nebun după *chanoyu…*

— Da, atât de puternic este în el spiritul *chanoyu*-ului. Aștept cu interes să-l văd evoluând ca maestru de ceai. Se va maturiza fără îndoială și în calitate de comerciant.

— Așa să fie oare?… în orice caz, sper să nu comită cumva ceva precipitat!

— Ceva precipitat?

— S-ar putea s-o ucidă pe femeia aceea…

— N-ar avea niciun sens să omoare o femeie pe care a răpit-o atât de greu! E ca și cum ar sparge un *chawan* pe care l-a furat. N-o să facă așa ceva!

— Ba ar putea! Fiul meu are un atașament pentru lucrurile frumoase mult mai puternic decât al oamenilor obișnuiți. Decât să lase altcuiva o femeie atât de distinsă, s-ar putea să-și spună că mai bine…

— Am făcut tot ce se putea face, acum n-avem decât să așteptăm. Mai devreme sau mai târziu samuraii îi vor găsi. Dumneata, de asemenea, mai caută pe la prietenii lui Yoshirō sau pe unde-ți mai trece prin minte, spuse Jōō gândindu-se că ceea ce credea tatăl lui Yoshirō că poate face fiul său ar fi fost o reacție de așteptat de la un practicant adevărat de *chanoyu*.

— Am înțeles.

După ce-l trimise pe Yohei acasă, Jōō se-nchise din nou în *chashitsu*-ul nou de patru *jō* și jumătate, zicându-și că, în privința celor doi, totul se va aranja într-un fel sau altul, căci nu se gândea la lucruri la care nu merita să se gândească. Extrem de bogat, Jōō se arăta generos în orice aspect.

Se așeză cu fața către *tokonoma* și se cufundă imediat în problema decorării acesteia. Dispuse acolo tot felul de *hanaire*-uri – un vas de celadon din Goryeo, un vas chinezesc de aramă cu gât lung, un vas de alamă al barbarilor din sud, în formă de barcă, mai multe coșuri împletite din bambus, de diferite forme – și le privi cu multă atenție din diverse direcții.

Deși fiecare se potrivea în felul său foarte bine și prezenta un interes anume, doar *hanaire*-ul din ceramică de Iga, plin de *wabi,* nu își găsea locul acolo. Poate din cauza suprafeței sale de pământ mai zgrunțuroasă, atmosfera austeră și uscată a încăperii se simțea, contrar așteptării, în antiteză.

Făcu diverse încercări schimbând scândura subțire de dedesubt – ba lăcuită, ba din lemn simplu –, precum și suportul vazei – folosind diverse forme dar nicio combinație nu-l mulțumi.

Preocupat de asta, nici nu simți cum fuge timpul, iar când reveni la realitate, își dădu seama că cea mai mare parte din zi și-o petrecuse cu asta.

Întrucât se făcuse seară și șeful samurailor angajați se întorsese, se duse pe veranda *shoin*-ului să-l întâlnească.

— Îmi cer iertare, încă nu am aflat încotro au luat-o, spuse căpetenia, punându-și un genunchi pe pământ, pe armura sa ușoară putându-se observa cum transpirația uscată lăsase urme albe de sare.

— Mulțumesc pentru străduință. Pe unde ați căutat?

— Se pare că n-au trecut pe niciuna dintre porți, așa că mai întâi am scotocit corăbiile din port. Într-adevăr, am găsit un corăbier care a văzut azi în zori o femeie îmbrăcată într-un kimono coreean și un bărbat.

— Așa deci, s-au dus în port?! se arătă surprins Jōō, împingându-și trunchiul înainte.

— Întocmai. Însă nava în care plănuiau să se urce ridicase deja ancora și nu s-au mai îmbarcat, deci, neavând ce face, s-au dus probabil pe undeva… Noi am căutat în toate depozitele din port. Lărgind de acolo sfera, am verificat și templele șintoiste, mari și mici, precum și sub verandele templelor budiste, dar nu i-am găsit. În același timp, am trimis destui oameni să facă cercetări pe drumurile spre Ōsaka, spre Nara și spre provincia Kii. Am pus să întrebe oamenii pe căile principale, Tōkaidō și celelalte, însă nimeni

nu i-a văzut pe cei doi.

— S-ar putea ca femeia să-și fi schimbat hainele coreene… spuse Jōō, gândindu-se că dacă până în zori fuseseră în Sakai, probabil că încă nu ieșiseră din oraș.

— I-am trimis să întrebe cu portretele celor doi, dar nimeni nu știa nimic.

— Dacă au fugit cu o barcă mică, ar fi neplăcut…

— Din partea asta, fiți liniștit! Am făcut să circule o înștiințare în port și printre pescari, anunțând o recompensă pentru cine îi descoperă sau îi prinde. Desigur, am transmis anunțul și pe drumurile principale, așa că, dacă vor fi găsiți, ar trebui să fim înștiințați.

— Ce recompensă ați promis?

— Zece monede de argint.

— Pe la casele prietenilor lui Yoshirō? sugeră Jōō, fiindcă recompensa i-ar fi determinat pe mulți să scotocească peste tot. Cei doi se dovedeau de negăsit, ceea ce însemna că poate stăteau ascunși undeva, în siguranță.

— L-am întrebat pe tatăl său și, în măsura în care ne-a putut spune, am trimis oameni peste tot. De asemenea, am înființat posturi de observație la răscruci, însă nici măsurile astea n-au dat deocamdată rezultate.

— Par a fi încă în oraș… zise Jōō gândindu-se că Yoshirō ar fi putut trece de unul singur de zidurile și șanțurile care înconjurau orașul, dar în niciun caz împreună cu femeia.

— Și eu cred la fel.

— Bine, angajați suficienți oameni și căutați mai departe prin oraș. Măriți și recompensa la cincizeci de monede de argint. În felul ăsta vor fi găsiți imediat, încheie Jōō, care, dacă s-ar fi putut, ar fi preferat să facă toate cercetările cât mai discret, ceea ce, în situația dată, nu mai era posibil.

Când se întoarse în încăperea de patru *jō* și jumătate, lumina cerului în amurg colora într-un violaceu-deschis frunzele sălciei din grădina interioară. O nuanță atât de tristă nu putea să nu sfâșie sufletul oricui. „Asta e într-adevăr *yūgen*!” își zise Jōō, confirmând pentru el însuși faptul că *chashitsu*-ul său se apropia de domeniul perfecțiunii. Nu te puteai bucura în niciun caz de un asemenea pitoresc în ceaiul de *shoin.*

— Asta este! exclamă el fără să vrea cu voce tare, lovindu-se cu palmele peste genunchi. O să-l invit pe Yoshirō! spuse Jōō convins că, fugind cu o femeie, dovedise că este un adevărat maestru de ceai! Tânărul ăsta nonconformist era potrivit să devină primul oaspete al noului său *chashitsu.* Toți amatorii de *chanoyu* din Sakai își doreau mult să fie invitați cu această ocazie, chiar și Yoshirō își pregătise probabil un *hakama* și un veșmânt formal *kataginu* noi și aștepta cu nerăbdare.

„Hm, oare tipul ăsta cum o să facă? O să se arate, sau va continua să stea ascuns? Dacă era un adevărat pasionat de *chanoyu,* ar trebui să nu refuze invitația mea din cauza unei femei. Sau, poate, va alege nu ceaiul, ci femeia?! Doar o dată-n viață se prezintă ocazia de a fi primul oaspete al acestui nou *chashitsu* de patru *jō* și jumătate, Yoshirō nu poate fi atât de prost încât să refuze. Dacă eu, Jōō, voi da de știre că vreau să-l invit, în mod sigur o să se arate la față. S-o anunț public, punând pancarte pe drum, să las vorbă în locurile unde ar putea veni, să le-o spun și samurailor. El se află încă în Sakai, invitația la *chanoyu* îi va ajunge sigur”, reflectă Jōō pregătindu-și mulțumit un ceai.

În *chashitsu*-ul unde lumina scădea mereu, umbra bine conturată a *tenmoku*-ului alb i se prelingea parcă în suflet. Scăldat în lucirile tot mai slabe ale amurgului, Jōō își bău ceaiul, savurând din plin liniștea și rafinamentul atmosferei.

Dragostea

SEN NO YOSHIRŌ
Yoshirō (ulterior Rikyū) la nouăsprezece ani
O zi din iunie 1540
Izumi, plaja din Sakai

1

Era o noapte calmă. În propria lui încăpere de patru jō și jumătate, Yoshirō cioplea un *chashaku,* obiect la care cel mai dificil element este poziția nodului. Fără nod, *chashaku*-ul este prea banal și parcă îi lipsește ceva. Dacă e prea aproape de vârf, deranjează, iar dacă e plasat prea spre coadă, arată cam stupid. Făcând nenumărate încercări, Yoshirō găsise oarecum poziția potrivită.

Pe când, cu cuțitul în mână, împrăștia așchii de bambus pe jos, avu impresia că aude dinspre magazin niște mișcări. Deși se înnoptase deja destul de bine, se părea că cineva adusese un bagaj voluminos. Din magazin, trecând prin bucătărie, intraseră în grădina interioară. Privi prin grilajul de trestie al ușii glisante și văzu doi angajați care cărau o ladă lungă, ținând-o din față și din spate. Cu un sfeșnic în mână, tatăl său Yohei mergea înaintea lor, vrând probabil să o ducă în depozitul cu pereți de pământ din fundul grădinii. Cum în ziua aceea intrase în port un vas din Níngbō, Yoshirō se gândi că o fi cumpărat vreo marfa mai deosebită. Încălță niște sandale de lemn și ieși în grădină, unde în noaptea fără lună se zăreau florile albe de *mukuge.*

— Ce faceți la ora asta târzie?

— Erai încă treaz? Nu e nimic, poți să te culci, îi spuse tatăl său

pe un ton neobișnuit de sever.

— Așa deci…

Yoshirō se întoarse în camera lui, după cum i se spusese. Întinse salteaua și se lungi pe ea, însă îl frământa ceva. Nu putea dormi gândindu-se la marfa transportată anume la adăpostul nopții. Se uită iarăși afară, dar se părea că toți erau în depozitul cu pereți de pământ. Ieși din nou în grădină și se duse în fața acestuia.

Ușa masivă fiind ușor întredeschisă, trase cu ochiul și surprinse momentul când scoteau un om din lada lungă. Crezu că e un cadavru, dar, când îl puseră pe podea, persoana se așeză cu un genunchi ridicat. Trăia… Avea mâinile legate, o legătură peste ochi și căluș în gură. Se putea observa că părul, strâns într-un coc, era foarte lung. „E o femeie!” deduse Yoshirō văzându-i kimonoul lung și foarte larg la poale, alb cu stacojiu-închis foarte plăcut. Nu era o japoneză, căci mai văzuse prin oraș femei din Goryeo îmbrăcate asemănător.

Yohei îi ridică femeii legătura de la ochi, aceasta relevând o frumusețe care-l făcu să se aplece involuntar înainte. Era puțin obosită, dar trăsăturile feței erau de o reală noblețe. Ochii, nasul, gura, urechile, obrajii, bărbia, nu numai că erau de o eleganță ieșită din comun, dar se și armonizau minunat. Ce-l uimi și mai tare pe Yoshirō era lumina din pupilele ei foarte negre. Femeia îl privi în ochi, moment în care Yoshirō îngheță. Pupilele ei negre, transformate în două sfredele puternice de lumină, îi străpunseră retina. Atâta viață ca în strălucirea ochilor ei nu mai văzuse niciodată la nimeni, ea deosebindu-se evident de orice femeie pe care o întâlnise până atunci.

Auzind respirația uimită a acestuia, tatăl său, care se afla cu spatele, se întoarse. Deschise larg ușa, privi atent în jur, apoi îl băgă și pe Yoshirō înăuntru.

— Femeia asta mi-a fost dată în grijă, e ceva extrem de important. Am s-o țin un timp închisă aici, dar nu cumva să spui cuiva.

— Cine v-a dat-o în grijă?

— Marochinerul Takeno. E femeia cerută de seniorul Miyoshi Nagayoshi, așa că sub nicio formă să nu-ți treacă prin cap vreo idee perversă! îi spuse tatăl său, căci știa cât e de încăpățânat din fire, conștient că, dacă nu-i răspundea, n-ar fi făcut decât să-i stârnească și mai mult curiozitatea.

— Am înțeles! spuse Yoshirō și se uită din nou către femeie. Stătea așezată cu spatele drept. Deși obiectul unei tranzacții, nu avea nimic servil în ea, ci părea, mai degrabă, că bărbații de acolo se aflau la ordinele ei.

Plecă fără să spună nimic în plus și se duse să se culce din nou la el în cameră, însă nu mai dormi. Se întreba dacă femeia aceea nu era o provocare din partea tăbăcarului Takeno Jōō, de multă vreme cunoscut în Sakai în calitate de maestru de *wabicha.* Yoshirō învățase *chanoyu* cu Kitamuki Dōchin, dar acesta începuse să nu-i mai fie suficient ca profesor. Dorind să fie acceptat ca discipol de către Jōō, care era expert în noul stil de *chanoyu,* venise deseori acasă la acesta. Încă nu fusese primit ca elev, dar Jōō îi oferise ceai de câteva ori și chiar venise ca oaspete în *chashitsu*-ul lui Yoshirō.

— Eu l-am tăiat. Ce părere ai? îl întrebă recent Jōō pe Yoshirō cu ocazia unei vizite în care îi arătase în *shoin* un *chashaku.*

În cazul *chanoyu*-ului de *shoin, chashaku*-ul este un obiect luxos, făcut din fildeș sau din carapace de broască țestoasă, ba chiar uneori din aur sau argint, însă amatorii de *wabicha,* care se înmulțeau în ultima vreme, preferau bambusul simplu. Murata Juko, cel care crease *wabicha*-ul, făcea *chashaku*-uri cu vârful lat, folosind bambus fără noduri. Cel al lui Jōō, deși lucrat cu gust de la vârful ceva mai îngust până aproape de tăietura de la coadă, avea un nod plasat în apropierea acesteia, bambusul fiind tăiat intenționat astfel încât aceea să fie poziția nodului. Avea stil, dar se simțea neplăcut o anumită artificialitate.

— Nu e rău… răspunse reținut Yoshirō.

— Hmm… Tu ai fi în stare să obții ceva mai interesant? zise Jōō încruntat, așteptându-se probabil să fie lăudat pentru *wabi*-ul excelent.

— Da. Am să fac unul mai frumos și am să vin să vi-l arăt.

Întors acasă, alese un bambus pentru *chashaku,* îl tăie astfel încât nodul să vină puțin mai sus de mijloc și îl ciopli cu meticulozitate. Cu obiectul obținut, îl vizită din nou pe Jōō, care, văzând *chashaku*-ul, fu impresionat, rămânând un timp tăcut.

În vremea lui Jukō, nodurile din bambus erau considerate urâte și deranjante, așa că porțiunile acelea erau înlăturate. Jōō le folosise, plasându-le în apropierea extremității, pentru a crea *wabi.* Cu mult curaj, Yoshirō dispusese nodul o idee mai sus de mijloc, conferind un caracter hotărât *wabi-ului* de colibă acoperită cu paie. Dacă era să lași nodul, poziția găsită de Yoshirō era cea mai frumoasă, căci deplasarea ei mai în sus sau mai în jos, chiar și cu puțin, ducea la o senzație de instabilitate. Această poziție în sine crea un aspect estetic cu mare încărcătură.

— Ăsta e ireproșabil… zise Jōō în cele din urmă după ce privi îndelung *chashaku*-ul pe care-l ținea în mână.

Yoshirō era plin de încredere că *chashaku-ul* său nu mai era o simplă ustensilă pentru a lua și pune praful de ceai, ci se prezenta deja ca un obiect votiv, ritual, care prezida *chanoyu*-ul.

— Deși tânăr, ai descoperit o frumusețe plină de interes!

— Atunci, profitând de laudele acestea, apelez la bunăvoința dumneavoastră: n-aș putea vedea cumva noua încăpere pentru ceai? îndrăzni Yoshirō cu încrederea dată de spusele lui Jōō, celebru pentru că nu lăuda ușor, cuvintele sale fiind, în acest caz, cel mai înalt elogiu. Jōō construise un nou *chashitsu* în care se concentrase asupra *wabi*-ului, însă nu auzise că acesta ar fi invitat vreun oaspete acolo.

— Am să mă gândesc, răspunse Jōō.

Dar nu venise nicio invitație. Începând de atunci, nu-și putea

reprima senzația că Jōō dorea să-și ia în vreun fel revanșa asupra lui, de aceea avea impresia că lăsarea în grija tatălui său a acelei femei străine constituia un fel de provocare. „Tu, de exemplu, ce ai face cu femeia asta?” îi părea că l-ar întreba. Cu astfel de gânduri, întins pe saltea, lui Yoshirō îi era imposibil să adoarmă.

2

Își simțea inima palpitând ușor. Când se sculă în dimineața următoare, după ce aproape că nu închisese ochii, Yoshirō deveni conștient de febra din sufletul său. Dincolo de faptul că le fusese încredințată de către Jōō, Yoshirō, ca tânăr bărbat, nu-și putea scoate din gând femeia minunată din seara precedentă.

Femeile erau niște ființe nesemnificative, asta era mai recent convingerea sa, însă nu-i displăcea intimitatea lor, fie ele fete din oraș, fie prostituate. Aflase pentru prima dată ce înseamnă chinurile dragostei pe la doisprezece ani, atras de zâmbetul blând al unei fete de șaisprezece ani de la bucătărie, și se gândi la ea dimineața, ziua, noaptea, fără încetare. La paisprezece ani, împreună cu un camarad, petrecuse cu niște femei ușoare în cartierul plăcerilor, descoperind atunci din plin căldura și blândețea feminină, moment din care se îndrăgostise de mai multe ori. Refuzat de fata unui negustor, căreia îi trimisese o scrisoare, plânsese o noapte întreagă, apoi, amuzându-se în fiecare noapte cu diverse femei nesofisticate, se adâncise în plăceri. Se îndrăgostise serios de o mânuitoare de păpuși cu care intenționase inițial doar să se distreze și gelozia îl scosese din minți. La șaisprezece ani, o dansatoare *shirabyōshi,* cu care se întâlnea în secret, rămăsese însărcinată, tatăl copilului neputând fi decât el. Când îi spuse tatălui său că vrea să-l ia în grijă și să-l crească, acesta, ieșindu-și din fire, îi dăduse argint femeii și îi despărțise. Apoi, Yoshirō se cufundă în libertinaj.

Cartierul plăcerilor din Sakai era foarte animat, găseai tot felul de femei cu care te puteai distra. Află acolo că există unele care, deși frumoase, nu valorează nimic, de asemenea, fu uimit de profunda compasiune a femeilor urâte. Distrându-se deseori în acest cartier, Yoshirō cheltui sume importante. Multe femei îi treziseră interesul, dar nu-i plăcea distracția de o noapte. Se îndrăgostea, se atașa, iubea… dragostea era plăcută tocmai pentru că, în cele din urmă, îți crea o legătură. Se îndrăgostise de nenumărate ori, iar și iar.

Tatăl său, Yohei, îi ținuse niște predici apropo de comportamentul ușuratic, însă Yoshirō nu-i dăduse ascultare, spunându-i:

— Tată, afacerea nu vi se dezvoltă cât ar trebui pentru că aveți inima cât un purice! Eu nu sunt atât de stupid încât să mă pierd în desfrâu, mă duc în cartierul plăcerilor pentru a-mi dezvolta, ca bărbat, un spirit puternic și liber. Dacă n-aș fi în stare de asta, ce fel de bărbat aș mai fi? N-aș mai reuși nimic remarcabil.

— Bine, dar oricâți bani ar avea casa asta, nu ajung pentru distracțiile tale permanente! îi spuse tatăl cu o expresie de disperare.

— De acord, am înțeles. De acum înainte n-am să vă mai cer bani.

Când făcu declarația aceasta, Yoshirō avea șaptesprezece ani. Devenise deja elev al lui Kitamuki Dōchin și începuse să învețe *chanoyu,* însă, venind în contact cu ceilalți discipoli, bărbații din societate începură să-i pară lui Yoshirō tot mai stupizi. „Să fie aroganța provocată de tinerețe?” se întrebă Yoshirō cunoscându-și firea imperturbabilă, însă nu era în niciun caz vorba de înfumurarea lui. Observându-i pe ceilalți cu multă atenție, ajungea mereu la concluzia că nu e niciunul în stare să discearnă esența esteticului asemenea lui.

Deși discipolii lui Dōchin erau aproape toți mai în vârstă decât Yoshirō și studiau de mulți ani, nu înțelegeau nimic din ceea ce înseamnă frumosul, și nici profesorul lor, Kitamura Dōchin, nu era mai înzestrat. La o întrebare privind dispunerea de obiecte pe *daisu*

referitoare la ce *hanaire* s-ar potrivi în *tokonoma,* toți își dădeau cu părerea despre cum ar fi mai bine și discutau, dar când Yoshirō făcea și el un aranjament, se cufundau în tăcere. Se întâmpla uneori ca profesorul și elevii, irascibili și invidioși, să laude o soluție diferită, însă Yoshirō își dădea seama că asta nu era decât expresia unui sentiment de inferioritate.

Esteticul este supus unei legi absolute, zeița frumuseții nu surâde celor care experimentează conduși de simple capricii de moment. „Eu știu bine asta!" era expresia definitorie a lui Yoshirō, ca și cum ar fi fost în mod natural dotat cu darul de a aprecia și de a crea frumosul. Dispunând de această capacitate, începu să se consacre vânzării și cumpărării de ustensile de *chanoyu,* pe care le procura ieftin și le dispunea la el în *chashitsu,* iar dacă le folosea când avea oaspeți, unii dintre aceștia își manifestau dorința să le aibă. În general, le vindea cu un preț de câteva ori mai mare decât cel cu care le cumpărase, iar dacă folosea *chashaku*-uri sau *hishaku*-uri făcute de el însuși, reușea să le vândă imediat și pe acestea contra unor sume frumoase.

Cu banii astfel obținuți se distra cu prostituate, numai că începea să se sature. Femeile erau interesante, desigur, strălucitoare când dansau în acompaniament de *shamisen*, iar când îl însoțeau în dormitor, se simțea ca în paradisul nemuritorilor.[109] Și totuși… asta era totul. Femeile erau frumoase, dar erau niște ființe care nu valorau mare lucru. Fie fete de familie din oraș, fie femei ușoare, de îndată ce relația devenea mai serioasă, natura lor profundă ieșea la lumină: bârfitoare, mincinoase, foarte geloase, arogante, calculate și, pe deasupra, certărețe. „Față de femei, ustensilele de *chanoyu* sunt mult mai nobile și mai frumoase", ajunsese Yoshirō să gândească. După câțiva ani de plăceri, își închipuia că aflase totul despre femei,

---

[109] Spațiul în care, conform doctrinei taoiste, trăiesc cei care au dobândit nemurirea, numiți *sennin.*

însă femeia care se afla acum în depozitul cu pereți de pământ din fundul grădinii părea complet diferită. După toate aparențele, era de viță nobilă, cum ar fi casa regală din Goryeo sau ceva asemănător, gândea Yoshirō, emana o distincție și o eleganță care îți impuneau să crezi asta. „Să fi avut oare optsprezece sau nouăsprezece ani?” se întreba acesta în legătură cu cea al cărei chip gravat pe retina sa emana, cu forță o extraordinară, grație înnăscută.

— Lăsați-mă pe mine să am grijă de femeia aceea! îi ceru în dimineața următoare Yoshirō tatălui său.

— Nu vorbi prostii! Ce-ți mai trece prin cap?

— Nu am voie?

— Evident!

— Însă dacă nu e îngrijită cum trebuie, femeia aceea poate să se îmbolnăvească și să moară!

— N-o să stea mult aici, nu e o problemă.

Femeia nu va sta în grija lui decât foarte scurt timp, îi explică tatăl său. În clanul Miyoshi tocmai aveau loc ceremoniile de căsătorie ale lui Nagayoshi cu o fată din clanul Hatano din provincia Tanba, așa că nu puteau să-i ducă imediat o femeie din altă țară, aceia având și ei socotelile lor.

— Totuși, în dimineața asta n-a mâncat nimic!

— Ai fost deja să vezi asta?! îl întrebă uluit tatăl său.

— Da, mă îngrijorează!

Depozitul cu pereți de pământ avea ușa groasă de la exterior deschisă pentru aerisire, dar, în schimb, ușile interioare de lemn erau încuiate. Înăuntru, o angajată stătea alături de captivă și cosea ceva. Yoshirō se uită prin grilajul de metal al ușii de lemn și dădu de o privire care-l confrunta direct. Când ochii li se întâlniră, inima îi bătu din nou mai tare. În pupilele ei negre se percepea o uimire autentică.

— Cum se simte? o întrebă el pe angajată.

— Se uită întruna afară.

Însemna că figura lui Yoshirō apăruse exact în locul pe unde ea privea cerul printre zăbrelele metalice. Frânghiile îi fuseseră dezlegate, dar nu dădea niciun semn că ar vrea să opună rezistență sau să fugă. Stătea așezată cu un genunchi ridicat pe un covor stacojiu așternut în fundul depozitului. Atitudinea îi era elegantă și degajată, de ai fi zis că nici nu-i pasă că era ținută prizonieră. Nu avea posibilitatea să afle cum anume fusese adusă. După ce fusese capturată ca o marfa în vreun oraș dintr-o țară străină, se resemnase probabil cu ideea că în niciun caz nu mai poate fugi. Totuși, în postura ei se simțea o liniște care depășea asta, emana o maiestate care părea a spune că, oriunde s-ar afla ea, acel loc constituie centrul lumii.

— Când i se va face foame, va mânca! șopti tatăl, după ce masa de dimineață, orez fiert, supă de *miso*, pește uscat, precum și niște legume sărate, rămăsese neatinsă.

— Lăsați-mă pe mine să mă ocup măcar de mesele ei!

Considerând lipsa unei interdicții explicite ca un consimțământ tacit, Yoshirō se duse la un cunoscut din Ryūkyū, care locuia în Sakai și care călătorise de câteva ori în Goryeo. În Sakai locuiau și câțiva coreeni, dar de data asta nu prea putea apela la ei. Îi dădu o boabă de argint și-l rugă să-l învețe câteva feluri de mâncare și câteva cuvinte din Goryeo.

— La ce-ți trebuie?

— Vreau să tratez niște călători obosiți din Goryeo. Dacă se poate, aș vrea să imit primirea care se face persoanelor de rang înalt.

— De unde din Goryeo au venit?

— Nu, încă nu sunt aici. S-ar putea să vină în curând.

— Celor din Goryeo le place carnea de vacă, de cal și de câine. Poți face rost? spuse acesta fără să mai ceară detalii de la Yoshirō.

— Nu se poate face nimic cu ce se găsește la piață?

— În cazul ăsta, niște *awabi* ar fi foarte bune. S-ar bucura și de niște fiertură de orez.

— Ai putea să faci chiar acum?

— Dă nerăbdător mai ești! îi spuse acesta și trimise în fugă un servitor la piață să-i aducă *awabi* și semințe de pin, apoi intră în bucătărie și prepară mâncarea în fața lui Yoshirō.

— O să-i dau să mănânce, îi spuse tatălui său când se întoarse acasă cu oala care mirosea plăcut.

Scoicile *awabi* erau fierte cu sos de ciuperci *shiitake,* cu sos de soia și cu zahăr și ceapă. Tăiate mărunt, erau puse în cochiliile lor. Orezul, strivit puțin într-o piuliță împreună cu niște apă, fusese apoi fiert împreună cu semințe de pin, nuci, fructe de lotus, susan și sâmburi de caisă. În fața depozitului, dădu mâncarea angajatei. Când aceasta i-o puse în față și dădu capacul deoparte, femeii îi sclipiră ochii negri. Ridică privirea și, prin grilajul metalic, se uită direct la Yoshirō.

— *Chinji jappu suseyo,* „vă rog să mâncați”, șopti el în coreeană, așa cum fusese învățat. Femeia făcu ochii și mai mari și un surâs ușor îi apăru pe chip. Spuse ceva, însă Yoshirō nu înțelese.

— *Chinji jappu suseyo,* repetă el aceleași cuvinte.

Femeia încuviință ușor și luă în mână lingura aflată pe măsuța lăcuită în roșu vermilion. Mâncă tot, fără să lase nimic. După aceea, mesele femeii deveniră sarcina lui Yoshirō. Acesta se duse iar acasă la omul din Ryūkyū și mai învăță câteva feluri de mâncare. De fiecare dată când înmâna angajatei lor tava cu mâncare acoperită cu un șervet, Yoshirō o vedea pentru un scurt timp pe femeie prin grilajul metalic. Angajata care se ocupa de ea îi spăla femeii kimonoul stacojiu și îi pregătea baia. Oricum, toți oamenii din casa Sen păreau a se afla, de fapt, în serviciul ei.

Trecând în felul acesta vreo două sau trei zile, Yoshirō începea să simtă ceva față de această femeie. „Dragoste, oare?” întreba, însă refuza să creadă. Dusese o viață de depravare totală, considera femeile ca pe niște ființe fără valoare, avea vise în care își dorea unele ustensile faimoase de *chanoyu,* dar nu-i trecuse niciodată prin

cap că ar putea suferi de dor după vreo astfel de ființă. Și, totuși, nu încăpea nicio îndoială că femeia aceea ocupa un loc din ce în ce mai mult gândurile lui Yoshirō.

Ducându-i mâncarea, o privi intens de la intrarea depozitului și o întrebă:

— *Koryoe torakago shippoyo*? adică „Vrei să te întorci în Goryeo?”.

— *Torakago shippoyo,* îi răspunse ea elegant, cu o figură calmă, ceea ce însemna că vrea să se întoarcă.

Oare cum se numea? De ce oare fusese capturată?… Ar fi vrut s-o întrebe atâtea lucruri! Se gândise că dacă intră înăuntru și comunică în scris cu ea, folosind semnele chinezești, ar putea afla multe, însă tatăl său nici nu voise să audă. Era suficient să stea puțin la ușa depozitului ca să fie gonit imediat de acolo. În afara momentelor când îi ducea de mâncare, Yoshirō nu putea decât să privească din camera lui pereții de pământ ai depozitului.

Uluitor era că doar gândindu-se că înăuntru se află acea frumoasă prințesă, zidurile de lut maroniu căpătau o strălucire romantică. Doar pentru că înăuntru se găsea ascunsă o ființă minunată, pereții grosolani de pământ îi păreau lui Yoshirō că sclipesc. „Un asemenea sentiment înălțător de dragoste mi-aș dori și în *chanoyu*! Deși îl numim *wabicha,* nimic nu merge dacă nu are în el și puțină strălucire sau șarm. În ziua de azi nu se apreciază decât o astfel de estetică lipsită de ostentație, bazată pe *wabi,* pe *sabi,* pe *karabi*[110], dar dacă înlături sclipirea, oricât ai aduna ustensile simple, cu aspect rustic, sufletul nu se bucură. Esențială este strălucirea elegantă a vieții!” își zise privind-o pe acea femeie.

Dacă viața sclipește, se naște și dragostea.

Noaptea, privind peretele de pământ al depozitului abia zărit în lumina slabă a lunii, Yoshirō era cuprins de sentimentul iubirii.

---

[110] În traducere liberă, „uscăciune”.

3

„Am s-o salvez!” își spuse hotărât Yoshirō în a cincea zi de când captiva fusese adusă acolo. Indiferent că era vorba de Takeno sau de Miyoshi, nu-i putea lăsa să trateze ca pe o marfa o femeie atât de distinsă. Yoshirō avea strânși destui bani ca să fugă împreună cu ea, să se urce pe o navă și să meargă către apus. Trebuia să ajungă mai întâi la Hakata. Luând decizia asta, se duse în port să caute o navă. Găsi o corabie din Tsukushi (din Kyūshū) și negocie cu căpitanul să fie luați la bord.

— Tu nu ești fiul unui negustor de pește? Ce-ai pățit? Te-ai distrat prea tare și nu mai poți rămâne în Sakai? Îi spuse acesta recunoscându-l din cartierul plăcerilor, unde îl văzuse amuzându-se din plin.

— Nu, doar m-am săturat până peste cap de orașul ăsta de doi bani. Am chef să plec departe.

— Ridic ancora poimâine în zori. Ești singur, nu?

— Nu, am o femeie cu mine.

— Dacă e o aventură, trebuie să plătești înainte! râse căpitanul, neras de multe zile.

Yoshirō se conformă și îi dădu o cantitate însemnată de argint.

În noaptea de dinaintea plecării corabiei, Yoshirō nu reuși să adoarmă. Lungit pe saltea, privea grădina întunecată, unde florile de *mukuge* se vedeau deschise în lumina slabă a lunii.

Era cam ora două și jumătate și, cum vasul pleca în zori, era momentul cel mai potrivit. Își ciuli urechile, dar nu se auzea niciun zgomot, casa toată părând cufundată în somn. Luă în spinare o ladă cu lucrurile pregătite pentru drum și își puse la brâu o sabie scurtă. Cu pași ușori, coborî în grădină.

Tatăl său ținea în permanență cheia de la lacătul ușii interioare a depozitului asupra lui. Când dormea, o punea în sertarul pernei sale de lemn, dar i-o subtilizase din timp și-și făcuse o copie cioplită în lemn tare de merișor. Deschise în liniște lacătul, însă angajata lor, care dormea alături în întuneric, îl simți și se ridică în capul oaselor. Pentru ca prizoniera să nu se spânzure cumva, chiar și noaptea cineva se afla acolo.

— Mi-e milă de femeia asta și o s-o las să fugă. E suficient să spui că te-am amenințat cu sabia, îi zise Yoshirō cu voce joasă, și îi arătă sabia scurtă de la brâu, angajata acceptând tacit.

— *Koryoe tomanhaja*! Să fugim în Goryeo! îi spuse în șoaptă, punând mâna pe umărul femeii care dormea.

Trezită din somn, aceasta îl privi, încuviințând în tăcere. Chiar și în întuneric, era la fel de demnă și distinsă. O legă pe angajată și îi puse un căluș, pentru ca aceasta să nu fie pe urmă pedepsită.

Ieșind în grădina luminată de lună, femeia zări florile de *mukuge* și se opri:

— *Mugunfa*! murmură femeia și rupse o corolă de o frumusețe specială, asemenea ei.

Trecură prin zona din magazin cu pământ bătătorit și ieșiră afară prin ușița mică de serviciu. Ținând-o de mână, merseră cu pași repezi prin oraș. Ferindu-se cu multă prudență la fiecare răscruce, ajunseră în port, însă, acolo unde cu două zile înainte se afla corabia din Tsukushi, nici urmă de navă. Yoshirō înlemni, nu se putea înșela, căci era cea mai mare ambarcațiune de acolo, care putea încărca și o mie de *koku.* Se uită mai atent ca nu cumva să fie ancorată mai în larg, dar nu se zărea nicio siluetă de navă. Se duse mai departe și se întoarse înapoi dezorientat. Tot căutând vasul, începu să se lumineze de ziuă și portul se vedea mai bine. Întrebând un marinar de pe altă corabie care tocmai se trezise, află că nava din Tsukushi ridicase pânzele în dimineața din ajun. „Am fost tras pe sfoară…" realiză Yoshirō, având senzația că cineva i-ar fi umplut

parcă gura cu nisip. Îi era ciudă pentru prostia și lipsa lui de experiență.

— Cu femeia aia, ce e? îl întrebară mateloții, privindu-l cu suspiciune de pe corăbii, căci, în lumina dimineții, femeia atrăgea foarte tare atenția cu înfățișarea ei.

Yoshirō se interesă și în alte părți, dar timp de câteva zile nicio corabie nu ridica ancora. Creierul îi fierbea gândindu-se ce să facă. Sângele i se zbătea în vine, nu-i venea nicio idee și nu mai avea deloc timp să se-nvârtească în loc. Oricum, femeia era prea vizibilă, privirile marinarilor treziți devreme devenind supărătoare. „În primul rând, trebuie să plecăm de aici!” își zise Yoshirō și, hotărându-se, apucă mâna femeii și porni în fugă.

4

„Deocamdată, să mergem pe plajă…” se decise el.

Portul din Sakai era un mic golf rotund. Alături de port se înșirau depozite pentru stocarea mărfurilor aduse de corăbii, se aflau multe case și oameni și zona era animată, dar dacă reușeau să treacă de ea, la sud se continua o plajă de nisip cu o pădure de pini. La nord se întindeau câmpuri de evaporare a apei de mare pentru obținerea sării.

În pădurea de pini de pe țărm, casa Sen avea un depozit pentru pește uscat. În partea aceea de plajă, cu excepția perioadelor când se prindea pește cu năvodul tras de pe mal, nu era aproape nimeni. În timp ce alerga cu femeia de mână, se gândi dacă nu ar putea fura o barcă fără să fie văzuți…

Din când în când o privea în ochi și ea îl aproba în tăcere, semn că avea încredere în el. Se hotărî ca, în cazul în care găseau o barcă pe mal, să se urce deocamdată în ea și să se îndepărteze vâslind, chiar dacă nu o mai făcuse niciodată. Dacă se putea, ar fi vrut să

ajungă până în portul Hyōgo, dacă nu, măcar până la Naniwa sau chiar și în apropiere, pe plaja de la Sumiyoshi. Înainte de orice, trebuia să iasă din Sakai pentru a se mai liniști puțin, astfel fiind și mult mai greu de găsit. În orice caz, Jōō va căuta imediat în portul Sakai, devenind deja imposibil pentru ei să se mai urce într-o navă mare. Pe deasupra, întrucât îi plătise o sumă importantă căpitanului din Tsukushi, nu prea îi mai rămăseseră bani. În cap i se amestecau tot felul de gânduri, dar își reprimă neliniștea și ieșiră alergând din oraș.

Ajunseră în desișul de pini de pe plajă, în vecinătate văzând doar câteva case de pescari. Căută o barcă din priviri, de departe, ca să nu fie observați, dar pe plajă nu era scoasă pe uscat decât una ceva mai mare, care în niciun caz nu arăta să poată fi împinsă în larg de ei doi.

„Să-i cumpăr ei un kimono și să plătesc să ne ducă cu o barcă până-n Naniwa?…" se gândi, dar respinse imediat ideea asta fiindcă, dacă ar fi bănuiți și refuzați, nu-și dădea seama cum s-ar fi putut descurca. Pentru moment Yoshirō alese să se ducă la depozitul lor de pe țărm, care nu mai era prea departe. În el se stoca peștele uscat pe plajă, dar cum în ultima vreme se înmulțiseră șoarecii care le stricau marfa, nu mai era folosit, ceea ce-l făcea un loc numai bun să se ascundă. Pășind pe solul nisipos dintre pini, se grăbiră spre depozit, o clădire solidă, cu pereți de pământ. Descoperind că intrarea nu era încuiată, deschiseră ușa de lemn și priviră înăuntru. Încăperea era goală, doar ici-colo, pe podea, zăcea ceva. Apropiindu-se, văzură că erau vreo cinci sau șase cadavre de șoareci, iar în colțurile camerei se aflau găluști de orez otrăvite, cu urme de mușcături. Intrară în camera paznicului de noapte, construită în exterior, lipită de peretele depozitului. Era o încăpere strâmtă, podită cu scânduri, dar uneori Yoshirō își petrecea în liniște timpul aici bucurându-se de atmosfera rustică, făcând ceai sau cioplind *chashaku*-uri.

Dinăuntru privi atent împrejurimile. În pădurea de pini nu se vedea nici țipenie. Lumina dimineții scălda plaja și niciun val nu deranja calmul plat al mării, doar vântul adiind abia simțit, închise ușa, o blocă cu un drug și lăsă jos bagajul pe care-l dusese în spinare. Exista o fereastră de tip *shōji,* cu un grilaj de lemn, însă barele nu erau groase și, dacă cineva de afară ar fi vrut, le putea sparge imediat. În mijlocul podelei de lemn era decupat un spațiu pentru o vatră mică. La un semn al său cu mâna, femeia se așeză în fața *ro*-ului, cu spatele drept și cu un genunchi ridicat. Pe figura-i calmă, fără nicio urmă de transpirație, plutea un zâmbet distins, iar în mână mai ținea încă floarea de *mukuge,* acum ofilită.

— *Mugunfa jida,* murmură femeia, pe față trecându-i o umbră de tristețe, dar pentru că i se ofilise floarea, nu din cauza situației în care se afla.

Yoshirō trebuia să se hotărască ce să facă mai departe. Era limpede că trebuia să iasă din Sakai cât mai repede, însă nu știa cum. Acasă probabil își dăduseră deja seama de fuga lor, problema cea mare fiind tatăl său, care, întâi de toate, îi va fi dat deja de știre lui Jōō. Cu siguranță au fost trimiși urmăritori, care probabil îi căutau de acum în toate direcțiile, prin urmare era exclus pentru ei să se întoarcă în oraș. Sakai era înconjurat cu palisade și șanțuri de apărare, astfel că nu se putea intra sau ieși decât pe câteva porți, la care se aflau samuraii mercenari. Așa cum era îmbrăcată acum, femeia nu putea să nu bată la ochi, așa că trebuia s-o îmbrace într-un *kosode* japonez. Își bătea capul gândindu-se unde ar putea găsi un *kosode,* dar nu-i venea nicio idee.

Nu-și dădea seama ce-ar fi mai bine să facă, însă femeia rămânea complet calmă. Fața ovală îi era foarte albă, iar în ochi îi lucea o lumină limpede. Faptul că putea să se poarte cu atâta liniște în orice circumstanțe, fără pic de teamă, se datora, probabil, înaltei sale obârșii.

Rămas până atunci în picioare, Yoshirō se așeză în fața ei, de

cealaltă parte a *ro*-ului. Umezind pensula din trusa portabilă, scrise pe un șervețel pentru *chanoyu* patru kanji:

Împreună să traversăm în Goryeo

Desenă alături și o navă cu pânze, iar femeia încuviință.

Părându-i-se că aude pe cineva în pădurea de pini, deschise puțin *shōji*-ul și privi afară, însă nu era nimeni. „Vântul, oare?” se întrebă, conștient că poate nervozitatea îi juca feste.

Simți nevoia să bea un ceai. Atunci când nu-și putea găsi liniștea, ceaiul constituia singurul remediu, și se hotărî să facă unul. Oricum, avea în bagaj tot ce era necesar pentru asta. Dădu să scoată ustensilele, când zări *mukuge*-ul din mâna ei, gândindu-se imediat că mai întâi trebuiau aranjate florile! Într-un colț al camerei se aflau rostogolite câteva bucăți de bambus tăiate la lungimea potrivită, pe care le pregătise cu intenția să facă din ele niște *hanaire*-uri. Alese unul și turnă în el apă din plosca de bambus de la brâu. Cu sabia scurtă tăie oblic capătul tijei *mukuge*-ului pentru ca prin tăietura nouă apa să urce mai ușor. Sperând să-și revină, puse floarea în *hanaire,* pe care-l așeză lângă perete, aranjament cu care încăperea plină de nisip începu să arate mai a cameră de ceai. Femeia stătea cu privirea ațintită către floare.

Yoshirō strânse de afară ace și ramuri de pin și, lovind cu amnarul în cremene, aprinse focul în *ro.* Din bagajul cărat până acolo, scoase trusa de călătorie pentru *chanoyu.* În cutia împletită din bambus erau îngrijit împachetate un *tenmokujawan,* un *chasen,* un *chashaku,* un *natsume*, o *fukusa* și un *chakin.* Se găsea chiar și o strachină de fontă ceva mai mică, ușoară și cu pereți subțiri, suficientă să încălzească apă pentru doi și să poată face o fiertură de orez. Turnă apă din ploscă în strachina pe care o așeză pe trepied. Dispunând acolo ustensilele de *chanoyu,* în mod straniu Yoshirō își regăsi tot calmul. Deveni conștient și de foșnetul vântului prin pini,

pe care până atunci nu-l percepuse.

„Sigur o să reușim să scăpăm!” credea el, deși nu știa pe ce să se bazeze. În orice caz, avea însă nevoie de bani de drum. Dacă aștepta seara, era posibil să intre în oraș la adăpostul întunericului. „Să apeleze oare la prieteni?” se întrebă, prin minte apărându-i câțiva dintre prietenii săi de distracție, toți fiind băieții unor familii avute care l-ar fi putut împrumuta cu ceva bani. Era hotărât chiar și să fure dacă asta nu va merge. De asemenea, se simțea capabil, la nevoie, să folosească sabia scurtă de la brâu pentru a o ajuta pe femeia de lângă el să fugă acasă, în Goryeo.

După ce apa se încălzi, făcu *fukusa sabaki,* turnă apă caldă în *chawan* și dăți *chasen*-ul, după care vărsă apa într-un *kensui* pregătit de dinainte. Drept prăjituri, adusese niște zahăr candel. Așeză o bucățică pe un șervețel de hârtie și o puse dinaintea femeii. Invitând-o prin semne să mănânce, aceasta acceptă, imediat apărându-i pe chip un surâs. Puse ceai din *natsume* și prepară *usucha.* Îl duse în fața ei și, cu ambele mâini, schiță gestul de a bea. Își închipuise că se va strâmba, dar ea bău până la capăt, lăsă jos *chawan*-ul și zâmbi ușor.

Își făcu și pentru el un ceai, dar când ridică *chawan*-ul și dădu să bea, *shōji*-ul de la intrare scoase un zgomot, semn că venise cineva. Din cauza drugului de blocare, ușa nu se deschidea.

„Până aici ne-a fost?” se întrebă Yoshirō, pregătit pentru ce era mai rău. Fără să-și piardă capul, înălță respectuos *chawan*-ul, îl roti și-l duse la gură, având senzația că nu mai băuse niciodată un ceai atât de bun.

— Yoshirō-*sama,* sunteți aici? se auzi o voce pe care Yoshirō o recunoscu ca fiind a lui Sakichi, servitor la ei în casă, care nu se ocupa de comerț, ci de treburi domestice, ca spartul lemnelor și scosul apei.

Yoshirō se ridică și înlătură drugul.

— Se vede fumul! E foarte periculos! spuse Sakichi intrând iute

înăuntru, după care mai privi o dată afară și închise *shōji*-ul.

— Toată lumea ne caută?

— În casă e o vânzoleală teribilă! Se prefac toți cât mai calmi cu putință, dar cei tineri aleargă în toate părțile. La ordinul lui Jōō-*sama,* samuraii mercenari s-au răspândit în toate direcțiile. M-am gândit că sigur sunteți pe plajă și l-am rugat pe stăpân să mă trimită pe mine să caut aici.

— Așa, deci…

— Un timp sunteți în siguranță, dar mai încolo vor veni să verifice și samuraii angajați. În bărcile de pe plajă n-o să vă mai puteți urca. Samuraii au dat peste tot ordinul ca nu cumva să vă ia la bord. Mai târziu ascundeți-vă în colibele de la câmpurile de sare!

— Pe plaja cu câmpuri de sare? întrebă Yoshirō, gândindu-se însă dacă nu cumva se sfârșise totul, nemaifiind nicio cale de scăpare.

Pe plaja din nordul orașului se aflau niște câmpuri de sare, unde nu prea venea nimeni.

— Samuraii suspectează zona aceea și acum o scotocesc, mai încolo însă va fi destul de puțin supravegheată.

— E foarte important ce-mi spui. O să-ți urmez sfatul.

— Eu am să închiriez o barcă prin Sumiyoshi. Am să mă apropii cu ea de plajă și am să vă duc până în portul Hyōgo.

— Poți să faci asta?!

— Dacă nobila domnișoară va îmbrăca asta, va fi mai bine, spuse Sakichi și scoase ceva împachetat într-un pătrat de pânză, înăuntrul căruia se afla un *kosode* roșu, cu o țesătură de bumbac care nu mai era nouă, dar fusese spălată de curând cu grijă. Prevăzuse că, îmbrăcată cu un kimono din Goryeo atât de bătător la ochi, femeia nu putea merge nicăieri.

— Oh, îți mulțumesc!

— Nu știu dacă o să reușesc sau nu. Dacă nu, o să fiu și eu arestat.

În vârstă de vreo patruzeci de ani, Sakichi avea un simț al

dreptății foarte dezvoltat și nu putea suporta comerțul cu oameni.

— Mă bazez pe tine!

— Nu mai faceți foc! Ar putea să-l vadă vreun pescar.

— Am priceput.

— V-am adus găluște de orez și apă. Vă rog, aveți grijă!

— Îți mulțumesc mult!

Cu mâinile împreunate, Yoshirō se înclină în direcția lui Sakichi, care plecă.

5

Îi întinse *kosode*-ul femeii, iar ea încuviință. Yoshirō se întoarse și se așeză cu fața spre mica fereastră, auzind în spate foșnet de haine, probabil fiindcă femeia își scotea kimonoul stacojiu coreean. Când se îndreptă după un timp din nou cu fața către ea, îmbrăcase *kosode*-ul, dar nu prea bine. Yoshirō se înclină în semn că-și cere scuze și îi corectă modul de îmbrăcare. Îi îndreptă poziția gulerului și îi legă din nou *obi*-ul cum trebuie. Apropiindu-și fața de gulerul ei, îi simți parfumul îmbătător, ceea ce-l tulbură. Părul îi era legat într-un coc la ceafa și până și prin acest amănunt emana o grație ieșită din comun.

Femeia se așeză cu ambii genunchi pe podea, probabil văzând în depozitul casei Sen cum stătea servitoarea. Yoshirō își așeză ambele mâini pe sol și se înclină, iar ea îl imită întocmai.

Vrând să comunice în scris, Yoshirō scoase niște hârtie și pensula, dar regretă atunci că studiile sale în domeniul prozei și poeziei chineze nu erau mai avansate. Nu știa bine ce și cum s-o întrebe. Femeia întinse mâna, așa că îi dădu pensula și hârtia. După ce se uită la *mukuge,* observând că, absorbind niște apă, floarea își revenise întru câtva, ea începu să scrie.

Floarea de mukuge *trăiește doar o zi, dar de la sine plină de glorie*

— Ah, e Bái Jūyì! exclamă Yoshirō cu o imensă bucurie, căci știa poezia aceea!

Cu ceva timp în urmă, pentru că în grădină înflorea *mukuge*-ul, îl întrebase pe Kitamuki Dōchin dacă nu există vreo poezie chineză despre această floare. Acesta îl învățase câteva versuri dintr-o poezie a lui Bái Jūyì. „Floarea de *mukuge* nu stă deschisă decât o singură zi, dar cât de splendidă este”, spunea poetul.

Yoshirō luă pensula și hârtia și adăugă un rând lângă ce scrisese femeia:

Ce poți face, iubind această lume mereu ne temem de moarte

Tânjind cu pasiune după această lume a oamenilor, e inevitabil să ne neliniștim în fața sfârșitului, însă, spunea în continuare poezia, e greșit și ca, urându-ne pe noi înșine, să respingem viața. Atât viața, cât și moartea sunt o iluzie. De ce-ar trebui să ne pese de tristeți și bucurii iluzorii?

Când îi arătă cele scrise, femeii îi apăru un zâmbet larg pe față. Foarte bucuroasă, le reciti de nenumărate ori cu ochii umezi.

Yoshirō se hotărî să plece din cabina paznicului depozitului puțin înainte de amiază. Când refăcu bagajul, văzu un vas din colțul zonei cu pământ bătătorit.

„A mai rămas deci încă puțin.. Se gândi Yoshirō văzând vasul în care se afla o mică pungă de hârtie roșu aprins, iar în pungă, un plic mic pentru doctorii. Era ce mai rămăsese din otrava folosită contra șobolanilor, o otravă produsă în minele de argint din Iwami, care, în cantitate foarte mică, putea ucide un om. Fără gust, fără miros.

Dacă vor fi descoperiți pe drum și puși într-o situație fără ieșire, atunci vor putea muri înghițind-o. Gândindu-se astfel, se mai

destinse. În orice caz, deja nu mai putea da ochii cu Takeno și probabil că și casa Sen îl va dezmoșteni. În ce-o privea pe femeie, nu-și putea închipui că ar vrea să devină concubina unui bărbat necunoscut, fiind preferabil să se elibereze prin moarte. „Nu e nicio rușine, eu am încercat să salvez un om. Și sunt decis să mor în caz de nereușită”, gândi Yoshirō și băgă discret în bagaj și punguța roșie. Dădu să ia și haina din Goryeo frumos împăturită pe care o purtase femeia, dar zări așezat pe ea un mic vas, un recipient frumos cu smalț verde. „Otravă, oare?” se întrebă șocat, deoarece el însuși pregătise niște otravă. Femeia luă micul recipient, îi scoase capacul și-l apropie de nasul lui Yoshirō, care inhală un parfum plăcut și dulce.

— Santal?!

Zâmbind poznaș, înfășură vasul într-o bucată de mătase albă și-l băgă cu grijă la piept în *kosode.*

6

Yoshirō îi puse femeii pe cap pălăria largă de paie lăsată de Sakichi și porniră amândoi spre oraș. Când să iasă din pădurea de pini, observară un grup de samurai, mercenarii orașului, care se îndreptau către ei. Se ascunseră imediat după niște pini mai groși și rămaseră acolo fără nicio mișcare, reușind să nu fie văzuți de samuraii care purtau armuri ușoare și arătau impunător. Își dădură seama că plecaseră la fix, fiindcă aceștia se duceau probabil să verifice depozitul familiei Sen.

Făcură un lung ocol fără să fie descoperiți, dar și pe drumul de acolo, în față, erau câțiva samurai. Față de pădurea de pini unde se găseau acum, plaja cu câmpurile de sare se afla în partea dinspre nord, dincolo de golful portului. Nu aveau cum ajunge acolo fără să treacă prin oraș.

Samuraii controlau șopronul pentru plase de pescuit din pădure. După cum se vedea, verificau strict toate micile clădiri de pe plajă. Ei rămaseră ascunși în tufișuri chiar și după ce samuraii dispărură de acolo, așteptând din prudență încă destul de mult înainte de a intra în șopronul pentru plase. Înăuntru erau unelte de pescuit: năvodul uriaș care se trăgea de pe mal, coșuri pentru pește și altele. Întrucât de-abia îl cercetaseră, un timp puteau fi în siguranță aici.

Yoshirō lăsă jos lada din spinare și întinse pe podeaua de pământ plină de nisip un cearșaf indigo din bumbac. I-l arătă cu mâna femeii și ea se așeză. Yoshirō se așeză și el, cu spatele sprijinit de peretele de scânduri.

„Cât e lumină, n-avem nicio șansă”, gândi Yoshirō, căci orașul era plin de samurai. Intenționa să plece după ce se întuneca, desigur, dacă nu veneau cumva până atunci să mai verifice o dată șopronul.

Femeie se sprijinise de plase și închisese ochii. De dinainte de zori fusese permanent supusă unei tensiuni puternice și era fără îndoială obosită. Yoshirō era și el extenuat, căci noaptea precedentă nici nu închisese ochii. Așezat, somnul îl copleși.

Moțăi un timp, apoi deschise întâmplător ochii, dar femeia respira liniștit dormind. De afară nu răzbătea decât foșnetul vântului prin pini. Yoshirō se cufundă din nou în somn.

Se trezi de-a binelea după destul de mult timp. Razele de soare care se strecurau printre scânduri căpătaseră culorile amurgului.

Bău niște apă din plosca tubulară de bambus și-și mai recăpătă din puteri. Deoarece se trezise și femeia, îi dădu și ei tubul de bambus. Ea bău cu îndemânare, fără să-l atingă cu gura.

— *Koryoe tomanhaja,* șopti din nou Yoshirō.

Femeia încuviință, iar el își puse bagajul în spinare.

Când deschiseră ușa, cerul și marea se coloraseră în nuanțe de oranj. Soarele se scufunda în mare dincolo de insula Awaji. În

dreapta, ieșit în afară, era țărmul de la Akashi. Între insula Awaji și Akashi trecea calea maritimă pe care, dacă navigai către vest, mereu către vest, ajungeai în Kyūshū. Odată în Kyūshū, Goryeo nu mai era atât de departe.

Ieșind din semiobscuritatea pădurii, ajunseră la un pod peste șanțul de apărare. Întrucât alesese podul cel mai îngust, nu era nimeni acolo, dar Yoshirō avu senzația intensă că dincolo, în oraș, era mai multă agitație decât de obicei. Nu traversară podul, ci merseră un timp de-a lungul șanțului și găsiră o barcă mică. Coborâră scara de piatră, se urcară în barcă și Yoshirō dezlegă parâma. O puse pe femeie să se culce pe fundul bărcii și o acoperi cu o rogojină. Împingând cu prăjina în zidul de piatră al șanțului, se depărtă de mal. Din fericire, șanțul de vest al orașului, spre deosebire de celelalte trei, nu avea palisade și era mai slab păzit. Dacă totul mergea mai departe la fel de bine, puteau ajunge la plaja cu terenurile de sare. De s-ar fi putut, ar fi continuat așa până în Akashi, însă barca, după ce că era mică, nu avea nici vâsle. Nu puteau ajunge cu ea decât până la terenurile de sare. Ca distanță erau abia vreo doi kilometri, însă când răzbiră până acolo se întunecase de-a binelea. De efort, Yoshirō abia își mai putea mișca brațele. Împingând cu putere în prăjină, apropie barca de plajă cât putu, apoi sări în apă. Dădu să tragă barca pe mal, dar femeia îi întinse mâna. Yoshirō i-o prinse și o ajută să coboare, la atingere simțind mâna ei incredibil de delicată.

Se uită pe plaja slab luminată de luna la pătrar, dar nu se vedea nicio barcă, nici vreun alt om, semn că Sakichi încă nu ajunsese. Privi multă vreme concentrat în larg, dar nu se zărea nimic semănând a barcă.

Pe plaja cu terenuri de sare erau presărate nenumărate colibe și șoproane. Acoperișurile mai mari indicau locurile unde, pentru a obține sarea, se fierbea saramura produsă prin evaporare pe câmpurile de pe plajă. Colibele mai mici, acoperite cu paie, serveau

pentru odihna celor care munceau acolo.

Yoshirō scrise mare pe nisip „așteptăm barca” și arătă către una din colibe. Cum ea fu de acord, el se ridică și porni înainte. Văzută mai de aproape, coliba arăta de-a dreptul jalnic. Toată construcția consta doar din niște pereți din trunchiuri de bambus aliniate unul lângă altul, peste care se trântise un acoperiș jos din paie. Probabil deranjați de vântul puternic dinspre mare, oamenii făcuseră la intrare o ușă de lemn atât de mică, încât și aplecat de-abia treceai pe ea. Înăuntru era întuneric beznă. În patru labe, Yoshirō intră pe pipăite, în fundul încăperii găsind așternute niște rogojini. „Vino!” o invită pe femeie în japoneză și ea se aplecă la rândul său și intră aproape târându-se.

Întrucât se vedea marea, lăsară anume ușa deschisă. Marea și plaja luminate de lună, decupate de cadrul intrării, formau un tablou excepțional. Yoshirō o puse să se așeze în întuneric, același lucru făcându-l și el, la o oarecare distanță, de acolo uitându-se țintă către mare prin ușa pătrată de unde ar fi putut zări barca lui Sakichi. Faptul că acesta nu mai venea era din cauză că, probabil, acasă tatăl lui îl suspecta, știind bine câtă grijă avea mereu Sakichi de el. Ar fi fost natural să-l bănuiască de vreo manevră prin care să-i ajute să fugă.

Auzi un zgomot ușor și simți femeia mișcându-se în întuneric, apropiindu-se de el și atingându-i cu mâna genunchiul. Probabil neliniștită, se așeză lângă el, sprijinită de umărul lui. Yoshirō îi luă mâna într-a sa, o mână moale și netedă. Acum nu se vedea, dar el știa că e o mână extrem de frumoasă. Unghiile de o formă plăcută aveau culoarea vie a florilor de cireș. Rămaseră un timp așa, nemișcați, simțind un miros blând de santal.

Femeia își apropie obrazul și din nou rămase nemișcată. Fără a ști din inițiativa cui, fețele li se apropiară, buzele li se atinseră. Nu-ți puteai imagina că există pe lume buze atât de moi și dulci. Rămaseră așa un timp, apoi, timid, el îi sorbi gura și ea îi răspunse,

sărutându-se amândoi cu pasiune. Cât timp oare buzele lor se căutară reciproc pline de dorință?

Afară se simți mișcare, auzindu-se patru sau cinci oameni: „Caută acolo!”, „Aici nu prea au cum să fie!”, „Șefu o să ne certe!” răzbăteau întretăiat vocile samurailor angajați de oraș.

Yoshirō o strânse o dată de umeri cu putere pe femeie și sări în picioare. Se postă lângă intrare, cu mâna pe sabia scurtă.

— Ușa e deschisă!

— Controlează!

Când flacăra unei făclii se apropie, Yoshirō scoase sabia. În momentul când lumina torței ajunse la intrare, sări afară cu sabia înaintea sa. Atins pe armură, samuraiul căzu de uimire pe spate.

— Hei, i-am găsit! Sunt aici! strigă acesta, dându-se înapoi după ce scăpă torța pe jos.

Câțiva bărbați se apropiară în fugă.

— Hei, aici erau, deci! Unde e femeia?

— E și ea. Am văzut-o eu! E înăuntru.

Samuraiul care se târâse înapoi se ridică în picioare, iar Yoshirō, cu sabia scurtă în poziție de apărare, ridică făclia de jos.

— Dă-ne femeia! Doar nu-ți închipui că ne poți bate pe toți de unul singur! îi comandă un militar bărbos care scoase sabia.

— Nu vă apropiați! Dacă veniți încoace, o tai pe față! Cred că Takeno v-a ordonat să nu răniți femeia, nu?

— Renunță! În niciun caz n-aveți cum fugi! Dă-ne femeia fără să ne mai faci să pierdem timpul! replică furios bărbosul.

— Nici să nu te gândești! Decât să ne lăsăm prinși, mai bine omor femeia și mor și eu împreună cu ea!

— Ce lucru fără sens! Ce câștigi dacă faci asta?

— De câștig e vorba aici?! Dați-vă înapoi, plecați de aici, altfel dau foc barăcii! și Yoshirō apropie torța de acoperișul de paie al colibei, care ar fi devenit o vâlvătaie într-o clipă.

— Iar eu am să mă reped înăuntru și o să murim arși împreună.

Așa o să fie perfect!

— Stai puțin! Spune-ne ce dorești.

— Vreau să lăsați femeia să se întoarcă în Goryeo.

— Asta nu putem.

— Dacă nu puteți, atunci nu ne rămâne decât să murim împreună aici, și Yoshirō intră în colibă și închise ușa.

Samuraii strigau agitați:

— Să năvălim imediat înăuntru!

— Putem arde cabana și să capturăm doar femeia!

— Ba nu, așteaptă, du-te și spune-i șefului!

— Bine!

Imediat se auzi zgomotul cuiva care alerga.

Grației făcliei, în cabană se făcu puțină lumină. Femeia rămăsese absolut nemișcată, cu o expresie severă, nepărând însă înspăimântată. În interiorul colibei sărea în ochi doar spatele acoperișului de paie. Stâlpii și grinzile făcute din trunchiuri de copac cojite sumar se aflau lângă capetele lor. Yoshirō înfipse torța în solul nisipos din porțiunea cu pământ. Femeia se uita țintă la foc. Yoshirō nu spunea nimic. Un timp, rămaseră amândoi privind fix către flacără.

Se auzi mult zgomot de pași, de la vreo zece, poate chiar câteva zeci de oameni, soldați care, în mod clar, înconjurau coliba. Yoshirō se pregăti, cu sabia în mână.

Brusc, ușa se deschise și un samurai pătrunse înăuntru.

— Nu te apropia! Ieși afară! îi strigă Yoshirō, care puse sabia la gâtul femeii.

— Încetează! Nu mai aveți cum fugi!

— N-avem intenția să fugim. O să murim aici. Dacă nu ieși, o omor! spuse Yoshirō ferm, neacceptând ideea ca o femeie atât de minunată să ajungă concubina lui Miyoshi.

Samuraiul dădu înapoi și dispăru din cadrul ușii.

— Îmi cer iertare! se scuză Yoshirō în japoneză față de femeie,

îndepărtând sabia și înclinându-și capul.

— Ascultă-mă bine! Eu sunt șeful samurailor. Am un mesaj din partea domnului Takeno. E ceva cu totul special, domnul Jōō te invită să fii primul oaspete în noul său *chashitsu*. Dacă îi aduci imediat femeia, te absolvă de orice vină. A spus că o să considere toată povestea asta ca o glumă între amatori de *chanoyu*.

„Asta e chiar bună!” gândi Yoshirō, după ce inițial rămăsese perplex.

— Cât mai aveți de gând să stați închiși acolo? Oricum, nu puteți fugi, o să vi se facă foame. Ar trebui să primești cu recunoștință acest semn extraordinar de bunăvoință. De acord?

— Numai încearcă să intri! Omor femeia pe loc! repetă Yoshirō când șeful lor dădu să intre iar înăuntru și-i închise ușa în nas.

Tot mai surescitat, Yoshirō se gândea din ce în ce mai serios să o facă. „Asta ne mai rămâne de făcut, să murim amândoi. Eu sunt gata”, își zicea, parcă dialogând cu femeia, care stătea așezată cu picioarele îndoite ușor într-o parte și închisese ochii. Părea că se gândește profund la tumultul destinului ei, devenit un torent sălbatic.

Yoshirō, reușind cumva să țină afară căpetenia mercenarilor, concepu o frază în chineză. Luă pensula și o scrise pe hârtie: „Vrei să devii sclava unui rege barbar?”

— Citește, te rog! i se adresă el întinzându-i foaia.

După ce se uită, dădu imediat din cap a refuz. El scrise din nou: „E foarte greu să te întorci în țară. Dorești să trăiești? Dorești să mori?”

Femeia nu schiță nicio mișcare, nu era nici uimită, nici copleșită. Părea că, întrebată dacă vrea să trăiască sau să moară, reflecta la sensul propriei vieți. După un timp, ceru pensula și scrise: „Floarea de *mukuge* durează doar o zi”.

Era poezia lui Bái Jūyì din dimineața aceea. În fața acestei dovezi de curaj, Yoshirō se înclină.

„Cu sabia asta scurtă…” se gândi, dar nu era convins că e în stare să-și curme singur zilele cu ea. „Ceaiul e soluția!” îi veni ideea, „ca practicant de *chanoyu* am respectat întotdeauna dreptatea și am să mor ca practicant de *chanoyu* ’, și se hotărî să prepare pentru amândoi ultimul ceai din viață. Scoase câteva pietre de la baza stâlpilor barăcii și îi dispuse în cerc. Aduse în mijloc flacăra torței și adăugă paie din acoperiș, obținând un foc intens. Vărsă în vasul de fontă restul de apă din tubul de bambus. Nu mai rămăsese multă, doar cât să ajungă pentru un ceai.

— Hei! Mă auzi? E cazul să renunți odată și să ieși de acolo! răsună de afară glasul șefului.

Yoshirō se ridică și deschise doar puțin ușa.

— Crezi c-o să-ți dau femeia așa ușor? Așteaptă până dimineață! O să ies atunci, spuse Yoshirō și închise ușa la loc.

— Hei, vrei să te culci cu femeia? veni întrebarea care stârni râsetele samurailor.

— Ce să te mai faci cu tinerii ăștia!

— I s-a încălzit sângele!

— Lasă tâmpeniile! răsună vocea șefului. Îți închipui c-o să stau până dimineață? Îți fac hatârul să mai aștept puțin, însă când termini, ieși afară! Ai înțeles?

— Bine. Ești îngăduitor. Până atunci, nu ne deranja!

Vorbi tare, de afară auzindu-se strigăte și râsete vulgare:

— Termin-o repede!

— Asta trebuie neapărat văzut!

— Nu sunt pe undeva niște găuri să privim?

Apa fierbea deja. Yoshirō înșiră ustensilele în fața genunchilor. Arătă femeii punga roșie provenind de la minele de argint din Iwami, iar ea aprobă din ochi. Scoase plicul de dinăuntru și puse cu *chashaku*-ul în *chawan* o cantitate mică de substanță. Puse și ceai din *natsume,* turnă apă din vasul de fontă și amestecă cu *chasen*-ul. În final schiță un cerc cu *chasen*-ul și se opri.

Când îi puse *chawan*-ul în față, ea privi fix spuma verde, fără a face vreun gest să bea. Înălță capul și îl privi țintă pe Yoshirō, ca și când ar fi vrut să-i spună ceva, buzele mișcându-i-se ezitând. Ar fi dorit s-o strângă în brațe, dar se reținu, căci ar fi fost un gest rușinos, total nelalocul lui. Yoshirō își puse o mână pe piept, apoi arătă spre mica ușă, învăluită în întuneric, dincolo de care se afla marea, se afla Goryeo. Femeia încuviință, luă *chawan*-ul în ambele mâini și-l ridică reverențios, se uită un timp în interiorul său, apoi îl duse la gură și-l goli dintr-o suflare, după care se întoarse către Yoshirō și-i zâmbi ușor.

Brusc, pe față îi apăru o grimasă, iar *chawan*-ul i se rostogoli din mâini. Se apucă de gât și se prăbuși pe podea, gemând, cu ochii scoși din orbite. Se rostogolea pe jos, cuprinsă de spasme, și în cele din urmă rămase nemișcată.

Yoshirō ridică *chawan*-ul și mai prepară un ceai cu otravă. În timp ce-l amesteca, mâinile îi fură cuprinse de un tremur. Luă *chawan*-ul cu intenția de a-l bea dintr-odată, însă când îl duse în fața gurii, mâinile începură să-i tremure și mai tare, din ce în ce mai puternic. Încercă să și le controleze, dar nu reuși, *usucha*-ul din bol începând să se verse. Orice-ar fi făcut, nu era în stare să ducă *chawan*-ul la gură, nici să-și apropie gura de *chawan*.

Respirația îi deveni sacadată, mâinile îi tremurau violent și aproape tot ceaiul din bol se vărsă pe jos.

Nu se putea opri, cu brațele și tot corpul zdruncinându-se cumplit. *Chawan*-ul îi scăpă din mâini.

Lacrimi, spasme de plâns, groază, furie, lașitate, ură, speranță, amestecate într-un tot complex, îl zguduiau pe Yoshirō. Căzu peste femeia prăbușită la pământ și, acoperind-o complet, plânse amar, cu violentă, în hohote.

7

La două zile după agitația produsă de fuga lor, Yoshirō merse în vizită la reședința lui Takeno Jōō. În noaptea aceea, fusese dus până dinaintea porții casei acestuia, însă, cerând iertare, obținuse o amânare de o zi pentru apariția în fața lui. Avea oricum intenția să-și asume toată responsabilitatea și promisese că n-o să dispară.

Căpătase o zi răgaz ca să meargă la templul Nanshu și să devină călugăr budist. Fusese ras în cap și îmbrăcase haine negre, primind numele budist Sōeki, totul pentru a se consacra unor slujbe pentru liniștea sufletului femeii.

Când trecu pe poarta reședinței Takeno, fu condus direct în grădina interioară.

— Intrați pe aici, i se spuse.

Nu se aștepta la asta, căci se resemnase cu gândul că va fi pus să stea în genunchi în grădină și n-ar fi protestat nici dacă i s-ar fi rupt un braț.

În grădina interioară, o salcie își cobora generos ramurile.

Planul părea a fi ca el să intre în încăpere prin veranda făcută din trunchiuri rotunde de bambus dispuse unul lângă altul. Numai că, bineînțeles, lui nu-i ardea acum câtuși de puțin să aprecieze o idee nouă.

Înăuntru se afla Jōō. Yoshirō se înclină până la podea.

— Vă rog să mă iertați pentru necazurile imense pe care vi le-am provocat!

— Da, chiar mi-ai făcut necazuri… Dar a fost și interesant! râse amar Jōō, nearătându-se supărat în mod special. Ar fi fost prea stupid ca o prințesă străină atât de frumoasă să fie, așa, pur și simplu, închisă în dormitorul lui Miyoshi Nagayoshi. Poate că e mai bine astfel.

— Dar în ceea ce-l privește pe Miyoshi-*sama*…

— Ei, i-am zis că a murit de boală. Oricum, întrucât chiar a murit, acum nu mai e nimic de făcut.

— Vă sunt recunoscător!

Într-adevăr, chiar așa era, pentru cea care murise nu se mai putea face nimic, iar el trăia mai departe, fără să-și poată lua viața. După cum era de așteptat, asta îl umplea de rușine.

— Am suferit pierderi, dar, ca bani, nu se compară nici pe departe cu prețul unui *chawan* faimos. Ar trebui poate zece ca ea să facă tot atât, cât un *chawan.* Nu e chiar așa de important.

Jōō îi povesti că plătise pentru femeie opt *kan* de argint căpitanului navei din Níngbō. În monede, asta făcea trei sute de *kanmon,* deci nici măcar o zecime din prețul unei ustensile celebre. Yoshirō nu răspunse nimic. Era stupefiat de indiferența lui Jōō față de viața omenească.

— Apropo, ce crezi despre încăperea asta?

Jōō părea că despre femeie spusese tot ce avea de spus. Începu pregătirile pentru ceai. Aduse prăjiturele și dispuse ustensilele în fața genunchilor. Deși vorbind mai departe, execută procedura.

Yoshirō își roti din nou privirile prin încăpere. Pereții de pământ brut, neacoperiți cu hârtie, sugerau intens o locuință de la țară, plină de *wabi.* Într-un colț se afla un *ro* pentru timp de iarnă, probabil ca să creeze atmosfera simplă a unei case de la munte. Numai bârna orizontală de la *tokonoma,* făcută din lemn de castan lăcuit, emana eleganță și rafinament.

— Mi se pare foarte interesant. E un tip complet nou de colibă de sihastru, în care distincția nobilă coexistă cu elemente simple de ruptură, care se abat de la tradiție. În termeni de *shin-gyō-sō,* cred că, deși păstrează eleganța stilului *shin,* îl confruntă cu elemente care îi conferă *șahi.*

— Ai văzut bine, îl aprobă Jōō.

Deși lăudat, Yoshirō se simți stânjenit. Dacă nici măcar atâta

lucru n-ar pricepe, s-ar mai putea numi amator de *chanoyu*?!

— Da’ de *tokonoma* ce zici?

În ea nu se afla vreo caligrafie, doar un *hanaire* cu toarte, din ceramică de Iga. Suprafața sa rugoasă de lut îl făcea interesant, numai că, pereții fiind și ei din pământ brut, își anihilau reciproc valoarea. Ceea ce observase din clipa când intrase în încăpere era floarea albă de *mukuge.* Suspectase o revanșă din partea lui Jōō, însă acesta n-avea cum să știe de legătura dintre femeie și *mukuge.* O alesese probabil doar ca simplu simbol al anotimpului.

— Nu e rea, dar parcă îi lipsește un element de interes.

— Așa e, la fel gândeam și eu. Însă ce-ar trebui oare făcut? Asta nu știu…

Un *hantō* tânăr așeză dinaintea lui Yoshirō *usucha*-ul pregătit de Jōō, pe care Yoshirō îl bău pe îndelete. Avea un gust foarte bun. Vântul făcea să se legene ramurile sălciei din grădină. „Femeia aceea fusese doar un vis?” părea a se întreba.

Punând *chawan-ul* jos, Yoshirō se uită atent la *hanaire,* dându-și imediat seama ce ar trebui făcut.

— În cazul ăsta, îmi dați voie să schimb aranjamentul?

— Da, interesant! Încearcă!

— Cu permisiunea dumneavoastră…

Yoshirō se deplasă pe genunchi până în fața *furo*-ului și, servindu-se de *fukusa,* luă capacul de la *kama.* Înaintă mai departe până la *tokonoma* și, ținând bine cu mâna stângă *hanaire*-ul de Iga, înălță cu dreapta capacul de metal. Fără nicio ezitare, lovi cu hotărâre în vasul de ceramică. Una dintre toarte se sparse și căzu.

— Ce părere aveți?

— Într-adevăr! exclamă Jōō extraordinar de surprins.

— Cred că pentru *sabi* și *wabi* un defect constituie un element de interes, spuse Yoshirō, care vedea frumusețe în patina veche, în micile lipsuri și pentru care perfecțiunea estetică nu era deloc atractivă.

— Apropo, am auzit de la șeful samurailor că din corpul femeii lipsea vârful degetului mic. Ce s-a-ntâmplat?

— N-am nici cea mai vagă idee!

Unghia roz a degetului mic al femeii fiind atât de frumoasă, Yoshirō îl tăiase cu dinții și-l introdusese apoi în micul vas cu glazură verde, pe care îl avea și acum în sân.

— Și totuși, dacă un amator de *chanoyu* s-ar fi găsit acolo, n-ar fi dat înapoi trupul femeii așa cum era… spuse Jōō uitându-se bănuitor către Yoshirō.

— Vă mulțumesc foarte mult pentru tratație. M-am bucurat enorm să văd ideile originale din noul dumneavoastră *chashitsu* de patru *jō* și jumătate, spuse Yoshirō și se înclină adânc.

În grădină, ramurile sălciei se legănau plăcut în vânt.

Înainte și după vis

SŌON

Ziua seppuku-*ului lui Rikyū*

28 februarie 1591

Kyōto, Jurakutei, reședința lui Rikyū

În camera cu altarul budist din reședința lui Rikyū, Sōon stătea așezată, cu mâinile acoperindu-i fața. Citise întruna sutre și deja nu mai avea glas.

Ploaia, care de dinainte de zori cădea violent ca la vreme de furtună, își mai pierduse din forță. Zgomotul picăturilor nu se mai auzea. În clădirea spațioasă nu părea a se afla cineva. Trebuiau să fie câteva slujnice și ajutoare, însă toate își țineau răsuflarea.

Pe lângă Sōon, în camera cu altarul se găsea și Kame, fiica lui Rikyū făcută cu o concubină, acum devenită soția lui Shōan, fiul lui Sōon din căsătoria anterioară. Rikyū avusese întotdeauna o slăbiciune pentru ea, era o fată blândă, plină de grijă și față de Sōon.

— Ploaia a stat. Uite, și puțin cer albastru… zise ea încet, deschizând un *shōji.*

Sōon își coborî mâinile de pe față. Palmele îi erau ude de lacrimi, pieptul o durea, respira greu. Privi afară. Într-adevăr, printr-un ochi în norii cenușii se zărea un petic de cer albastru, în fața tristeții, fiecare reacționează altfel. Kame se comporta foarte optimist, brava, asemenea tatălui ei, care îi lăsase o *kyōka*[111]*:*

Al naibii Rikyū / norocos tip mai e ăsta / orice s-ar zice
De te gândești că va deveni / un nou ministru Kan!

---

[111] Poezie comică.

Prin comparația cu Sugawara no Michizane (ministrul Kan), își minimaliza râzând gravitatea propriei situații. Întrucât astfel era soțul lui Sōon, nici tăria lui Kame nu mai era atât de surprinzătoare.

„Dar ce mă face oare atât de tristă?" se gândi Sōon deodată. Nu putea să nu fie dezolată că soțul ei primise ordinul să moară, totuși, altceva, de altă natură, se agita în sufletul ei.

Ciuda, poate? În realitate, ea însăși nu-și dădea bine seama. „Soțul m-a iubit, mi-a arătat mereu afecțiune. S-a purtat întotdeauna frumos, nu-mi amintesc să fi ridicat vreodată vocea la mine. N-a ridicat niciodată nici mâna asupra mea. Viața cu el a fost fericită. Cred că un soț atât de bun nu se mai găsește", gândea Sōon adesea, dar, cu toate acestea, sufletul îi era chinuit, pradă unor suferințe atroce, căci existase o femeie pe care soțul ei o iubise tot timpul.

Mai avea femei și prin alte părți. Pe vremea când trăia precedenta lui soție, chiar și ea, Sōon, fusese în situația asta. De nesuportat era însă faptul că părea a fi vorba de o femeie care nu mai trăia, femeia pe care o iubise mereu în adâncul sufletului său. El nu-i pomenise niciodată nimic despre asta, dar Sōon o știa intuitiv, era cea care avusese *kōgō*-ul cu email verde. Însă o astfel de gelozie devenea imediat inutilă.

Pe culoar se auziră pași repezi, apoi o voce tremurândă și *fusuma*-ul se deschise. Era asistentul Shōgon, care îngenunche în fața lui Sōon și își înclină capul, fără să rostească o vorbă. Rămânând aplecat, începu să plângă. Soțul ei murise deja prin *seppuku.*

Sōon se ridică, se privi în oglindă în camera de alături și își rearanjă machiajul feței. Luă *kosode*-ul de mătase albă pregătit de dinainte și se îndreptă către *chashitsu*-ul de un *jō* și jumătate stăpânindu-și bine sentimentele. Își îndreptă ferm spatele, respingând tristețea ca atare.

Se așeză în fața ușii interioare a *chashitsu*-ului și se adresă celor de dinăuntru:

— Vă rog să mă scuzați!

În încăperea strâmtă stăteau în picioare trei samurai, iar soțul ei zăcea într-o baltă de sânge. Profilul îi era contorsionat în urma agoniei. Suferise probabil mult, plin de revoltă. Sōon îi acoperi trupul cu *kosode*-ul complet alb. Sângele trecu imediat prin el și pata roșie se extinse pe mătasea albă.

În *tokonoma* erau așezate o ramură de *mukuge* și un *kōgō* cu smalț verde. Sōon luă *kōgō*-ul în mână.

— Acela.. Apucă doar să spună unul dintre samuraii trimiși ca martori.

— Ce doriți? îl întrerupse Sōon privindu-l drept în față.

— Ah, nu, nimic… zise samuraiul înghițindu-și cuvintele.

— Vă mulțumesc că v-ați dat osteneala să asistați ca martori!

Se întoarse la ușa interioară, se așeză cu mâinile pe podea și se înclină. Sufletul îi tremura atât de tare, încât nici nu mai simțea tristețea ca tristețe, nu mai pricepea bine ce se întâmplase. De ce trebuise ca soțul ei să-și facă *seppuku*? Înțelegea bine un singur lucru. „E revoltător…” își spunea.

Ieși pe culoar. Într-un loc de lângă veranda dinspre *roji* era *chōzubachi-ul,* precum și felinarul de piatră îndrăgit de soțul ei. Cu toată puterea aruncă *kōgō*-ul verde pe care-l strângea în pumn, care se lovi de felinar și se făcu țăndări.

Printr-o deschidere în nori se zărea cerul albastru și soarele de primăvară strălucea.

Cioburile *kōgō*--ului, răspândite prin mușchi, sclipeau în razele de lumină.

Bibliografie

Kokei Sōchin de Takenuki Motokatsu, Editura Tankōsha.

Takeno Jōō de Yabe Yoshiaki, Editura Tankōsha.

Rakutte nan darō (Ce e oare Raku?) de Raku Kichisaemon, Editura Tankōsha.

Kōgō, editor principal Ikeda Iwao, Editura Tankōsha.

Chashitsu no mikata (Aprecierea chashitsu-urilor) de Nakamura Akio, Editura Shufu no tomo.

Sen no Rikyū de Haga Kōshirō, Editura Yoshikawa Kōbunkan.

Rikyū no shokan (Scrisorile lui Rikyū) de Kuwata Tadachika, Editura Kawara shoten.

Rikyū – Chashitsu no nazo (Rikyū – Enigma chashitsu-*urilor sale)* de Sechiyama Reiko, Editura Sōgensha.

Rikyū – Wabicha no sekai (Rikyū – Lumea wabicha-*ului)* de Hisada Sōya.

Omotesenke de Sen Sōsa, Editura Kadokawa shoten.

Rikyū daijiten (Marele dicționar despre Rikyū.), îngrijit de Sen Sōsa, Sen Sōshitsu și Sen Sōshū, Editura Tankōsha.

În afara acestor lucrări, am consultat un mare număr de materiale și documente istorice și literare.

Glosar

akaraku – v. *raku*

araregama – tip de *kama* decorată la exterior cu o rețea de umflături asemănătoare cu boabele de grindină (*arare* = grindină).

chaire – recipient de mici dimensiuni și forme variate făcut din ceramică, lemn lăcuit etc., în care se aduce în *temaeza* ceaiul. Una dintre ustensilele esențiale în *chanoyu.*

chakin– bucată dreptunghiulară de pânză de in de foarte bună calitate cu care, pliată într-un anume fel, se curăță *chawan*-ul.

chaniwa – grădină adiacentă unui *chashitsu* (pavilion de ceai), cu rol în desfășurarea unei proceduri de *chanoyu.* Numită și *roji.*

chanoyu – textual, „apă caldă pentru ceai" (v. *sadō).*

chasen – un fel de pămătuf din bambus folosit la amestecarea ceaiului cu apa, unul dintre instrumentele importante în *chanoyu.*

chashaku – un fel de linguriță din bambus cu care se pune ceaiul din *chaire* în *chawan.* Una dintre ustensilele esențiale în *chanoyu*; este tăiată astfel încât pe la mijlocul tijei sale să se găsească un nod al bambusului din care e făcută.

chashitsu – încăperea unde se desfășoară *chanoyu*-ul propriu-zis. Poate fi o construcție separată, de forma unei colibe sau a unei mici cabane, ori un spațiu integrat într-o clădire mai amplă. *Chashitsu-ul* este de obicei prevăzut cu o cameră mică adiacentă, numită *mizuya,* unde se pregătește ceaiul.

chatsubo – vas de ceramică prevăzut cu capac etanș, cam de forma și dimensiunile unui ulcior, dar cu gura largă, folosit pentru a păstra frunzele de ceai de bună calitate. Acest obiect se află în centrul unor ritualuri și proceduri speciale în *chanoyu.*

chawan – bol pentru ceai. De forme, tipuri și aspecte diferite, *chawan-ul* constituie un obiect esențial în *chanoyu.*

chōzubachi – piatră relativ mare în care este săpat un bazin pentru apă. Element obligatoriu în grădinile de ceai, unde servește la „purificarea" mâinilor și a gurii, abluțiune simbolizând purificarea spirituală.

daime – tatami redus cu un sfert (deci având 44 *jo),* folosit în *chashitsu* pentru *daisu.*

daisu – etajeră cu patru stâlpi de sprijin, utilizată în unele proceduri formale ca suport pentru anumite ustensile de *chanoyu.*

Ennan – faimos *chashitsu* conceput de Furuta Oribe, aflat astăzi (reconstruit în urma unor incendii) la sediul central al școlii (de *chanoyu)* Yabunouchi (strada Nishinotoin, cartierul Kajiya din Kyōto).

fukusa – bucată aproximativ pătrată de mătase, indispensabilă gazdei, servind în *chanoyu* în principal la „purificarea" (curățirea) simbolică a instrumentelor sau ca suport pentru unele obiecte, în special pentru *chaiuan.* Manevra uzuală, mai simplă, de împăturire se numește *fukusa sabaki,* dar pentru *koicha* se recurge la o manevră mai complexă numită *shihō sabaki* (împăturire „cu inspectare în patru direcții").

furo – vas de metal (fontă sau bronz) portabil, în care se face focul pentru a încălzi apa din *kama.* În *chanoyu* este folosit în „sezonul de vară" (din aprilie până în octombrie).

fusuma – tip de *shōji* acoperit cu hârtie netransparentă, folosit de obicei pentru pereții despărțitori dintre camere.

futaoki – textual, „suport pentru capac". Se prezintă de obicei sub forma unui tub scurt, din ceramică sau din bambus, dar sunt posibile și forme mai speciale. În timpul procedurii este folosit ca sprijin pentru *hishaku* sau pentru capacul de la *kama.*

geza – *(geza* sau *shimoza)* zona considerată „inferioară" a unei încăperi, opusă *kamiza,* zona „superioară", unde stau oaspeții.

hanaire – vas din ceramică, metal, bambus etc. Folosit la aranjarea elementelor florale.

hantō – asistentul gazdei. Persoană care ajută gazda atât în *mizuya,* cât și în *chashitsu.*

haori – haină lungă până la șolduri sau până la coapse, purtată pe deasupra altor haine împotriva frigului sau în scop ornamental (în situații formale). Folosită în trecut numai de bărbați, azi e îmbrăcată și de către femei.

Higashiyama – textual, „Muntele de la Răsărit”. Șir de dealuri aflat la est de Kyōto, cu înălțimea maximă de 470 m. În epoca din roman existau deja acolo multe temple și vile ale aristocrației.

hishaku – un fel de polonic cilindric din bambus, cu coadă lungă. Instrument foarte important în *chanoyu. Hishaku*-ul de grădină diferă de cele folosite în *chashitsu.*

hōjō – la origine, o mică încăpere pătrată a unui călugăr. Prin extensie, denumește reședința (uneori mai mare și mai elegantă) a starețului unei mănăstiri zen. Multe dintre grădinile de tip *karesansui* (inclusiv faimoasa grădină de la Ryoanji) sunt anexe ale unor *hōjō*-uri.

idojawan – tip de *chawan* din Goryeo (coreean), folosit la origine de către țăranii coreeni pentru a mânca orez. Corpul din lut alb-murdar este acoperit cu o glazură de culoare galben pal. Începând din epoca Muromachi a fost foarte apreciat de către practicanții de *chanoyu. Ido* înseamnă „fântână”, dar originea și sensul denumirii sunt controversate.

kama – un fel de oală de fontă cu capac, de diverse forme, în care se fierbe apa. Unul dintre instrumentele de bază din *chanoyu.*

kamiza – v. *geza*

katanakake – suport pentru săbii, de diverse forme. În cazul *chanoyu*-ului, de obicei este vorba de două suporturi suprapuse în formă de raft schițat din trunchiuri subțiri de bambus, plasate în apropiere de *nijiriguchi.* Nu se intră cu arme în *chashitsu,* astfel că oaspeții își lasă săbiile acolo.

katatsuki – tip de *chaire* sau de *kama* caracterizat printr-un

diametru mai mare în zona superioară, ca și cum ar avea umeri *(, kata* = umăr), și un gât relativ îngust.

kensui – vasul (de obicei din bronz sau din ceramică) în care se varsă apa murdară.

kōgō – recipient cu capac, de mici dimensiuni, cu forme extrem de diferite, în care se ține lemnul parfumat ars în timpul *chanoyu*-ului.

koicha – în *chanoyu* ceaiul se bea preparat în două feluri: ceva mai diluat, mai subțire, numit *usucha,* și în formă foarte concentrată, aproape ca o pastă, numit *koicha.*

kōro – vas mic din ceramică sau metal, de multe ori cu un capac perforat, în care se arde tămâie, lemn parfumat etc. Pentru parfumarea aerului.

koshikake – (în *sadō)* spațiu pentru odihnă și așteptare aflat în *chaniwa,* constând dintr-o bancă prevăzută cu acoperiș. De obicei există două astfel de locuri, unul în grădina exterioară și unul în grădina interioară.

kosode – kimono cu mâneci mai înguste purtat de clasele superioare pe sub îmbrăcămintea formală, iar de către oamenii de rând ca haine obișnuite. Strămoșul kimonoului modern.

kuguri (kugurido) – v. *nijiriguchi*

kuroraku – v. *raku*

makie – tehnică de ornamentare prin care obiectul este acoperit cu lac în care se înglobează prin diverse procedee (în special prin presărare) praf de aur sau alte pulberi colorate. Uneori tehnica este combinată cu incrustații de sidef, placări cu folie de aur sau argint etc.

mizusashi – vas cu capac, în general din ceramică, plin cu apă rece, din care se ia cu *hishaku*-ul pentru a completa apa din *kama* sau pentru a dăți *chawan-ul* sau *chasen*-ul.

mizuya – spațiu sau încăpere anexă unui *chashitsu,* unde se fac pregătirile pentru *chanoyu.*

Mutsu – veche provincie din nordul insulei Honshū. În epoca din

roman (perioada Azuchi-Momoyama), se întindea aproximativ pe teritoriul actualelor prefecturi Aomori, Iwate, Miyagi și Fukushima.

Naniwazu – golf folosit încă din vechime ca port la Marea interioară Seto, aflat actualmente între granițele orașului Ōsaka. În urma depunerii în timp de aluviuni și a extinderii artificiale a uscatului în mare, zona portului antic se află acum aproximativ în centrul orașului.

natsume— tip de *chaire* mic, de obicei din lemn lăcuit, folosit pentru *usucha.*

nijiriguchi – ușă foarte joasă, cu rolul de a-i obliga pe cei care intră să se aplece foarte mult sau să avanseze cu genunchii pe podea. Rikyū a generalizat acest element arhitectural la toate *chashitsu-urile,* obligând și persoanele de rang înalt să urmeze procedura. Numit și *kuguri* sau *kugurido.*

raku – stil minimalist de ceramică pentru *chanoyu* creat de Chōjirō sub îndrumarea lui Rikyū. *Chawan*-ele, modelate de mână de obicei fără roată de olărit, sunt arse la temperatură scăzută și au un aspect rustic. În funcție de culoarea principală a glazurii sunt numite *kuroraku (yaku* negru), *akaraku (raku* roșu) sau *shiroraku (raku* alb). Ca urmare a unei decizii a lui Hideyoshi, Raku a devenit și numele de familie al lui Chōjirō. Urmașii acestuia sunt considerați până azi unii dintre marii artiști japonezi.

ro – vatră de formă pătrată, plasată în funcție de tipul încăperii, coborâtă față de nivelul podelei. În *chanoyu* este folosit în „sezonul de iarnă" (din octombrie până în aprilie).

sadō – textual, „Calea Ceaiului", sinonim pentru *chanoyu.* Maeștrii japonezi insistă asupra faptului că termenul de „Ceremonia Ceaiului", folosit în Occident, este greșit, rezultatul unei înțelegeri eronate a esenței sale.

shifuku – mic săculeț de mătase sau alt material de calitate folosit pentru păstrarea unora dintre obiectele de ceai prețioase (în special *chaire*-urile sau *chawan-t\z).* Calitățile sale estetice sunt de multe ori

apreciate de oaspeți în cursul sesiunii standard de *chanoyu.*

shihō sabaki – v. *fukusa.*

shin-gyō-sō – clasificare a stilului pe trei niveluri – *shin* (formal), *gyō* (semi-formal) și *sō* (neformal, informai) –, folosită inițial în caligrafie, dar aplicată, prin extensie, din vechime și în alte domenii, precum poezia de tip *renga,* pictură, arta grădinilor japoneze, *ikebana, chanoyu,* înrămarea picturilor și caligrafiilor.

shiroraku – v. *raku.*

shoin – în sensul restrâns de aici, *shoin-ul* este o încăpere cu rol simultan de cameră de zi și de birou de lucru, nelipsită în clădirile construite în stilul numit *shoinzukuri* (sec. XVI-XIX), foarte des întâlnit la reședințele aristocraților, militarilor de rang înalt, precum și la cele ale stareților mănăstirilor *zen.* Despărțit de *engawa* (verandă) prin *shōji*-uri translucide, *shoin*-ul era prevăzut cu o *tokonoma* și cu o masă de lucru integrată (fixă).

Silla – (jp. Shiragi) formație statală coreeană (57 î.e.n. -935). Unul dintre cele „Trei Regate”.

Tai’an – faimos *chashitsu* construit în 1582 de către Rikyū în cadrul templului Myokian de la poalele dealului Tenno. Considerat comoară națională, este singurul pavilion de ceai păstrat până azi din cele făcute de Rikyū.

temae – secvență de mișcări prin care se fac pregătiri și se prepară ceaiul. Aceste *temae* sunt standardizate, cu diferențe în funcție de școală, constituind de fapt niște *kata.*

temaeza – spațiul (locul) din *chashitsu* unde gazda execută *temae*-ul (pregătește ceaiul).

tenmoku – tip de *chawan* de formă conică, scund, îngust la bază și evazat. Denumirea provine de la un templu budist aflat pe muntele omonim (în chineză, Tiānmù) din China, provincia Zhèjiāng.

tobiishi – șir de pietre plate, dispuse la mică distanță una de alta, formând un fel de potecă. Frecvente în grădinile japoneze și nelipsite într-o *chaniwa.*

tokonoma – spațiu mai retras și puțin mai înalt decât restul încăperii (ca un fel de raft), aflat în zona superioară (*kamiza*) a salonului de primire (deci și în *chashitsu).* De obicei, *tokonoma* este decorată cu o caligrafie, un sul pictat, un aranjament floral etc.

tsukubai – chōzubachi scund, așezat în grădinile de ceai. De la verbul *tsukubau* („a se lăsa"), plecând de la ideea de a te apleca pentru a te spăla pe mâini.

unryūgama – kama de formă cilindrică, decorată cu un dragon pe fond de nori.

usucha – v. *koicha*

wabi – concept estetic minimalist japonez caracterizat prin simplitate rustică, liniște și naturalețe. Sunt apreciate în cadrul său imperfecțiunea și asimetria, iar orice element ostentativ este respins.

wabicha – stil de *chanoyu* bazat pe conceptul *wabi.*

yūgen – concept estetic japonez fundamental, bazat pe viziunea non-dualistă asupra lumii. Se referă la sensul profund și misterios al lumii, inaccesibil cunoașterii umane obișnuite, la care se poate ajunge numai prin transcenderea (abolirea) opoziției dintre subiectul observator și obiectul observat. Conceptul a fost creat în secolul al XII-lea de către Fujiwara no Shunzei în cadrul esteticii poeziei *tanka,* pe baza unor texte din budismul Tendai, a fost dezvoltat de către fiul acestuia, marele poet Fujiwara no Teika, a fost apoi transmis în estetica poeziei *renga,* de unde a fost preluat cu un conținut întru câtva modificat și în teatrul *nō* de către Zeami. Esențial pentru înțelegerea lumii medievale japoneze, *yūgen*-ul se regăsește de asemenea în pictură, în arta grădinilor, în muzică și, după cum se vede în textul de față, chiar și în arta ceramicii.

Anexă

Akechi Mitsuhide (1528–1582) – unul dintre generalii lui Oda Nobunaga. Având mai multe motive de nemulțumire, când Nobunaga i-a ordonat să-și ducă trupele (cca. 11–12 000 de soldați) în vest pentru a-l ajuta pe Hideyoshi, el a schimbat ruta pe neașteptate și și-a atacat suzeranul aflat la Honnōji, în Kyōto. Nobunaga și-a pierdut viața în acest eveniment. Treisprezece zile mai târziu, Mitsuhide a fost învins în bătălia din zona Yamazaki de către trupele superioare ale lui Hideyoshi, sosit în mare grabă.

Furuta Oribe (1544–1615) – conducător militar și maestru de ceai originar din provincia Mino. Elev al lui Rikyū, creator al unui stil propriu. S-a aflat, pe rând, în slujba lui Nobunaga, Hideyoshi, Ieyasu și Hidetada. Bănuit de simpatii pentru tabăra Toyotomi, după asediul de la Ōsaka din 1615 a fost obligat să-și facă *seppuku.*

Hasegawa Tōhaku (1539–1610) – faimos pictor al epocii. Deși a studiat în școala Kanō, și-a creat propriul stil de *sumie,* influențat de pictura în tuș chineză și de Sesshū Tōyō, evoluând către minimalism. Prieten cu Rikyū, se pare că a fost influențat și de acesta.

Hashiba Hideyoshi – v. Toyotomi Hideyoshi.

Hechikan – excentric, practicant de *chanoyu* și poet din Kyōto. A locuit multă vreme într-o sihăstrie la Yamashina, lângă oraș. A studiat arta ceaiului cu Takeno Jōō.

Hosokawa Tadaoki (1563–1645) – fiul lui Yūsai, căsătorit cu Gracia (Garasha), fiica lui Akechi Mitsuhide. În ciuda situației sale, nu a trecut de partea lui Mitsuhide cu ocazia rebeliunii acestuia. Aflat în relații bune cu Ieyasu, a luptat de partea lui în bătălia de la Sekigahara.

Hosokawa Yūsai (Fujitaka) (1534–1610) – important *daimyō* și

literat al epocii. La origine vasal al casei Ashikaga, a trecut apoi în serviciul lui Nobunaga, care i-a oferit provincia Tango. În 1582, Yūsai a refuzat să i se alăture lui Mitsuhide deși nora sa (Gracia) era fiica acestuia. În calitate de deținător al „tradiției secrete a *Kokinshū*”, Yūsai se bucura de prestigiu și de un respect enorm.

Imai Sōkyū (1520–1593) – important comerciant și fabricant de arme de foc și muniție, precum și maestru de ceai din Sakai. Elev al lui Takeno Jōō, cu a cărui fată s-a căsătorit și a cărui școală de ceai a continuat-o. Fiul său, Sōkun (1552–1627), i-a preluat atât afacerile, cât și funcția de maestru de ceai pe lângă Hideyoshi, îndeplinind ulterior același rol pe lângă Tokugawa Ieyasu.

Ishida Mitsunari (1559–1600) – *daimyō* în slujba lui Hideyoshi. Având un remarcabil talent financiar, a fost numit administrator al orașului Sakai, iar apoi unul dintre cei cinci *bugyō* (un fel de miniștri) ai guvernului lui Hideyoshi. După moartea acestuia, s-a împotrivit influenței tot mai mari a lui Ieyasu și a organizat coaliția pro-Toyotomi. Înfrânt în bătălia de la Sekigahara, a fost prins și decapitat în Kyōto.

Kanō Eitoku (1543–1590) – pictor din Kyōto, cel mai important reprezentant al școlii Kanō, caracterizat printr-un stil monumental. După familia Ashikaga, i-a avut ca patroni pe Oda Nobunaga și pe Toyotomi Hideyoshi.

Maeda Gen'i – (1539–1602) călugăr budist de pe Muntele Hiei, sfătuitor al lui Nobunaga și apoi al lui Hideyoshi. Acesta a creat în 1595 un consiliu format din cinci înalți funcționari, unul dintre ei fiind Gen'i.

Maeda Toshiie (1538–1599) – faimos luptător cu lancea, ridicat la rangul de general și de *daimyō* în armata lui Nobunaga. Ulterior s-a bucurat de încrederea lui Hideyoshi, cu care se împrietenise din tinerețe.

Murata Jukō (1422/1423–1502) – călugăr zen (Rinzai) considerat creator al *chanoyu*-ului de tip *wabicha.* A fost puternic influențat de

către Ikkyū Sōjun. Deși nu direct, tradiția și învățătura sa i s-au transmis lui Takeno Jōō, maestrul lui Rikyū.

Oda Nobunaga (1534–1582) – primul dintre cei trei mari conducători militari care au reușit să reunifice Japonia la sfârșitul secolului al XVI-lea. Fiu nonconformist al unui guvernator militar local, și-a sporit treptat puterea și influența învingând pe rând diverși *daimyō*, a ocupat capitala (Kyōto), a înlăturat ultimul *shogun* Ashikaga, ajungând în final să controleze aproximativ două treimi din teritoriul Japoniei. Atacat pe neașteptate pe când se afla la Honnōji de către Akechi Mitsuhide, a pierit în incendiul templului.

Takayama Ukon (Shigetomo, Nagafusa) (1552–1615) – *daimyō* creștin, stăpân pentru un timp al castelului Takatsuki din provincia Settsu (Ōsaka). Spre sfârșitul vieții, supus persecuțiilor religioase, a fost nevoit să se exileze și a murit la Manilla.

Takeno Jōō (1502–1555) – maestru de *chanoyu,* precursor și maestru al lui Rikyū, cu o contribuție importantă la dezvoltarea stilului *wabicha.*

Tokugawa Ieyasu (1543–1616) – fondatorul shōgunatului Tokugawa, o perioadă de relativă pace de circa două secole și jumătate. Important *daimyō,* faimos pentru răbdarea sa, a așteptat momentul favorabil până după moartea lui Hideyoshi. În bătălia de la Sekigahara din 1600 a învins tabăra Toyotomi condusă de Ishida Mitsunari și a devenit stăpânul necontestat al întregii Japonii.

Toyotomi (Hashiba) Hideyoshi (1536/1537–1598) continuatorul procesului de unificare a țării început de către Oda Nobunaga. Fiu de țăran, a reușit să urce pe scara socială dobândind aprecierea lui Nobunaga, al cărui principal general a ajuns. După incidentul de la Honnōji, l-a înfrânt pe Mitsuhide și a preluat practic poziția suzeranului său. A reușit să definitiveze unificarea Japoniei, iar apoi a întreprins o campanie (lipsită de succes) în Coreea. Întrucât la dispariția lui moștenitorul său nu avea decât cinci ani, problema succesiunii a dus la o nouă divizare a țării în două tabere

(Tokugawa și Toyotorni).

Uesugi Kagekatsu (1555–1623) – *daimyō* important al epocii (provincia Echigo), fiu adoptiv al lui Uesugi Kenshin. A cucerit provinciile Etchū și Kaga și i-a servit pe Nobunaga și pe Hideyoshi.

Valignano, Alessandro (1539–1606) – misionar iezuit italian. A călătorit în Japonia de trei ori în calitate de *Visitatore,* prima dată (1579) stând acolo trei ani. A combătut atitudinea de discriminare față de japonezi a predecesorilor săi, a sprijinit activitatea de învățare a limbii locale și a trimis prima ambasadă oficială japoneză în Europa (formată din patru samurai conduși de Itō Mansho, această ambasadă a fost primită la Vatican de către papă).

Yamanoue (no) Sōji (1544–1590) – negustor din Sakai și practicant de *chanoyu,* elev al lui Rikyū. Autor al lucrării *Yamanoue no Sōji ki,* în care listează multe obiecte faimoase de *chanoyu*.